XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Január 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

Karácsony.

A Karácsonyhoz mindenki füz valamelyes kedves emléket, drága értéket. A kis gyermekek az angyaljárást várják s ha van, a karácsonyfában gyönyörködnek és egy szebb, boldogabb világról ábrándoznak. A szülők meglepetéseket tartogatnak szeretteik számára; a gazda megjutalmazza szolgáját s a felebarát felebarátja iránt való szeretetét mutatja meg, miközben megnyilnak az emberi szivnek kapui s feltárulnak ama benső, nemes érzések. A szegénynek is kerül egy pár izletesebb falat, egy kis ruha s akad a hajléktalannak is befogadó hajléka, hol megfüttözteti dermedt tagjait.

Künn süvit a szél, kegyetlen a hideg s tombol a vihar és a szegény madárkák élethalál harcot vivnak . . . mig az ember reménysége, a szép zöld vetés a fehér hólepel alatt nyugodtan gyüjtögeti a megpróbáltatás ideje alatt energiáját, hogy tavasszal gyorsan fejlődhessék.

Az emberiség csüggetegen várja Messiását, ki megszabaditja a naponkénti bajoktól s ki állandó jóllétet teremt ez eszevesztett világban.

Hiába vártok mást a *Názáreti Jézusnál*, a szeretet prófétájánál s a testvériség apostolánál. Hiába kerestek egyebütt szabadulást, csakis a Karácsony szelleménél, ott benn a becsületes *családi* életekben, ahol a *lélek* értéke elismertetik s a szeretet lelke diadalmat ül.

Vonuljon vissza mindenki *családja* meghitt körébe s hallgassa az örökszép és örökigaz izenetet: Megszületett Jézus, a Messiás; dicsőség Istennek s az emberekhez jóakarat.

Kedves olvasóinknak boldog karácsonyi ünnepeket s majd ujévet kivánunk.

A látások őrangyalának beszéde.

Mióta az Isten Atyasága alatt — a názáreti Jézus tanitása szerint — egységessé lett az ember a földön s bármely ember a másik testvérének jelentetett ki, azóta az emberiség minden nemes irányu hivatása fölött egy-egy őrangyal, Géniusz őrködik, aki nem engedi a rábizott kiválóság elpusztulását, hanem biztositja annak örökéletét.

A látások, a prófétai jövőbepillantások is nyertek egy örökéletü Géniuszt, egy drága őrző-angyalt, kinek beszéde emigyen szól:

„A földi ember élete a lassu, folytonos fejlődés utja. Az Isten akarata egyfelől az emberiség életében valósul meg s igy minden egyén és az összes közösségek: család, község, egyházközség, járás, megye, faj, törzs, egyház, nemzet stb. ennek az életnek nyilvánulásai. Ezen életnyilvánulások a küzdelmek tömkelegeit idézik fel s küzdelem és sanyargattatás nélkül nem lehet értékeket kitermelni, nem lehet az ember feladatát, a haladást létesiteni.

„Boldogok, kik háboruságot szenvednek az igazságért — mondja Jézus (Máthé 5^{10}) — mert övék a mennyeknek országa“. A háboruság és méltatlanság elszenvedése hozzátartozik az élethez s az ilyen szenvedőknek a szivében születnek meg a magasabbrendü emberi tulajdonságok: a megbocsátás, a türelem, a szeretet, a megértés s a jobb jövők meglátásai.

Szükség van a megbotránkoztatóra, a háboruságkeltőre, a méltatlanságot okozóra, az elnyomóra. Szükség van a fenhéjázóra, a gőgösre, az üresfejüre, a keményszivüre, mert a jónak értéke a gonosz értéktelensége, a szépnek világossága a rutnak sötétsége mellett tünik ki.

A törpe ember életének utján nem láthat tul a hegyek ormain s nem tudhatja, mi rejlik ott a gyönyörü völgyek mélyén. Csak azt látja, csak azt ismeri, ami erős vonásokkal, durva irás módjára kerül elébe.

A rikitó szineket, a kihivó komiszságokat, a könyörtelen elnyomatást s a vért az embertársnak homlokán és keserüséget szivében. Igen és ennek örül, ebben tobzódik és a sóhajok tengerében a bánat özönében jól esik megfürödnie. Szükség van eme gyarló embertipusra, hogy legyen, aki kitermelni segélje az elnyomottból, szenvedőből, gyötrődöttből ama szentebb értéket, ami összeesik Isten akaratával s lényegével.

Amint szegények lesznek veletek, lesznek veletek Isten ostorai is minden időben, akiknek nincsen magasabb hivatásuk, minthogy korbácsként szerepeljenek. Ez a korbács mindegyre suhogni fog s nyomában vér serken, de érték támad, mint a drága gyöngy, ha a kagylóba idegen elem kerül.

Év-év után Karácsonyok kerülnek elő s rágondolnak a Messiás születésére; de az embertömegek égi karokká, angyolok seregeivé csak nem válhatnak. Valamint más a féreg és más az oroszlány; más a farkas és más a királytigris; más a föld és más a nap: ugy mások a népek is.

Fajok, nemzetek, egyházak sokaságai más és más feladattal, más és más fokait mutatják az élet utján haladó embertömegeknek. Nem egyformán ünneplik Karácsony szent ünnepét és nem egyformán élik meg földi hivatásukat. Nem is egyforma az elhivatásuk.

Neked magyar népem ma az a hivatásod, hogy multad fölött keseregve, a jelen bántalmait szenvedve, tisztitsd meg szivedet s a háborgattatások szent tüzében emelkedj az Istenhez, aki ahhoz van legközelebb, aki a legnagyobb bajban sóhajtoz.

Aztán ne félj, ne aggódj. A te értéked örökérték, a te életed örökélet. Téged választott az Ur, hogy járd a kálváriát, addig amig mások tobzódnak és dőzsölnek . . . de a kálvária utja a Jézus utja volt, melynél nemesebbet nem ismert ember.

Te járj csak a te utadon! Ne kövesd és ne is irigyeld a rablók és tolvajok állapotát s életét; ne légy hütelen ama törvénnyel szemben, melyet szived táblájára irt az égi Atya.

A megprobáltatás időhöz van kötve . . . nem fogsz örökké szenvedni . . . renddel élik a világot . . . te képes és méltó lész egy magasabbrendü, boldogabb életre s el is jön számodra az idő: ne félj, bizzál!"

Eddig az őrangyal szava . . . s ami ezután jön az az élet, ahol boldog, akinek látása van, aki el nem csügged s hiszen az örökélet utján a megujhodás és haladás lehetőségében.

Minden muló e nap alatt . . . de te népem élni fogsz örökké; te vagy Golgotát járó Jézus letéteményese, örököse, te vagy ama *kisebbség,* amely az emberi haladásban mindig a jót képviselte s képviseli ezután is.

Hallgasd hát az örökértékekről szóló angyali szózatot: dicsőség Istennek, békeség a jóakaratu embereknek s boldogság a testvéreknek minden időben. *K.*

Küküllőkörben október hó 7-én Dicsőszentmártonban a lelkészkör gyülést tartott, melyen a tagok meleg érdeklődéssel vettek részt. Esperes ur megkészitette a téli vallásos összejövetelek munkatervét, mely szerint három csoportba osztattak ek.ézsiáink. Egyes csoportokba tartozó lelkészek kölcsönösen szerepelnek a vallásos összejöveteleken. — Lelkészkör tagjai egyik köri papi árva részére meleg ruha beszerzésére pénzsegélyt gyüjtöttek egymásközt. — November 15-én Dicsőszentmártonban Dávid Ferenc-emlékünnepély volt, melyen imát és emlékbeszédet Gvidó Béla esperes tartott. Délután pedig az iskolás növendékek tartottak emlékünnepélyt, melyen K. Nagy József tanitó egy tartalmas alkalmi beszédével szerepelt. Több szép szavalat és ének hangzott el a növendékektől. — December 6-án vallásos ünnepély keretében Dicsőszentmártonban felolvasott Gvidó Béla esperes és dr. Vajda Béla ügyvéd. Szavaltak Kertész Margit k. a. és Pál Tamás dombói lelkész, énekelt a felnőtt leányok kara és az iskolai dalkör.

TŰZHELY MELLETT

Péterfi Dénes,

„a falk szavu, tiszta lelkü ember.

A régi kolozsvári kollégium árkos, gödrös udvarán rozoga palánk állt tilalmat a hancurozó oskolás gyermekek játékos kedve előtt. Ahogy akkortájt volt, hátul, az udvar vége felé választották el a két testvértelket: a kollégium udvarát, meg a papi-lak gondozott, himes udvarkertjét.

A nagyobb fiuk pajzán zajjal kergetőztek az egyszerü kerités előtt. Egyik-másik alaposan neki is rugaszkodott vagy az áthajló faágakat tépázta. Jómagam szerényen, csöndben lopakodtam csak a ritka rések elé, mintha féltem volna s kutató szemeim valami jóleső megnyugvással pihentettem mindig a szomszédos kert zöld pázsitján, uri tisztaságán.

Még most, egy negyedszázad után is ugy érzem, hogy féltem. Határozottan féltem amellett az ócska kerités mellett, de ez a félelem nem a kis diák büntetéstől rettegő érzése volt, hanem a gondolkozni kezdő gyerek félelmes tisztelete valamely általa még megfejthetetlen érzéssel, titokkal szemben.

A szomszédos udvarkertben lassu léptekkel sétálgatott ilyenkor egy szeliden-komoly tekintetü, fekete arcu, fekete gérokkos ur. A szemei olyanok voltak, mintha fekete gyémánt villogott volna bennük, arcán a biborrózsa különös árnyalatai, az egész megjelenése pedig határozott tiszteletet parancsoló, mégis a legjóságosabb. Szikár kezében fehér papirlapok voltak, néha meg-megállt, szemeivel végigsimogatta a kert virágait, aztán tovább lépdelt. Arcizmain, ajka mozgásán látszott, hogy tanul.

Igen. Ilyenkor tanulta a vasárnapi prédikációt Péterfi Dénes tiszteletes ur, a kolozsvári unitária eklézsia nagytudásu papja, Dávid Ferenc és a többi hitvalló püspök példásan méltó utódja a kolozsvári első-papi méltóságban.

Ez a szeliden-komoly nézésü, sokszor borostás arcu, szikár öreg ur, kezében a fehér papirlapokkal, szivében és ajka szélén pedig az Egy Isten megható örök igéivel, ő volt akkoron az én megfejthetetlen érzésem, a rejtély és csodálat, aki az maradt huszonöt év multán is s csak most veszem a bátorságot, hogy keresni kezdjem a megoldást s hogy tanitványai iránti ragaszkodó szeretetéből, otthona nyugalmas csendjében, barátai kutatásával, békés természetének különös kisugárzásából megfejteni próbáljam az embert, élete egyes epizódjainak szinharmóniájából felrakjam az arckép szineit.

*

Még tudatlan jámbor gyermek voltam, amikor nagybátyám, a pap Bodorok egyik késői s szerény utódja, régi historiákat mesélt el nekem Péterfi Dénes nemes jó szivéről. (Ha egy-egy tévelygő hibás adat került be e szerény emlékezésbe, azért még sem ő a felelős, hanem az én gyarlóságom, meg a késői rezonáncia.)

Az 1890-es években az iskolázás bizony egészen más keretek között folyt, mint manapság. Akkoriban a konviktus intézménye sem volt ugy kifejlődve, mint most. A vidéki s javarészt szegény székely fiuk lakást kaptak ugyan a régi intézetben, de a kosztról már maguk kellett, hogy gondoskodjanak. Családokhoz jártak ki tehát ebédre meg vacsorára, a jobb móduak fizették, a szegényebb sorsuaknak iparkodniok kellett, hogy lehetőleg ingyen ellátást kapjanak valahol. Ebben a kosztkeresésben az igazgatóság is segitségére volt a fiuknak, a jobbmódu családok pedig igyekeztek mindenáron helyet biztositani egy-egy szegény diáknak asztaluk mellett.

Péterfi Dénes, aki akkor nemcsak kolozsvári pap, de a kollégium tanára is volt, minden évben teljesen ellátott egy szegény papfiut ingyen koszttal vendégszerető házánál. Hitvese, a nála is melegebbszivü, jóságos papasszony, azonban nem elégedett meg ezzel az áldozatkészséggel, többet akart tenni.

Akkori időkben a főtéren még megvoltak az ugynevezatt Lacikonyhák. A felsőbb osztályos fiuk, akiknek nem volt elég az ebédjük vagy vacsorájuk, vagy máskor éheztek meg, ide szaladtak 2—3 krajcár ára disznóköltségért. Hust és esetleg kenyeret kaptak is, de a kövér ázalék, jó zaftos kolbász mellé már akkor is dukált valami savanyuság. Igen ám, de arra már nem tellett a privát tanitás sovány dijából, vagy a kölcsönkapott pár krajcárból.

Ezen a bajon segitett aztán a derék és puritán tiszteletes asszony, amikor minden télen egy nagy hordó káposztát sózatott el teljesen külön a többitől s ez a hordó egészen a diákok káposztája volt.

Ehhez a hordóhoz jártak volt a diákok cikáért, meg káposztaléért, akik mintegy negyven évvel ezelőtt voltak diákjai az alma maternek s akik akkor még nem voltak marsalok, de a marsalbotot már a tarisznyájukban hordták.

*

Benne legvalóbban testet öltött az a régi közmondás, mely szerint „a jó pap holtig tanul.“ Ez a nyugodt lelkü, csöndes járásu, halk szavu ember, vallotta és egész életével bizonyitotta, hogy nem elég az, ha a pap elvégzi a teológiát, hogy életpályát teremtett magának, de életének célja és hivatása is legyen a papság, aszerint munkálja az Ur kertjét, az emberek lelkét.

Ennek a felfogásának egyik bizonyitéka az is, hogy Péterfi soha készületlenül nem ment volna fel a szószékre, amelyet valóban egy magasabbrendü és célu helynek tekintett. Hétfön reggel

már ott gomolygott fejében a jövő vasárnapi prédikáció gondolata, amelyet aztán müvészi ihlettel irt meg, gyurt, stilizált ékessé, ritka becsüvé, az unitárius hitszónoklatok örökértékü darabjaivá. És még akkor is formálta, simitgatta talán, amidőn vasárnap délelőtt lassu járással, egyenként meggondolt léptekkel, átszellemült arccal ment felfelé a katedra szük, hideg kőlépcsőin.

*

Külső élete teljes harmóniában folyt le hivatása magasztosságával, amit minden kicsiny epizód igazol. A régi belmagyar, majd Kossuth Lajos-utcai tiszteletes háznak volt egy kedves hiressége, vonzó varázsa. Ablakaiból a virág soha nem hiányzott s kora tavasztól késő őszig szines volt a két kis ablak a tiszteletesné asszony saját nevelésü virágjaitól. De ezek között a virágok között is a leghiresebbek a fehér szegfük voltak, amelyek derüssé tették nemcsak a Magyar-utcai őslakók, meg a léha lelkü diákok szivét, de csodájára jártak a város többi részéből is.

Ebbe a virágos paplakba járogatott annak idején Brassai Sámuel, az ősz tudós, aki különösképp szerette a nála jóval fiatalabb Péterfit s nemcsak hogy filozófiai problémákon töprengtek, de szerető otthon is volt számára a Péterfiék háza. És itt tartott pihenőt Berde Mózsa is, ha beleunt a gondos számadásokba, vagy mikor hazafelé tartott az egykori Sebesi-kertből, ahol hosszu ideig kosztolt az öreg ur. És ide járt el a kiváló és lelkes Kovácsy Antal is és Benczédy Gergely is gyakran jött el tanácsot kérni az egyház vagyonának gyarapitásáért végzett odaadó munkája közben — a filozófia tanárától. De melegágyra talált itt a leghatalmasabb elgondolásu magyar kulturszervezetnek, az Emkének az eszméje is s gróf Kuun Géza is eljövögetett Péterfihez, hogy erősitse hitét s a jövőre biztató szavakat, friss eszméket kapjon attól a kevésbeszédü, de nagytudásu unitárius pap-tanártól.

Az már jóval később történt, amikor nekem is alkalmam nyilt el-eljárni Péterfiék tisztes házába. Ilyenkor szemlélődtem a könyves szekrény tömött polcain, gyönyörködhettem az öreg szobák izléses butorainak ragyogó tisztaságában, ami jóleső nyugalmat varázsolt az idegenre.

És hallhattam amint a ház asszonyának ajkán megcsendült a szó:

— Péterfi, lelkem.

És hallhattam a választ:

— Katuska, lelkem.

Azóta sem hallottam ennél szebb muzsikáját a szavaknak, ugy éreztem, mintha a férfi ajkán lágy oboa szólt, asszonya ajkán pedig eolhárfa hurja rezzent volna.

Es láttam Péterfit a magas álló iróasztal mellett korán reggel is, későn este is dolgozni, láttam, hogy soha le nem ül s mély gondbarázdákkal krisztusi homlokán csak rójja, rójja a fekete betü-

ket, sürün egymásután és sohsem fárasztja ki a folytonos álldogálás.

Nagy diák voltam már, amikor egyszer megkérdeztem:

— Nagytiszteletü ur sohasem szokott leülni, amikor dolgozik?

Péterfi rám nézett, kedvesen, mosolygón:

— Az ülés elpuhitja, restté teszi az embernek a testét is, a szellemét is. Aki pedig dolgozni akar, annak vigyáznia kell, hogy friss szellemmel, friss testtel végezze munkáját.

Jól megfigyeltem: Péterfi ritkán szokott mosolyogni s ha mosolygott, arcának kertjében valami különös vonások nyiltak és mégis én még sohasem láttam olyan jóleső mosolyt férfi arcán, amely megenyhitett, megszeliditett, de lelkesitett, biztatott, ösztönzött is egyuttal.

Ennél az álló asztalnál irta meg a Keresztény Magvető hires cikkeit, ennél forditotta le Parker Tivadar: Jézus Krisztusát, itt irta meg a Darwinizmusról szóló uttörő munkáit s innen inditotta messzi utjokra a tiszta Theizmusról alkotott modern felfogásu eszméit. És ennek az álló asztalnak köszönhetjük azt a rengeteg munkásságot, amelyről nyugodtan állapithatjuk meg, hogy a modern unitárius irodalomban Ferencz József püspökünk mellett Péterfi Dénes alkotott a legtöbbet.

*

Mikor egyik napról a másikra olyan váratlan — hirtelen nyugalomba vonult, meglepett hivei megdöbbentek, kérdőjelként tekintettek egymásra s Gyulai Pál hires mondásával gondolkoztak: „magával akar békében élni és nem másokkal“. Én ugy gondoltam, nemcsak magával, de másokkal is békében akart élni.

És anélkül, hogy csak egyetlen egyszer is vitára nyilt volna ajka, anélkül, hogy egyetlen szóval is magyarázta volna, elvonult, kiköltözött a Magyar-utcai lakásába, magával vitte oda a maga egész külön lelki világát, sajátos, általunk alig értett és érthetett emberfeletti emberi tulajdonságokkal teleszött lelki berendezkedését.

Elment anélkül, hogy elbucsuzott volna attól a templomtól, amelynek évtizedekig volt leghüségesebb papja, amelyet ő olyan gyönyörüségesnek látott s ugy szeretett mindig, otthagyta a szószéket, ahonnan annyiszor Istenhez emelte hivei lelkét s amelynek egyik legszebb szavu prédikátora volt; itt hagyott mindenkit, hiveit, tanitványait s elment a maga külön életét élni, elment a maga nyugalmas, csöndes hajlékába, ahová nem juthattak el az emberi szemek s nem bánthatták a gyarlóságok.

Elment, mert ez a világ nem az ő világa volt; elment, mert jobban vágyakozott a maga másik élete után, mintahogy ezt a nyüzsgő, lázas, barna várost szerette.

És többet nem is jött vissza. Sem a templomba, sem a városba. Csak akkor, amikor Szent Mihály fogata ment utána.

Mikor a fekete kocsi egy pillanatra megállott a Kossuth La-

jos utcai szomoru templom előtt, én ugy láttam, hogy a torony bus ablakszemei könnybe bágyadtak, én ugy láttam, mintha a templomtorony karja utána szeretett volna nyulni az ujra meg.nduló kocsinak s mikor ujra megindult a fekete menet, én ugy éreztem, mintha a templom hüs csöndjéből, talán épen a szószék tájékáról egy hang kiszólt volna:

— Ó ne még, ne menj el, te visszavárt testvérünk, Péterfi Dénes.

De Péterfi lelke meggyeplőzte már Szent Mihály lovait s a néhai tiszteletes ur ment tovább uj lakása, a Házsongárd felé, ahol már várták régi barátai, Brassai, Berde, Benczédy és a költő püspök Kriza, hogy folytassák az annyiba hagyott beszélgetést egyházunk továbbépitése érdekében.

*

Halála előtt pár héttel az „Unitárius Könyvtár"-ban ujra megjelent egyik müve, Parker: Jézus Krisztusának forditása. Én azt hiszem, hogy a tényleges cél mellett némi kiengesztelés is akart lenni ez a kései hála vele szemben; azt hiszem, hogy örömet akartak szerezni annak az embernek, akit életében nem igen láttunk örülni.

Mintegy két hétre a megjelenés után lementem, hogy lássam az örömét, hogy halljam megbocsátó, békés szavait s hogy bizonyitsam az ő megifjodott szellemét, hitét, amely itt ég bennünk s a lelkesedést, amely tovább lobog szivünkben.

De milyen a sors véletlenje!

Péterfi Dénes nem is tudta, hogy ujra megjelent e kedvenc munkája.

Hiába akartunk örömet szerezni neki, elkéstünk vele.

Mintahogy egész életében elkéstünk vele szemben szeretetünket bizonyitani, hálánkat mutatni, örömet szerezni annak, aki pedig nekünk csak örömet tudott szerezni.

Bizony, nagyon parányok és nagyon köznapiak voltunk ahhoz, hogy idejében tudtunk volna megnyilatkozni előtte.

* * *

E különös élet apró mozaik darabjait óhajtottam összegyüjteni ez alkalommal s bár jelentéktelennek látszó cseprő dolgok ezek, én mégis szükségesnek tartottam feljegyezni, visszaidézni őket. Valahogy ugy éreztem, hogy kötelességet cselekszem ezáltal, valahogy hajtott a vágy, hogy megmentsem e jó és igaz élet nehány emlékes percét, valahogy azt hittem, meg kell őriznünk ezeket az apróságokat, hogy irott nyomuk maradjon, hogy példát mutassanak a későbbi időkben is. S ha tuláradó vagy igénytelen voltam, mentsen és indokoljon az az ösztönös emberi tulajdonság, amely ősidőktől fogva belénk idegződött s amely szerint a magunk későbbi életének is meg akarjuk őrizni az emlékét, élete egyes pillanatait annak, akit valaha szerettünk, akitől tanultunk s akit oly igen nagyra becsültünk.

S. Nagy László

Téli rege.

A világháboru egyik telén, februárius első napjaiban párnapos küzdelem után a Beszkidek gerincére szoritottuk az oroszokat. Itt egy erősebb csapat dühös kitartással állta utunkat.

Meg kellett várnunk, hogy a nehéz tüzérség előrejőjjön és megtollássza a gerinc madarait.

Visszahuzódtunk a közeli erdőbe s tábor-veréshez fogtunk.

Késő délután volt már, mikor küldönc jött érttem: siessek a zászlóaj-parancsnokhoz.

Be fogsz menni Volóc községbe s összeköttetést keressz a trénnel, mondotta az őrnagy. Azt hiszem, szivesen vállalkozol, legalább meleg szobában fogsz aludni....

Persze, hogy szivesen vállalkoztam. A hó és fagy birodalmából meleg szobába pottyanni: ki ne örült volna ennek a kilátásnak?

Meghallgattam a parancs részleteit: másnap délelőtt töltényt kellett a zászlóaljhoz dirigálnom.

Kisérőnek magamhoz vettem Elekes tizedest, elindultunk Volóc felé. Egy darabig könnyü volt az utunk, mert az előnyomuláskor széles ösvények keletkeztek a hóban, azokon haladtunk. De egyszer balra kellett térnünk, ki a töretlen hó sikjára.

Ki tett hosszabb utat övig érő hóban? Kinos próba!... Az ember ina először zsibbadozni kezd, majd megreszketősödik, végül éles nyilalások állanak beléje... A szem sajog, káprázik a csillogástól, szorongó, reménytelen érzes, szédülések lepik meg az embert...

Vergődtünk, usztunk egymás nyomában, cserélgettük a vezetést. A nap lebukott az egyik csucs mögött, metsző szél sepert végig a havon. A tizedes csüggedten fordult felém.

— Mindjárt ránk sötétedik, idefagyunk.....

— Csak kitartás, Pista fiam, még egy rugaszkodás s a vert uton leszünk. Gondold meg: vetett ágyban fogunk a trénnél aludni, főtt menázsit eszünk...

Végre csakugyan kiértünk az utra. Levertük magunkról a havat: mintha mázsányi terhet dobtunk volna le!

Öreg este lett, mire Volócra értünk. A falu már tele volt katonasággal, mint ahogy az ár nagyja előtt a talaj megtelik felbugyogyanó szivárgással. Csapat-törzsek, kórházak, trénszekerek, tüzérségi fogatok lepték el a helységet.

Házról-házra menve kerestük a zászlóaljunk trénjét. De csak nem kaptunk utbaigazitást...

Nem tudom: a háboru leggyakoribb és legutálatosabb mondása...

Végre-valahára egy lovas tréntiszttel találkoztunk, aki valamit mégis tudott mondani. Elmondotta, hogy a zászlóaljak szekerei elakadtak egy beszakadt hidnál, csak reggelre ha megérkeznek.

— Hol aluszunk? sóhajtott keservesen Elekes tizedes.

Már alig álltunk a lábunkon.

Ekkor eszembe jutott, hogy a hadosztály kórháznál van egy orvos ismerősöm: hátha az szállást adna? Kolozsvári fiu, szivesen szoktunk parolázni és beszélgetni a mi kedves városunkról.

Megkerestük a vöröskereszt zászlót és a doktor után tudakozódtunk. Szerencsénk volt, a doktor megjött már: jégvirágos ablakai kivöröslöttek az éjszakába . . .

Bekopogtattunk, elmondottam. hogy mi járatban vagyunk . . . Szivesen fogadott! Kis szobája volt, benne egy nagy bubos kemence, lócák a fal mellett. Megállapodtunk: én a földön fogok aludni szénából vetett ágyon, a tizedes pedig valamelyik lócán helyezkedik el, vagy a tisztiszolgához huzódik a civilek szobájába.

A doktor beszólitotta Ádámot, a tisztiszolgát s teát öntetett a számunkra. Mi a doktorral az asztal mellett, a tizedes a tisztiszolgával a lócán: vidáman szürcsölgettük az illatos teát. S beszélgettünk a világfolyásáról.

A tizedes lassanként bóbiskolni kezdett, majd elbódulva ráhanyatlott a keskeny lócára. Keze, lába alá csüngött, arca eltorzult a kemény deszkán. Nagyon nyomorékul feküdt . . . No, majd helyre igazitja Ádám . . . Ne riasszuk föl első álmából.

Én is feküdni készültem. A doktor fönnmaradt még, sürgős jelentéseket kellett megirnia.

No számomra sem kellett ringatás!

Világos reggel volt, mire megébredtem. Künt az utcán csikorgott a hó az ágyuk és a trénszekerek alatt, özönlöttek előre a frontmögötti hadak.

Ádám a tüz körül babrált. A tüz mellett párolgó fazék.

Amint jobban szétnéztem a szobában, feltünő dolgokon akadt meg a szemem. A doktor az asztalra borulva aludt . . . Köpenyeg, sapka rajta, lábán nagy szőrcsizma . . .

— Hol van a tizedes? — kérdeztem a tisztiszolgától.

Ádám a doktor ágyára mutatott:

— Ott alszik az ágyban, a doktor ur helyén.

— Hogy került az ágyba?

Ádám mosolygott és a doktor felé hunyoritott:

— Megsajnálta a doktor ur . . . a lócáról az ágyba emeltük . . . Azt mondta a doktor ur: hadd aludja ki magát a szegény fiu, elég kint lát szegény odakint a fronton . . . Maga odaborult az asztalra . . . ugy töltötte az éjszakát . . .

Gondoltam, majd ezt a jóságot bucsuzáskor külön is megköszönöm a doktornak. Csöndesen fölkeltem s utána néztem a trénünknek. Mire visszatértem, már a doktor is talpon volt és a reggeli elkészitésével foglalkozott. A tizedes még aludt az ágyban nagy lelki nyugalommal.

Amint a teaviz az asztalon párolgott, intettem Ádámnak, hogy költse fel a tizedest. Álomittason elbódulva tápászkodott föl Elekes István a jó vetett ágyból. Ádám megkérdezte tőle:

— Mit álmodott tizedes ur?

— Én aztán furcsát álmodtam, hallod-e, törülgette a szemét a tizedes. Az álmodtam, hogy odahaza voltam és az Olt partján találtam lefeküdni. De nagyon nyomorékul feküdtem . . . éppen a viz szélén, a rakodó parton . . . Egyszer csak szalad édes anyám nagyijedten, ölbe kap, mert mintha ölbeli kis gyermek lettem volna! Hazavitt, ágyba fektetett, váltig bubusgatott, altatgatott . . . Hát ilyen bolondos egy álom . . .

— Dehogy bolondos álom: ennél igazabbat nem is álmodhatott volna! kacagott nagyot a tisztiszolga. *Anya-járás* volt az éjszaka, az bizony: Hipp-hopp: ott legyek a katona fiamnál! angyalszárnyra kerekedett s itt termett a tizedes ur édesanyja . . . Dejszen, megesett a szive, mikor meglátta, hogy milyen rossz fekvő helye van a lócán a magzatának. Beli, beli ölbe vette s idehozta a szép vetett ágyba . . . ugy bizony!

A tizedes föleszmélve bámult a párnára.

— Né, né, csakugyan hogy kerültem én az ágyba?

Ádám a combját verte jókedvében.

— Mondom nó! Anya járás volt az éjjel . . .

A doktor egy jó sajka teát nyujtott oda Elekes tizedesnek.

— Nesze fiam, idd meg hamar, ne ügyelj erre a kótyagos Ádámra! . .

A tea ezüstös páráján át Elekes István gyanakvó mosollyal nézte az ágyat, nézte a doktort, nézte a tisztiszolgát . . . A kis szoba csordultig megtelt a szeretet melegével.

Gyallay Domokos.

Jelek a családban.

Az ember életének legnagyobb részét a családban éli le. Reggel, ha el is megy munkába, vagy körülményei másfelé szólitják, este ismét csak oda tér vissza. És az a családi kör, melynek belseje csendes és békességes, nemcsak az övéi előtt kedves, hanem a szomszédokat is vonzza. A vándor és az öreg koldus örömmel huzódik meg árnyékában, mert tudja, hogy amig fáradalmait kipiheni, fájó szive s vérző sebének is megkerül az orvossága. Azok a szelid mosolygások, barátságos szavak, melyek a belépőt fogadják, bú-bánatot felejtetnek, sebeket gyógyitgatnak és nyugalmat biztositanak. De hány család van, melyekben az ember hiába keres nyugalmat, fáradalmaira pihenést, mert azt ott, ahol állandó az átkos testvéri küzdelem, ugy sem találja meg. Az az összevisszaság, felfordulás és égbekiáltó rendetlenség, melyet az ilyen házaknál lehet látni, menekülésre kényszeriti a betérőt. A megcsuszott házfedél, a ki- és bedőlt kerités, szónál és minden beszédnél világosabban bizonyitják, hogy ott benn valami baj van, hogy a család tagjai között valami nagy veszedelem dühöng. És ha este vagy fényes nappal is megállunk az ily szerencsétlenül megindult családi fészkek előtt vagy mellett, rövid idő után már mindent látunk és hallunk. Az utcára kihallatszó átkozódás, szitkozódás és Isten-

káromlás, mely a házat betölti, nem a jónak a jele. A férj dühöngése, az asszony durvasága azt mutatja, azt bizonyitja, hogy a családban nincs szeretet és nincs egyetértés. Ezek a tüzfészkek, ezek a boszorkánytanyák szülik aztán legtöbbször a jövőnek veszekedő és verekedő embereit. De nem is kivánhatjuk, hogy az a gyermek, ki a gyalázkodásnál egyebet nem hall, a rombolásnál és pusztitásnál mást nem lát, jobb és szelidebb legyen elődeinél. Megmérgezett, megromlott vére, nemesebb szivét, szelidebb szellemét is legyőzi és az erkölcstelen durvaság szolgálatába állitja. A lopás, csalás és hazugság már ifjukorában rendes szokásává válik. A büntetésre és a börtönre nem is gondol, de nem is gondolhat, hiszen még csak gyermek. Felügyelet és szemmelkisérés nélkül bolyong az utcán, kóborol a mezőn. Mikor a nap leáldozik, vagy ha az idő rosszra fordul, a haza helyett inkább a kocsmában keres védelmet és édes nyugalmat. Mehet haza bármikor, vagy kedve szerint a kertek alatt is eltöltheti az éjszakát, mert a szülők, kik a kölcsönös szitkozódásban alaposan kifáradtak, annál mélyebben és nyugodtabban alusznak, minthogy a szegény, szerencsétlen kiéhezett gyermekre gondolnának. A templomi csend és a rend helyett egy tulfűtött és belsejében teljesen fölkavart katlan rendetlensége fogadja. A vallásosságnak és a kulturának még csak halvány szinét sem lehet föltalálni benne. Foroghat a sors, mulaszthat az élet, mert itt pótlásról és helyreigazitásról szó sem lehet. Pedig hát milyen szép és kedves dolog az, amikor a család a templomot és az iskolát is helyettesiteni tudja. Mikor munka után körbe ülnek a nagyok és kicsinyek és ha más nem akad, akkor maga az apa fölolvas egy-egy könyvből és szépen magyarázgat belőle ; ha pedig véletlen ez nem lenne, minden bizonnyal meg van a biblia, abban megkeresi a mi szép, fölolvassa a mi hasznos, lelket nemesit, szivet táplál és embert nevel. A hosszu esték egy-egy óráját éneklésben és imádkozásban tölteni el, szintén áldásos és hasznos munka. Az ilyen, vagy ehhez hasonló családi iskolák aztán odavonzzák a jó szomszédokat is. Szünet közben az öregek összeülnek, de még a figyelmes asszonyok sem maradnak ki a sorból. Rendre veszik, megtárgyalják ugy a maguk, mint a falu dolgát, a hibákat és hiányokat megjegyzik és alkalomadtán föltárják, de egyszersmind irányt és utat mutatnak mindjárt azok jóvátételére és esetleges pótlására. Az ilyen körben fejlődő gyermek lesz aztán annak idején a társadalomnak igazi tagja és munkás vezetője. Azt a sok szépet és nemest, mit jó nevelésével kapott, elsősorban szüleinek, másodszor pedig a társadalomnak fizeti vissza szorgalmával és szent szerelmével.

Az ügyes és szemes házigazda még arra is figyel, hogy a kicsiny körben ki, mint gondolkodik és mit beszél ; mert tudja, hogy a gyermek nagyon figyelmes, hamar észrevesz és a suttogást is meghallja s még a titkolódzásból is sokat ért. A kártyának pedig ott, ahol gyermek van, nincs helye, mert soha sem lehet tudni azt,

hogy a szolidnak és az egyszerünek mondott játék milyen veszedelmeket rejthet és takargathat magában. Az ifjut lehetőleg mindentől félteni és a gyermekkort pedig illőképpen tisztelni kell. Az ész és az akarat most is, mint sok ezer évvel ezelőtt kell, hogy vezessen, irányt szabjon és erényességre ösztönözzön. Amely szülő és nevelő e két lelki tényező hatása alá kerül és annak szellemében él és tesz a családban ugy, mint künn az élet mezején, az arról tesz tanubizonyságot, hogy érti és ismeri azt, aki fölött uralkodik. A gyermeket tartja és látja mindenben elsőnek. Ugy intézi sorsát, ugy rendezi be környezetét, hogy a „jelek“ a családban mindig szépek, vonzók és épitők, ne pedig rombolók és pusztitók legyenek. *Lőrinczi Miklós.*

A szeretet hatalma.

Mint jó unitárius kereszténynek önkénytelenül is fülembe csendülnek Pál apostolnak azon szavai, hogy a szeretet mindent eltür, a szeretet nem gerjed haragra. Sajnos, ezzel szemben azt kell tapasztalnom, hogy az emberiség tömkelegében a szeretetlenség, harag és gyülölet uralkodik.

A 20-ik század vivmányai között első helyen kellene látni a jézusi szellem megnyilvánulását, amely előnkbe állitja azt a nagy parancsot, hogy legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei atyátok tökéletes.

Hol áll ma az emberiség e nagy parancs megvalósitásától? Talán távolabb, mint kétezer év előtt; már pedig enélkül csak névleg vagyunk keresztények s be telnek rajtunk a próféta szavai, hogy e nép csak szájjal tisztel engem, szive pedig távol van tőlem.

Az ember életének egész láncolata a létért való küzdelem. Hol felemelkedve, hol alámerülve az élet harcaiban, legtöbbször a kétségbeesés vészes hullámai közt hánykódik az ember, önkénytelenül is felkiáltva a gyenge tanitványokkal: Uram tarts meg, mert elveszünk. Ilyenkor hangzik felénk a nagy mester szava, mit féltek, oh kicsiny hitüek.

Az Ember tragédiájában Lucifer viszi a főszerepet, amikor settenkedik Ádám körül, hintve már előre a szeretetlenség és gyülölet magvát s ez mindaddig hatalmában tartja Ádámot, mig fel nem eezmél és be nem látja, hogy vétkezett Istene ellen; de mikor ez megtörténik s Ádám bünbánólag bocsánatot kér Istentől, Lucifer eltünik. Ugy van ez a társadalomban és családok életében is, hogy amig a szeretet és egyetértés vezércsillag a családi élet egén, addig áldás és siker — nyugalom és béke honol ott; de mihelyt a luciferi kaján irigység és gyülölet lesz urrá, megszünik a szeretet és nyugalom, s ennek nyomában megkezdődik az élet lassu kihalása.

Bár csak mindenki szivén győzedelmeskednék a szeretet hatalma, hogy nyomában épülne fel itt e földön Isten országa, az Isten- és emberszeretet. *Bereczky Lajos.*

NŐK VILÁGA.

Karácsonyi levél.

Édes drága jó-anyám!

Karácsony harmadnapján husz esztendős leszek s ez az első alkalom, hogy én a szülői háztól távol töltöm el a szent Karácsonyt. Félve és szomoruan gondolok arra, hogy amig én itt fekszem a kórházban és szenvedek, addig édesanyámék sem tudnak örülni, mint máskor, mikor mindannyian együtt ünnepeltünk.

E pillanatban eszembejut elutazásom története s emlékszem, hogy édesanyám mennyit kért, hogy ne hagyjam otthon csaknem egyedül sok elfoglaltsága között; de én nem hajlottam a szép szóra. Engem felbiztattak volt Máriskójék s olyan szép szinben festették le a városi életet, hogy a szivem meghasadt volna, ha ide nem jöhetek.

Elindultam, otthagytam jó anyámat az öcsémmel egyedül, elhagytam a házat, melyet még szegény néhai édesapám épitett volt, elmentem a Ferijék háza mellett s láttam, hogy ő is szomorkodott . . . Elmaradt az egész falu s lejöttem a határon végig és egyszer már a hegyeket se láttam.

Kezdetben örült a szivem, hogy valahára elindulhatok, hogy ráléphetek arra az utra, amelyet leánytársaim s legényismerőseim közül sokan olyan mohón tapodtak . . . hogy megindulhattam a város felé, melynek szépségéről, örömeiről annyit mesélt nekem Máriskó! Éreztem, hogy megnövök, hogy nem parancsol nekem senki, hogy kicsiny a falu s kicsiny és unalmas a határ.

Mikor azonban Héjjasfalván felszálltam a vonatra, elkezdett zakatolni a vonat s a nagy tülekedésben elkezdtek taszigálni ide és oda, megláttam a sok szemetet, amit otthon soha sem türtünk kicsiny házunkban: éreztem, hogy az arcámon legördül a fájdalom könnye. Sehol egy ismerős, sem ember, sem állat, sem hegy, sem sikság, sem fa, sem kert, sem ház . . . semmi. Lassan a szivem kezdett elszorulni, kezdtem nagyon kicsinek és tehetetlennek érezni magamat s boldogtalanságom erőt vett rajtam, feltünt előttem a határ, a falu, az utcánk, a jószágunk s a házban láttam, amint édesanyám vigasztalta öcsémet s közben sirt, hogy én elhagytam.

Jaj Istenem, hogy szerettem volna leszállni a vonatról s visszatérni, hogy aztán kedveseimet soha el ne hagyjam.

Nem ugy történt!

E töprengéseim közepette szólitott meg egy éltes asszony s

azzal beszédbe elegyedtem. Ő segitett helyhez is. Gazdámékra semmi rosszat nem mondhatok.

Mégis nagyon fáj az nekem, hogy betegségem ágyhoz szögez. Minden testi fájdalmamat tulhaladja az a szivfájdalom, hogy nem együtt sütjük a karácsonyi kalácsot, hogy nem jön hozzánk Feri, nem mehetünk templomunkba urvacsorát venni, nem fogadhatjuk az ünnepköszöntőket, a hajnalozókat s a táncba el nem mehetek. Istenem, milyen szép is az élet falun s ezt csak akkor érezzük valóban, ha távol vagyunk tőle!

Édes, kedves jó-anyám! Csókolja meg az öcsémet helyettem s mondjon minden jót mindenkinek. Ne féljen lelkem jó anyám, mert ha Isten segit (Óh édes jó Istenem, ne hagyj el!) több ünnepet maguk nélkül s idegenben nem töltök. Ha egyszer jobban lehetek, hazamegyek s otthon maradok. Az a rendje annak, hogy a falusi leány otthon menjen férjhez s szeresse azt a hajlékot, melynél szebb és boldogabb nincsen sehol e világon: a családi tüzhelyet.

Édes anyámékat a jó Isten áldja meg s adjon boldogabb karácsonyi ünnepeket, mint fájó szivü lányának van egy idegen életben.

Csókolom és tisztelem, szerető lánya:

1925. december hó 15-én. *Jucika.*

A magyar nőegyletek szövetségének központi irodát létesitenek Kolozsvárt.

Az október 25 és 26-ikán Bukarestben Cantacuzino hercegnő elnöklete alatt tartott nőkongresszus rendén a magyar nőknek ott megjelent képviselői a Román Nők Nemzeti Tanácsának tagjaival történt megbeszéléseik értelmében elhatározták, hogy a magyar női egyesületek szövetségének előkészitésére Kolozsvárt központi irodát létesitenek.

Ezen szervezkedés célja, minden nőt és gyermeket, valamint a jótékonysági intézményeket érintő kérdést figyelemmel kisérni, a sérelmek orvoslását szorgalmazni, az állandó kapcsolatot a Román Nők Nemzeti Tanácsával fenntartani.

A Bukarestben megjelent magyar nők az Unitárius Nők Szövetségét is képviselték és panaszinkat s kivánságainkat előadták. A többi magyar nőegyesülettel a közös nagy érdekeink szolgálatában kifejtendő munkában a jövőben is ki kell vennünk részünket.

Első teendőnk a szervezkedés s ehhez mindenekelőtt szükséges, hogy a már nyáron közzétett felhivásunkra minden vidéki Nőszövetségünk a kivánt adatokat titkárunk cimére (Ürmösi Károlyné Cluj, Calea Victoriei 9) beküldje. Minden vidéki tagozatnak saját érdeke s a jelen és jövő generáció iránti kötelessége, hogy e kérésünknek mielőbb eleget tegyen!

Misszió.

A Christian Life (Keresztény Élet) 1925. dec. 5.-i számából olvassuk, hogy *Chamberlain* Austen József, Anglia külügyminisztere, aki 1863-ban született s unitárius vallású, feleségével együtt nagy kitüntetést kapott az angol birodalomtól azon alkalomból, hogy sikerült a locarnói béketárgyalásokat sikerhez juttatnia. Chamberlain szabadszellemü, okos és megértő felfogása nagyban előbbre segitette a világot a békesség utján. Ő, aki az unitáriusok vallási kisebbségéhez tartozik, azokhoz az unitáriusokhoz, akik annyi drága értéket termeltek az emberiség számára: meg tudja érteni a nemzeti kisebeségek helyzetét s hivatását, akik a mai kapzsi és elnyomó világban arra vannak hivatva, hogy a türelmet és a szeretetet hirdessék s az igazságért ha kell, életüket is feláldozzák. Örömizenet ez mindannyiunknak s biztatás a becsületes kitartásra.

K.

„Csendes vasárnap" Kolozson. Csendes vasárnapnak nevezte *Kiss* Sándor kolozsi lelkészünk az adventi vasárnapokat. A zajtalanság, a hangos hivalkodás nélküliség, a magunkba szállás, az elmélyedés csendes vasárnapjainak. Ilyen csendes, de mély jelentőségü nap tartására hivta meg Kiss Sándor Dr. Varga Béla teológiai professzort és S. Nagy László koloszvári keblitanácsost, hogy a maguk előadásaival még mélyebb értelmüvé, még nevelőbb hatásuvá tegyék e nap munkáját. Dec. 13-án, vasárnap mentek ki atyánkfiai Kolozsra e csendes adventi vasárnap hiveink közé. Délelőtt a rendes istentisztelet keretében Kiss Sándor nemes szárnyalásu imája után Dr. Varga Béla teológiai profeszor tartott nagyszerüen felépitett gondolatokban gazdag egyházi beszédet Máté IX. 35—38. alapján a kereszténység jövő nagy feladatairól s a mi hivatásunkról és keresztényi kötelességünkről. Istentisztelet után presbiteri konferencia volt, amelyen S. Nagy László a kolozsvári presbiterek üdvözletét és meleg szeretetét tolmácsolta kis beszéd keretében a tagoknak, majd Varga Béla dr. tartott előadást a presbiterek kötelességeiről. Délután a Dávid Ferenc Egylet tagjai gyültek össze bensőséges, ünnepi gyülekezetre. Kiss Sándor kedves, szivélyes hangu megnyitó beszédet mondott, a gyülekezet énekelt, Kiss Sándor bibliamagyarázatot tartott, S. Nagy László Péterfi Dénesről irt visszaemlékezését olvasta fel, aminek közelebbi vonatkozást adott az, hogy Péterfit épp Kolozson választották meg esperesnek. Varga Béla dr. ez alkalommal az ifjuság vallásos neveléséről beszélt. Igazán örülünk, hogy Kolozs lelkes unitáriusai, élükön Csete Imre kurátorral, annyi szeretettel s odaadással munkálják egyházunk jövőjét.

Egyleti élet és munkásság.

Jelentés. (A vidéki unitárius nőszövetségek mult évi működéséről).

Központi kolozsvári Nőszövetségünk az Unitárius Közlöny egyik közelebbi számában fölhivta összes Nőszövetségeinket arra, hogy vegyék föl a központtal a kapcsolatot.

Időrendben a következő jelentések érkeztek be:

I. Az udvarhelyi „Nőkszövetsége“ 40 tagot számlál: elnök Németh Albertné, alelnök Fekete Benjáminné, titkárok: Szabó Dezsőné, Vizy Gézáné, Malviánszki Ferencné. Jegyző: Nagy Ella, pénztáros Pap Eszter.

Összejönnek a téli hónapokban. A vallásos esték fényes anyagi és erkölcsi sikerrel jártak. Három müsoros estélyt és két templomi ünnepet rendeztek ez évben. Utóbbiak közül egyiken Kriza püspök emlékének áldoztak, másikkal ünnepelték angol-amerikai testvéreink 100 éves jubileumát. A müsoros esték egyike Jókainak volt szentelve.

A szövetség évi tagdija 10—20 leu. Állandó levelezőül Gálfi Zsuzsikát ajánlják.

II. Abásfalván 30 tag van. Elnök: Kádár Lajosné lelkészné, alelnök ifj. Gergely Mózesné, jegyző Benedek Sándorné, pénztáros György Mózesné.

Összejönnek hetenként egyszer. Rendeztek vallásos estéket, felolvasás, ének, szavalattal. Karácsonyfa ünnepet, templomi ünnepet. Mindezeken a szövetség tagjai is szerepeltek. A szép erkölcsi siker mellett, jelentős anyagi eredményt mutat az a tény, hogy a nőkszövetsége hozzájárulhatott a harang alaphoz. Szándékuk továbbá a háboruban elesett hőseiknek emlékoszlopot állitani föl. Tagsági dij 2 leu. Levelezőjükül Kádár Lajosnét jelölik.

III. 79 tagja van a kicsiny homorodjánosfalvi Nőkszövetségének. Elnök Sigmond Józsefné lelkészné, alelnök Darkó Pálné, jegyző Darkó Erzsike, pénztáros ifj. Mezei Dénesné. Összejönnek télen vasárnap esténként a községházán, nyáron vasárnap délután a szabadban. Eddigi munkásságuknak csodálatos szép eredményéről számolnak be; müsoros esték jövedelméből vettek a templom szépitésére: Urasztal, szószék, papiszék takarókat, gyásztakarót, a gyászlobogónak tokot, a templomi padokat ujra festették, 3000 leu értékben vettek egy szép mahagoni urasztalt, mit a szentjegyekkel ellátva, az őszi hálaünnepen adtak át az egyházközségnek. Évi tagdij 5 leu. Levelezőnek ajánlják Sigmond Józsefné lelkésznét.

IV. Ez év októberében alakult meg Árkoson a „Nőkszövetsége“. A legjobb reménységgel indult meg a szervezkedés. Minden hét keddjén találkoznak a felekezeti iskolában. Vezetők: Benkő Árpádné, Régeni Áronné, Balogné Simó Anna, Ütő Erzsébet. Aggodalmuk van aziránt, hogy betiltják.

V. Segesváron 50—60 taggal müködik a Nőkszövetsége. Elnök:

Ehrenwerth Ignátzné, jegyző Lakó Juliska, pénztáros Rózsa Jánosné. Gyülés napja minden hó első vasárnapján.

Három év előtt alakultak. Eddigi munkásságuk eredménye: tea és kávé esték jövedelméből már kis vagyont gyüjtöttek, rendeztek karácsonyi ünnepeket, melyen 16—17 gyermeket láttak el kész ruhával, vagy kelmével. A segesvári közönség áldozatkészségéből kifolyólag 70—80 iskolás gyermeknek juttattak: cukorkát, tollat, iront, radirt s egyéb apróságokat. Két drb. urvacsorai kehely és boros kanna használhatóvá tételéről gondoskodtak 500 L. értékben. Csutak Ilonka és Kelemen Gitta tagok 1—1 drb. himzett fehérteritőt adományoztak az urasztalára. Ezeknek elhelyezésére csinos záros ládát ajándékozott Benkő János. Az imaházat a szövetség kimeszeltette 700 L. értékben. Két télen át egy-egy szegény asszonyt fával láttak el. Egy télen szegény családot fölváltva ebéddel segitettek s a beteg anya igy fölépült. Ily módon egy kis iskolás leányka is ellátásba részesült. Évi tagdij 3 Leu, sőt kevesebb is lehet. Állandó levelezőt később ajánlanak.

VI. Nyárádszentmárton és csikfalva együtt alakitották meg a Nőkszövetségét f. október 18-án. Minden második vasárnap összejönnek, felolvasás, szavalással, énekkel töltve az időt.

Elnök Fazakas Lajosné lelkészné, alelnökök Fazakas Istvánné, Kocsis Sándorné és Kovács Sándorné, jegyző és titkár Ádám Mihályné, pénztáros Nagy Mihályné, választmányi tagok: Nagy Györgyné, Incze Lajosné, Incze Dénesné, Kocsis Lajosné.

Igérnek minden lehetőt, de kifejezik, hogy eddig csak 20—24-en jelentek meg érdeklődők, de remélik a tagok szaporulatát.

VII. A kereszturi Nőkszövetsége jelenti: 108 tagja van. Elnök Pap Mózesné, titkár dr. Fazakas Miklósné, jegyző Szakács Miklósné, pénztáros özv. Bartók Endréné.

Összegyülnek minden hónapban egyszer az unitárius gimnáziumban. Évi tagdij 10 L. Állandó levelevő dr. Fazakas Miklósné.

VIII. A marosvásárhelyi Nőkszövetsége nem küldte be hozzánk külön jelentését, de az Unitárius Közlöny okt. 10. számában részletesen számol be dr. Kerekes Istvánné titkár arról a szép munkásságról, melyet 3 évi megalakulás óta folytatott a Nőkszövetsége. Aki e beszámolót elolvasta, igaz lelki örömet érezhetett a gyönyörü erkölcsi és anyagi siker fölött.

Elnök Dr. Sárkány Miklósné, alelnökök Farkas Albertné, K. Nagy Árpádné, Mikó Lászlóné, titkár Dr. Kerekes Istvánné, jegyző Dr. Mann Sándorné, pénztáros Zsakó Kálmánné. Választmányi tagok özv. Pálfi Ferencné, Ádám Mihályné, Halmágyi Jánosné, Pethő Kálmánné, Keresztesi Dénesné, Herszényi Zoltánné, Platz Ferencné, Bedő Árpádné, Gál Elekné, Török Elekné.

Erős reményünk van, hogy e jelentés kiváltja majd a többi bennmaradtakat is, mert eddig még nem érkeztek be a jelentések, amiket pedig várunk. *Ürmösi Károlyné.*

A székelykereszturi unitárius főgimnázium „Dávid Ferenc-Kör" ifjusága az előbbi években gyakorolt kirándulásokat falukra, az 1925—26. iskolai évben is megkezdte, melynek célja székely testvéreinkkel való szorosabb kapcsolat létesitésében és a faji szeretet ápolásában rejlik. 1925. november 29-én dr. Elekes Dénes f. ü. gondnok ur, Lőrinczy István esperes és több tanár vezetésével meglátogatta a siménfalvi egyházközséget. A délelőtti istentiszteletet a tanulóifjuság végezte el. Imát mondott és prédikált Lőrinczy Gergely VIII. o. t. Az éneket Nagy Sándor VII. o. t. vezette. Az istentisztelet végeztével Lőrinczy István esperes ur üdvözölte az egyházközség lakóit s meleg szavakkal buzditotta a hiveket iskoláink támogatására. A délutáni idő a tanulóifjuság és a helybeli ifjak ismerkedésével telt el. Este 8 órai kezdettel a tanulóifjuság a helybeli ifjuság közremüködésével müsoros estélyt rendezett, melyet Lőrinczy István esperes nyitott meg. Énekelt a „Dávid Ferenc-Kör" dalkara Lőrinczy Géza tanár vezetésével. Ezután Ürmössy Gyula VIII. o. t., a „D. F. Kör" elnöke, üdvözölte az ifjuságot, melyre Lázár Gergely helybeli ifju felelt. Szavalt Fülöp Árpád VII. o. t. Felolvasást tartott Szentmártoni Kálmán tanár Siménfalva nagy szülöttjéről: Székely Mózesről. Szavalt Kibédi Ilona helybeli leány és Kovács Lajos VI. o. t. Dialógot adtak elő Nagy Sándor és Fülöp Árpád VII. o. t. Szavalt Nagy Mihály helybeli ifju, énekelt a „D. F. Kör" dalkara. Müsor végeztével Pál Dénes siménfalvi lelkész megköszönte a tanár uraknak és a tanulóknak fáradozásait. Az egyházközség vezetőinek és hiveinek ezuttal is köszönetet mondok körünk nevében ifjuságunk iránt tanusitott barátságukért és áldozatkészségükért. Bár székely testvéreink megértenék körünk törekvéseit s velünk karöltve munkálkodnának kulturánk és fajunk fennmaradásáért! *Lőrinczy Gergely.*

Árkosi Tamásné, siménfalvi lelkészünk felesége december 3-án hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Pihenése legyen csendes. A családnak részvétünket küldjük.

A küküllőköri D. F. E. választmánya december 9-én Dicsőszentmártonban gyülést tartott mélt. br. Petrichevich-Horváth Arthur elnökletével, hol női és férfi választmányi tagok vettek részt. Elnök ur őméltósága örömének adott kifejezést az érdeklődésért s kérte a tagokat, hogy D. F. E.-i életünket épitsük, munkáljuk ugy, hogy példa legyen mások számára. Meghatároztatott, hogy mindennemü egyháztársadalmi munkát a D. F. E. keretében, a Dávid Ferenc zászlója alatt fogunk végezni.

Meghivó. A kolozsvári unitárius Nőkszövetsége 1926. évi január 13., február 10., március 10. és április 14. napjain délután 5 órai kezdettel házias jellegü *kötőkét* rendez az unitárius kollégiumban. A szövetség szivesen lát minden unitárius asszonyt és leányt. Kézimunkával szórakoztató és komoly irányu müsorról gondoskodunk. Célunk a szeretet, összetartás ápolása által a közjónak

munkálása. A választmány nevében kérjük a szives megjelenést. Más vallásu vendégeket is szivesen látunk. *Dr. Boros Györgyné* ügyvezető elnök. *Ürmösi Károlyné* főtitkár.

Az unitárius Nőkszövetsége a Leányotthon igazgatóságával kapcsolatban a Leányotthonban egy minden tekintetben szépen sikerült karácsonyfa-estélyt rendezett, dr. Ferencz József felügyelőgondnok méltatta az ünnepély jelentőségét; valamint az unitárius kollégium tornatermében az unitárius gyermekek részére folyó évi december hó 20-án délután 4 órakor egy másikat, hol főt. Püspök ur imádkozott s a gyermekek szerepeltek. Ezt követőleg a főgimnáziumi ifjak részére rendezett karácsonyfa-ünnepély tartatott meg, hol az imát Vári Albert vallástanár s az alkalmi beszédet dr. Várady Aurél felügyelőgondnok mondotta. Mindenik ünnepség alkalmával nagyszámu ajándékot osztottak ki. A szeretet evangéliumát igy lehet csak gyakorlatba vinni át.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Dr. Gál Kelemen beszéde az igazgatói állástól való megválása alkalmából:

Tek. Igazgatóság! Kedves Kolléga Urak!

Okt. 28-án mult 25 esztendeje, hogy ennél az asztalnál ezt a helyet elfoglaltam. 25 esztendő majdnem egy emberöltő s elég tekintélyes idő egy intézet életében is. Most, amikor megválok e helytől s visszatérek tanártársaim sorába, lelkemben felujulnak e 25 esztendő derüs és borus emlékei és küzdelmei. S ez emlékek során hála kél a szivemben mindazok iránt, akik nehéz és sulyos felelősséggel járó munkámban és törekvéseimben barátságukkal és bizalmukkal, ragaszkodásukkal és támogatásukkal megtiszteltek és megerősitették gyenge erőimet.

Visszaemlékezem azokra a boldogemlékü kartársainkra, akikkel együtt és együttérző lélekkel állottam a vállalt munka baráz-dáiba, de akik az idők folyamán a Gondviselés rendeléséből itthagytak bennünket s átköltöztek ama jobb hazába: *a felügyelő gondnokok közül:* Kőváry László, Kozma Ferenc, Fekete Gábor, dr. Árkossy Gyula, dr. Költő Gábor és Gál Jenő; *a tanárok közül:* Boros Sándor, Nagy Lajos, Perédi József, Benczédi Gergely, Ulár Pál, Mózes András, Kovács János, Kanyaró Ferenc, dr. Barabás Ábel, dr. Nyiredy Géza, Sándor János, Pap Mózes (nyug.), dr. árkosi Kiss Ernő, Major Sándor (előbb tanárunk, később tordai áll., majd tordai unitárius gimn. tanár és legutóbb igazgató), Iszlai Márton, Péterfi Dénes; *az iskolaorvosok közül* dr. Veress Lajos, dr. Tompa János. Elakad a lélekzet, mig az emlékezet a halál e gazdag aratásain végigfut. Emlékük legyen áldott, pihenésük csendes a hazai hant alatt.

Nem az én feladatom, hogy e 25 esztendő munkásságát, esetleges eredményeit és bizonyára gyakori tévedéseit is vázolni megpróbáljam. Ez az elfogulatlan történelem bírói tiszte lesz. Bármilyen lesz a bírói itélet gyenge törekvéseimről, meghajlok előtte, tisztelettel tudomásul veszem, mert egy dolog mindenek felett és előtt megnyugtat engem *s ez az én szuverén főhatóságom: a lelkiismeretem*, mely azt mondja nekem, hogy becsületes igyekezettel gyenge erőm és tehetségem szerint megtettem mindent, amit a mindenkor adott helyzetben lelkem sugallt.

Csak egy egészen rövid visszapillantást méltóztassanak megengedni. E 25 esztendő drága kollégiumunk történetében két élesen elváló korszakra oszlik. Az első 1900-tól a világháboru kitöréséig, 1914-ig tart, a másik onnan napjainkig.

Ha e két korszakot jellemezni akarnám, azt kellene mondanom, hogy az első a lassu, tervszerü, céltudatos erősödés, emelkedés és felfelé haladás kora, a második, a háboru alatt, a nélkülözések, a háboru befejezése után pedig a legtöbbször kevés sikerü, majdnem sikertelen küzdelmek és verejtékezések kora. Kollégiumunk az uj épületbe való beköltözés után egy lelkes, tervszerü, intenziv belső munka és fejlődés utjára lépett, amelyen boldog emlékü, nagynevü felügyelő-gondnokaink irányitása mellett egy képzett és lelkiismeretes tanári kar fáradozásai a legszebb sikerekre és eredményekre vezettek. A modern kor pedagógiai kivánalmai szellemében helyeseknek bevált ujitások történtek ifjuságunk minél megfelelőbb oktatása és nevelése érdekében.

Aztán jött a világháboru! Ki kellett költözködnünk kényelmes otthonunkból szük, sötét szobákba és lakhatatlannak nyilvánitott internátusba. A tanárok jó felerésze bevonult; az itthon maradottak vállaira nehezedő teendők megkétszereződtek. A fejlesztés utjegyszerüen bezáratott. Iskolánk is rákényszerült arra az utra, melyen a háboru alatt minden közintézmény haladott, a minden irányu nélkülözések keserves utjára. És jött a háboru szerencsétlen bevégzése után az u. n. béke korszaka. Jött a tanügyi rendelkezéseknek egy hihetetlenül kiméletlen irtó pusztitása és az iskolaügy. igazgatásnak lehetetlenül chaotikus és zürzavaros rendszertelenséget

Nehéz volt a háboru 4 éve, de hasonlithatatlanul nehezebb és kinosabb a béke 7 esztendeje. Ez a korszak probáratett volna az enyémnél hatványozottabb mértéken erősebb tehetséget, nagyobb energiát is. Mikor minden erőt, minden energiát, minden buzgóságot egyesitve kellett volna a viharos küzdelembe vinni s hátam mögött az egész tanári karnak, az egész egyházi vezetőségnek erőt, bizalmat kölcsönző támogatását érezni, akkor a küzdelem legsulyosabb éveiben éreznem kellett, hogy *az osztatlan bizalom rám nézve nem erőforrás többé!*

Levontam a következtetéseket, tárgyilagosan mérlegelő lélekkel, a megbántódás, a sértettség érzése nélkül. Mint tanár, ezután is kivánom szolgálni ezt az ügyet, a magyar unitárius ifjuság ne-

velésének ügyét, melyet már több, mint három évtizede lelkem inditása alapján szolgálok. Köszönöm hálás lélekkel mindazoknak, akik őszinte és igaz barátsággal és ragaszkodással támogattak, érzelmeiknek ezt a megnyilvánulását. S kérem, tartsanak meg ez érzésükben jövőre is. Ha valaha kollégáim közül valakit megbántottam volna, attól bocsánatot kérek. Én mindig az ügyet tekintettem, sohasem a személyt. Életemnek egy ideálja volt: magyar, unitárius népemnek a müveltség utján való elősegitése, felemelése, faji értékének öntudatositása, a kulturának vallási és erkölcsi alapon való terjesztése. Ezt fogom szolgálni ezután is, mig a jó Isten engedi szolgálnom. S ha szabad e percben magamnak is, tanártársaimnak is egy tanácsot adnom: szeressétek és becsüljétek meg egymást, mert csak a harmonikus munkán van Isten áldása és szeressétek mindenekelőtt a mi szebb, tökéletesebb jövőnk reményét: az ifjuságot!

Most e székről való távozásom percében fogadják hálám és köszönetem ismételt kifejezését. Isten áldó kegyelme legyen az intézeten, legyen azokon, akik ennek gondját önzetlenül fölveszik, legyen az ifjuságon, mely falai közé gyülekezik és legyen áldás azokon, akik utánunk jönnek!

Értesités. Az idei főtanács elfogadta a nyugdij-bizottság javaslatait a nyugdijszabályzat módositására vonatkozólag, mely szerint a régi nyugdijasok, özvegyek és árvák eddigi járandóságuk kétszeresét megkapják már most 1925-ik évre visszamenőleg, amit a pénztár ki is fizet; a tanitókra, kántor-tanitókra és kántorokra nézve beszámitható javadalmazásuk (alapfizetés és korpótlék) s igy a 10%-os nyugdijjárulékaik kiszámitásának alapjául a nyugdijszabályzat 62. §-ának III-ik táblázata (középiskolai zene- és tornatanitók) fog szolgálni; ugyancsak ennek a táblázatnak alapján számittatnak ki ezután a nyugdijak is, szolgálati időknek megfelelően, azok részére, akik nyugdijba bocsájtatnak. A szolgák és alkalmazottak jogositott tagjai az intézetnek és 10%-os járulékaikat tényleg élvezett alapfizetésük és korpótlékaik összege után fizetik. Azok a tanitók és kántorok, akik még nem jelentkeztek és nem igazolták jogosultságukat, a szabályzat 8. §-ának megfelelően, a legközelebb tartandó nyugdijbizottsági ülésig igyekezzenek ez önmaguk iránti kötelezettségüket teljesiteni, mert ebből, különösen a kötelezett tagokra, hátrányok származnak. Az ezután jelentkezők visszamenőleges járulékai is már az uj táblázat után fognak kiszámittatni. Az eddig már jelentkezett tanitók járulékai szintén módosittatni fognak az ujonnan elfogadott táblázat összegei után.

Karácsonyfabál Homoródszentpálon. A homoródszentpáli állami elemi iskola növendékei az unitárius nőegyesülettel és ifjusági egyesület tagjaival egyetemben december hó 13-án nagyon szépen sikerült müsoros estélyt rendeztek. A rendezés célja kultu-

rális jelentősége mellett a szegény gyermekek tankönyvekkel való segélyezése volt és az, hogy a karácsonyi szent ünnep estén közös karácsonyfa alá gyüjthesse a nőegylet az apró gyermekeket. Az estély előkészitésére, az iskolásgyermekek részvételére az engedélyt szives készséggel adta meg a vármegye tanfelügyelősége; mig az előkészités nehéz, de eredményes munkáját Bencze Gáborné nőegyleti elnök, Pálffy Ákosné és Pálffy Ákos ig.-tanitó végezte nemes ambicióval és sok hozzáértéssel, amiben nagy segitségükre volt az utóbbi időben gyönyörüen gyarapodó unitárius Nőegylet és ifjusági egyesület, melyek önként ajánlották fel anyagi és erkölcsi támogatásukat. Az estély müsorán három szavalat, egy énekszám (Bencze Klárika bátor éneke), egy iskoladarab és két dialóg (egyik Gyallai Domokos: Az uj biró) szerepelt, melyeket mind iskolásgyermekek adtak elő meglepően ügyes betanitással.

Máthé Zsigmond lelkészjelöltet, ki két évi angliai sikeres tanulmányutja után hazatért s eddig a kolozsvári unitárius kollégiumnál teljesitett felügyelőtanári teendőket, a kolozsvári unitárius egyházközség segédlelkészének alkalmazzák 1926. januárius 1-től kezdődöleg. Munkájához sikert kivánunk.

Többek érdeklődésére tudatjuk, hogy a D. F. E. főtitkári jelentését dr. Varga Béla főtitkár készitette.

Az utolsó honvéd. A 48-as honvédnek nagy vidéken nincs már hire. Valóságos 48-as jelenleg csak olyan ember lehet, ki mint zsenge ifju lépett a zászló alá s élete határát a Gondviselés napjainkig terjesztette. A mi hősünk Pap János 1830-ban született s mint 18—20 éves ifju küzdötte végig 48—49. erdélyi és délmagyarországi hadjáratait. Világosnál ő is kapitulált, sok viszontagság közt hozva haza örök emlékül golyó által szétroncsolt jobbját. Később családot alapitott, nőül vévén a ma is legendás Kossuth-huszár: Elekes József testvérhugát Esztert, kivel egy boldog és hosszu családi élet folyamán (64 év) 4 leányt és 2 fiat neveltek és juttattak tisztes társadalmi helyzetbe. Egyik fia a világháboru áldozatául esett; keresztényi és honfiui megnyugvással fogadta. A szorgalmas gazdák és önfeláldozó családfők mintaképe, községnek, társadalomnak hasznos tagja, egyházának buzgó és áldozatkész hive és az Istenházától csak rendkivüli körülmények vonhatták el. Mintegy 8 év előtt szemevilága végkép elborult, azonban urvacsorát mindig vett. Egy borongós késő őszi alkonyon végkép elszenderült; az élet fájáról lehullott, mint megsárgult lomb, a végső csatában elesett. Nov. 25-én gyermekei, 22 unoka, 34 dédunoka könnye, a község és vidék igaz részvéte kisérte a siménfalvi temető pihentető árnyékába. *S. G.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába október 23-tól december 25-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek 1923-ra: Pál István Kolozsvár; 1924-re: Toók József, Pál István Kolozsvár, László Géza Lupény, Farcády Sándor Beszterce, Szabó Lajos Szabéd; 1925-re: Toók József Kolozsvár, Farcády Sándor Beszterce, Nagy Andrásné Petri-

laka, Bartalis Erzsike Székelyudvarhely, Miklós János (a Jánosé) Dombó, Nagy Dénes, Dávid Ferenc Egylet, Unitárius Egyházközség Alsójára, Niszlij Béla Kolozsvár, Dávid Albertné Arad, Vári Vilma, Pál István, Székely Sándor, Ürmössy Jenő, Kelemen Lajos Kolozsvár, Özv. Kelemen Miklósné Marosvásárhely, Szabó Lajos Szabéd, Derzsi Klára Désfalva, Duma Aladárné, Fülöp Mózes, Páris Miklós, Árkosi Katica, Ifj. Fülöp Sándor, Özv. Kiss Ferencné, Árkosi László, Bajka Miklós Szentmihályfalva, Báló István Aranyosrákos, Simó Mihály Lupény, Kuty Károly, Csupor Jenő, Bakó Mózes, Farkas György Szentgerice. Gergely Sándor Medgyes; 1926-ra: Kelemen Gábor Temesvár, László Péter Felsővisó, Fekete István, Kiss László Szeőke Dénesné Szabéd, Báló István Aranyosrákos, Kozma Miklós Fiatfalva, Baloghné Simó Anna, Özv. Barabás Ferencné, Balássy Mária Árkos.

Alapitói dijat fizettek: Alsójárai Dávid Ferenc Egylet, Ormai Kálmán Kolozsvár, Csécs Árpád Szentmihályfalva, Szénássy Istvánné Dés 100—100 leut; Dr. Gspan Károly, Hadházy Béla Kolozsvár, Végh Benjámin Árkos, Halmágyi Tamás Mészkő, Br. P. Horváth Arthur Szőkefalva, Szathmáry Gyula Dicsőszentmárton 500—500 L.

Kolozsvár, 1925. december 26-án. *Gálfi Lőrinc* pènztárnok.

Hivatalos közlemények.

XXI. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent októberdecemberi köriratokról. 1093/1925. Körirat lelkész afiaihoz perselypénzeknek a nyugdijintézeti pènztárba beszolgáltatásáról és nyugdijintézeti hozzájárulásoknak költségvetésbe felvételéről. 1153/1925. Körirat iskolaszékekhez iskolai költségvetések egybeállitásáról. 2163/1925. Körirat belső ember és f. ü. gondnok afiaihoz a Minerva biztositó intézetről.

ALAPITÓI DIJ 500 LEU,

MINEK ELLENÉBEN

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY INGYEN JÁR

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

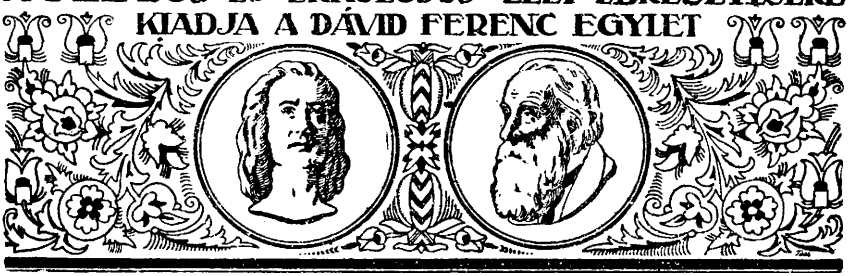
Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Február 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Boldog uj évet

mult számunkban már kivántunk olvasóinknak, de jelenleg részletezni óhajtjuk kivánságunkat.

Isten, jó Atyánk, a szegények fölsegitője, segitse át a szegény árvizkárosultakat s a nyomorgókat a télnek hideg szakán. Akinek van, hadd juttasson annak, aki valamiben szükölködik.

Az áldást osztogató mennyei Atya hozza el a kikeletet s adjon olyan nyarat, hogy az ősz alkalmával a verejtékes munkát végzett ember meg legyen elégedve.

A templom teljék meg hivekkel s a hivek lelke templomi áhitattal. A lelkész legyen a hiveknek legigazabb barátjuk s a hivek testvéri szeretettel ragaszkodhassanak hozzá.

A tanitó az iskolában müvelje a kicsiny fejlődésre képes szíveket-lelkeket s sohase feledje, hogy Isten előtt is számolnia kell a kicsinyek jóirányu haladásáért.

A jó szülőknek legyenek jó gyermekeik, kik megbecsülik a becsületes családi életet. A családi élet tisztasága legféltettebb kincsünk legyen. A szülő szeresse és nevelje gyermekét, a gyermek legyen háládatos és szófogadó.

Ne feledkezzetek meg az Egyházról, mely állandóan őrködik javaitok, becsületetek, igazságotok, haladástok, életetek értéke fölött.

Türjetek, ha türni kell és ne azért imádkozzatok, hogy ne jussatok nehéz megróbáltatások közé, hanem azért, hogy Isten adjon elég erőt azok elviselésére. Küzdelem az élet . . . s az erős helyét megállja.

Imádkozó szivvel munkára és küzdelemre föl!

Sikeres esztendőt kivánunk! *(K.)*

TŰZHELY MELLETT

Célok és eszközök.

Aki megfigyelte az embert és tüzetesebben foglalkozott a természettel, az a fölfedezett különbözőségek mellett a kölcsönösség és az együttmunkálás nemes példáját is észrevehette.

A természet, ez a nagyobb erő és tökéletesebb hatalom, az embert, mint sokkal gyengébb teremtést munkájában folyton segiti. Módot és alkalmat nyujt és megfelelő eszközökkel szolgál, hogy az elme által kitüzött cél és kitalált terv elérhető és keresztülvihető legyen.

És az az egyes, vagy egyesület, mely az elébe rakott eszközök ezereiből a legszükségesebbeket és a legalkalmasabbakat tudja kiválasztani, él, virágzik és napról-napra erősödik is. Népek történelme, vallások keletkezése és fejlődése s magának az embernek multja és jelene tesz tanubizonyságot a fenti állítás valódisága mellett; mert amig az ősember ugy élt, mint a nálánál erősebb és vérengzőbb vadállatoknak rabszolgája, addig a történelmi kor dolgozó és tervezgető embere nem csak a földet és a föld állatait fogta igába, hanem a levegőt, a madarak szabad hazáját is meghóditotta. Haladását és fejlődését semmi sem gátolhatja meg. A váratlanul feltünő nehézségek előtt kétségbe nem esik. Ellentétben vad ősével, nem a szilaj erejére támaszkodik, hanem a veszedelmek között eszét és tudását veszi segitségül s igy azok helyes és megfontolt használatával tervét megoldja s akaratát pedig mindenekben keresztül viszi. Ha pedig látja és veszi észre, hogy magánosan célt nem érhet, akkor társaságokba, egyesületekbe tömörül s igy szövetkezve embertársaival, együtt igyekszik dolgozni, haladni és boldogulni.

És halad is, fejlődik is, boldogul is mindaddig, mig a józan ész tanácsát megfogadja, a lélek parancsát meg nem szegi és mellékcélokra nem tekint. Továbbá, ha örömét és gyönyörüségét nem a lenézett és kigunyolt gyengébbek bánatos panaszaiban, hanem az általános megnyugvásban és az összhangzatos jólétben keresi.

Az Isten képére és hasonlatosságára teremtett, gondolkozó lelkes embernek nem is lenne szabad soha tévednie sem céljai kitüzésében sem pedig az eszközök megválasztásában.

Mégis téved!

Tévednek a szülők és gyermekek, de tévednek a kicsinyek, a nagyok, az egyesek és a tömegek is.

Azok az elpuhult gondatlan unokák, a mindig civakodó és veszekedő testvérek, a tékozló és háládatlan szivtelen örökösök, napnál világosabban tudnák megmondani, hogy a szülők mikor

miben és mi által tévedtek és tévednek. Az a haragtól és gyülölségtől tulhevitett családi kör, melyben a gonosz szitkozódásnak, durrogásnak és az átkos egyenetlenkedésnek vége soha nincsen, jó gyermekeket, háládatos unokákat, méltányos örökösöket és szivvel, lélekkel telitett utódokat nem nevelhet. A gyermek ifjukori éveinek szokásait és jeleit egy életen keresztül hiven őrzi és mindig magával hordja. Változhatik minden, de ő alapjában és eredetiségében — érdemlegesen — sohasem változik meg. Bünhődik és vétkezik, ha ősei gondatlan rosszgazdák voltak. Épit, alkot, dolgozik és jótékonykodik, ha gyermekkorában munkára szoktatták és nemességre tanitották.

És igy vagyunk ezzel a családon kivül, a világban is. A balsors kiválasztottjai, az éhező és didergő szerencsétlen-árvák helyzete, az önmagukkal tehetetlen özvegyek és öregek jelene s nem kevésbbé a munkával és szorgalommal alkotott kulturális intézmények küzködései mind-mind képekben szemléltetik ez állitást. Az élettelenség, mellyel lépten-nyomon találkozunk, hüen festi és hirdeti, hogy a jónak napja lejárt. Látnunk kell, hogy az embert, a tiszta erkölcsiséget és az egész világot, egy teljes megsemmisitéssel fenyegető veszedelemmel állunk szemben. És a baj s ennek nyomában az általános alácsuszamlás, előbb-utóbb be is következnék, ha a vihar utját nem állanák és erejét nem fékeznék s szeszélyeiben nem korlátoznák a még eddig észszerüen és logikusan gondolkozó egységek testvéri szövetkezései, a vallási, népjóléti és közgazdasági egyesületek. Amely szervek a jót, az örömöt és a boldogságot nem az önzés, a dölyf és a büszkeség „diadalmi arányában“ keresik, hanem az általános megnyugvásban, haladásban és a müveltség teljes és helyes fejlődésében. A cifra külső és a vakitó tarka-barkaság után nem szaladnak, mindenben csak a szív, a lélek parancsára és a tiszta ész tanácsára hallgatnak, a kijelölt iránytól félre nem térnek, mellékutakra nem gondolnak. Következetesek a célok kitüzésében és meggondoltak az eszközök megválasztásában. Oda mennek és ott segitenek, ahol a szükség és a nyomor a legnagyobb. Meg akarják ismerni az embert, megérteni a nagy természetet, hogy aztán uralkodjanak és boldogitsanak ugy, amint uralkodni és boldogitani tud minden egyes és egyesület, amelynek kebelében szeretet és egyetértés, akaratában és cselekvéseiben pedig határozottság és okosság van.

Ime, a fentebb vázolt elszomoritó jelenségek mellett, a kedvező és biztató alkalom s a nemes példa sem hiányzik. Akiben van tudás, jellem és akarat, az nemcsak meglátja, fölfogja, hanem megérti és követi ezeket. Követi gondolkozásában és követi erkölcsös jó cselekvéseiben. Bizonyitani akarván ezzel azt, hogy ahol a tiszta ész diktál és a szív szeretete parancsol, ott a nemes célok és a példás eszközök mellett szüntelen fejlődés és a fejlődésben pedig általános megnyugvás, öröm és boldogság van, mint tényezői

és jelei az üdvösségnek és a tökéletességnek s értékei az Istenországának, amelynek eljöveteléért mindennap imádkozunk.

És el is jön Istennek országa, ha minden ember kötelességét hiven és igazán teljesiti, hivatását pedig ugy tölti be, hogy ezáltal kiérdemelje mindenkor és mindenben lelkének nyugalmát, szivének hálaját és tiszta eszének dicséretét. *Lőrinczi Mik'ós.*

Ne aggodalmaskodjatok.

A vadgalamb az erdő sürü mélyén magas fa ágai közé rakta fészkét.

A falusi ház eresze alatt laktak a távoli rokonai: a szelid galambok. Olykor-olykor találkoztak együtt. Egy ilyen találkozás alkalmával a megélhetésről beszélgettek. A vadgalamb igy szólt: „Én ezideig az élelemmel jól jöttem ki. Minden napot a maga mentére hagytam, mindennap megszereztem eleségemet s ilyenformán meg vagyok elégedve a világgal.“

A szelid galambok nagy figyelemmel hallgatták s egyik közülök igy szólt: „Oh a mi sorsunk és helyzetünk egészen más! Mi itt ez udvarban egy jómódu falusi gazdánál lakunk, akinél nemcsak egy nap, hanem egész jövőnk biztositva van. Mikor az aratás és hordás ideje eljön, én vagy valamelyik közülünk kiül a háztetőre és vigyáz. A gazda hordja a buzát, egyik szekér a másik után érkezik. Midőn már annyi szekérrel hordott be, hogy megszámlálni sem tudom, nyugodtan vagyunk, mert tudjuk, hogy a készlet hosszu időre biztositva van. Ez régi tapasztalatunk!“

Amig ezeket mondta, bizonyos elégültséggel fordult a többi galamb felé, mintha azokkal is helybe akarta volna hagyatni szavainak igazságát: „Ugy-e jól mondtam?“

A vadgalamb hazatért s gondolkozni kezdett arról, amit a szelid galambtól hallott. Mind világosabb lett előtte az a kellemes érzés: tudni azt, hogy az eleség hosszu időre biztositva van! Ellenben mennyire aggodalmas abban az állandó bizonytalanságban élni, melyben sohasem mondhatja: „tudom, biztositva van!“

A gondolatot tett követte. Másnap reggel ő is hozzáfogott az élelemgyüjtéshez, még az evésre is alig forditott időt. De mintha a balsors üldözte volna, hogy ne sikerüljön a gondtalan jóllétet megszereznie, mert az egy alkalmas helyre gyüjtött készletét valami vadorzó társa elrabolta. A napi eledelét bár megszerezte, éppen ugy, mint azelőtt, távol attól, hogy szükséget szenvedjen, mégis képzeletében maga előtt látta a szűkös jövőt, nyugalma oda lett, a megélhetési gond aggasztotta. Ez időtől fogva a vadgalamb bús lett, tolla elveszitette fényességét, repülése könnyüségét. Kezdett irigykedni a szelid galambokra. Bár meg volt a mindennapi táplálléka, mégis ugy érezte, mintha nem lakott volna jól, mivel a megélhetési gond éhessé tette. Ezzel a magatartásával belecsalta magát abba a tőrbe, melyben a madarász nem tudta megfogni.

Igaz, — igy szólt magában — hogy mindennap annyit találok a mennyi a megélhetésemre szükséges; a nagy készletet, melyet szeretnék összegyüjteni, ugy sem tudnám egyszerre elfogyasztani, mert ugy is csak jóllakásig lehet enni, de mégis felette kellemes érzés a bizonytalanságtól megszabadulva lenni és függetlenül élni.

Az aggodalmaskodó érzés annyira elfogta, hogy nem tudott ettől szabadulni! Utoljára is ravaszsághoz folyamodott. Egy nap odarepült a falusi gazda háza fedelére a szelid galambok közé. Megfigyelte a nyilást, ahová ezek berepültek. Aztán ő is berepült, mert ugy gondolta, ott kell a gyüjtött készletnek lennie. De amikor este ment a gazda, hogy a galamb-ólat bezárja, azonnal észrevette az idegen galambot. Megfogta, másnap reggel külön ládába tette s akkor megölte. — Igy megszabadult a megélhetési aggodalmaktól!

Ha megelégedett volna a vadgalamb is azzal, amivel a mennyei Atya a többi madarakat táplálja s ott maradt volna az erdő sürü fái közt fészkében, rajta is betelt volna Jézus evangéliumi biztatása: „Nézzétek az égi madarakat, sem nem vetnek, sem nem aratnak, sem csürbe nem takarnak, mégis a ti mennyei Atyátok eltartja őket.“

Ez a mese példázza a mi napjaink embereinek ama szerfölött aggodalmaskodó anyagias gondolkozását, felfogását, kik mindent telfalnak, meg akarnak szerezni, nem tekintve Isten parancsára, a vallás-erkölcs törvényére, csak a határt nem ismerő gyüjtés, szerzés a fő elvök! S éppen ez viszi őket a veszedelembe!

Bizzuk Istenre utjainkat, ő gondot visel.

(Kierkegaard után). *Ü. J.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Árkosi Ferenczy Áron volt datki és medesér unitárius lelkész, egyházi tanácsos, életének 82-ik, boldog házasságának 50-ik évében hosszas szenvedés után 1926. január 6-án megszünt élni. Olyan ritka lelkész volt ő, aki 50 év alatt a kicsi Medesér községéből annyi tanult embert, iparost és kereskedőt bocsátott szárnyára, segitett haladásában, juttatott megélhetéshez, hogy vele más e tekintetben nem versenyezhetik. A nyugdijas özvegyek és árvák ügyét is mindenkor szivén viselte. Mélt. dr. Ferenczy Géza főgondnok ur édesapjának volt az öccse. Gyermekei mellett hátramaradt özvegye gyászolja. Temetése január 8-án volt Felsőrákoson igen nagyszámu messzevidéki barátok jelenlétében. A halotti orációt Kelemen István lelkész mondotta s a sirnál Medesérről származott dr. Kiss Elek dékán bucsuzott el a megboldogulttól a leghálásabb baráti érzelmekkel. Megboldogult pihenése legyen csendes s életben maradt száznál több pártfogoltja emlékezzék Rá hálával!

Dr. Varga Béla teol. tanár egy félévre Angliába ment tanulmányutra hitrokonaink segitségével. Áldást és szerencsét kivánunk utjához.

NŐK VILÁGA.

Értesítés.

A D. F. E. összes nőtagjai és első helyen *Nőszövetségeink* vegyék szives tudomásul, hogy beléptünk a Magyar Nők és Jótékonysági Nőegyesületek Központi Szövetségébe. Cime: *A Romániai Kisebbségi Nők Központi Főtitkársága 'Cluj-Kolozsvár.*

A szövetség célja az alábbi közleményben ki van fejtve, melyet Br. Huszár Pálné volt szives a január havi kötőkénken előterjeszteni.

Ezennel fölkérem Nőszövetségeink tagjait és összes nőinket, hogy minél nagyobb számban lépjenek be, annál is inkább, mivel a tagdij évenként csak 2 leu.

Mutassuk meg, hogy fölfogjuk e nevezetes mozgalom fontosságát magunkra és fajunkra nézve.

Jelentkezni és a tagdijat befizetni lehet vidéken az egyleti elnöknél, vagy Kolozsvárt alólirott alelnöknél, Ürmösi Károlyné főtitkárnál, dr. Mikó Lőrincné központi kiküldöttünknél.

Kérem ne késsenek a jelentkezéssel.

Cluj-Kolozsvár, 1926. évi január hó 21-én.

Dr. Boros Györgyné,
ügyvezető-alelnök.

Egységes cselekvésre való felhivás.

Bizonyára mindnyájuk előtt ismeretes, hogy a mult esztendő szeptember havában a Román Nők Nemzeti Tanácsa nevében Cantacuzino A. hercegné felszólitott bennünket, gyüljünk össze mi, a kisebbségi jótékony nőegyesületek képviselői és ismertessük meg velük panaszainkat, sérelmeinket.

Mi és valamennyi itteni nemzet női elfogadtuk a meghivást. Elmentünk Bukarestbe, hol október 25., 26-án tartott női kongresszuson feltártuk panaszainkat és igéretet kaptunk a Román Nők Nemzeti Tanácsától, hogy sérelmeink megszüntetését ők is szorgalmazni fogják.

A kongresszus után megmutatták nekünk az ő női egyesületei által létesitett és fenntartott intézményeket. Megnéztünk egy gyerekkórházat, hol a tudomány minden eszközével, kifogástalanul berendezett kórtermekben ápolják a beteg csecsemőket. Megtekintettünk egy kertészeti iskolát lányok számára, egy szövődét, hol fiatal lányok szőnyeg és selyemszövést tanulnak, egy óvodás-gyerekek napközi-otthonát.

Mindezeket nők létesitették és női egyesületek tartják fenn.

A Keresztény Román Nők Szövetsége például létesitett egy 60 szobás női diákotthont, hol a főiskolák nőhallgatói olcsón lakást, ellátást nyernek. Ugyanők egy női éttermet tartanak fenn, melyben naponta 500 ebédet adnak (25 leuért) főiskolai tanuló nőknek és hivatalnőknek. Az ebéd utáni szabad órát, aki akarja, az épület erre berendezett társalgószobájában töltheti, vagy olcsón valamely világnyelvből leckét vehet.

Ugyanazon női szövetség időről-időre tudományos, szociális, irodalmi és vallásos felolvasásokat rendez nők részére.

Ezen rövid ismertetésből is láthatjuk tehát, hogy a Regát-i műveltebb Román Nők mennyire résztvesznek a fajuknak, nemzetüknek előbbrevitelét célzó munkában.

Az előbb vázolt intézmények hosszu évek kitartó, öntudatos munkájának eredményei.

A Román Nők Nemzeti Tanácsának tagjai is 12 év óta dolgoznak és ezen munkájuk közben felesmélték, hogy saját maguknak és országuknak csak használnak akkor, ha a békeszerződések által Romániához csatolt részek más nemzetiségü nőinek panaszait orvosolni igyekeznek.

Az októberi kongresszuson megalakitották azon bizottságot, mely az ők egyesületük központjában hivatott lesz a külömböző kisebbségi női egyesületekkel a kapcsolatot fenntartani. A világ ugy alakult, hogy ma már az európai államok külömböző nemzetiségü asszonyainak meg vannak a maguk szervezeteik, melyek időről-időre összegyülve a nagy világ szine előtt, megvitatják sérelmeiket, kivánságaikat. Mi itteni Magyar Nők akkor teljesitjük fajunkkal, nemzetünkkel szemben hiven kötelességünket, ha a mi asszonyainkat is összetartóvá és a jótékonyság terén kitartóan munkálkodóvá tesszük.

Nekünk is vannak számos jótékony intézményeink, melyeket fejleszteni, erősiteni, növelni kell.

Asszonyaink Bukarestben 100-nál több külömböző itteni magyar nőegyesület képviseletében jelentek meg, mely egyesületek, ha külön-külön szerények is, de együtt hatalmas munkát teljesitenek.

Ezen egyöntetű fellépésnek meg volt az eredménye. Elismerést, nagyrabecsülést váltott ki.

Felkértek bennünket, alakitsunk mi is egy központot, mely mint az itteni Magyar Nők és jótékonysági női-egyesületek központja, képviselhesse a mi ügyünket. Mi ezen központot Kolozsvárt megalakitottuk.

> Célja: minden a nőt és gyerekeket, valamint a jótékonysági intézményeket érintő kérdést figyelemmel kisérni, a sérelmek orvoslását szorgalmazni és mindennemü javitást a nő és gyermekkérdés terén előmozditani.

Ezenkivül a Román Nők Nemzeti Tanácsával, valamint a különböző kisebbségi női szervezetek központjaival az állandó összeköttetést fenntartani.

Cime: A Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkársága, Kolozsvár, — mely nem egy uj egyesület, hanem egy központi szerv, mely hivatva van az érintkezést fenntartani. Feladata továbbá az Erdély és egész Románia területén lévő Magyar Nőknél és jótékony egyesületeknél az összetartozás, egymásrautaltság tudatát mind jobban kifejleszteni, ezáltal a jövőben erőssé, céltudatossá téve minden lépésünket.

Mi, a titkárság Magyar Központja, tehát hozzánk tartozónak tekintünk minden román honpolgár Magyar Nőt, vallás és társadalmi állásra való tekintet nélkül. *Valamennyiben* fel akarjuk ébreszteni az együvétartozás, a mély nemzeti érzés tudatát és *valamenynyinek* már most szolgálatára állunk és sérelmeik orvoslását szorgalmazzuk.

Azok a magyar nők, kik akár egyénileg, akár egyesületeik által hozzánk való csatlakozásukat kijelentik, ezen ténnyel cselekvő tagokká váltak, azaz olyanokká, kik célunk fontosságát átlátják.

Mindenki ugy csatlakozhatik, ahogy legjobban tetszik. Akár egyénileg, akik semmiféle női egyesületnek sem tagjai, vagy akiknek egyesülete még nem csatlakozott, akár egyesületileg, mindenki azon egyesülettel, melynek tagja. Mindenkit kérünk, hogy személyenként és évenként 2 leu-val járuljon hozzá az irodaköltségek fedezéséhez.

Mi a jótékony női egyesületekkel és minden magyar nővel karöltve kivánunk dolgozni. Már sokan csatlakoztak és mentől többen lesznek, annál hamarább érünk célt.

Erdély és egész Románia területén 900.000 magyar nő él, de a világ női közt csak akkor fogják az őket megillető helyet elfoglalhatni, ha céltudatosan, összetartva tudnak fellépni. Nem kételkedünk abban, hogy mi egyénenként valamennyien lelkes, gyermekeink sorsáért áldozatrakész nők vagyunk, de hogy hogyan kell azon erőt, mely 900.000 egyformán érző női szivben rejlik mindnyájunk javára felhasználni, azt még meg kell hogy tanuljuk.

Mindnyájan határozzuk el, hogy ismerőseinkkel ismertetni fogjuk a célt és őket csatlakozásra felhivjuk. Mindenki hozzon bár egy uj csatlakozót, olyat, aki aztán szintén még egy uj tagot hoz, és igy hólabda módjára, végül minden magyar nő velünk lesz.

Ne késsünk tovább, ne legyünk a többi itten élő nemzetek női közt az egyedüliek, akik nem tudnak összetartani!

Az eredmény nem fog elmaradni, csak tartsunk ki, tartsunk össze, mindenütt mindég.*)

---

*) Dr. Boros Györgyné urasszony, az Unitárius Nőkszövetségének ügyvezető-alelnöke a felszólitást legmelegebben ajánlja Nőszövetségeinknek. *Szerk.*

Válasz.

Kedves leányom!

Drága Jucikám, ki sem mondhatom, mennyire fájt az én anyai szivem, mikor legutóbbi leveled megkaptam s fiacskámmal elolvastuk. Belefogództam kicsi karjába s éreztem, hogy annak érintése erőt ad gyengülő szivemnek. Nem is tudom, hogy egyedül hogyan tudtam volna elviselni a tudatot, hogy amig én a rendes karácsonyi készülődéssel vagyok elfoglalva s szorongva gondolok bármely pillanatban való betoppanásodra, te addig nehéz betegséggel ágyhoz szegezetten küzködöl.

Remélem drága gyermekem, hogy eddig javulófélben vagy; vigyázz magadra az Istenért, mert nekem senkim sincs rajtatok kivül. Azonnal értesits hogylétedről s mikor teheted, jere haza ide a szülői házhoz, aminél nincsen drágább és kedvesebb hely sehol a világon.

Gondolom, hogy szivednek-lelkednek gyógyitó balzsamul szolgál, ha a hazai dolgokról irok s ezért tudatom veled az alábbiakat:

Az uj pappal uj szokás jött a falunkba. A tiszteletes és tanitóné asszony vezetése mellett a módosabb házaktól ajándékokat gyüjtöttünk össze (a szegényebbek is szivesen adtak, amijök volt) s a tiszteletes ur és a tanitó ur betanitotta a gyermekeket és egy nagyon szép karácsonyfa mellett gyönyörü előadást tartottak, hogy mindannyian sirtunk örömünkben. Soha sem felejtem el, milyen szép volt az angyal, ki a pásztorok utját mutatta a kis Jézus bölcsője felé! Mindegyre reád gondoltam.

Csak hallomásból tudom, hogy a karácsonyi mulatságok szépen, csendesen folytak le. Senki semmiféle zavart nem csinált. A mi vidékünkön különben — amint te jól tudod — nem duhajkodnak és nem házsártéroskodnak az emberek s az ifjak sem. Mostani ifju legényeink is — hála Istennek — mind illedelmes, becsületes fiuk. Ugy bánnak egymással mintha testvérek volnának.

A tiszteletes ur azt kivánta, hogy az ó- és ujesztendei ünnepélyek a templomnál legyenek s ne a táncban. A templom a legszentebb hely s oda kell vonulni, ha Istennel akarunk beszélgetni.

Mindenki megértette, hogy igaza van és oda is mentek. Mi is felmentünk a fiacskámmal s mondhatom, hogy nem is bántuk meg, mert minden igen szép volt. A dalárdával nem hiába kinlódott a tanitó ur, az ki is tett magáért.

A tiszteletes ur imádsága alatt mindenki elérzékenyülve gondolt ama szerető jó Atyára, ki áldást adott és ád minden időben a munkás emberek számára.

Az ünnepi urvacsoraosztáskor alig fértünk a templomban s különösen ifju legényeink és leányaink szép magyar viseletben voltak. Nincs is szebb a hazai egyforma régi jó viseletnél. Mi vetjük, mi szőjük, mi csináljuk s mi viseljük el.

Igy volt régen is s igy lesz — amint látszik — ezután is.

Csak épen te jere haza drága egyetlen leányom, szivem öröme, életem boldogsága, jövőm reménye.

Még csak azt irom meg, hogy C. D. volt az ünnepi muzsikás s hogy mennyire igazságos, mutatja az, hogy mikor meghallotta, hogy a gardonosnak jobbacska törökbuza jutott, mint neki s társainak, azon volt, hogy az egész törökbuzát töltsék össze s ujból osszák el, hogy egy is ne csalódjék. Ugy is történt.

Ezek után levelem bezárom s maradunk szeretettel, a te öcséd s én a te édes jó *Anyád.*

1926. január 5.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Misszió.

Teológiai nyilvános előadások.

Teológiai Akadémiánk hivatásos feladatának tartja, hogy a Szabályzat 50. §. értelmében nyilvános előadásokat tartson az érdeklődő nagyközönség számára. A Nőkszövetsége megigérte legmesszebbremenő támogatását s közösen abban állapodtak meg, hogy 1926. február 2-án kedden délután 6 órakor lesz az első s ezt követő minden kedden ugyanazon időben a többi előadás.

Előadások sorrendje: A bűnbeesés kérdése (Dr. Kiss Elek); 2. A jelenkor Jézusa (Gálfi Lőrinc); 3. Egyház és állam (Csifó Salamon); 4. Hitfejlődés (Dr. Boros György); 5. Nehány fontosabb kérdés a modern paedagogia köréből (Dr. Gál Kelemen).

Minden előadást egyházi énekkel kezdünk s az előadások időtartama egy (1) óra lesz.

Az érdeklődők figyelmét már most felhivjuk ez előadás sorozatra.

Népünk hálája és áldozatkészsége.

Anélkül, hogy valamelyes különös érdemet tulajdonitanék magamnak, három képet óhajtok azok figyelmébe ajánlani, akik epésen és meg nem értéssel szoktak népünkről beszélni.

1. 1916-ban a menekülések alatt történt, hogy népünk a legtöbb helyen vezető nélkül maradt s ugy kinlódta át a menekülés gyötrelmeit.

Csaknem kétségbeesett kissolymosi hiveimet 8 napon át éjjel és nappal irányitottam és segitettem elmenekített marhaállományuk beadásában.

Senkinek nem történt semmi kára s hiveim mindig a legnagyobb hálával gondoltak papjukra, aki őket tényleg és valóban segitette Istenitéletes időkben is.

2. Szülőföldemen Medeséren vártuk a püspöki vizitációt.

Mikor hazamentem, senki hallani nem akart a szeretetadományról, vagy pláne egyházi egyetemes adóról.

Rövid egyheti idő alatt annyira megértették hiveink az Egyház szükségleteit, hogy a vizsgálószék alkalmával egy emberként állottak fel és jelentették ki, hogy segiteni fogják szorongatott édesanyjukat, az Egyházat s meg is tették.

3. Karácsony szombatján az árviz legmagasabb állásakor a tordai vasuti állomás mellett délelőttől délután 5 óra feléig Pethő István akad, hallgatóval azt lestük, hogy hogyan tudnánk átmenni a rohanó és tomboló árviz felett a vizbe lógó vasuti sineken és fákon. A tulsó oldalról többen jöttek át, innen a rendőrség minket mindegyre elzavart.

Egész nap két dolgot mérlegeltem: feleségem intelmét, ne légy vakmerő és gondolj gyermekeidre s lelkem azon parancsát, hogy nekem bágyoni hiveinkhez kell mennem hirdetni Jézus születését és a szeretet hatalmát.

El is mentem, félretéve minden ellenérvet s-ott megértő szivekre, áldozatos lelkekre találtam.

Székely János öreg hivünk 100 leut adott családja meglátogatása alkalmával a szegény teol. hallgatók konviktusi segélyezésére s midőn Csongvay Dénes tanitó barátommal megállapodván, ezt a templom előtt 2-od napján délelőtt fölemlitettem, tüzet fogott a szikra s négy prezsbiter és 4 egyházfi eljárta a hiveket s önként, jószántukból 3265 leuval segitették meg ifjainkat.

Jövő alkalommal az adakozók névsorát egészen közölni fogom s addig is csak annyit mondok, hogy a mi népünk hálás és áldozatkész, csak lássa bé, hogy mi is mindent megteszünk érette.

Dr. K. E.

Amidőn örömmel hivjuk fel a figyelmet Barabás Miklós enyedi körlelkészünk céltudatos munkájára (Enyedi Ujság 1926. jan. 10. 3 lap), aki tényleg dolgozik hiveinkért, szivesen egészitjük ki előbb hozott hirszolgálatunkat azzal, hogy 1925. nov. 15.-én a lelkészbeiktatón és vallásos délutánon részint az Iparos dalárda, részint a Templomi vegyeskar szerepelt igen nagy hatással.

Unitáriusok Bulgáriában.

Hankinson Frigyes tollából három nagyobb cikk jelent meg az Ellenzékben a bulgár-görög határincidensről és a bulgár menekültek problemájáról. Ezekben a bulgárok olyanoknak vannak feltüntetve, akik józanéletü, szorgalmas, munkás, becsületes népek. Egyszerü, de jószivü népek.

Ugyancsak az ő szivessége folytán közölhetjük a következőket: Bulgáriában Samakovban egy amerikai iskola van. Toplisky Antal itt megkapta és olvasta az amerikai Unitárius Társulat lapját, a Christian Registert. Ennek vallásos felfogása tette őt unitáriussá s egy Daubnitza nevü faluban unitárius egyházközséget létesitett.

Hivei száma itt mintegy 100-ra tehetők s felesége egy gyermekkertet tart fenn, melybe 40 gyermek jár.

Toplisky Hankinson elé ment Szofiába, a fővárosba s ott együtt találkoztak az unitáriusokkal. Itt még kevesen vannak, de igen tekintélyes emberek unitáriusok. Többek közt egy generális is, ki hiszi, hogy Szofiában egyházközséget tudnak létesiteni.

Stoyanoff Demeter magára vállalhatná a daubnitzai egyházközség ügyét, hogy Toplisky Szofiában is megszervezze az unitárius egyházat.

E józanéletü, szorgalmas munkás nép között el kellene terjednie az unitárius vallásnak.

Aranylakodalmi ünnep.

Közelebbről tartották a homoródszentpáli unitárius egyházközségben Szabó Gábor és neje Csiszár Anna jómódu birtokos afiai aranylakodalmukat, mely azért érdemes a feljegyzésre, mert szegény sorsból, fáradságos küzdelemmel, Istenben bizó hittel jutottak megélhető jó módba és Isten iránti hálájukat, mint buzgó, vallásos érzésü keresztények, ki is fejezték azáltal, hogy az egyházközség részére 5000 leu alapitványt tettek az urvacsorai bor beszerzése céljaira.

A homoródszentpáli gyülekezet tagjaira azért volt érdekes e templomi és családi ünnep, mert a most élő nemzedék ilyent még nem ért.

Legyen Isten áldása az aranylakodalmas házastársak életén! Fogadják az egyházközség s mindannyiunk köszönetét.

Nyilvános nyugtázás. Decemberi számunkban köszönettel fogadtuk Mátyus Gergely lelkész kezeihez adott szives adományokat a theol. akad. hallgatók konviktusi segélyét illetőleg; valamint a Péterfi Dénes alap növelésére Benczédi Pál lelkészhez összeadott összegeket is. Ez alkalommal hálás érzelmek között közöljük az áldozathozók neveit. Egy pár még csak igéret, a többit már megkaptuk. Pár esetben a nevek olvashatatlanok lévén, X. Y.-al helyettesitettük. Kolozsvár, 1926. jan. 25. Az Igazgatóság nevében: Dr. Kiss Elek, dékán.

Az unitárius teol. akad. ifjusága konviktusi segélyezésére adtak: Nagy Dénes 40, dr. Abrudbányai Ede 100, Szathmáry Gyula 60, dr. Szent-Iványi Gábor 100, Katona Ferenc 100, Végh Benjamin 40, Vass Domokos 20, dr. Deák Ferencz 40, dr. Ferencz József 100, József Lajos 20, Tana Sámuel 100, dr. Várady Aurél 50, Pálffy Ferenc 40, dr. Csiki Gábor 60, dr. Gyergyay Árpád 100, Bedő Ferenc 100, br. P.-Horváth Arthur 100, Ferenczy József 100, Vass Albert 100, dr. Fazakas Miklós 100, X. Y. 40, dr. Gál Zsigmond 100, Mayer 100, S. Nagy László (igéret) 100, dr. Hajdu Pál 100, Sigmond József 40, Bodor Ferenc 100, Kiss Károly 20, ifj. Máté

Lajos 40, dr. Fekete Gyula 100, Keresztesi Dénes 20, dr. Gspann Károly 20, Kádár Gyula 40, dr. Elekes Domokos 100, dr. K. Nagy Árpád 100, br. Daniel Ferenc 100, dr. Elekes Dénes 100, Nagy Kálmán 100, dr. Ferenczy Géza 100, ifj. br. Daniel Lajos 100, dr. Lukácsy József 100, dr. Abrudbányay Géza 100, X. Y. 20, Katona Sándor 20, dr. Szent-Iványi József 500, dr. Borbély Ferenc 100, Gál Ernő 100, X. Y. 50, Pál Tamás 30, Péterffi Gyula 50, Bedő Árpád 200, Pethő Kálmán 20, Bereczky Lajos 20, Márton András 20, Benczédi Pál 20, Kelemen Jenő 20, Gyarmathy Lajos 100 (igéret), Raffaj András 40, Botár János 20 leu.

Péterfi Dénes-emlékalapra a következő adományok folytak be: Kovács Lajos 100, Benczédi Pál 100, dr. Kiss Elek 100, ifj. Sándor Gergely (désfalvi) 40, id. Máté Lajos 50, Ürmösi József 100, Báró József 100, Halmágyi János 100, Kiss Jenő 40, Gálfi András 50, Balázs András 100, Nagy Dénes 100, Nagy Béla 50, Katona Ferenc 100, Sigmond József 40, Pataky András 100, Benczédi Ferenc 50, Keresztesi Dénes 100, Lőrinczy Dénes (esperes) 100, Végh Benjamin 100, Ajtay János 100, Taar Géza 50, Fazakas Béla 50, dr. Szent-Iványi Árpád 20, Gálffy Zsigmond 20 (igéret), Benczédi Domokos 20, Kovács István 20, Mátyus Gergely 20, Pap Domokos 50, Weiss Zoltán 5, Wagner János 7, Hidegh László 10, ifj. Gálfi Lőrinc 10, Szén Mihály 40, Pap Gyula 60, Gyarmathy Lajos ifj. 50, Csongvay Dénes 50, ifj. Máté Lajos 50, Barabás Miklós 50 (igéret), dr. Szathmári Miklós 50, Szathmáry Gyula 100, dr. Elekes Dénes 100, Székely István 50, Kiss Sándor 200, Raffaj András 50, Máthé Sándor 100, Pethő Kálmán 100, Geréb Zsigmond 50 leu.

A missziói füzetekre vonatkozó felhivásra sürgős választ várunk. (K.)

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

*Egyleti élet és munkásság.**

A nyárádszentlászlói vallásos egyleti élet.

Közelmultunk ezerféle baja és jelenünk terhei megmutatták és bizonyitják, hogy egy ember önmagára — bár dolgozzék és áldozzon akármennyit — nehezen boldogul és a mások javát s érdekeit sem tudja ugy szolgálni és képviselni, amint azt kellene. Ellenben ha szövetkezik a hozzá hasonló szorgalmas és törekvő embertestvéreivel, akkor együttesen, egy akarattal, nemcsak a pillanat nehézségeivel, hanem az élő világ egyik legnagyobb ellenségével, a lassu sorvadással, vagy a csendes hanyatlással is sikeresen megbirkózik. A veszélyek között, habár nehezen is, de mindig alkot, épit és teremt s igy nap-nap után haladva, mindig közelebb és közelebb jut a tökéletességhez.

Ez igazságot megértve, erejét és hatalmát fölfogva cselekedtek

* Vidéki nőszövetségi jelentéseket kér a titkár.

a nyárádszentlászlói nők és férfiak akkor, amidőn a mult 1925. év október havában D. F. E. kebelében valláskülönbség nélkül megalakitották a Nőkszövetségét és az énekkart. A közös nyomoruság és a létező, de szomoru külsőt mutató nemes intézmények sajnálatos valója, az egyeseket egy táborba, egy munkamezőre hozta össze, hol minden tag, minden ember küzd és munkálkodik azért, hogy a vállalat sikerüljön és a cél, melyet az egyesületek maguk elé tüztek, elérhető legyen; hogy az iskola és a templom azt a régi szép külsőt és kedves képet visszakapja s az egyházközség kebelében pedig a szeretet és a megértés legyen a hatalom.

Ha az egyesületeknek még alig egy pár hónapos történetét vizsgáljuk, hálával és elismeréssel kell gondolnunk a vezetőség és a tagok munkálkodására. Az eddigi eredmény lekötelez és az erkölcsiek mellett az anyagiakban is nagy haladásról számolhatunk be. A tagok kötelezettségeit a jó és helyes irányitás mellett köteles szabályok, törvények nem irják elő, a vezetőség időnkénti határozatai mellett elsősorban minden tagnál a sziv és a tiszta ész a parancsoló. S talán éppen ennek köszönhetők azok a mindig szépen sikerült dalos, jókedvü és munkás estélyek, melyeket a Nőkszövetsége minden csütörtökön és az énekkar pedig minden szombaton rendez. A tanitás, tanulás, fonás, varrás, horgolás és kötés közben az egyesületeknek a szegény, elhagyott árva gyermekekre is kiterjed a figyelme. A december 13-án rendezett Mikulás-estélynek is éppen az volt a célja, hogy az estély tiszta jövedelmének felerészével a ruhátlan iskolásgyermekeket jó melegruhával lássák el. És a gondolat, a terv sikerült is szépen, mert az angyalka hat gyermeknek hozott jó meleg uj ruhát. Az énekkar pedig a fentiek után még kántor-tanitó vezetése mellett karácsony estéjén házról-házra járt és ujév napján egy szindarabos ünnepélyt rendezett, azon tervvel, hogy az igy szerzett tiszta vagyonának egy részével az iskolán a szükséges javitásokat végezze és a templomon pedig a már halaszthatatlan hiányokat pótolja.

Az elért eredmény és a szerzett kincs nagysága azt bizonyitja, hogy a felvetett terv megoldható lesz. Intézményeink rövid időn belül más alakot és kedvesebb szint vesznek föl.

A fent körvonalazott együttes munkálkodás a kezdet kezdetén bevezetett módszer és beosztás szerint most is folytatódik. Sőt a jelek azt mutatják és azt bizonyitják, hogy a szorgalom és a buzgóság hova-tovább mind nagyobb lesz s még azok is rendre a munka mezejére lépnek, akik kezdetben az egész intézményt hidegen fogadták és a munkát lekicsinyelték. Hogy az elért eredmények mellett mi hat ezekre buzditólag, azt nem kutatom és nem keresem, csak annyit vagyok bátor röviden megjegyezni, hogy ha a nép látja azt és veszi észre, hogy hivatott vezetői vele dolgoznak, vele éreznek, akkor mindenre kész és minden nemesre képes.

Épiteni és alkotni ott, ahol van miből, könnyen lehet; fejleszteni és tanitani pedig ott, ahol van sziv és akarat, szintén nem

nehéz. Már pedig e két drága kincs minden embernél található, ha mindjárt más-más alakban is. Ezeket csak föl kell fedezni, meg kell keresni. A munkát szerető és hivatását kedvelő vezető ezt meg is teszi. A hiveket maga köré gyüjti és azokkal együtt érezve, együtt gondolkozva tesz és cselekszik mindig, hogy igy a vallásosságot terjesztve, a haladást is biztositsa. De viszont a népnek is kötelessége, hogy a buzgó vezető utmutatását megfogadja és intéseit megértse, mert csak együttes akarattal lehet sikert elérni, amint azt a nyárádszentlászlói vallásos egyleti élet rövid multja és jelene bizonyitja. *Lőrinczi Miklós.*

Jelentés a homoródszentpáli Unitárius Nőegylet működéséről. Nőegyletünk télen hetenkint egyszer vasárnap este, nyáron vasárnap délután tartja rendes összejöveteleit. Ezeket az összejöveteleket a tagok lelkes buzgalommal látogatják, hol felolvasások, szavalatok nyujtanak asszonytársainknak szellemi táplálékot. Közremüködnek felolvasásaikkal Pálffy Ákosné, Bencze Gáborné és Szabó Józsefné székely asszony, ki értelmes és szép felolvasásaival többször szórakoztatott mindnyájunkat. Felolvasó-estélyeink müsorát egy-egy bibliamagyarázattal egészíti ki lelkészünk, Ürmösi József, Pálffy Ákos ének vezér meg szives készséggel vállalkozott uj egyházi énekeink betanitására. Egyesületünk programmja, hogy elhalt nőegyleti asszonytársaink koporsójára az egyesület testületileg helyez élővirágkoszorut, az egyesületi elnök pár vigasztaló szava kiséretében. A mult nyár folyamán kedves látogatóink voltak: a bukaresti központi nőegylet és a brailai nőegylet elnöknői, kik melegen érdeklődtek egyesületünk müködéséről. Részt vettek egy vasárnap délutáni összejövetelünkön, hol elismerőleg nyilatkoztak székely asszonyaink értelmességéről és felvilágosultságukról. Karácsonyfa céljára a nőegylet az állami iskolával együttesen egy müsoros estélyt rendezett. Az estély tiszta jövedelméből egy részt karácsonyfa céljára fordítottunk. A szeretet ünnepének elsőnapján állitottuk fel a várvavárt karácsonyfát, hol 160 gyermeknek osztottunk szét csomagokat. Az egyesület tagjainak száma 135. Elnök Bencze Gáborné, alelnökök özv. Szabó Mózesné és Sándor Kálmánné, jegyző Pálffy Ákosné, pénztáros Dimén Istvánné, ellenőr Pap M. Gáborné, örökös bizottsági tag Szabó Józsefné s még 12 bizottsági tag, kik évről-évre változnak. *Bencze Gáborné* nőegyleti elnök.

A buzaházai ifjusági egyesület P. Szentmártoni Bálint tanitó afia vezetésével a folyó évben is folytatja müködését s felolvasó-estélyét a D. F. E. tárgysorozata szerint tartja. Ezenkivül szavalat, számtani leckék, fafaragás töltik be a pontokat. — Az ifjusági egyesület kebeléből alakult mükedvelők köre karácsony estéjén „Az ördög párnája“, ujév estéjén „A tolonc“ cimü szindarabokat adta elő telt ház mellett. A tiszta jövedelmet tánc- és szinházterem bebutorozására fogja felhasználni. Azonban az unitárius leányegyház

templom-alapjára is adományozott 200 leut. — A buzaházai unitárius iskola tanulói tanitójuk vezetése mellett szép karácsonyi estét rendeztek. A fogyaszt. és ért. szövetkezet adományából karácsonyfa volt feldiszitve, melynek csillogó diszeit ünnepély után a tanulók között kiosztotta tanitó afia. Mindannyian boldogan mentünk haza virrasztani szent karácsony estéjét. *P. Szentmártoni B.*

Karácsonyfaünnepély Kolozson. A kolozsi D. F. E. elnöke, Kiss Sándorné Papp Erzsébet a tizennegyedik alkalommal gyüjtötte össze a gyülekezet apróságait a szépen feldiszitett karácsonyfa alá. Az ünnepély „Hitünk nagy ünnepe“ c. karácsonyi énekkel kezdődött. Kissné megnyitóul Ferencz József püspök: „Karácsony“ cimü üdvözletét olvasta fel a „Pásztortüz“-ből. Ezt követőleg Bácsi Dániel gimnázista olvasta fel Gyallay Domokosnak „Falusfeleim“ cimü novelláját. Aztán felgyultak a karácsonyfa apró gyertyái s a gyermekek énekeltek és szavaltak alkalmi költeményeket. A legélénkebb volt az est, amikor a fáradhatatlan elnök a gyermekeket édességekkel vendégelte meg. Az ünnepélyt „Az égen Betlehem felett . . .“ cimü ének zárta be.

Jelentés a marosköri unitárius Nőkszövetségéről. 1. 1925. augusztus 31-én alakult meg a marosköri Nőszövetség 26 taggal. 2. Vezetői: elnök dr. Sárkány Miklósné, alelnökök K. Nagy Árpádné, Farkas Albertné és Mikó Lászlóné, titkár dr. Kerekes Istvánné, jegyző dr. Mán Sándorné, pénztárnok Zsakó Kálmánné. 3. Eddigi munkásságának célja: összetartani a vidéki tagozatokat, külön-külön a Nőszövetség megalakitására buzditva őket, állandó levelezést folytatni a választmányi tagokkal. 5. Tagsági dij egy évre 20 leu. *Dr. Kerekes Istvánné* titkár.

Jelentés a marosvásárhelyi unitárius Nőkszövetségéről. 1. 1925. szeptember 20-án alakult meg az eddig csak csendben dolgozó helyi unitárius Nőkszövetsége 91 taggal. 2. Vezetői: elnök dr. Sárkány Miklósné, alelnök Mikó Árpádné, titkár dr. Kerekes Istvánné, jegyző dr. Mán Sándorné, pénztáros Zsakó Kálmánné. 3. Eddigi munkásságának célja volt, hogy az unitárius családokat összehozza, egy intenzivebb, melegebb, eredményesebb együttmunkálkodásra biztatva őket, az ifjuság életét ellenőrizze, szegény tanu'ókat, vagy nyomorgó családokat segélyezzen. Nőink meglátogattak minden családot; a szükséges tőke megszerzése céljából egy teadélutánt rendeztek igen szép bevétellel és egy szeretetünnepélyt karácsonykor, mikor 200 csomag került kiosztásra a gyermekek között s három szegénysorsu tanuló kapott melegruhát. 4. Minden hónap első vasárnapján gyülnek össze az imaházba megbeszélésre. Hogy ezen összejövetelek vonzóbbak legyenek, kis müsort állitottunk legutóbb össze és elhatároztuk, hogy minden alkalommal két-két vezető, vagy választmányi tag köteles programmszámokról gondoskodni. 5. Évi tagdij 20 leu. 6. Állandó levelezőnek titkárt jelölték meg. Cim: Dr. Kerekes Istvánné Marosvásárhely, cukorgyár. — Ezzel be is fejezhetném jelentésemet, de szükségesnek tartom meg-

említeni a következőket: Az országos szervezkedés kapcsán a helyi nőegyletek egy közös bizottságot alakitottak, amelyben az unitárius Nőkszövetsége is képviselve van dr. Sárkány Miklósné, dr. Kerekes Istvánné, Zsakó Kálmánné és Platz Ferencné által. A marosköri unitárius Nőkszövetsége képviselőjeként Farkas Albertné urasszonyt jelentettük be és kértük fel. *Dr. Kerekes Istvánné* titkár.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyházi és iskolai mozgalmak.

☞ Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!

Főt. Püspök urunk Isten különös szeretete folytán jobbacskán van s már haza is szállitották a Vöröskereszt-kórházból. Kivánunk Istentől teljes felgyógyulást számára. *Hankinson* Frigyes angol unitárius lelkész barátunk ittlétében többször meglátogatta, mert szerinte ha nem is lehetett bemenni mindig, az érdeklődést kifejezésre juttatni illő dolog volt. Az angol és amerikai unitárius barátok nevében egy szép cserép virágot vitt beteg főpásztorunknak. (Christian Life, 1926. jan. 9.)

Légátusaink a karácsonyi ünnepekre a nagy viz miatt nem mehettek el Dicsőszentmártonba, Bölönbe és Székelykereszturra. Ez egyházközségektől elnézést kérünk s az illetőkön igyekezni fogunk valamicskét segiteni.

Végh Erzsébet, kolozsvári egyházközségünk volt tanitónője, még a mult évben örök hüséget esküdött Uzoni Gyula állomástőnökkel s az egyházi áldásban főt. Püspök ur részesitette volt mindannyiunkat szivig megható módon. Ezt megelőzőleg az iskolában az elképzelhető legérzékenyebb bucsut vettek a kis leánykák s szülőik a közszeretetben álló tanitónénitől, egy szép 6 személyes service-t ajándékozván neki. A tanulók bucsuját dr. Gál Kelemen 4. elemista leánykája, a szülőkét dr. Kiss Elek dékán, az iskolájét Ütő Lajos ig. tolmácsolta. Frigyükre Isten áldását kérjük.

A dr. Gál Kelemen-alapra dr. Taglicht Samu ur Fogarasról 300 leut adományozott. További adományok egyelőre Gálffy Zsigmond koll. tanár cimére küldendők Cluj, Unitárius Kollégium.

A petrozsényi unitárius egyházközségben pár év óta igen szép egyházi élet indult meg. A lelkész és lelkésznénk fáradhatatlan munkája után, mint az elmult években, ugy ez évben is december 22-én délután egy gazdagon diszitett karácsonyfa várta az iskolába járó szegény növendékeinket az alája elhelyezett karácsonyi ajándékokkal. Ruhanemüekben részesült 39 növendék, (leányok egész ruha, sapka; fiuk trikó, harisnya) részben cipő, könyvben részesült 6 növendék 7500 leu értékben. Az ünnepélyt a nem régen alakult dalárda alkalmi énekszáma nyitotta meg. Ugyancsak a dalárda tagjai a „Piroska modern leány lesz“ és „Tánczos Feri fogsága“ cimü szindarabok előadásával és alkalmi versek szavalásával élvezetes estét szereztek a teljes számban megjelent hiveknek. Ezután Weress

Béla lelkész sziveket betöltő beszéde után az ajándék kiosztására került a sor. Az ünnepélyt az itt kedvelt és szép „Bányász-himnusz“ zárta be. Különösen kiemelendő az egyház vezetősége és a közreműködők ezen lüktető vallásos életről tanuskodó ténykedése akkor, mikor a templomépités óriási terhe mellett sem feledkeztek meg szegény növendékeink felsegélyezését szolgáló társadalmi kötelességükről. Őszinte dicséretet érdemelnek az unitárius leányok, kik odaadó buzgalommal maguk varrták meg növendékeink ruháit. A jótékonycélra begyült 9000 leunyi összeg Weress Béláné lelkészné, Fodor Mancika, Tarján Juliska, Szép Eszti, Ilia Katica, Boros Jolán, Tóth Ilus és Kis Albert fáradhatatlan munkásságának és buzgalmának eredménye. *Zsigmond Ferenc.*

Kissolymosi hirek. Körösfőy János és neje Olajos Sára, Amerikában lévő afiai, ez évben is küldtek az egyháznak 500 leut, mely összeget keblitanács azon ifjak és iskolás növendékeknek könyvekkel való jutalmazására forditja, kik a legpontosabban látogatják a templomot és vallásos estélyeken legtöbbet szerepelnek. — Kovács Mózes és neje Török Zsuzsánna a „Csonkaházi“ temető kibővitésére az ottani kaszálót adományozták 4000 leu értékben. — A helyi unitárius nők karácsony szombatján egy szép karácsonyfa-estélyt rendeztek ünnepélyes programmal, lelkész és növendékek közreműködésével, amikor 1000 leu értékü jutalomban részesültek az iskolás növendékek: füzet, ceruza, palavessző és a karácsonyfáról cukor és egyéb apróságokban.

Köszönet. Köszönöm barátaimnak, jóakaróimnak és minden ismerősömnek azt az őszinte részvétet, amelyet velem szemben tanusitani jók voltak az engem ért szomoru gyász alkalmából. Isten őrizze meg mindnyájukat hasonló sulyos megpróbáltatástól. *Árkosi Tamás.*

Értesités. Kedves tanitó kartársak! A közoktatásügyi miniszteriumnak nemrégen kiadott „Reforma programelor de învăţământ primar“ alapján, amely felekezeti iskoláinknak tanitási anyagát is jelenti, mert ezt minimum gyanánt magába kell foglalnia, egy részletes tananyagbeosztást készitettem. E tananyagbeosztás lényegesen különbözik az eddigiektől, amennyiben 4 osztályba, illetve 4 évre kellett beosztani az eddigi, 6 évi anyagot. Ezenfelül a felsőbb osztályok tananyaga is sajátlagos beosztást és körültekintő munkát igényel. A 4 alsó oszt. tananyag beosztása már teljesen kész van, ma adtam sajtó alá; a többi február hóban nyer teljes feldolgozást. E munka 48 oldalon, irásra elsőrendüen alkalmas famentes papirra nyomva, évharmad és havi beosztás mellett igen áttekinthető formában tárja elénk az egész anyagot. Ára bekötve és kartontáblával, csomagolással és portóval együtt darabonként 70 leu. Ha kartársaim hasábosan, románul is kivánják, ugy 30 leuval drágább lesz. Azonnali szives értesitésüket kérem ugy a megrendelésre, mint a román részre is, mert fölös példányokat a drágaságra való tekintettel nem készittethetek. A 7. oszt. tananyagbeosztása május hóra maradt. (A havi 2—2 irásbeli dolgozatra a feladatok bennefoglaltatván, a tanitónak ezen sem kell gondolkoznia.) Tisztán irott cimet

kérek. Sighişoara-Segesvár, 1925. dec. 28. Kartársi üdv.: *Lőrinczi Ferenc* ref. igazgató-tanitó.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1925. november hó 26-tól 1926. január 19-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek 1923-ra: Simonfi Máté Bágyon, Benedek János Csókfalva, Szombath János Szabéd. 1924-re: Csongvay Dénes, Simonfi Tamás Bágyon, Benedek János Csókfalva, Lőrinczi Miklós Nyárádszentlászló, dr. Ferencz Áron Kolozsvár, Kiss Dénes, Szombath János Szabéd, Unitárius egyházközség Torda, József Lajos Sepsiszentgyörgy, Kovács Lajos Brassó. 1925-re: Csongvay Dénes, özv. Csép Mihályné Barra Ida Bágyon, Pap Miklós Aranyosbánya, Tóth Vilmos, Keresztély Márton Szentábrahám, Tana Sámuel Bölön, Csiki Albert Székelyudvarhely, Somkereki Elek Szék, Keresztély Lajos, Müller Gyula Kolozsvár, Teslág Tinka Torda, Kovács Mihály, Fazakas Dénes, Koppándi István, Fekete Dénes, Székely Albert, Benczédi Ferenc, Rend Lajos Lupény, Kovács Gyula, Fehérvári István, Bustya István, Fodor Tamás, Gáspár Ferenc Vulkán, Iszlai Albert, Tamás József, Gál József, Kuti Gyula, Cseh Domokos, Varga György, Sárosi Tamás, Erdei Márton, D. F. E., Unitárius egyházközség Szentgerice, Benedek János Csókfalva, Létay Károly, Unitárius egyházközség Várfalva, Kádár Kálmán Siménfalva, Unitárius egyházközség Torockó, Séra Károlyné Siménfalva, Mikó Lászlóné, Lőrinczi Miklós Nyárádszentlászló, Fodor László, Kiss Dénes, Szombath János Szabéd, Unitárius egyházközség Torda, Fodor József Fiátfalva és 45 unitárius lelkész. 1926-ra: Barabás János Torockó, Kerekes Mózes Sáros, Csulak Károly Nagytalmács, Égeni Emma Bucsum, Kiss Dénes Bölön, Gál Elek Szentgerice, Mérész Józsefné Fogaras, Csatkai Jenő Sopron, özv. Borsos Imréné Kolozsvár, Benedek János Csókfalva, Pálffy T. Ferenc, Létay Károly, Unitárius egyházközség Várfalva, Szabó Kálmán Medesér, Lőrinczi Elek Calarişiu, Boros György Szenterzsébet, Varga Dénes Torda, Gyulay Árpád Kolozsvár, Unitárius egyházközség Torockó, Szabó Vilmosné, Felcserné Gyöngyösi Ibolya, Unitárius egyházközség, Dávid Ferenc Egylet, Dimén Gergely, Máté E. Ferenc Vargyas, Fodor László Szabéd, özv. Biró Pálné Szőkefalva, Kovács Sándor Sármás, Teslág Tinka Torda, id. Tiboldi Sándor Szentmiklós, Fodor József, Kálmán Mózes Fiátfalva, Incze Mária, Ádám Lajosné, Szathmári Kálmánné Marosvásárhely, Incze Böske Ákosfalva, Jakabffy Lajosné, Bartalis Erzsike Székelyudvarhely, Botár Annuska Torockó, Mihály Gergelyné Nyárádszentlászló, Jancsi László Ujpest. Alapitói dijban fizettek: Ürmösi Károly Kolozsvár 200 L, Joós András Kisborosnyó 500 L, Ormai Kálmán Kolozsvár 400 L, Took Balázs Sepsiszentgyörgy 500 L, dr. Pogány Sándor Târgu-Jiu 500 L, özv. Bohdál Károlyné Kolozsvár 500 L, Kahlfürst Imre Kolozsvár 480 L, dr. Balogh György Torda 200 L, Lőrinczi Domokos Kissolymos 200 L, Boros György Szenterzsébet 100 L. Az Unitárius Közlöny költségeire adományozott br. P. Horváth Kálmán Alsózsuk 100 leut. Kolozsvár, 1926. január 19-én. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Irodalom.

Értesítés. Az uj énekeskönyv elfogyván, uj kiadás alá kerül. Akinek megjegyzése van az „Énekeskönyv“-re vonatkozólag, minél sürgősebben közölje Pálffi Márton tanárral. Irhat szerkesztőségünkbe is.

A „Minerva Könyvtár“ 3. számaként megjelent Hermányi Dienes József emlékirata, mit Kelemen Lajos kiváló történészünk a legsikerültebben rendezett sajtó alá. Mint kedves olvasmányt, szivesen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe. Ára 15 leu. (Cluj, Minerva.)

„Ifjuság“ c. havonta kétszer megjelenő ifjusági folyóiratot az érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk. Megrendelhető Str. Cogălniceanu 6. Cluj. Egész évre 400 leu.

Női imakönyv. Szivemet hozzád emelem. Irta dr. Boros György, Konfirmációi, házassági és más ajándéknak igen alkalmas. Ára füzve 40 L, keménykötésben 75 L, diszesebb egész vászon 105, arany saroknyomás és pohárral 115 L. Egész bőrkötésben kézi munkával megrendelés szerint kapható a szerzőnél.

Vásárhelyi János kolozsvári ref. esperesnek, kiváló szónoknak, elsőrangu irónak és a kedves egyéniségü lelkésznek „Bizonyságtétel“ (az Orbán Lajos kötete „Bizonyságtevés“ volt) cimen 316 oldalon 63 egyházi beszédet tartalmazó szép kivitelü könyve jelent meg. Az érdeklődők figyelmébe melegen ajánljuk. Kapható szerzőnél.

Dr. Gál Kelemen: Péterfi Dénes. Örömmel jelentjük, hogy az Unitárius Könyvtárban dr. Gál Kelemen ig. tollából egy minden tekintetben kiváló értekezés jelent meg Péterfi Dénes néhai nagy férfiunkról. Ára 5 leu. — S. Nagy Lászlónak mult számunkban megjelent szép dolgozata is megjelent különlenyomatban s az érdeklődők nála 5 leuért megkaphatják.

Éneklő madaraink. *Pályázat.* A Dávid Ferenc Egylet *ifjusági pályázatot* hirdet. Meg kell irni éneklő madaraink ismertetését, az ittlakókét és a vándorlókét. Ismertetni kell életmódjukat, táplálékukat, tartózkodásuk helyét, szokásaikat, szaporodásukat, ismertető jegyeiket, hasznosságukat. Nagy sulyt kell helyezni arra, hogy hol, miért pusztulnak és hogy kell védelmezni őket. A pályázónak legyen gondja arra, hogy a kis éneklőket mindenkivel megkedveltesse. A pályadij 200 leu. *Határidő 1926. május 1.* A jeligés levéllel ellátott, gondosan leirt, vagy gépelt pályamunkát dr. Boros György ügyvezető-alelnökhöz kell beküldeni.

Az udvarhelyi lelkészkörben Báró József kiváló szerkesztésében, csinosan kiállitva megjelent az 1926-ik évre vonatkozó unitárius naptár. Minden unitárius embernek olvasnia kell, ára 18 leu. Kapható a lelkészeknél.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

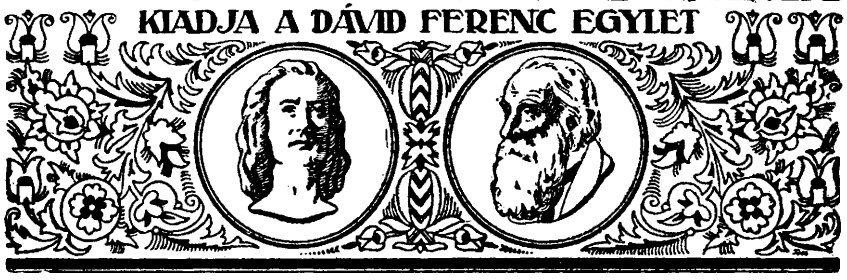
Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Március 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Levél.

Én, a város irok neked, kedves jó barátom, falu!

Azaz, nem vagy te nekem jó barátom; mert ha az volnál, nem engednéd, hogy fiaid s leányaid jó része engem keressen fel s bennem sinylődjék és kinlódjék igen sok esetben.

A te szegény gyermekeidet a fény és a pompa, a járda és a „könnyü“ élet vonza magához az én kebelemben s aránylag kevés az az ember, aki belőlem fizeti ki adósságát, ha erején felül házat, vagy más épületet épitett otthon.

Sokkal több az olyan ifju, aki itt fecsérli el legény, vagy leányéletét s minden anyagi javak nélkül csak akkor hagy itt engemet, amikor már megundorodott a bennem levő élettől s hazakivánkozik az egészséges tiszta levegőbe, ahol dolgozhatik az édes anyaföld termő kebelén.

Azt ajánlom neked falu barátom, hogy ne pazarold javaidat az alkoholra s ne tedd tönkre drága életed az én kevés levegőjü falaim között, hanem rendezd magadat, szervezd életedet, gondoskodj becsületes szórakozásodról, épits magadnak helyeket, hol müveld gyermekeidet, utcáidat kövezd ki, csinálj jó utakat s ha világot akarsz látni, gondoskodj egy mozgófényképszinházról.

Szóval müveld magadat helyes irányban s akkor bennem, a városban is könnyebb lesz az élet; nem lesz annyi zsufolt lakás, beteg ember, rossz szem . . . és talán azért találkozni fogunk a természet szabad kebelén.

K. E.

TŰZHELY MELLETT

A hivő és a hitetlen.

Olvasóm gondolatait egy kis erdélyi faluba vezetem . . . — Folyópartján, hegy tövében fekszik, mint annyi más falu. Rendes, tiszta utcája, egyszerü, fehér kis házai azt mutatják, hogy rendes, egyszerü, de sorsát gondozó nép lakik benne.

Szép, nagy temploma büszkén, Isten hatalmát hirdetően emelkedik ki a kis házak közül, fenségesen példázva az Isten és ember közti nagy különbség elismerését az emberek által . . .

A templom külseje rendes, tiszta. Látszik rajta az ápoló kezek munkája és az, hogy mód is, akarat is van az emberekben az Isten házának tisztességben tartására.

A templom közelében, a széles főutcán, ráakadunk az iskolára is. Azaz, hogy az iskolákra. Mert hát az ujabb időben más javakban inkább szegényedett, de iskola terén számban gyarapodott a falu népe: egyházi és állami iskolája is van.

Mindig, valahányszor iskolát látok, eszembe jut az a megállapitás, hogy az iskola a helység müveltségi fokmérője s ha azt az iskolát a helységnek kulturát értékelő, érette áldozni is tudó polgárai teremtették meg: az *öntudatos* lényeket dicsérő nemes cselekedetnek számit . . .

Verebes lakói büszkék is iskolájukra! Nem mind a kettőre csak egyikre, amelyiket ők maguk teremtettek meg, amelyet ők tartanak fenn. A község lakósai mindig sokat adtak arra, hogy a vidéken nekik legyen a legjobb hirü iskolájuk.

No, de ne időzzünk sokáig az utcán, keressünk fedelet s alatta meleget a hideg decemberi idő viszontagságai ellen. Térjünk be amoda, egy szerény, kis cserépfedelü házba, hol történetünk főszereplője Kenderesi Ferenc egyszerü kisgazda lakik.

Rendes, tiszta hajlék az ő lakása. Ház, csür, istálló mind az ő kezemunkájának az eredménye. Kis gazdasága mellett a faragás a hasznot-hozóbb foglalkozása, de azért izig-vérig magyar földmivesember a mi Kenderesink.

Amint belépünk portájára, éppen állataival foglalkozik. Ellátta azokat ismét egy napra s szemét megelégedéssel legelteti a kielégült, nyujtózkodó barmokon. Ezek az ő házanépének eltartó oszlopai, melyek munkásságával karöltve, biztositják életüket, jóllétüket s megelégedésüket.

Munkája végeztén kilép az udvarra s elénk tünik tekintete, tartása. Az értelmes, okos arc, a mélytüzü szemek, a barátságos, de határozott vonások összhangban vannak magas, erős teste egyenes tartásával s határozott lépteivel.

Pedig nem volt könnyü élete. A 40 éves embernek testileg, lelkileg kijutott a megpróbáltatásból. Négy hosszu évig, távol a boldog családi tüzhelytől, az örökös veszedelemben mindig szembevigyorgott vele is a kaszás halál. Négy hosszu esztendő alatt a nélkülözésnél, éhség s fázódásnál még többet szenvedtette az epesztő honvágy . . . De a szenvedés sem testén, sem lelkén nyomot nem hagyott s ő áldja az Istent ezért, amint ezt akkor is, azelőtt is tevé.

Élettapasztalatai érlelték lelkét oda, hogy komoly, mély hitü ember váljék belőle. Nem a veszedelmek idején, de még a boldog békeidőben megfogta lelkét az a gondolat, hogy minden mulandó e földön, bármily hatalmas is az: egyedül a teremtő Erő, az életeket, sorsokat és a nagy világot kormányzó Hatalom örök s megváltozhatatlan.

Ez a gondolat s az efölötti hosszas tünődés vallásossá tette a különben is komoly embert.

És vallásos, békés kedélyét a háboru vihara sem változtathatta meg. Mélyen, szivében volt megásva Isten várának fundamentuma, a várfalak is kemények valának, kiálltak minden ostromot s az alap szilárdan megmaradt; — szivét elkerülte a gyilkos golyó . . .

— Édes apám! — szólitja meg a házfelé tartó Kenderesit 5 éves kis fia, — várja Áron bá'!

Azzal kis kezét apja kérges, erős tenyerébe sülyeszti a kis ember, felmosolyog a komoly nagy emberre. Az a mosolygást szeretettel viszonozza s belépnek együtt a házba.

Ott benn az asszony vacsorát készit. Egy 14 éves kis lány édesanyja jobb keze — sietve lámpát gyujt, melynek fénye épp akkor árassza el a szobát, mikor a gazda a kis trónörökössel átlépi a küszöböt.

— Adjon Isten jó estét! — mondják egyszerre mindnyájan, a felvilágló lámpafényre is, az ujonnan érkezők a kölcsönös találkozásra is értve a rövid fohászos köszöntést.

— Hozta Isten Áron bátyám! — köszönti a gazda derült arccal külön is vendégét, — hogy szolgál egészsége?

— Köszönöm, — hangzik a válasz — csak a rossz lábaim hozának át e pálca segitségével; nem láttam az Istent . . . Enni kezdte tagjaimat ez a kutya köszvény, sokat szenvedek tőle. Ugy dolgozik a tagjaimban, mint mikor a mészáros forgatja kését a marhában!

Beszéd közben pipáját szájából kiemelve, gyakorlott mozdulatokkal kiséri a mészárosra vonatkozó hasonlatát, minek végeztén hegyeset sercent, jelezvén, hogy mondanivalóját ő befejezte.

Kenderesi nem felel az öreg istentagadónak; megmossa istállószagu kezét, aztán feleségének halkan valamit odamond. Az édes anya erre elővéteti Ilonkával a kézimunkáját, a 10 éves Péterrel a könyvestáskáját s a kis Ferikét kézenfogva, mindhármukat átviszi a szomszéd szoba függő lámpája alá, hogy ott vacsoráig foglalkozzanak s ne legyenek fültanui Áron bá közismert jeles mondásainak.

Mig ez megtörténik, nézzünk szembe az öreg istentelennel.

Áron bá 60 év körüli, szurós szemü, barázdás arcu, őszesbozontos haju férfi ember, kinek a pipa csak akkor esik ki a szájából, mikor eszik s iszik, no meg talán amikor aluszik. Lázadozó természetü ember. Neki semmi sincsen jól úgy, amint van, amint mondani szokás: „minden kákán csomót keres" őkelme. Gyülöli az embereket, mindenkiben ellenséget lát. Az emberek mindenirányu munkáját ellenséges cselekedetnek minősiti, amelyek csak arra jók, hogy neki kellemetlenkedjenek.

Embergyülöletéből fakad csufolódó természete. Mindent és mindenkit leszól. Beszélgetéseit arra használja, hogy lerontsa embertársaiban a szép és jó iránti nemes törekvést. Ha nagy néha el is megy gyülésekbe, olyan helyekre, hol az emberek sorsának, dolgainak jobbrafordításával foglalkoznak, hol a jövendő jobb utjainak kiépitésén munkálnak, Áron bá véleményét eltávozás közben ekként hallatja: „Minek az a sok okoskodás, az is kár, hogy ennyire vagyunk, ki köszöni meg ha jót tettél?!..." Kezével pedig megvetően legyint s további szavaiban azt, aki jót cselekszik, azzal vádolja, hogy csak haszonlesésből tette...

És amint nem hitt az embereknek, azonképpen nem hitt Istenben sem. Nem hitt létezésében, munkájában, jutalmazásában és büntetésében. Ha valaki előtte szent nevét emlitette, gunyosan legyintett a kezével.

És csodálatos! a mi istenfélő Kenderesi Ferencünket szerette Áron bá. Tetszett neki szép, egyenes beszéde; nemes csengésü, meleg hangját szivesen hallgatta s bár kétségbevonta állitásait, irigyelte törhetetlen hitéért, nyugodt boldogságáért..

Ezt azonban neki nem mondta. Hanem valami folyton ösztökélte, hogy menjen, beszéljen Ferenc öccsével, hogy gunyolja, hogy csipdesse szavaival. Látta, hogy Ferenc más ember a többinél. Mások, öregek s fiatalok, ha előttük istentelen beszédeit pattogtatta, kacagtak rajta: az egetverő szavak a képzeletet, az emberi hiuságot, dölyföt csiklandozták. Sokan bámulattal tekintették Áron bát, mint ahogy bámulnak egy nagy erejü embert, vagy hires céllövőt: hogyne! ki a hatalmas Isten trónját megmeri mozgatni, aki az örökkön égő láng felé meri kilőni nyilait, az csak megérdemli bámulatunkat?!...

Ferenc nem tartozott ezek közé.

De azok közé sem, akik beérik azzal, hogy az istentelen beszédre rosszalólag meglógatják fejüket. Ő vallásos volt szivével, lelkével egyaránt, ki rájött arra, hogy nemcsak neki nagy értéke az ő igaz hite, de nagy, el nem muló vagyona lehetne az emberiségnek is, ha mindenki ugy érezne, ugy gondolkozna, mint ő. Rájött arra, hogy csak ez a boldog hit emelheti fel a porbasujtott emberiséget. Érezte, hogy ha e boldogságot valakinek keblébe olthatja, az ő boldogsága fokozódik.

Kenderesi egy öntudatosan vallásos lény volt.

Most, hogy elrendezte a házat, Áron bá' szavainak méltó elfogadásához, letelepedett vele átellenben az asztal másik oldalára, értelmes, mélytüzü szemeit Áron bá' szurós, apró szemével összekapcsolta s igy szólt hozzá:

— Nem látta az Istent, bátyám?

— Nem én . . . — felelt a megátalkodott.

— Mondja csak, Áron bá', ha maga abban a korban élt volna, amikor még a lőcsös és vastengelyü, festett s bőrüléses szekeret nem ismerték, amikor az emberek eszközeiket kőből és csontból készitették, mondom, ha akkor élt volna és kapott volna egy szép napon ajándékba — valakitől — egy fájintos vastengelyü szekeret, amilyeneket most csinálnak, mit szólt volna hozzá?

— Biz' az csuda lett volna öcsém!

— Elhitte volna-e, ha azt mondja valaki, na Áron, ez a szekér az égből pottyant neked!

— Pottyant a patvarból, hogy hittem volna!

— Mit gondolt volna? — faggatja Kenderesi az öreget.

— Hát hogy ki a manó tudott ilyen kitünő szekeret készitení?

— Látja Áron bá', én azt hiszem, ugy gondolom, hogy ezt a nagy és szép világot is csinálta valaki, mint azt a pompás szekeret a mesterei. Mondja jó ember — folytatja Ferenc, — nézett-e már fel a csillagos égre s ha nézett, gondolkozott-e a csillagok sorsáról, dolgáról ugy 10—15 percig?

— Van nekem más gondom.

— Pedig látja, ha felnéz oda s elgondolkozik, rájön, hogy nem diszes cifraságok, dé lebegő földek azok ott, melyek fényüket a naptól kapják. Lebegő földek a fejünk felett ezerszámra, amelyek közül ha csak egy is leesnék ide, mihozzánk, porrázuzná földünket minden emberalkotta büszke teremtményeivel együtt.

Áron bá' kellemetlenül fészkelődött a helyén; talán arra gondolt, jó lenne hazamenni s megvacsorázni, mig az a borzasztó dolog megtörténhetnék.

— Gondolt-e arra büszke, öntelt ember, — folytatta Ferenc, — mi lenne velünk, ha egy napon elmaradna a Nap fölkelése s örök sötétség borulna mireánk? Vagy gondolt-e arra, milyen szörnyü pusztulás lenne mindnyájunk sorsa, ha az áldott Nap ugy eltávolodnék tőlünk, vagy mi attól, hogy melege nem olvasztaná fel soha többet a hómezőket s jégkérgeket?

— Abbizony baj volna, de azt mi ejsze nem érjük meg — vigasztalta magát Áron.

— Az az öröktől fogva müködő Erő, ki létrehozta e nagy világot és fenntartja, kormányozza pontosan és bölcsen, az a nagy Hatalom, amelyhez képest én semminek érzem magam s az a Jóság, mely irányomban, mint az előbb is mondám, megnyilatkozik: ez az én Istenem, aki előtt fejem meghajtom s akihez nyelvem hálát és köszönetet rebeg! — fejezte be szavait Ferenc átszellemült arccal.

— Sokat tudsz öcsém, mert tanultál. De szeretném, ha egyszer Darvas urral, az egeresi bérlővel beszélnél; az többet tanult s többet is tud tenálad, mert kolégyomot is végzett s mégis azt mondja, nincsen Isten, a természet maga-magától lett s csak ugy önmagától müködik itt minden a természet törvényei szerint.

Áron, mikor e szavakat elmondotta, egész valóját egy titkos öröm járta át: nem tud felelni Ferenc e kérdésre s ő marad felül a vitában.

— Nem tudok én sokat bátyám, — felelt neki Ferenc, — csak sokat érzek. Darvas ur — én is hallottam róla — sokat tudhat, *de érzése nincs*. Hanem mondja meg nekem Áron bá', látott-e az erdőn olyan fát, amelyik a másik fa fölé nő? Elnyomja, elpusztitja az idősebb fát ez a törekvő fiatal, pedig csemete korában az öreg fa védelme alatt erősödött meg. Ugy-e furcsa dolog? Oh az életben furcsánál-furcsább dolgok vannak! Hát olyant nem hallott, hogy a gyermek megütötte az ő szülőjét? Ez is különös, de előfordul. Hát az hogyne fordulhatna elő, hogy Darvas ur megtagadja az ő teremtő Istenét? De ebből nem következik, hogy Isten nincs. Az Isten őt, a hálátlan gyermeket nem tagadta s nem tagadja meg. Neki is adott egy szikrát, — a lelket magából, — mely megkülönböztesse minden más teremtménytől, — értelmet, — hogy választani tudjon jó és rossz között, — szeretetet, — mely összekapcsolja őt Teremtőjével és embertársaival. De ugy látszik, Darvas ur nem az isteni, hanem az emberi törvényeknek hódol s ezek gyarlóságai szétszaggatták a kapcsolatot ő és Teremtője között, kitörölték lelkéből Istenének fogalmát. De rá is van szükség a világban. *Hogy ismerjük meg a rossz nélkül a jót?*

— Hogy a természet saját törvényei szerint müködik? Ezt maga sem érti, én sem értem, de még Darvas ur sem érti, bátyám!

— A cséplőgép, ha megindulhat, nagyon szépen müködik, mert a gépészeknek megvan a maguk törvénye s egyik a másikat segiti, mozgatja s a gépészek összemüködése adja az egész, bámulatraméltó munkát. Hát ilyenforma a természet munkája is. A nap, a föld, a növények, az állatok, a vizek stb. és az ember összemüködő munkája a természet csodás élete. De hát valamint a cséplő sem mozdul meg fa és viz, a belőlük származó gőz nélkül, azonképpen a természeti tárgyak élete nélkül nem lenne természeti élet. Ki adta az első életet embernek, növénynek, állatnak? S ha magára müködik most e nagy világ, ki inditotta meg a természet gépezetét?

— Hagyjuk el már öcsém, mert elfő a vacsora — tért ki a válasz elől Áron bá'! — Vannak ennél más dolgok, amik jobban bosszantanak engem. Az élet bajai, itt, körülöttünk s nem a napban, tengerekben s egyebekben. Majd valamelyik este még bejövök s megint megfaggatlak. Meglátom akkor, mit tudsz felelni, adta meg magát a mai napra Áron bá.

— Szivesen látom bátyám. Szeretném, ha megtudnám győzni

egy és másfelől. Szeretném, ha nyugodtság s boldog megelégedés költöznék a lelkébe. Mit ér e földön élete, ha örökös zsémbelés, elégedetlenség tölti el szivét, lelkét? Hogy nyugodjék meg lelke, ha nem helyezi azt a legfőbb lélek oltalma s őrizete alá? Hogy legyenek az emberek együtt, egymással boldogok, mikor valaki külön az ő lelkében nem tud összhangot, megnyugvást találni s létrehozni?

S amig Kenderesi Ferenc ezeket mondotta, felállt, megfogta az öreg kérges kezét, belenézett hosszan a szemébe s azt találta, hogy Áron bá'nak nem olyan szurós már a tekintete . . .

Áronbá csendes jó éjszakát kivánt s hazament.

Kenderesi Ferenc pedig maga köré gyüjté szive véreit s lelkének felét, jó feleségét és csendesen, hálatelt szivvel költék el a jó vacsorát.

(Folytatása következik.) *Kálnoki Károly.*

A szülők vétkei.

Ama nagyok és kiválóak, kik tudásukat, tehetségüket és életük nagyobb részét az egész emberiség haladásáért és müvelődéséért áldozták föl, rájöttek arra is, hogy nemcsak az egyes családok, hanem a nemzetek ereje és jövője is mindig a jelen gyermekeinek helyes és okszerü nevelésében van letéve. Az az egyén pedig, aki kötelességét e téren hiven teljesiti, feladatát buzgósággal oldja meg, mindennél többet tesz és minden nagynál értékesebbet cselekszik.

Ez a munka igaz, hogy szilárd kitartást és sok áldozatot követel, de azért az apostoloknak, a *szülőknek* és a társadalomnak abba belefáradnia sohasem szabad. Mulasztani és tétlenkedni pedig még annál kevésbbé; mert mig a szorgalomnak és a folytonos foglalkozásnak jutalma az elért eredmény után a lélek gyönyörüsége és a sziv boldog nyugalma lesz, addig a mulasztás és nemtörődömség a legnagyobb bünnek és veszedelemnek lehet az alap oka, melynek káros veszedelmét aztán nemcsak a közvetlen környezet érzi meg, hanem egy egész nemzet s talán a világ is. A bűnösöknek pedig Isten büntetése mellett saját vérük, édes gyermekük durva bántalmait is hordozniok és viselniök kell el mégis, mégis hányan vannak a jelen hivatottjai között, akik megfeledkezve küldetésük szentségéről, annyi mulasztást követnek el a gyermek rossz nevelésével. Ellentétben a görög és az ős római anyákkal, nem önmagukat áldozzák föl a kisdedekért, hanem gyermekeiket áldozzák föl saját céljaikért, az anyagiakban leendő meggazdagodásért.

Azok a beesett fáradt szemek, felborzolt beteges arcok, melyek az iskolába belépőt fogadják, szent bizonyságai és jelei annak, hogy a családban baj van. Elbeszélik, elmesélik ezek az élethü képek, hogy a szülők és a nagyobb testvérek gondatlanok és mostohák; továbbá, hogy a lélek és a sziv figyelmeztetésére és bölcs oktatására nem hallgatnak, a jövőre és annak veszedelmeire nem

gondolnak. Pedig hát a napi események elég világosan bizonyitják, hogy a szülők vétkeiért és mulasztásaiért előbb-utóbb, a szerencsétlen gyermekek szenvednek. A tisztának, jónak és ártatlannak teremtett sziv az átkos körben elromlik, eldurvul s az ifjut könyörtelenné teszi nemcsak önmagával, hanem környezetével és embertársaival szemben is. Az utcára dobott, vagy állat módjára kezelt öregek a szenvedések napjaiban ugyan rájőnek tévedéseikre, de már minden késő, mert az „apám csirkéje“ és az „anyám madara“ megnőtt, s a vessző már semmit ér, sőt Isten káromlások között a szegeletben sem lehet állitani. Ami jó, azt megveti és ami rossz, a kocsmát, a kártyát és a kicsapongó mulatozást pedig mindennél többre becsüli. A templomot és az iskolát kerüli. De hogyan is tudná e nemes intézményeket érdemük szerint értékelni, mikor gyermek éveiben nem volt arra módja és alkalma, hogy velük közelebbről megismerkedjék, mert a gyermek hiába vágyik és vonzódik, ha a szülők és a nevelők a kis „libapásztort és az ostoros fiut“ többre nézik, többre tartják, mint a törekvő jó iskolás gyermeket.

Az életben a ruháért, a mindennapi kenyérért igaz, hogy küzdeni és dolgozni kell; de e kötelesség és hivatás a világért sem akarja megfosztani az embert a legnemesebb és legszentebb jogától: a gyermek neveléstől. Sőt oly gonddal és körültekintően osztja be az időt, az órát és a percet, hogy aki azt kellően felhasználja, az itt is, ott is boldogul és célt ér. Akit a kincs és a gazdagság utáni vágy meg nem szédit, az élet rendes útjáról le nem térit, annak öreg napjaiban, egy békés és csendes családi kör lesz fáradtságának és szorgalmas munkásságának a jutalma, melyben a jól nevelt gyermekek a szülőket és a szülők pedig a gyermekeket szeretik, tisztelik és megbecsülik. Az a mozgékonyság, fürgeség és munkásság, melyet e békés családok ifju emberkéi fölmutatnak és elárulnak, azt tanusitják és bizonyitják, hogy a gondos szülők a szervezetet, a szivet és a lelket fejlődése zsenge korában már nem ölték meg a romboló és veszedelmes pálinkával, sőt e méreg gyógyitó erejét még a legmakacsabb „hasgörcsök“-nél sem vették figyelembe. Szelidek és nem kötekedők, megértők és könyörülők. A jóért lelkesednek, a társadalmi, gazdasági, vallási egyesületeket és szervezeteket a rajongásig szeretik. Beszédük és minden cselekvésük oly tiszta, természetes és eredeti, hogy azokban és azok által még a legveszedelmesebb ellenség a „gonosz irigység“ sem tudja fölfedezni a — szülők vétkeit. — És ez a szép, ez az Isteni!

Lőrinczi Miklós.

Egyházunk összes lelkészeit és tagjait tisztelettel kérem, hogy mindenféle pénzbeli átutalást, ha ez bankutján történik, csakis a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbankhoz sziveskedjenek átutalni, ahol a kifizetés alkalmával semmi néven nevezendő költség nincs felszámitva. *Hadházy Sándor* pénztárnok.

Egyházi énekek.

1. (*Hozzád megyek* dallamára.)

Uram, pereld meg bús lelkem perét,
Hozd fel nyugalmam békés reggelét,
Nézd csüggedésemet,
Gyötrő kétségemet,
Ne próbálj, jó Uram,
Erőm felett. (Jerimiás siralmai. 3. 58.)

2. (*A Sionnak hegyén* dallamára.)

Kelj föl, kelj föl, oh Urnak karja,
Öltözd fel az erőt!
Népednek nincs mi összetartsa
Az elvérzés előtt:
Szeretni nem tud, egymást marja.
Uram, elvérezünk!
Kelj föl, kelj föl, oh Urnak karja,
Oh tégy csodát velünk! (Ésaiás. 51. 9.)

3. (*Oh meg nem alvó* dallamára.)

De jó nekünk itt laknunk nálad
Békesség áldott Istene,
A háborgás ránk nem találhat,
Hadat küldöttél ellene,
Oh jó Atyám, szent itt e hely,
Hozzád emel, Uram, hozzád emel.

Leoldom itten lábaimról
A hétköznapok saruját
S dalt pengetnek szent áhítatról
Lelkemben titkos citerák.
Oh jó Atyám stb.

Megszaggatom eléd omolva
Alázatomnak köntösét
S a bántalmat — ha érti is volna —
Arcod mint polyvát üzi szét.
Oh jó Atyám stb.

Pálffi Márton.

Értesítés. Előfizetőinknek óhajtunk szolgálni, amikor értesítjük, hogy Vásárhelyi János kolozsvári ref. esperes temetési beszédei (60 drb.) kb. áprilisban jelennek meg „Az Út“ kiadásában s aki 120 leu árban meg akarja szerezni, az akár ott, akár nálunk előjegyezhet március 20-ig. Bolti ára sokkal több lesz. **Szerkesztőség.**

NŐK VILÁGA.

Ki volt Perczelné Kozma Flóra?*)

„Nem halok meg, hanem élek és hirdetem az Úrnak dolgait." E fölemelő, vigasztaló szózat zeng szivünkbe Perczelné Kozma Flóra gyászjelentőjéről.

Mintha csak Ő maga szólana szelid, halk szavával, de annál erősebb hitével és meggyőződésével. És mi letöröljük a veszteség fölött hullatott könnyeinket s reményes enyhülettel emlékezünk — finom lényü, de kivételesen erős lelkü — apostol asszonyunkra.

Szeretettel, hálával emlékezünk Reá, ki halálával sem szünt meg tanitani és buzditani minket unitárius nőket.

Hadd álljon előttünk pár vonásban páratlanul nemes alakja!

*

Nemcsak érdekes, hanem jellemző dologként kell fölemlitenem, hogy Perczelné K. Flóra a mi nagy Dávid Ferencünket követte akkor, midőn lelkébe sugárzott a Biblia intése: „mindeneket megpróbáljatok s ami jó, azt megtartsátok." Perczelné K. Flóra engedett e lelki rezdülésnek s hitszomjasan kutatott a jobb és tökéletesebb után.

Midőn gyermekei elérték azon időpontot, hogy vallásos érzelmeiket fejleszteni lehetett és kellett, a szerető anyasziv sokat töprengett. Mi volna az a hitbeli lényeg, melyet gyermekei szivébe olthat, teljes bizalommal az iránt, hogy az a vallás, az a hit lesz e földön legdrágább kincsünk.

Tanult, kutatott és fölfedezte azt.

Gyötrődő keresése közben már csaknem elvesztette reményét, hogy az epedve óhajtott igazságot, hitbeli lényeget megtalálja. És akkor, mint élő kijelentés, kezéhez jutott szeretett főpásztorunk: Ferencz József püspöknek „Unitárius Kátéja."

Mint éhező, ki kenyérre talál, ugy érezte a boldogságot, e reá nézve nagyszerü fölfedezés után. E mü lelki szabadságot, jézusi szeretetet, megértést, jellemnevelő világosságot árasztott már-már csüggedő lelkébe s Perczelné Kozma Flóra gyermekeivel együtt unitáriussá lett.

Ez időtől fogva meggyőződéssel hirdette az unitárius eszméket, vetette az ige magvait megértő lelkek termő talajába.

*

Az ő szelid, halk szava elhangzott az egész országba. Nevét ismerték, becsülték más vallásu embertársai is. Egész lénye sugá-

*) Néhainak, mint a budapesti D. F. Egylet volt elnökének emlékezetére fölolvasta ott a kolozsvári „Unitárius Nők Szövetsége" által folyó évi február hó 10-én rendezett összejövetelen.

rozta azt a nagy önzetlen szeretetet, mely által éreztetni tudta embertestvéreivel, hogy ő igazán a Jézus tanitványa.

Itt találjuk magyarázatát annak, hogy soha nem jutott eszébe a felekezetieskedés töviseivel vérezni felebarátai szivét.

Ő fölemelkedett a Channing eszményi unitárizmusának nézőpontjára és minden vallásban megtalálta a szépet, a jót s igyekezett kikristályositani az unitárius vallás keretében ugy, hogy azokat minden emelkedett, nemesen gondolkozó lélek befogadhatta.

Ha olvassuk: A „berlini“ Jézus cimü visszaemlékezését, már ez egyből is meggyőződhetünk állitásom igazságáról.

E mélységesen szép lelki élményét itt most csak röviden vázolom:

Mikor Perczelné Kozma Flórának férje halálos betegen feküdt a berlini Vest-Szanatoriumban, az ottani orvos már kimondta a megváltozhatatlan véget. Kétségbeesetten összetört szivvel rohant ki e rémes helyről lelki sebére enyhületet találni a fájdalomtól elgyötört feleség.

Mint a sivatag oázisára epedő, ugy óhajtotta lelke a templomot, a csöndet, a magányt. Kétségbeejtő helyzetében, mint egy csodálatos erőtől vezetve rohant egy ismeretlen utcán s ime — csodák csodája — egy óriási templom állt előtte.

Nyitott ajtaján belépett a müvészettel teljes óhitü templomba. Valami ellenállhatatlan vonzás folytán mind beljebb-beljebb haladt a remek festményekkel ékitett, jóleső félhomályban hivogató templom belseje felé.

Hirtelen tágranyilt szemmel, bámulva állt meg egy óriási fehér márvány szobor előtt. A fönséges tartásu márvány alak ugy tárta feléje karjait, mintha csak őt várta volna; őt a szenvedőt, a fájdalomtól mélyen sujtottat, hogy elvezesse a mi édes Atyánkhoz, egy igaz Istenünkhöz. Ez az alak Jézust ábrázolta, az igaz barátot és lelki orvost.

Hogy mit érzett e pillanatban, arról csak annak lehet fogalma, ki már valaha megjárta azt a kálváriát, hogy teljesen idegen, más nyelvü, más szokásu helyen, elhagyatottságban, reménytelenségben küzködik szörnyü fájdalommal. Kitántorogni egy földi orvos lesujtó megállapitása után a vigasz nélküli idegen világba — s pár lépésre megtalálni azt a másik orvost, ki örök életet hirdető mosolyával a szenvedő felé tárt karjával a szenvedő segitségére siet. Meggyökeresedett lábbal, testben, lélekben remegve, de uj reménnyel, uj hittel állott Jézus biztató alakja előtt. S hogy teljes legyen az édes enyhülés, e pillanatban fölbugott mély zengéssel a remek orgonán: „Erős várunk nekünk az Isten . . .“

Fölmagasztosulva e nagyszerü lelki élmény hatása alatt, kisirt, fájó szemeit körül hordozta a templomon. Ime! a Mester szobra mögött, szürke márványból faragva állt két jól ismert alak: Luther a bibliával s mellette tanitványa: Melanchton.

A lelki vigasztalódás e fönséges pillanatában eszmélt rá

Perczelné K. Flóra arra az igazságra, *hogy az igazi művészet örök tényező marad a hit világában és hatása csak jótékony, fölemelő lehet az emberi lélekre.* Ennek a meglátásnak nyomán támad édes reménység szivében, melynek varázs szemüvegén — ő maga mondja — „bepillantottam egy percre a jövendő átszellemült, költői magaslaton álló protestantizmusába."

*

Perczelné Kozma Flóra megértette, átérezte finom lelkével a női sziv ezer apró, de sulyos nagy fájdalmait s e földi létben jogos vágyait is. Meleg szeretet s a segités forró vágya ösztönözte a nő kérdéssel való beható foglalkozásra.

Magas szelleme, nemes fölfogása azonban megóvta e téren is attól, hogy visszatetsző, vagy gunyra alkalmas tulzásokra ragadtassa magát.

Önzetlen, jósággal átitatott reformeszméinek nem volt szüksége olyan irányu érvényesülésre sem, mely csak ugy toborozhat hiveket, ha könyörtelenül lerombolja a régi értékeket.

A mai kor nőinek hivatására és értékelésére vonatkozó felfogását számos és jelentős ily irányu irásából ismerhetjük meg. „A szociális munkát végző asszony" cimüben igy szól: „. . . se félrevonuló és hallgató, se örökösen és külsőségekben szereplő asszonyra nincs a köznek szüksége, hanem vagy hivatalosan és hivatásosan dolgozó, vagy a csendes kötelességet végző, otthonából merészen ki-kilépő luxust* mellőző munkás asszonyra, ki minden egyes külső kötelességének lelkiismeretes végzése után visszatér a *hangtalan, de fontos családi munkához.*"

*

Perczelné Kozma Flóra törékeny testü, betegségtől sokat szenvedő asszony volt. Itt találjuk okát annak, hogy a szenvedésre kölönösen is reagáló lelke magához szeretne ölelni minden szenvedő szivet s a fájdalom tisztitó hatásán keresztül szeretné vezetni ama megbékéltető magaslathoz, hol érezzük, hogy: „meg kell barátkoznunk minden elkerülhetetlen szenvedéssel, még a halál tényével is s magasabb véleményt táplálva ezekről, még legsulyosabb veszteségünk tudatában is, akarjuk ismét visszanyerni lelkünk elvesztett harmoniáját, összhangját."

„A szenvedés művészete" cimü elmélkedésben beszéli: egy szerencsétlen reggel a berlini Vest-Szanatorium mellett lévő szállodában a bánattól és fájdalomtól összetörve dőlt le egy kerevetre. Görcsös bizalommal, szinte kierőszakolt reménységgel imádkozott drága betege életéért. A mennyezet felé emelt, Istent kereső tekintete szinte megkövülve akadt meg a csodálatos régi oszlopos tetőzeten. Egész sereg női alakot ábrázoló szobor tartotta a mennyezetet olyan beosztással, hogy mig egyik alak rettenetesen eltorzult arccal, kidagadt erekkel, összezilált hajjal s mindkét roskadozó

*) Fényüzést.

karjával tartotta sulyos terhét, addig a másik átszellemült, majdnem tulvilági bizalommal arcán, könnyed mozdulattal s csak az egyik karjával fogta föl a terhet.

„Mint a villámcsapás sujtott rám egy pillanat alatt az a sorsomat megpecsételve látó, rémes, de később már némi magasztossággal vegyült érzés, hogy *nem az a kérdés meghallgatja-e Isten kétségbeesett kérésünket, vagy sem, hanem, hogy miképpen viseljük el mi a kikerülhetetlen csapásokat.*“

És Perczelné Kozma Flóra igy jut el egy megrázó lelki élmény utján a szenvedésnek legnagyobb müvészéhez, a názáreti Jézushoz, aki már kétezer évvel ezelőtt kimondta a legemelkedettebb fejlődés lehetőségét, mely szerint: kellő lelki harmoniával, Istennek vigasztaló erejével kapcsolatban „boldogok“ lehetnek a „sirók“ és az összes nyomoruságban szenvedők, még ha ki is kell üriteni az Isten által nyujtott „keserü poharat.“

Aki a szenvedést ilyen magas értelemben vett müvészettel tudja elviselni, az végtelen jót cselekszik akkor, ha — mintegy isteni sugallatra — közli a többi szenvedővel is ama csodaforrást, honnan sebére balzsamirt találhat.

*

Elhalt a szó Perczelné Kozma Flóra ajkain, mint a hárfahang; de él az eszme müveiben s hirdetni fogja mindörökké unitárius apostolasszonyunk gyönyörü tanitásait.

*

„Nem halok meg, hanem élek
És hirdetem az Urnak dolgait;“
Csak testem éjben, lelkem égben . . .
Ragyogva onnan visszaint.

E földi lét csak vándorut
A célhoz el a lélek ér;
Ne féljetek: nincsen halál
Örökké él, ki hisz, remél.

Ürmösi Károlyné.

Pilléreink. Örökös alapitó tagjaink száma az új esztendőben is szaporodik. Világi férfiaink közül alapitó tagokká lettek: dr. Balogh György aranyostordakörí felügyelő gondnok, Boros György Székelyszenterzsébet, Szász Sándor Olthéviz, dr. Zsakó Andor Kőhalom. Igy a világi alapitó tagok száma eddig harminckilenc. Nőtagjaink közül alapitókká lettek Blási Józsefné Kolozsvár és özv. Tobis Simonné Marosujvár. A női alapitók száma eddig tizenhárom. Óhajtandó volna, hogy számuk haladja meg a férfiakét. Lelkészeink közül új alapitó Ürmösi Károly kolozsvári esperes, ki a tizennegyedik a lelkészek sorában. Ezeken kivül van még négy tanári, kilenc egyleti és két emlékalapitványunk, vagyis az összes alapitók száma nyolcvanegy.

Misszió.

A kereszturi kör — gondolatom szerint — jó uton van akkor, amikor missziói tagozataiban a belsőemberek kölcsönös támogatása által sorra egyházközségeiben hiveink lelki életének megszervezésével foglalkozik.

A nyikóvidéki alsó tagozat jelentéséből is világosan megtudhatjuk, hogy Marosi Márton elnök, Pál Dénes, Pap Ferenc, Kozma Zoltán, Pálffy Albert lelkészekkel együtt a prezsbiterek és megértő hivek támogatása mellett milyen nagyfontosságu munkát végzett az 1925. évben Kadács, Szentmiklós, Kede, Medesér, Siménfalva községekben.

Egyházközségeink és hiveink életét csak akkor tudjuk jó irányban vezetni, ha megállapitjuk a tényleges helyzetet, megvizsgáljuk embereinket, föltárjuk a hiányokat s kitüzzük az elérendő célt.

Amint lelkes barátaink megfigyeléséből kitünik, de a tények is mutatják, a nevezett egyházközségekben élet és haladás észlelhető; ami arra mutat, hogy hiveink általában becsületes, igaz uton járnak s egyházunkat és annak intézményeit, áldásait megbecsülik.

Szentmiklóson pl. a háboru előtt büntetés terhe alatt kötelező volt a vasárnapi munkaszünet s most is hajlandóság van erre. Ott szép kulturházat épitettek, ez a maroknyi, öntudatos, jó nép.

Medeséren általános az egyházzal szemben való jóakarat s a községnek intellígens ifjusága jó irányban vezethető. Egyebek mellett templomával és tornya javitásával kell foglalkoznia.

Kedében gyönyörü házat épitettek óriási áldozattal.

Siménfalva jól szervezett község; mintaszerü volt a multban is s lelki kiépitése nem nehéz, ifjusága megszervezése biztos sikerü a jelen erők mellett.

Kadácsban az ifjuság szervezett, az egyleti élet buzgó s tudomásunk szerint vannak olyan kiváló emberek, kik az egészet jó irányban befolyásolhatják.

Más jelentéseket is szivesen veszünk.

Hivatásunk, hogy egymást jó akarattal jó irányban segitsük és vezessük. Egyházunk hiveinek boldogulását munkálja. *K. E.*

A Péterfi Dénes emlékalapra, melyet a kolozsvári unitárius egyházközség részére gyüjtöttünk, ujabban a következő adományok folytak be: Ádámosi Gábor 250, dr. Boros Györgyné 200, dr. Hintz Györgyné, Boros Ella 300, Kovács Kálmán 100, Szénássy Istvánné Dés 50 és Zsakó Andor 100 Leu. Amidőn a fentebbi szives adományokért a kolozsvári unitárius egyházközség nevében hálás köszönetet mondunk, ismételten tisztelettel felkérem Péterfi Dénes tanitványait, barátait, hogy az alapitvány gyarapitásához szives adományaikat hozzám küldeni méltóztassanak. *Hadházy Sándor* pénztárnok.

„**A szeretet** testvéri érzelmeivel eltelten mondok köszönetet tek. Felszegi Ármin Kis-Ilyei körjegyző urnak, aki Kis-Ilyei és Maros-Járai leányegyházaink részére 500, azaz ötszáz leut adományozott azon célból, hogy azok részére templomi használatra énekes könyveket szerezzünk be. E nemes cselekedet nem szorul dicséretre. Isten áldása legyen a nemes keblü adakozónak életén."

Fekete József beszolgáló lelkész.

A bágyoni unitárius egyh.-község 1925. dec. 27-én történt adományai a kolozsvári unitárius theol. akademia szegénytanulóinak segélyezésére. Az adakozók névsora: Szép Ferenc 20, Szép Zsigmond 10, Simonfi Gábor 10, Fodor Tamás 20, Simonfi László 5, Jenei Mózes 5, Balogh Gáborné 10, Német János 20, Fehér Mihály 20, Geszler Samuné 5, Kaszás Anna 5, Árkosi Dezső 20, Pálfi Tamás 40, Fogarasi József 10, Simonfi György 10, Balogh Miklós 5, Csép Lajos 10, Csép József 10, Balogh Lőrinc ifj. 10, Simonfi Elek 40, özv. Deutsch Samuné 20, özv. Pálfi Mihályné 10, Csegezi Mózes 20, Balogh Zsigmond 15, Sikó Pál 20, özv. Csegezi Gáborné 20, Gaál Domokos 100, Csép Mózes (G) 20, Kovács Ferenc 10, Kovács László 20, Csép Márton (F) 40, Simonfi Miklós 50, Szép János 5, Lukács Ferenc 10, Balogh Juliska (K) 20, Csegezi Eszter 10, Csép Borbála 10, Csép Ágnes 20, József János 40, Kovács Lőrinc 20, Baranyai Samu 20, Csegezi Máté 20, Balogh Lőrinc 6, Baranyai Pál 10, özv. Csép Mihályné 100, Csongvai Dénes 100, Balogh Mihály 20, Csép Gábor 20, Kiss János (Acs) 20, Balogh Márton 20, Balogh József 10, Tövisi István 40, Benke János 5, Benke Zsigmond 5, Balogh Mihály (P) 10, Csegezi József 20, Kovács Mózes 25, Csép Mihály 10, Bodoczi Balázs 20, Bajka György 10, Benke Máté 6, Szép Bálázs 20, Balogh Sándor 20, Csép Tamás (F) 20, Kiss László 20, Kaszás Gyula 50, Palocsán János 10, Simonfi Mihály 10, Csép Miklós 20, Blényesi Mózesné 20, Szép Gábor 50, Szép István 20, Balogh István (M) 10, Simonfi József 10, Balogh Gyula 10, id. Simonfi József 10, Balogh Tamás (T) 50, Balogh Tamás 50, Balogh Pál 50, Német László 10, Kiss János 20, Benke Mihály 20, Márton István 40, Balogh Sándor 10, Kiss László 10, Bottyán Balázs 20, Simonfi Pál 20, Balogh István 5, Szép Tamás 50, Balogh Balázs 5, Csép Mihály 10, Árkosi Mihály 20, Pálfi Samu 50, Német Ferenc 20, Német Sándor 20, Blényesi Mártonné 50, Bodoczi László 30, Csép László 50, Csép János 60, Bottyán Gábor 40, Székely Tamás 20, Kiss József 30, Csép Samu 40, Bottyán Gábor 20, Csép Eszter 5, Csegezi Márton 40, Jenei Pál 20, özv. Fehér Jánosné 20, Józan Györgyné 60, Jenei Pál (G) 20, Vásárhelyi Samu 13, Simonfi Márton 10, Kaszás Márton 5, Német György 20, Kónya József 20, Simonfi Sándor 50, Köntös István 10, Pálfi Máténé 20, Nagy Sándor 25, Kiss Gábor 20, Fehér Márton 40, Balogh Márton 30, Simonfi Mihály 40, Máté Sándor 100, Székely Miklós 60, Bányai Bálintné 20, Kovács Máté 10, Csép Mihály (F) és Csép Pál 100, Székely János 100, Székely

Márton 5, Simonfi Máté 20 Lei. *A gyüjtők nevei:* Kiss László, Csép János, Kaszás Gyula, Baronyi Samu keblitanácsosok, Csép László, Bottyán Gábor, Kovács Lőrinc, Csép F. Tamás egyházfiak.

A nevek közlésekor hálás köszönetet mondunk a szives adakozóknak s Istentől áldást kérünk számukra, hogy ilyen követésre méltóan nyilatkozott meg bennük a szeretet és jóakarat.

Az igazgatóság nevében:
Dr. Kiss Elek dékán.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyleti élet és munkásság.

A firtosmartonosi Unitárius Nőkszövetségének válasza és jelentése az „Unitárius Közlöny" 1925. évi október hó 10. számában közölt felhivásra: 1. Nőszövetségünk ez ideig 84 tagot számlált, ugyszólván a falu minden számottevő asszonya és leánya, kik ha nem is mindig, de felváltva leggyakrabban látogatják gyüléseinket. 2. Vezetői: Katona Ferencné elnöknő, Gálfi Ferencné, Káli Albertné alelnöknők, Gáspár Tamásné titkár, Simon Balázsné pénztárnok. 3. Nőszövetségünk munkaköre: Kéthetenként, leginkább vasárnap este vagy délután, vallásos és az általános müvelődést célzó összejövetelek tartása, jótékony célt szolgáló adományokra buzditás és azok gyüjtése, a templomokat gondozni, a templomba való járásra serkentés és példaadás, vallásos folyóiratok olvasása és azok megrendelésére buzditás. 4. Minden második vasárnap az iskola nagytermében gyülekeznek. 5. Nőszövetségünk 1923. évben alakult meg, azota évente kb. 22—25 többnyire programos összejövetelt tartott az elméleti és gyakorlati valláserkölcsi élet mélyitésére. Kiemelkedőbb teljesitményei: 1. A Székelykereszturi Dávid F. egylet javára gyüjtött 600 Leut. 2. Templomunk orgonáját javittatta 1000 Leu költséggel. 3. A harangalap megteremtője lett 1016 Leu alaptőkével. Müködésünk minden mozzanata évkönyvünkben örökittetik meg, mely minden év januárjában felolvasásra kerül. 6. Eddig évi tagsági dijakat nem szedtünk, mert a föntjelzett adakozásokban minden egyes tag eléggé lerótta a szövetség szeretet adóját. 7. A vezetőség Gáspár Tamásné urnőt bizta meg a központtal való levelezéssel. *Referens.*

Az árkosi Unitárius Nőkszövetségének munkássága. Árkoson az Unitárius Nőkszövetsége mult év október havában alakult meg. Minden héten kedden este összejövetelt tart a felekezeti iskolában. Összejöveteleket a tagok nagy buzgósággal látogatják, hol egyházi énektanulás, szavalás, felolvasás szórakoztatja a megjelenteket. November óta kétszer lépett a nyilvánosság elé. Először Dávid Ferenc halálának évfordulóján rendezett értékes ünnepet az unitárius templomban nagy közönség jelenlétében. Másodszor december 23-án igen jól sikerült karácsonyfa ünnepélyt rendezett a községháza nagytermében. Öröm volt nézni, amint a karácsonyfa sike-

réhez önkéntesen pénz és természetbeli adományokkal hozzájárulnak. Estéken összejönnek, ruhákat varrnak, karácsonyfára cukorkát és diszt készitenek, csomagokat rendeznek, hogy minden a legpontosabban legyen. A karácsonyfaünnepély értékét nagyban emelte felekezeti-tanitó testületünk fáradhatatlan munkája, mert egy igazán élvezetes estélyt szerzett a községháza nagytermét zsufolásig megtöltő közönségnek. Akik ott voltunk, mindnyájan kedves emlékekkel s azzal a benyomással távoztunk, hogy ahol nagy az összetartás és egyházszeretet, ott áldásos munkát lehet végezni. Tartsák erősen kezükbe unitárius nőink az önként felvett zászlót s akkor nem félünk a jövőtől. Nem, mert a megmozdulás nemcsak erkölcsi, hanem anyagi sikert is jelent azon az oltáron, melyen ma a buzgóság tüzének elaludni nem szabad. *Jelenvolt.*

Müvelődési est Nyárádszentlászlón. A nyárádszentlászlói Nőkszövetsege és az Énekkar február hó 6-án gazdasági előadásokkal kapcsolatban egy mindenekben jól sikerült estélyt rendezett. Az eredmény, melyet az estély fölmutatott, arról teszen tanubizonyságot, hogy a nevezett egyletek vezetői és tagjai kötelességüket hiven és igazán teljesitik s hivatásukat pedig ugy töltik be, hogy munkásságukkal és küzdelmükkel a kicsiny községet a jóban és a nemesben nap-nap után előbbre vigyék.

A szabédi D. F. E. a mult évben is megtette kötelességét. Felolvasó és szavaló összejövetelei mellett kiemelkedő volt a Jókai 100 éves születésének és Kriza halála 50 éves évfordulójának megünneplése. Valósággal ünnepek voltak e napok. A Jókai-ünnepély Pünkösd 2-ik napján volt nagyszámu érdeklődő jelenlétében. Felolvastak, vagy szavaltak Pálfi Sarolta, Kelemen Elluska, Nagy Zsuzsa, Szabó Rezső. A Kriza ünnepély aug. 28-án tartatott a Püspöki vizsgálószék alkalmával. Imát mondott Kelemen György. Közremüködtek Pálfi Sarolta felolvasással, Nagy Zsuzsika, Kozma Margit Imre Ilus, Gergely Bella, Székely Sándor szavalatokkal. Nagy Anna hegedü kisérettel szépen énekelte el: „Mi füstölög ott a sikon távolban“ és „Bekecs alatt nyárád tere“ kezdetü dalokat. Kelemen Elluska és Bálló Sándor nagy hatásu melodrámát adtak elő. Kelemen György lelkész kedvesen emlékezett meg a meleg érzésü, költői lelkü püspökről, kit zöld erdő zugása s vadgalamb szólásánál nevelt fel jó anyja. December 13-án az ifjusági D. F. E. is megalakult 50 taggal azzal a lelkes elhatározással, hogy 1926. jan. havában az egylet megkezdi komoly és épitő munkáját. Ugy legyen!

Karácsonyfaest Szabédon. Jakab Jolán és Kelemen Elluska dec. hó 19-én tündéri látványosságot adtak elő növendéklányokkal. Az előadás igen jól sikerült s annak jövedelme lehetővé tette, hogy dec. 24-én este az iskolás tanulók részére karácsonyfa állittassék. Nem lehet leirni a gyermeki lélek igaz örömét, amikor kigyultak a fényszórók s felhangzott a karácsonyi ének: „Mennyből az angyal eljött hozzátok“. Kelemen György lelkész megindító beszéde után szavaltak: Székely Póli, Nagy Rebeka, Fodor Ágnes. A szülők is hálásak voltak a szép ünnepségért.

Külföld.

Szellemidézés.

A szellemidézés mindig foglalkoztatott bizonyos mértékben egyeseket, sőt társaságokat is. Mintegy harminc-negyven évvel ezelőtt a hipnotizmus nagy kérdésével a szellemidézés is divatossá kezdett lenni. Egyesek abban a meggyőződésben éltek és élnek, hogy megboldogult kedveseik szellemei, megfelelő médium-közvetítő utján, megjelennek, hirt adván nekünk tulvilági állapotukról, a halál mibenlétéről, sőt bepillantást engednek e földön túli hazába, életbe is. A világháborus és az ezt követő időszakban nagyon megsokasodott azoknak száma, akik elveszitett kedveseik szellemével beszélni óhajtanak, akik a szellemek vélt, vagy hitt közléseiben mintegy lelki megnyugvást keresnek, akik kibékülni szeretnének a halál gondolatával, akik sóvárogva ragadnak meg minden oly értesitést, mely azt a reményt kelti bennük, hogy e földi léten túl, egy szebb hazában, a szerető lelkek mégis csak találkozni s egymás viszontlátásának örvendeni fognak, akik bizalommal törekszenek nézni a jövő jutalom, vagy rettegve a jövő büntetés elé. Szóval a földön túli lét kérdése és állapota nagyon, de nagyon érdekli az embereket és nem gondolva azzal, hogy egy szerető édes Atya vagy elrejtett azt illetőleg mindent előlünk, vagy pedig a mi földi szemeink nem elég erősek a jövő létet elfedő fátyolon túlhatolni: annak legalább is részleteiről szeretnének felvilágositást szerezni. Nem elégedvén meg azzal, amit a vallás és bölcselet adhat, tudni óhajtanák az istenség titkait. Az örökélet és jövő sorsunk kérdése nagyban érdekli a vallást, egyfelől, mert minden vallásban van bizonyos mérvü titokzatosság, másfelől, mert ha bármi kis mértékben is a lelki bizonyosságon kivül, bizonyosság volna szerezhető a jövő lét kérdéséről, az csak erősitené a vallást és vallásosságot, melyet egy idő óta különösen a háboru termelte durva nézetek és az Oroszországból hozott ferde elméletek gyengiteni akarnak. Pedig hát mig az ember ember és keblében vágyódás lesz, mig szellemi, lelki életre is hivatottnak érzi magát, addig vallás mindig lenni fog.

A spiritizmus a vallás körébe nyul bele. Nem szabad ezért azt hibáztatnunk; de nem is szabad egyes jelenségeit, esetleg eseményeit föltétlen hitellel fogadnunk. Amerikában, ahol mindenre elég vállalkozó akad, ahol vagyonokat áldoznak egy-egy eszme kérdésének megoldása érdekében, *intézet* alakult arra is, hogy a szellemidézéssel tudományos alapon foglalkozzanak. Ennek az intézetnek igazgatóját kereste fel egyik amerikai teológiai tanárunk, Edward H. Cutton s tekintettel arra, hogy a szellemidézés kérdése és ennek eredménye a vallást közelről érdekli, többféle kérdést tett az igazgatóhoz. Az igazgató azonban határozottan kijelentette, — ellentétben a hiszékenyekkel, — hogy tudni semmit se tudnak, de a szellemidézés kérdését tudományos kérdéssé kivánják tenni, ha valami

tényleges igazságra rájöhetnénk. Meghivta egyuttal teol. tanárunkat, hogy egy következő szellemidéző ülésben vegyen részt s legyen mindennek szem- és fültanuja. Ez ülésről, hol a médium elhalt testvéreinek szelleme jelent meg, emlitett tanárunk a következő leirást adja:

A szellem semmi oly kérdésre, mely a jövőre vonatkoznék, nem ad feleletet, kijelentvén, hogy egy felsőbb hatalom megtiltotta nekik, hogy felfedjék a jövőt előttünk, még az esetben is, ha azt tudják is. Minden feladatuk az, hogy bebizonyitsák az embereknek, hogy a halál nem az a rém, mint aminek látják. További feladatuk az, hogy meggyőzzék a halandókat arról, hogy *tartsanak ki a jó uton* mindaddig, amig csak lehet, mert valahol és valamikor mindenkinek kell dolgoznia üdvösségéért. Ujra meg ujra csak az *igaz életet* és csak a *becsületes gondolkozást* sürgeti a szellem.

— Van-e pokol? kérdezte egy este a társaság egy kiváncsi tagja.

— Van, — felelt a szellem — de hadd mondjam el, hogy mi az. Semmi egyéb nem, mint *átjönni ide* és itt *megtudni*, hogy mi minden jót megtanulhatott volna az ember, mig alkalma volt rá *az életben* és elmulasztotta. De megmondom nektek azt is, hogy *mi a vallás? A vallás embertársaink segitése; saját kötelességeink teljesitése.* Ti emberek nagyon törekedtek, hogy önmagatoknak tetszedjetek; s mégis tiz közül kilencnek ez nem sikerül. Nem vagytok megelégedettek, mert tul szorgalmasan rohantok az *anyagiak* után. Sokan közülünk *itt* boldogok, de azok, akik elhibázták földi életüket, nem boldogok. Higyjétek el, hogy közöttünk csak *szeretet* és *béke* uralkodik. Mi mindnyájan barátok, testvérek vagyunk és segitjük egyik a mást. Mindenki teljesiti az ő feladatát, némelyek a halandókat segitik át ide.

Egy este — irja tanárunk — a szellem sokkal komolyabb volt, mint szokott s egész hevességgel, mintegy hozzám beszélt: „Azok az emberek — mondá a szellem — akik veled tartanak, gyüljenek össze s hirdessék, amit *hisznek* és ne azt, ami reájuk nézve *hasznos*. Ti papok, miért nem hirdetitek az igazságot oly tisztán, amint azt én mondom nektek? Féltek a gazdag és előkelő hiveitektől? Az emberek között igen sok egyház van és igen sok hitvalllás. Egy egyetemes egyház, amely hiszen, hiszen pedig igazán, megszabadithatná a világot. Oh, de mennyi időbe kerül, mig csupán egyetlen igazság is belevésődik az emberek értelmébe! Kétezer éve, hogy Jézus tanitott s mégis az ő igazságait még ma sem hiszi mindenki! Egyátalán véve felette sokat csináltok a testből, anyagi javatokból pedig mindezeket a halálkor hátra kell hagynotok.

Ide csak lelketeket, csak szellemi lényeteket hozhatjátok. Ha nem neveltétek lelketeket a földön, azt e hazában kell megkezdenetek. A fő dolog itt is, mint a földön, a *nevelés*.

De mi a *lelkiismeret?* Most egy itteni jó barátunk bennetek beszélő szava, majd teljesen a ti saját tapasztalatotoknak eredménye...

A haláltól ne féljetek! A halál semmikép sem az, mint aminek a halandó ember gondolja. Mondd meg ezt mindenkinek. De mihez hasonló a halál? ugy vegyétek azt, mintha egy kis szobából egy nagyobb és szebb szobába lépnétek át. A halál után a lélek némelykor álomba esik, mely álom eltarthat 4—5 évig, de sokszor rövidebb ideig is s mikor felébred, ugy találja, mintha egy kórházban volna barátok között, akik segitségére vannak. Közülünk senki se szenved fájdalmat. Nem számitjuk az időt, nálunk nincs nappal és éjszaka, nincs meleg vagy hideg; nincs szükségünk sem ételre sem pihenésre. És ha itt elvégeztük minden munkánkat, fennebb egy magasabb körbe megyünk. Ez már nem meghalás által történik, hanem egyszerüen csak ugy, mint mikor az ember egy ajtón átmegyen s az ajtó bezárul utána. Azok, akik ily módon távoztak el közülünk, ide visszatérhetnek, visszamehetnek még a földre is, de oda már nagy nehézségekkel."

A szellem később igy folytatta: Nekünk itt dolgoznunk kell és pedig nagyon kell dolgoznunk . . . másik pedig ezeket tevé hozzá: *Ti emberek felette komolyak és aggodalmaskodók vagytok; legyetek vidámabbak, mosolyogjatok és nevessetek többet!*

— Szellem, — mondá a tanár — én beszélni akarok rólad az embereknek, nem kivánsz valamit, hogy mondjak felőled nekik? A felelet ez volt: Mondd meg nekik, hogy én *egy állhatatos lélek vagyok*. Tett egyes kijelentéseket a következő évekre vonatkozólag is.

A magunk részéről ezekhez csak annyit adhatunk, hogy vajha az ily szellem-*kijelentések* igazak volnának és teljesülnének, mert átalakitnák ezek reményeinket és vágyódásainkat s megnyugvást adnának, de egyetlen kijelentés se hozhatna nagyobb áldást a világra s reánk elkerülhetetlenül véges lényekre, mint az, ha megérthetnők a halálnak s a jövő életnek mibenlétét. Átalakitaná ez egész vallásos és erkölcsi életünket, átalakitaná az egész emberiségnek földi lényét és életét. — *ó* —

Külföldi levél.

Karácsony előtt pár nappal alkalmam nyilt elmenni a szegény gyermekek számára rendezett karácsonyi ünnepélyre. Eszembe jutott a Nőszövetség tavalyi kedves ünnepélye és ugy gondoltam, talán érdeklődéssel fogadnák, ha röviden elmondanám, hogy itt, a messze nagyvilágban, hogy ünneplik ezt a napot.

Az iskola, ahol az ünnepély volt, London egyik legszegényebb negyedében van. Kizárólag szegény gyermekek járnak oda, 5—16 évesig és megfelelő nagyon gondos nevelésben részesülnek. A nagyobbak pedagógiát is tanulnak és segitenek a kisebbek oktatásában. Az osztályban, ahol én voltam, csupán 6—8 éves gyermekek voltak. Igen várakozásteljesen kukucskáltak be a terembe, ahova csak a csengettyüszó után vonultak szépen sorban. Roppant elragadtatással szemléiték a Jézus születését ábrázoló képet és az

előtte égő sok kis gyertyát; ez volt a terem egyedüli disze. A terem közepén álló karácsonyfa egészen kopasz volt, azt a gyermekek diszitették fel az ünnepély végén egy-egy kis saját készitésü ajándékkal, a gyermekkórházbeliek számára.

Az ünnepély maga igen rövid és egyszerü volt. A gyermekek zongora mellett elénekeltek pár könnyü kis zsoltárt, közben a tanitónőjük mondott egy rövid mesét a karácsonyfáról, igen egyszerü, szinte beszélgető stilusban. Azután egy-egy nagyobb fiu vagy leány maga köré gyüjtött 3—4 gyermeket és mondott egy karácsonyi mesét, ami a gyermekek ragyogó arcáról itélve, a délután fénypontja volt. Végül pedig, mint emlitettem, feldiszitették a karácsonyfát. Következő nap minden gyermek kapott valami ajándékot az iskolában; sajnos, erre az ünnepélyre nem tudtam elmenni.

Nagyon ügyesnek találtam az ünnepély rendezését, hangja egészen megfelelő volt; igen nagy figyelmet irányitottak arra, hogy a gyermekek érdeklődését állandóan lekötve tartsák. Maga az eszme pedig, hogy nem az ajándékra, hanem a nemesebb ajándékozásra és a tulajdonképeni szent ünnepre volt helyezve a fősuly, ugy hiszem, nem egészen megvetendő.

Channing House School, 1926. jan. 17.

Diószeghy Erzsébet.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyházi és iskolai mozgalmak.

☞ **Határozat.** Sz.: 168—1 926. E. K. Tanács a kedei egyházközség 12—1926. sz. jelentéséből méltányló elismeréssel és örömmel értesül arról, hogy a kedei egyházközséghez tartozó Kiskedében az elmult év folyamán Dávid Ferenc Ifjusági Otthon létesitetett és az a közszolgálatnak 1926 január 17-én megfelelő ünnepély keretében átadatott. E. K. Tanács a legnagyobb elismerését és köszönetét fejezi ki mindazoknak a nemes szivü adományozóknak, akik a 127.385 leu értékben fölépitett otthon létesitéséhez hozzájárultak s elismerését és köszönetét nyilvánitja az egyházközség vezetőségének is. Vajha a kedei egyházközségben megnyilvánult áldozatkészség nemes például szolgálna mindenütt unitárius hiveinknek! A határozatot közöljük esperes afiával másolati-példányban is és az Unitárius Közlöny s Unitárius Egyház szerkesztőségével, mellékelve a lelkész afia 12—1926. sz. jelentését is ez utóbbi kettőhöz, kérve az ügynek közérdekből való megfelelő ismertetését. A magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt, 1926. évi február hó 11-én tartott üléséből. Püspök helyett: *Dr. Boros György*, főjegyző. *Dr. Mikó Lőrinc*, titkár. ☜

☞ ***Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny" ingyen jár!***

Felhivás. A meglepően és váratlanul hamar elfogyott új énekeskönyv küszöbön álló új kiadásával kapcsolatban kértük és kérjük sürgősen a hozzászólásokat és szives tanácsokat. Tájékoztatásul egyuttal közöljük, hogy természetesen csak annyi és olyan természetü változtatásra szabad gondolni, ami mellett az első kiadás használhatósága se szenvedjen csorbát, de viszont a *szükséges* változtatásokat a szerzett tapasztalatok alapján már most meg kell tenni. A szövegnél az eddig óhajtott változtatások jórészben már megtörténtek, itt meg fogjuk érteni egymást, a dallamoknál azonban nehezebb lesz a dolog. Az eddig beérkezett csekély számu hozzászólások kihagyhatóknak, illetőleg *más* dallammal adandóknak óhajtják (de nem egyértelmüleg) a 44., 45., 66., 67., 108., 118., 152., 159., 183., 190., 197., 208., 224., 243., 246., 256., 290. számuakat és a 176—177. közül az egyiket, átirandóknak a 44., 103., 153., 191., 224., 238., 243. számuakat, a 204. énekelhető a 47.-re, a 82.-re irt szövegek pedig a 6.-ra, a 246. két szakasza összevonandó változtatott dallammal. Óhajtanak azonkivül: 1. nagyobb betüket; 2. több alkalmit (pl. papszentelésre, egyházi tisztviselő beiktatására); 3. halotti éneket jóval többet, hosszabbakat és külön alkalmakra irottakat is; 4. függelékül újabb énekeket egyházi ünnepélyek, vallásos estélyek stb. alkalmára, összhangos éneklésre valókat; 5. saját szerzeményü dallamokat és szövegeket küldenek. Minthogy a szerkesztést és kiadást közmegelégedésre, a legnagyobb nyilvánosság ellenőrzése mellett, a különféle vélemények meghallgatása és lehető összeegyeztetése alapján szeretném eszközölni, minél több hozzászólást kérek, az arra illetékesektől szinte kötelező leszavazást. A technikai kivitelre vonatkozólag is hálásan venném a jó tanácsot és segitséget. S a kifogásoltakra, ha lehet, rögtön a *jobbat* is.

Pálffi Márton.

Kolozsvári kollégiumunkban jan. 31-én a leányotthonban leánynevelésünk irányitásával foglalkozó nőink az igazgató támogatása mellett szépen és nemes modorban lefolyó teaestélyt rendeztek, hol imát és vallásos intelmeket dr. Boros György főjegyző, beszédet dr. Ferencz József felügyelőgondnok mondott. Kedvesen emlékezett meg Perczelné Kozma Flóráról Ürmösi Károlyné urnő, külföldön tanuló unitárius leányunk levelét ismertette dr. Kauntzné Engel Ella urnő s dr. Borbély István igazgató nemesen szép költemények felolvasásával szórakoztatta a jelenlevőket. Gondolatunk szerint leánynevelésünk a legjobb irányban halad. — Febr. 20-án este a főgimn. növendékeinek rendeztek nagyon sikerült teaestélyt. Ez alkalommal imát dr. Kiss Elek dékán, megnyitót dr. Várady Aurél felügy. g. mondott s Perczelné Kozma Flóráról felolvasott dr. Boros György főjegyző és Berde Mózsáról szabad előadást tartott Vári Albert vallástanár. Igazgató ismertette a teaestély célját, mely a főgimn. életének családiassá tételét szolgálná. Jó irányitás mellett ettől is a legjobb eredményeket várjuk.

A kereszturi főgimn. szegény tanulói segitésére a köri D. F. fiókegylet az egyházközség Nőkszövetségével együtt egy jól sikerült müsoros estélyt rendezett febr. 6-án. „Az unitárius anya hivatása“ (megjelent az U. Egyház 1926. febr. számában) cimen főgondnok urunk mélt. dr. Ferenczy Géza tartott felolvasást, szerepelt még a helybeli filharmonikus társaság, a főg. ifjusági énekkara, Vargha Ella, Miklós Géza és Szentmártoni Kálmánné. Jelenetet adtak elő Vargha Irma, Lőrinczi Géza, Nagy István, Halexy Alfréd, Szőke Gábor, Nagy Anna. Ujváry Elvira zongorakisérete mellett ének- és táncduetteket mutatott be Mátéffy Tercsi és Rácz István. Az unitárius nők énekkara zárta be a tartalmas és mindenekben jól sikerült müsort. Az énekkarok kiváló eredménye Lőrinczy Géza és Nagy Lajos tanárok buzgóságát dicséri. Mindent az ifjuság jó neveléséért!

Halálozások: *Benedek Jánosné,* szül. Koszti Kelemen Éva, Benedek János lelkészjelölt édesanyja jan. 29-én elhunyt. Pihenése legyen csendes. Hátramaradottaknak részvétünket nyilvánitjuk. — *Ugron Ákos* ny. főispán, közéletünk egyik régi kimagasló alakja, ki — bár nem volt unitárius — Egyházunkért is tevékenységet fejtett ki, január 26-án jobblétre szenderült. Sok ismerőse gyászolja. Legyen pihenése áldott és csendes.

Dr. Nagy Károly ref. püspök febr. 16-án sulyos szenvedések után megszünt élni. Hogy ki volt ő a ref. egyháznak és az erdélyi magyarságnak, azt mind jól tudjuk. Egyik legnagyobb emberét vesztette el benne a magyarság. Meg is látszott hatalmas arányu temetésén, amelyhez hasonló nem sok lehetett Kolozsváron. Olyan felvonulást és akkora tömeget olyan méltósággal végig hömpölygni az utcákon nem mindennap és nem mindenki láthat. Sokat fáradozó testének, lelkének adjon a mi Atyánk boldog pihenést és nyugodalmat s pótolja ki a nagy veszteséget a testvéregyházban is és a magyarság részére is!

Fodor Sándor 76 éves atyánkfia az Aranyábéce és az Erkölcsi szabályok egy-egy példányát saját irásában beküldötte szerkesztőségünknek Szabédról, miért neki hálás köszönetet mondunk.

Ütő Lajos kereszturi lelkész afia lett az Unitárius Egyház szerkesztője itj. Máté Lajos után s munkájához, nemes feladatához sikert kivánunk.

Dr. Boros György: Szivemet hozzád emelem, női imakönyv, **Csifó S.:** Szentábrahámi imádságos könyve, **Vári Albert:** Imádságos könyv kaphatók szerkesztőségünkben.

Örömmel vettük a hirt, hogy a kereszturi unitárius egyházkör dr. Elekes Domokos afiát febr. 6-án tartott gyülésében egyhangulag felügyelőgondnokának választotta. Máris sokat munkált, fiatal, tettrekész, erősakaratu és a közügyért élő és égő férfit ismertünk meg benne s ilyenekre van szüksége Egyházunknak, ha nemcsak fennmaradni, hanem fejlődni is akar. Isten adjon erőt neki közügyeink odaadó istápolására.

E. K. Tanács hivatalos közleményei, valamint az ezekre vonatkozó **Emlékeztető** a folyó évben nem az Unitárius Közlönyben jelennek meg, hanem külön küldetnek el rendeltetési helyeikre. Ha bármely hónap 7-ig az Emlékeztető nem érkeznék meg postán valamely lelkészi hivatalhoz, azt lelkész afiai sürgessék meg E. K. Tanácsnál.

Adomány. dr. Máthé István oklándi atyánkfia az egylet céljaira 500 leut ajándékozott. Fogadja az egylet nyilvános köszönetét.

Szerkesztői üzenet: Referensnek Martonosba tisztelettel izenjük, hogy mi a kézhez kapott jelentéseket mind leközöltük s ha a közlemény nem jelent meg, akkor azt meg sem kaptuk.

Mindenkitől várjuk a közleményeket, cikkeket, hireket stb.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 20-tól február 20-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek 1924-re: Szénási Ferenc Dés, Kiss Károly, Bodor Ferenc Vargyas, Nagy Sándor Sármás, Lőrinczy Dénes Lupény. 1925-re: Ifj. Molnár András Dombó, Benczédi Ferenc Tarcsafalva, Marosi Mátyásné Szeben, Dezső János Kolozsvár, István Lajos Marosvásárhely, Kovács István, Unitárius egyházközség, Antoni Józsefné, Szász Gábor, Fóri Jenőné, Imre Mihályné, ifj. Imre G. Mihály, Imre Sándorné, Imre Jánosné, Kolcsár Mártonné, Kolcsár János, Asztalos József, Kondrát Jenőné, Révész József, Márkos János, Kádár M. József, Imre Zsófia, Fülöp József, Kádár G. Istvánné, Szász Istvánné Olthéviz, Balázs Ernő Kolozsvár, Nagy Sándor Sármás, Lőrinczy Dénes, Ambrus Kálmán Lupény, Varga Sándor Segesvár. 1926-ra: Ifj. Molnár András Dombó, Dombi János Homoródszentpál, Ambrus Pál Székelyudvarhely, Pásztorné Rostás Róza Torda, Ágh Ferenc Kolozsvár, Benczédi Ferenc Tarcsafalva, Bartha Zsigmond Pavó, Szinte Lajos, Id. Szentgyörgyi János, Csulak Károly Szeben, Unitárius egyházközség Fogaras, Tóth Ferenc, Ferenc Istvánné Brassó, Unitárius Főgimnázium Könyvtára Székelykeresztur, Csép Anna Kolozsvár, Fekete Mózes Szentábrahám, dr. Pereki János Torda, Boros Mózes Iszló, István Lajos Marosvásárhely, Kozma Miklós Okland, Gergely Sándor Medgyes, dr. Zsakó Andor Kőhalom, Nagy Sándor Sármás, Rend Lajos Lupény, Sigmond Ilona Jobbágyfalva, Szabó Rebeka Szabéd, Ferenci Sándor Alsójára, Székely Sándor, Özv. Tarcsafalvi Albertné Vargyas. 1927-re Ambrus Pál Székelyudvarhely és Vargyasi Dávid Ferenc Egylet. Alapitói dijban fizettek: Szász Sándor Olthéviz 100 L; Blázsi Józsefné Kolozsvár, dr. Zsakó Andor Kőhalom és özv. Tóbis Simonné Marosujvár 500—500 L.-t. Kolozsvár, 1926 február 20-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Április 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Husvétra.

Kettős életet élünk mindnyájan: egy változandót, mulandót és egy állandót, örökkévalót. *Az a testi, ez a lelki élet.* A testi élet előttünk játszódik le, láthatjuk, megismerhetjük annak minden változatát; de a lelki élet láthatatlan s hol van az ember, aki kikutathatná a lélek mélységeit és magasságait? A lelki élet egy mélységes rejtély mindenki előtt. Talán még önmagunknak lelki életét se ismerjük egészen.

E sorokat irva. Nem a test, hanem a lélek beszél azokban. E sorokat olvasod s nem tested, hanem lelked, mélységes lelked fogja fel azokat. Igy társalog lelkünk egymással. Távol lehetünk egymástól s mégis közel; egymás mellett ülhetünk s egymástól mégis nagyon messze. Egymás mellett haladunk, beszélgetünk s ki tudja, a te lelked nem egy távoli barátod mellett van-e, mig az enyém talán a megmérhetetlen magasságban Istennel társalog; a te lelked lehet, a messze jövőbe néz, mig az enyém a rég-rég elmultban a Názáreti mester lábainál hallgatja az örök igazságokat.

Kettős életet élünk: a testit és lelkit. A testi élet leköt, lenyügöz, nem tud szárnyalni, reánk hozza a sok szenvedést, gondot, csapást, reménytelenséget. A lelki élet szabaddá tesz, magasra tör, megveti a kicsinyes földi érdekeket. A testi élet e földhöz van kötve, a lelki élet ama szellembirodalomhoz, hol angyaloktól környezve a világ ura — Isten lakozik. A testi életre felette vigyázunk, minden kis fájdalmára orvoshoz szaladunk. Vajjon igy becsüljük-e meg lelki életünket?

A testi életnek gyakran szentelünk ünnepeket s azokat pontosan meg is tartjuk. Illő, hogy a lélek ünnepét is megszenteljük.

Husvét a lélek ünnepe, a lélek örökéletének, halhatatlanságunknak ünnepe. Szenteljük meg azt méltó érzelmekkel, emlékezzünk azokra az eszmékre, amelyek minket a husvéthoz s a legmagasabb lélekhez — Istenhez füznek.

Ő — Isten tegye boldoggá husvéti ünnepeinket! Cs.

TŰZHELY MELLETT

Tanult ember!

Én, a tanulatlan, izenem neked, hogy lelki nyomorékságban szenvedek. Tenyerem kérges, testem lankadt a nehéz munka sulya alatt.

Tudod te nagyon jól, hogy én az Urtól csak egy talentumot vettem s azt is elástam, hogy amig a nehéz munka terhe alatt görnyedek, nehogy a lopók ellopják.

Találkoztunk már ketten s szóltam hozzád s te kinevetted együgyü szavaim.

Te megkristályosodtál a tudomány tüzpróbájában s eltekintesz felettem s lenézed bennem a tudatlant. Pedig jó lenne segitened rajtam, ki az Urtól öt talentumot vettél s azon még uj öt talentumot nyertél, hogy én is nyerhetnék bár még egyet, hogy a menynyei gazdának nyereséggel számolnék el.

Nálad van a tudomány fokmérője s engem, a tudatlant, nem veszel észre. Nem veszed észre, hogy én a tivornyán keresek menedéket az élet megpróbáltatásai ellen; pedig jól tudod, hogy itt még nehezül a sorsom.

Tudományod mélységével megméred az ég magasságát és a tenger mélységét s engem, ki a tivornyázás utvesztőjében tévelygek, nem emelsz fel elestemből.

Kérlek óh tanult ember, nyujts segitő kezet s ölelj fel elestemből, hogy megelégülten találkozhassunk ott, ahol az örök biró számon kéri a tehetségest és tehetetlent egyaránt.

Igy lesz a tanult és tanulatlan egyaránt müvelt.

Rava. Bereczky Lajos.

A vagyon.

A jelen kérdései között, melyek a mai kor emberét foglalkoztatják, a legáltalánosabb és a legfontosabb a vagyon kérdése. Azért fárad, azért küzd és dolgozik a gyenge és az erős, a boldog és a boldogtalan egyaránt. Pedig, ha jól meggondoljuk, épen a vagyon az életnek az a tényezője, mely a kevés jóval szemben a legtöbb bajnak, szenvedésnek, nyomoruságnak és szegénységnek az alapoka. A vagyon uszitja az embert embertársára, forgatja föl a csa-

ládok békéjét és szítja a nemzetek között a háboru tüzét. A vagyon az a veszedelem, mely folyton kisérti az embert és az igért szép jövő tarka leple alatt a vallástalanságnak, büszkeségnek és a minden jó és nemes iránti ridegségnek magvát hinti el; amint azt Feledi Ferkónak, az uraság vezető-béresének az alább leirt története is igazolja. Neki váratlanul meghalt a dúsgazdag nagybátyja, kinek minden vagyonát ő, mint egyedüli élő rokon, teljes egészében kapta. Szép ház a templom mellett, ökör, ló az istállóban és elsőosztályu kaszáló és szántó ott a verőfényes domboldalon.

Ferkó máról-holnapra meggazdagodott és igy mint a falunak egyik legvagyonosabb emberét mindenhol bizalommal, szeretettel és megkülönböztetett tisztelettel fogadták. Általános volt a hit és a remény, hogy az uj gazda a saját ügyeinek és dolgainak intézése mellett a közért is tenni fog. Mint tapasztalt és annyi nyomoruságot próbált ember, mindenkor és mindenekben egy igen-igen kiváló és áldozatrakész tagja lesz a társadalomnak. Hive és barátja a jónak s példaképe a vallásosságnak.

Feledi Ferkó, az uj ember, kezdetben tényleg be is vált; dolgozott, áldozott és adakozott, minden nemesért lelkesedett és törekedett, hogy másokat is munkára serkentsen. Ha végig ugy viszi, amint megkezdte, akkor rövid időn belül emberbarátainak segitségével a romok között uj falut, az uj faluban pedig a nyomoruság és a szenvedés helyett boldogságot, szeretetet és megértést teremt.

De ezt a szép időt már Feledi Ferkó sem érhette meg; mert lelkesedése és munkakedve amily gyorsan és szépen föltünt kezdetben, egy pár hónap után épen oly egyszerre oszlott szét és vált semmivé. A szép ház, a hangos udvar és a messze kiterjedő határ szivét megmérgezte és lassanként minden iránt könyörtelenné tette. Nem gondolt senkire és semmire. Egyedüli öröme és boldogsága csak az volt, ha zárt ajtók mögött pénzét számlálhatta, vagy pedig ha vadszőlővel befuttatott széles tornácáról népes udvarát szemlélhette. A fáradt kolduson és a didergő szegény árván nem segitett, közcélra nem adakozott. Isten, ember, vallás, nyelv, faj, iskola és a templom nem érdekelték. Sőt, amikor vette észre, hogy e két utóbbi intézmény javitására és fenntartására kéregetnek, kaput zárt és a köz embereivel, a lelkes hivekkel még csak szóba sem állt. Gyülésbe hivták, nem ment el; a társadalmi és vallási összejöveteleken nem vett részt. Mint a pénz és a vagyon rabszolgája, meghuzódva fényes lakásában, tétlenül töltötte napjait és élte mind végig hátralevő esztendeit. Még az az ünnepélyesen szóló, szépen csengő harang sem tudta jobb utra téritени, szent szine elé vezetni annak a jó Atyának, aki Feledi Ferkót a szolgaságból kivezette és egy nagy vagyonnak urává tette. Látogatókat nem fogadott, szomszédaival nem beszélt, ha pedig a véletlen régi jó barátaival összehozta, azoknak illendő köszöntését hideg megvetéssel fogadta és gunyos mosollyal viszonozta. Igen, mert Feledi Ferkót a pénz, a

kincs és a vagyon — a köz és a társadalom szempontjából — nemcsak gondatlan rossz gazdává, hanem még önhitté és büszkévé is tette. Nagyobbat és okosabbat nem ismert magánál. Hite, felfogása és meggyőződése szerint mindenkor és mindenben csak az volt a jó, teljes és tökéletes, mi az ő gondolata és akarata szerint igazodott, vagy terve szerint állott elő. Irgalmatlan és könyörtelen volt nemcsak a világgal, de édes övéivel szemben is. Gyermekeinek nevelésére, azoknak a jóban és nemesben leendő fejlesztésére nem gondolt. A számolás, olvasás és a betüvetés helyett a szántásvetés mesterségében gyakoroltatta. És amikor látta, hogy e szerencsétlen kiátkozott gyermekek már felügyelet nélkül is elvégzik dolgaikat, a fizetéses béreseknek menten felmondott, valamennyit szélnek eresztette és helyüket a még nagyon ifju cselédecskékkel töltötte be. De a fizetést, amelyet igy megtakaritott, nem az uj szolgák javára könyvelte és irta elő, hanem a kincses ládafia tartalmát szaporitotta azzal is. Sőt, hogy jövedelmét és az amugy is már elég nagy gazdagságának gyarapodását annál inkább fokozza és biztositthassa, még az öltözködésben és az étkezésben is szigoru rendet szabott. A még fejlődő gyermekbéreseit a legnagyobb nélkülözéseknek és szenvedéseknek tette ki. Esőben, hóban, viharban és fagyban is menni kellett. A kincsvágyó apa-gazda — a pénz mellett — nem gondolt édes övéinek életével és egészségével. A jövő kérdése nem aggasztotta, hitte és vallotta, hogy holnap is ugy lesz, mint ma, sorsa változhatatlan és boldogsága pedig örök. Pedig ha egy kissé körültekintőbben és figyelmesebben, nem is a világ, hanem csak a saját történelmét vizsgálja vala, már abból kiolvashatta és láthatta volna, hogy a földön az ég alatt semmi sem állandó, hanem változásnak van alávetve. A ma koldusa holnap lehet dusgazdaggá és viszont a ma ura holnap mehet vándorutra. És ez a bomlás, ez a romlás elkerülhetetlen, különösképen ott, ahol az ember a pénznek, a kincsnek nem ura, hanem csak rabszolgája. Ahol a gazdagság az életet megfosztja a hősiességtől, az önfeláldozástól, a vallásosságtól és a szeretettől. Feledi Ferkónak már eddig ismert élettörténete mindenben ezt bizonyitja. Tehát erős hite és meggyőződése ellenére is a romlásnak, az összeomlásnak és egy teljes alácsuszamlásnak be kellett hogy következzék.

És be is következett.

Az oly hosszu ideig tartó boldogságot bajok zavarták meg. Csapás csapásra jött, ma jég, holnap tűz. A gazdaság után a család került sorra. Rövid időn belül az elég nagy számu kör megfogyott, széthullott, oda lett. A korán igába fogott ifju béresek a nehéz és erejüket meghaladó munkában legyöngültek, megrokkantak és kidőltek és amint azt már jó előre lehetett sejteni, egymás után meghaltak.

A csapások e hosszu sorozata, a szenvedések végtelen sokasága a keményszivü, vakmerő, büszke gazdát meggyőzték. Különösen gyermekeinek elvesztése hatott érzékenyen a szivére. A három

koporsó és a három új sirhalom teljesen megtörte, erejét vette és ágyba döntötte. Hiába való volt minden próbálkozás és kisérletezés, mert Isten dicső hatalmával és szent akaratával szemben az emberi ész mindenben kicsinynek és tehetetlennek bizonyult. De még annál is inkább eltörpült és semmivé vált a pénz ereje és a vagyon nagysága. Nehéz és megrázó küzdelmek után a kincs rabszolgája, a szerencsétlen ember is meghalt. A bekövetkezett halál szavára aztán mindenki előtt megnyilt udvarának kapuja és palotájának ajtaja. Részvéttel vették körül koporsóját, virággal hintették tele sirját annak, ki életével és halálával fényesen igazolta azt, hogy aki a kincsért és gazdagságért vallásosságát, emberi méltóságát s szivének nemességét a szeretetet és a könyörületességet föláldozza, az a pillanatnyi jólét és boldogság után egyszerre alácsuszik és szomoru véget ér.

Lőrinczi Miklós.

Esaias könyvéből.

1. (Esaias 28 : 14. Dallam 192.)

1. *Halljátok meg az Ur beszédjét*
Haragvó férfiak,
Csufolkodók, mellet verdesők,
Büszkén feszült inak,
Halljátok meg az Ur beszédjét
Gőgös örvendezők,
S le a sarut az Ur követje,
A fényes könny előtt!

2. *Mit mond az Ur: Haragudjatok,*
De ne vétkezzetek,
Szivetekkel az ágyasházban
Elébb beszéljetek.
Aki szelet vet — meg van irva —
Bizony vihart arat.
Áldott szó, mit a párna sugdos
S sziv és könny helybehagy.

3. *Az örömet mikor elnyerted,*
Akkor vesztetted el.
Miért örülsz elért sikernek?!
Csak szomjad verted el.
Nevetés közt a vigalomban
Az ember szive fáj,
De van, de van, elég öröm van
Az Ur tornácinál.

---

2. (Esaias 29 : 10. Dallam 6.)

Jertek, rázzuk már le
A mély álom lelkét,
A kishitü csüggedést,
S boldog hálaadással
Dicséretmondással
Hirdessük az Ur nevét.

3. (Esaias 30 : 26. Dallam 116.)

Az Ur meglátja népe romlását
S vereségének sebét beköti,
Az Ur megzendíti
Dicsőséges szavát
S leveszi rólunk — Bús szomor-
[gásunk.

P. M.

NŐK VILÁGA.

*Az amerikai unitárius nőkről.**)

Mult nyáron, midőn az amerikai és angol Unitárius Társaságok fennállásuknak 100 éves évfordulóját ünnepelték, sok amerikai unitárius jött át Európába, itteni hitrokonaikat meglátogatni. Ezek között volt Mrs. St. John is, az internationalis nő-bizottság vezetője, ki hivásunkra eljött közénk és kérésünkre egy előadást is tartott az amerikai unitárius nőszövetség páratlanul szép munkásságáról. A levelekből melyeket azóta irt s folyóiratukból, melyet, mint a Mrs. St. John karácsonyi ajándékát, hétről-hétre pontosan kapok, ugy látom, hogy talán a centennárium hatása folytán, az amerikai nők munkája lelkesebben folyik, mint valaha. Pár hét előtt végül megérkezett a jelentésük, mely mintegy 200 oldalnyi terjedelemben számol be évi müködésükről s melyet valóban gyönyörüség olvasni. Küldtek még egy külön füzetet is, mely a nők szövetségének egész történetét ismerteti.

Már 1878-ban megvetette nehány lelkes unitárius asszony a Szövetség alapját, melyet aztán 1880-ban, tehát már 46 év előtt, a nők segélyegylete cimen hivatalosan megalakitottak. 10 évi müködés után vette fel a mai nevet és lett folytonosan fejlődve és gyarapodva azzá a nagyszerü missziói vállalkozássá, melynek ma ismerjük. Organizációja mintaszerü, minden női szervezkedés példát vehet róla.

Ma mintegy 25.000 tagja van, 385 külön szövetségben szervezkedve, szétszórtan az egész Unio és Canada területén, az Atlantitól a Csendes Oceánig, mintegy 3000 mértföld távolságban. Minden szövetség munkája a lokális szükségleteknek megfelelően alakul. A tagok fejenként évi 1 dollár tagsági dijat fizetnek, melynek $^1/_3$-át a Bostonban székelő központ kapja. Az elnökség és végrehajtóbizottság az elnöknőből, 8 alelnökből, akik az ország 8 külömböző kerületét képviselik, titkárokból, a pénztárosból és az igazgatók gárdájából áll. Minden 100 tag választ egy ilyen direktort. Mind e tisztviselők 2 évre vannak választva. Természetesen minden egyes külön szövetségnek meg van a maga külön választott tisztikara.

A központi vezetőség minden hó második péntekén tartja gyüléseit, a nyári hónapokat kivéve, rendesen Bostonban, csak egyszer egy évben máshol. Az évi közgyülést szintén Bostonban, mindig májusban tartják meg. A központ munkásai mintegy 19—20 külömböző bizottságot képeznek, melyeket 4 nagy csoportban lehet összefoglalni.

*) A kolozsvári unitárius nőszövetség március 10-iki kötőkéjén tartott előadás.

1. az adminisztrativ munkákat végző csoport: ide tartoznak a végrehajtó, pénzügyi, utazási, könyvtári, nyomdai, sajtó és jelvény bizottságok.

A 2. csoport a szó legszorosabb értelmében vett missziói munkákat végző bizottságokból áll: a postai missziótól, a kérvényeket intéző, a déli vidékeken kifejtett misszió munkákat végző és az internacionális bizottságból.

A 3. csoport a testvériesség eszméjét szolgáló szociális szolgálat külömböző ágaira terjed ki s végül

a 4. a nevelésügyi csoport, mely a vallásos nevelést propagálja.

Hála az ideális munkamegosztásnak, minden egyes szakosztály, szakavatott és lelkes vezetés mellett gyönyörü eredményeket ér el speciális céljai szolgálatában.

Az adminisztrativ csoport érdeme a kitünő megszervezés munkája, a multkor egy cikk büszkén emliti meg, hogy a katholikus Encyklopedia az elismerés hangján irt az unitárius nők megszervezettségéről.

Az évi jelentésben minden bizottság külön számol be munkásságáról, az elnök csak a bevezető részt irja s boldogan ismerteti nagy vonásokban az elmult év történetét, melyben valóban az alapitók által kijelölt cél felé haladtak, amennyiben a lokális érdekek szolgálatának szükebb kereteiből, mind inkább a nemzeti öntudat és összetartozás magasabb eszményeire is törekedtek. Örömmel emliti meg, hogy a más felekezetüek és unitárius nők közötti viszony és együttmüködés a lehető legjobb irányban fejlődik.

A központnak van egy vándor nő-pap titkára, ki minden évből 9 hónapon át folytonosan uton van, rendszeresen és sorra meglátogat minden fiókegyletet s mindenütt szervez, prédikál, lelkesit és leggyakrabban a tisztán vallásos cél mellett a nemzeti eszme szolgálatában is áll. Ilyen okból kereste fel pl. tavaly a norvég és finn településeket.

Bámulatos propaganda munkát fejt ki a postai misszió kölcsönkönyvtárának szétküldött könyveivel és világszerte bőkezüen és ingyen terjesztett nyomtatványaival. A Friendly links azaz barátsági lánc, különösen fiatal leányok levelezés utján folytatott ismerkedését célozza, mig a felebaráti és vidám levelek bizottsága igyekszik minden elhagyatott és unitárius központtól és gyülekezettől távol lakó hitsorsost bátoritó, buzditó sorokkal felkeresve erkölcsi támogatásban részesiteni.

Gyönyörü a vallásos nevelést szolgáló bizottság müködése, mely egyrészt az otthoni vallásos nevelést propagálja és az otthon és iskola, azaz a szülő és tanitó közötti harmóniát és együttmüködést akarja megteremteni, másrészt pedig különösen a fiatal anyák gyámolitását és praktikus oktatását szolgálja.

Az amerikai szabadelvü keresztények fennen hirdetik, hogy civilizációnk alapja a jellem kell hogy legyen. Ennek megalapozását és nevelését szolgálják az ifjusági egyletek, melyeket a nők

szerveznek meg és irányitanak, igy nevelve gondosan a következő generációt.

Az egyetemi városokban a főiskolai hallgatókat támogatják erkölcsileg, vallásos irányban vezetve őket. Egyik beszámoló nyiltan kimondja, hogy minden egyes nőszövetség jövője attól függ, hogy mennyire tartják kezökben az ifjuságot.

Az amerikai unitáriusoknak van egy szigete, az ugynevezett Kopár-sziget, 10 mértföldre a szárazföldtől, melyen csak egy kápolna van, egy szálloda 250 ember részére s néhány kis nyaralóépület. Minden nyáron összejönnek itt e szigeten a nőszövetségek kiküldöttei egy hetet együtt eltölteni. Már most teszik közzé lapjukban a felhivást, hogy minden egylet jelölje ki a delegátusait és e hétnek a programmját is már most állitják össze. A Mrs. St. John elbeszéléséből ugy láttam, hogy e kopár szigeten feledhetetlenül szép és kellemes napokat töltenek minden ottlétükkor. Délelőtti órákban gyüléseket tartanak, szabad idejüket pedig a sziklákon ülve, a tengerben gyönyörködve töltik. Szép időben a tengerparton tartanak naplementekor istentiszteleteket, este pedig a kápolnában, ugy, hogy világosságot csak a gyertyák adnak; mindenki hoz egy-egy szálat a kezében, két összeszegzett fára erősitve. Az ilyen esti istentisztelet hangulatát és ünnepélyes voltát még fokozza, hogy elindulástól hazaérkezésükig egy szót sem beszélnek egymással.

A nők után a Laymen's League, azaz Világi Férfiak Szövetsége és a Vasárnapi Iskolai Társulat, no meg a különböző ifjusági egyletek is töltenek igy egy-egy hetet e szigeten, mely mindnyájuknak nemcsak testi, de lelki üdülést is ad.

A mint e szigetről hallottam, eszembe jutott, hogy milyen szép lenne, ha mi is keresnénk magunknak egy ilyen üdülőhelyet, hol minden nőszövetségünk kiküldöttei évente egy hetet igy együtt tölthetnének, élőszóval füzve szorosabbra a kapcsolatot és közös munkatervet készitve a jövőre. Milyen szép lenne például igy összegyülni Torockón és naplementi órában istentiszteletet tartani a Székelykő tetején, honnan, ha az ember olyan szerencsés, mint mi voltunk tavaly, végig lehet látni Erdély egyik végétől a másikig!

A nőszövetség jelentései közül egyik legszebb az, mely a szociális szolgálatról szól, megállapitva, hogy ennek a munkának az eredményétől függ egyházaink jövője, mert arra kell törekedni, hogy a vallás a társadalmi, politikai és közgazdasági élet terén hatalmas erőtényezővé fejlődjön.

Az Isten atyaságába vetett hitünkről az emberekkel szemben mutatott testvériesség által kell bizonyságot tennünk, hit, faj, nemzetiség és szinkülömbség nélkül, ezt hirdetik az amerikai liberális keresztények és gyermekesen naiv hiszékenységgel ragaszkodnak a népek testvériségének gondolatához.

Charlotte Bühler, ki a bécsi egyetemen a lélektan magántanára és hosszu tanulmányutat tett az Egyesült-Államokban, érde-

kesen számol be tapasztalatairól s azt mondja, hogy minket európaiakat legjobban az lep meg, hogy az amerikai polgár magasfoku nemzeti érzése szoros kapcsolatban van a nagyon becsületesen elgondolt nemzetköziséggel és az unitárius lap egyik utolsó számában van egy cikk egy nőgyülésről, melyen négyszázan vettek részt s ahol az egyik asszony, visszaemlékezve európai utjára, az általunk is jól ismert és nagyrabecsült Carpenter szavait idézi, ki jobb jövő hajnaláról beszél, azt mondva, hogy minden igaz nacionalista internacionalista is kell hogy legyen.

Az amerikai nők internacionális törekvéseinek áldásait mi is ismerjük és élvezzük; a nemzetközi bizottságuk munkáját Mrs. St. John vezeti, kiről azt mondhatjuk, hogy a mi földön járó őrangyalunk.

A szabadelvü keresztények 1910-ben Londonban, Berlinben és itt Kolozsvárt tartott gyülésein lett a Nők Internacionális Szövetsége megalapitva, melynek a mi nőszövetségünk kezdet óta tagja. Amerikán és Anglián kivül Ausztriában, Belgiumban, Csehszlovákiában, Dániában, Franciaországban, Hollandiában, Itáliában, Svájcban, Palesztinában, sőt Kina és Japánban is vannak unitárius jellegü nőmozgalmak, melyek fejlődéséről a bostoni központ évente négyszer nyomtatott értesitőt ad ki.

Itt szoktak rendszeresen megjelenni a mi jelentéseink is. Az internacionális unitárius mozgalmak a háboru óta minden felé nagy lendületet vettek és a központ mindig, mindenütt erkölcsi s ha kell anyagi segitségével is rendelkezésre áll. Rómában mult év novemberében alakult meg az első unitárius társaság; tervbe vett előadásaik programmja nagyszerü. Az előadók egytől-egyig a legnagyobb olasz egyetemek tanáraiból kerülnek ki. A bécsi egyetemen dr. Beth egyetemi tanár, kinek most küldöttem el a pöspökünk által irt káté német forditását, egész előadás sorozatot tart az Unitárizmusról, és sokat lehetne beszélni a prágai mozgalom lelkes vezetőiről, de ma inkább az amerikai nőkről akarok még szólni, méltatva munkájukat egyházaik szempontjából és keresve a titkát annak, hogy hogyan tudnak ugy társadalmi, mint vallásos téren ilyen eredményes munkát végezni!?

Az amerikai nőszövetség már előbb emlitett története egy férfi tollából származik s leirását ezzel kezdi:

A korai kolonizáció történetében fel van jegyezve egy eset, ahol a telepeseket egy erős indián csoport megtámadta, a fehérek kevesebben voltak s szemlátomást fogyott erejük. Már-már vesztettnek látszott a helyzetük, midőn az erdőből előjött egy férfi, ki átvette a vezetést és diadalra vezette őket. Midőn az indiánok elmenekültek és a fehérek megpihentek, keresték jótevőjüket, de az nyomtalanul eltünt. Ennek a csodálatos megmentőnek tettéhez hasonlitja iró a nőszövetség munkáját, 3 konkrét esetet felsorolva, ahol a nők, mint egy ember, sorompóba lépve mentették meg a helyzetet.

Legérdekesebb ezek közül a majomper által világhirre szert tett Tenesse egy unitárius egyházközségének esete. A gyülekezet fenntartói elsősorban az unitárius egyetemi tanárok voltak, ezeket azonban liberális eszméikért egy szép napon egyszerre elengedték állásaikból és el kellett hagyják az államot. A gyülekezet megmaradt férfitagjai azt határozták el, hogy *nem* tudják fenntartani az egyházközséget s ekkor a nők, kiknek lelkes elnöke egy 8 gyermekes családanya volt, vállalták a felelősséget és megtartották templomukat.

Az összes amerikai és canadai unitáriusok két évenként különböző helyen egy-egy nagy konferenciát tartanak s ilyenkor a Nők Szövetsége is külön ülésezik. Az utolsó ilyen konferencia a mult októberben Ohioban volt s a nők gyülés után a fehér asztalnál is együtt voltak. A luncheon hangulatát azok a toastok adták meg, melyek a Nők Szövetségének szép kis jelvényén látható A. U. W. betük különböző magyarázatát adták. Egyik asszony igy értelmezte: Are u working? Dolgoztok-e unitáriusok? A másik: Are u willing? Akartok-e unitáriusok? S végül egy harmadik azt mondta el, hogy európai utján azt tapasztalta, hogy mennyire tulbecsülik az Ó-világban az amerikai asszonyok munkáját és azt a kérdést tette fel: Akartok-e olyanok lenni, mint amilyeneknek az európai nők minket képzelnek?!

Mrs. St. John amióta hazaérkezett, majdnem hetenként tart valahol előadást európai utjáról s bizony ő is sokat dicséri, amit itt látott és tapasztalt. Hogy a párisi unitárius asszony munkája és a Capek házaspár lelkesedése minden elismerésre méltó, az bizonyos de vajjon mi erdélyi asszonyok reászolgálunk-e a dicséretére?

Ha őszinték akarunk és tudunk lenni, — ugy *nemmel* kell hogy feleljünk.

És most önkénytelenül azt a kérdést kell feltennem: *Akarunk-e méltók lenni e felőlünk hirdetett jó véleményre a jövőben?* — és azt remélem, hogy azt a feleletet fogom kapni, hogy: *igen.*

De ha igen, ugy az amerikai asszonyoktól sokat kellene hogy megtanuljunk. *Elsősorban azt, hogy hogyan kell szervezkedni.* Nekünk egyik legnagyobb hibánk, hogy nem tudjuk felfogni a szervezkedés szükségességét és minden női szervezkedés különös fontosságát.

Pedig mi nők világhatalmat tartunk a kezünkben, ha meggondoljuk, hogy a holnap embereit mi hozzuk világra s mi neveljük emberekké! Ha meg tudnók érteni a reánk háruló felelősség óriási voltát, ugy nem hideg közönnyel, hanem őszinte lelkesedéssel üdvözölnénk minden olyan szervezkedési kisérletet, mely az igaz és jó szolgálatára hiv.

Mindnyájan ismerjük azt a kis történetet, hogy a haldokló apa magához hivja fiait és egy köteg vesszőt ad a kezökbe: „törjétek el!“ A fiuk sorra próbálják, de egyiknek sem sikerül. Ekkor az apa megoldja a köteget és kezükbe ad egy-egy vesszőt, melyet a fiuk játszva kettétörnek.

Igy van ez velünk is az életben, — egyenként gyöngék, megsemmisithetők vagyunk, de ha mind *együtt egyesült erővel* állunk egy cél szolgálatában, nincs az a hatalom, amely összetörjön.

Az amerikai asszonyoktól még sok egyebet is tanulhatnánk. Igy például a jelentéseikben nem igen találjuk meg a jótékonyság szót. Ehelyett misszió-munkáról és szociális szolgálatról van mindenütt szó. A jótékonyság és szociális munka viszonyát ugy határozhatjuk meg, hogy mig előbbi csak pillanatnyi segitséget ad, a szociális munka a bajok okát kutatja és akarja orvosolni. Ha utóbbit komolyan és megszervezve végeznők, ugy az elsőre majd nem lenne szükség. De addig is nyugodtan törölhetjük a szótárunkból, mert ha tudunk is néha valamit a nyomor enyhitésére tenni, csak kötelességet teljesitünk és nem szabad magunkat abban a tévhitben ringatni, hogy jók vagyunk, mikor még annyiszor nem a helyes irányban haladunk! Hát nem szegénységi bizonyitvány-e egész társadalmunkra nézve, hogy legtöbb esetben csak dinom-dánom és reggelig tartó tivornyázással sikerül megnyitni az erszényeket?

Vajjon komolyan jót teszünk-e a mulatságok rendezésével, hol fiatalságunknak alkalmat adunk egészségtelen hatásu, izléstelen, modern táncokat járni és ahonnan kivilágos kivirradtkor, gyakran nem józanul kerülnek haza?!

Pedig nagyon jól lehetne mulatni alkohol nélkül, ártatlan szép régi táncainkkal, minden mulatságot idejekorán végezve.

Az amerikai asszonyoknak legszebb tulajdonsága, hogy minden jóért és szépért olyan őszintén és önzetlenül tudnak lelkesedni — szinte azt mondhatjuk *gyermeki lélekkel!*

E gyermekies lelkületüknél fogva nálunknál jobban megértik és értékelik is a *gyermeket.*

Az angol gyermekszoba fogalom és talán e gyermekszobában rejlik az angolszász világuralom legfőbb titka!

Minden kor, faj és nemzet kulturájának a fokát az mutatja, hogy miként értékeli a gyermeket! A helyes értékeléshez pedig gyermekies lelkületünek kell lenni, — ez a fejlődésnek az a foka, melyre törekednünk kell!

Mindnyájan ismerjük a szentirásból Máté evangéliumának azt a jelenetét, midőn Jézus egy gyermekre mutatva szól tanitványaihoz: „Bizony mondom néktek, ha meg nem tértek és olyanok nem lesztek, mint a kis gyermekek, semmiképpen nem mentek bé a mennyeknek országába!“ (Máté 18, 3.)

És a szelid Megváltó szavai e ponton megegyeznek a Herrenmoral hirdetőjének csodálatos jövendölésével, mert ime, Zarathustra lejőve a hegyről, a Szellem 3 szine-változásáról: „Hogyan válik a Szellem tevévé, oroszlánná a teve és végzetre gyermekké az oroszlán“.

És a kérdésre: „Minek kell, hogy a ragadozó oroszlán még gyermekké is légyen?“ Nietzsche e szavakat adja az Übermensch szájába:

„Ártatlanság a gyermek és felejtés, ujrakezdés, játék, magából kigördülő kerék, első mozgás, szent Igent-mondás. Valóban én véreim, a teremtés játékára kell a szent igent-mondás: ime tulajdon akaratát akarja a Szellem, tulajdon világát nyeri magának a világját vesztett."

Szálljunk magunkba. Hosszu háborus esztendők borzasztó napjaiban nem-e mindnyájan ragadozó és vérengző módra oroszlánlelküekké váltunk?! És ma mindnyájan érezzük és tudjuk, hogy olyan gyermekké kell válnunk, mely ártatlanság — és felejtés, ujrakezdés, szent igent-mondás.

A Teremtő akaratára kell a szent Igent-mondás s akkor tulajdon akaratát akarja szellemünk s tulajdon világunkat nyerjük vissza, mi világunkat vesztettek — és miénk lesz a Mennyeknek országa!

A Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkársága nevében gr. Bethlen Györgyné és br. Huszár Pálné a legmelegebben üdvözlik a D. F. E. Unitárius Nőkszövetségét abból az alkalomból, hogy csatlakozását és nemes munkásságát bejelentette.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Misszió.

„Teher alatt nő a pálma"

közismert nagy igazság a petrozsényi egyházközség valláserkölcsi életében fényesen bevált.

A templomépitéssel járó óriási anyagi teher, amely rendkivüli módon veszi igénybe a csupán két keze munkája keresményéből élő, de semmi alapvagyonnal nem rendelkező hivek áldozatkészségi hajlandóságát nemhogy csökkentené, de fokozottabb mértékben növeli hiveinknek hite és egyháza iránti törhetetlen ragaszkodását.

Mint a bibliai templomépitők, egy kézzel a kőbe-téglába és anyagba faragott Isten hajlékát emelik, másik kezükkel a belső lelki és szellemi épitmény pilléreit rakják le. Csodálatos, hogy az a nép, amelyet a távollevők mint a tévutra jutott szociális eszmék alanyait szeretnék feltüntetni, mennyire igazán odaadó szivvel-lélekkel hitéért, egyházáért és nyelvéért ragaszkodóknak tanultuk megismerni. Le a kalappal az előtt az 1100 lelket számláló gyülekezet előtt, amely rendkivül sulyos gazdasági viszonyok között a szája falatjának a megröviditésével, ilyen szép monumentális templomot alig két év alatt épitett fel.

Nincs még kész a templom, de izmosodik már az a lelki élet is, amely ilyen nagyarányu templom belsejét méltóképen töltheti ki.

A csak nemrég megtartott D. F. E. férfi és női alakuló gyülésén a közös teherviselés és az együvétartozás szükségszerü érzése forrósitotta össze a tuláradó érzéssel telt hiveink szivét. A

zsufolásig megtelt istentiszteleti hajlék kícsinynek bizonyult az egyletünk tagjai és érdeklődők befogadására.

Részben terem hiánya, részben hiveinket annyira lefoglaló templomépités miatt a D. F. férfi- és nőegylet csak ez év február 28-án tudta megtartani alakuló gyülését.

Weress Béla lelkész nagyhatásu üdvözlő beszéd keretében hivja fel a gyülekezet tagjait, hogy a háboru s az azt követő évek hamis eszméi hatalmi őrjöngésbe döntötték a világot, valláserkölcsi értékeink csaknem a teljes csőd szélére jutottak. Egymással homlokegyenest ellentétes eszmék káoszában az erőtlen lélek olyan könnyen elmerül. Sivár pusztasággá lett a lélek virágos kertje s ebből a borzalmas világból csak egy uj szeretetben és valláserkölcsi eszmék szépséges világában felnőtt nemzedék lehet megmentőnk s világunk ujjáteremtője. Hangsulyozza, hogy jövőnk gyermekeink nevelésén keresztül a mi kezünkbe van letéve s jaj a vezetőknek, az egyháztagoknak, kik nem érezve a felelősség rendkivüli sulyát, ebek harmincadjára engedik jutni e drága öröklött valláserkölcsi értékeinket. A jövő nemzedék nevelésén keresztül a szülők azok, akik ma kezükbe tartják jövendőnk sorsát.

Ezekután a lelkész ismertette az egylet alapszabályait. Egyletünk mintegy nyolcvan férfi- s ugyanannyi nőtagból áll.

A D. F. férfiegylet tisztikarát a gyülés következőkép választotta meg: Elnök Weress Béla lelkész, alelnök Veres Ferenc, jegyző Kiss Albert, aljegyzők Marossi András és Zsigmond András, pénztárnok Szabó András, ellenőrök Gothárd József és Tamási András, könyvtáros Nyitrai Miklós, teremgazda Érsek Lajos.

A nőegylet tisztikara: Elnöknő Weress Béláné lelkészné, alelnöknő Marossi Andrásné, jegyző Fodor Mancika, aljegyzők Dobos Erzsike és Tarján Juliska, pénztárnoknő Dobos Péterné, ellenőrök Soós Mihályné és Zsigmond Róza, könyvtáros Szép Ida, teremgazdák Gombos Andrásné és Tóth Mariska.* **Zsigmond Ferenc.**

A Teol. Akad. Igazgatósága hálás köszönetét nyilvánitja mélt. és főtiszt. Ferencz József püspök urnak a szegény hallgatók konviktusi segélyezésére juttatott 11400 (Tizenegyezernégyszáz) leu nagybecsü adományért. Hálás és meleg köszönetet fejezünk ki a következő hivatásos érzésből fakadó nemes adományokért is: Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége 1600 leu, marosvásárhelyi unitárius Nőkszövetsége 500 leu, homoródszentpáli tejszövetkezet 500 leu, dr. Ferencz József isk. f. ü. gondnok 500 leu, Borbély Máté Torda 200 leu (100 leu Péterfi-alapra), dr. Veress András Abrudbánya 200 leu. Kolozsvár, 1926. márc. 20. *Dr. Kiss Elek* dékán.

A hivatás szent tüze lobog abban a lélekben, aki állandó odaadó munkásságával kolozsvári egyházközségét s elemi-, közép- és főiskolánkat nemcsak megtartani, hanem fejleszteni is törekszik.

---

* Üdvözöljük az uj testvért. Sikert továbbra is! Szerk.

Legutóbbi keblitanácsi gyülés alkalmával értesültünk arról, hogy dr. Ferencz József egyházközségi és iskolai f. ü. gondnok az isteni gondviselés iránt alázattal és mély hálával eltelve, 10.000 (tizezer) leu alapitványt tett az egyházközség szegényeinek orvosi kezelését megkönnyitendő. Tette pedig azon alkalomból, hogy a jó Isten szerető édes atyját, mélt. és főt. Püspök urunkat betegségéből a javulás utjára vezette. Amidőn e nemes tényt a követendő példák közé sorozzuk s hálásak vagyunk érette, örömmel jelentjük, hogy március 19-én, József napján, dr. Szent-Iványi József főgondnok ur vezetése mellett jókivánataikat a főtisztelendő ur előtt kifejező tisztelői megilletődéssel hallhatták a főpásztor mindig kedves szavát, ki hittel várja, hogy ujból felmehessen hivatalába. Isten áldása és szeretete legyen az apán, anyán és fiun! (Az alap neve: Ferencz József és neje Gyergyay Anna-alap.)

Joós András kisborosnyói birtokos 10.000 (tizezer) leut adományozott a háromszéki körben azon célra, hogy a kolozsvári főgimnáziumban a kör által neveltetendő ifju költségeihez hozzájáruljon. Alig találunk szavakat e nemes és előrelátó adakozás megköszönésére. Isten segedelmével csak élni fogunk!

Varga András bitai földbirtokos és egyházi tanácsos, fia Sándor után szintén meghalt. Birtokát nevelt leánya s ennek gyermekei örökölték. Bitai András és neje Teleki Varga Róza, Sikes András és neje Kerestély Margit emléküket azzal örökitették meg, hogy a laborfalvi unitárius egyházközségnek egy 30.000 leus harangot öntettek a néhaiak emlékére. Sikes András és neje a laborfalvi templom fütése céljára egy nagy kályhát adományozott s egy kisebb harangot is vett 20.000 (huszezer) leu értékben. Amidőn szeretettel hozzuk olvasóink tudomására e fölemelő tényeket s örülünk, hogy a holtak is élnek s lelkük haláluk után is hat és épit, óhajtanók, ha e derék család unitárius birtoka unitárius kulturális és müvelődési célokat szolgálhatna ezután is. Erről meg is vagyunk győződve. Isten áldja meg a nemes adakozókat!

Teol. Akad. ifjaink künnjártak Kövenden, Aranyosrákoson és Várfalván egy missziói utra Ütő Lajos zenevezér s Pataki András lelkész társaságában. Vallásos előadásokat rendeztek s a szives adományokból önképzőköri könyvtáralapjukat gyarapitották és 967 leut konviktusi segélyezésre adtak be. Minden közremüködőnek s adományozónak köszönetet mondunk.

Dr. Elekes Domokos köri f. ü. gondnok a mindenkori sárdi egyházközségi gondnok cimére a következő három lapot rendelte meg: „Unitárius Közlöny“, „Unitárius Egyház“, „Magyar Nép“. Ime, ez is nemes misszió!

Aranylakodalom. Barabás Lajos, a kereszturi főgimnázium köztiszteletben álló ősz paptanára és kedves neje, Nik Anna folyó évi február hó 26-án ünnepelték házasságuk 50 éves évfordulóját. Az intim családi ünnep a főgimnázium ünnepévé szélesedett azál-

tal, hogy ezen alkalommal a tanári kar és az ifjuság Barabás tanárt mint a főgimnázium 50 éves tanárát s a jubiláló párt mint az intézet nemesszivü alapitványozóját ünnepelték. Az egyházközség keblitanácsa lelkészével az élén szintén köszöntötte volt tevékeny lelkészét, mint akinek elsősorban köszönhető az egyházközség szép birtokának megszerzése. — Barabás Lajos és neje 10.000 leus alapitványukkal tették emlékezetessé e napot. Isten áldása kisérje tovább is e szép családi életet és hivatást élő ősz párt.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyleti élet és munkásság.

Dr. Sárkány Miklósnét, a marosvásárhelyi D. F. E. és Nőszövetség elnöknőjét sulyos csapás érte, januárban elhunyt édes atyja, Horváth Miklós ny. kuriai biró. Szövetségünk választmányi tagjai a szeretet és együttérzés külső jeleként 1060 leus alapitványt tettek koszorumegváltás cimen a megboldogult nevére, az épitendő templom orgona-alapjának javára. Ezen alapitványt elnöknőnk 500 leuval növelte. A megboldogult kedves öreg urat ügyeink iránt való érdeklődéséért mindannyian szerettük és emlékét kegyelettel őrizzük meg. *Dr. K. I.-né.*

Kiskede egyházközségünkhöz tartozó filiában van Unitárius Nőkszövetsége 1923. dec. óta. Ma 40 tagot számlál, a községben minden székely asszony és konfirmált székely leány tagja. Az egyesület tisztikara: elnökök özv. Márton Samuné és Moldován Jánosné, titkár Domby Jenőné, pénztáros Márton Pálné. Választmányi tagok: Márton Györgyné, Marosi Jánosné, id. Vári Dénesné, Vári Juliánna, ifj. Vári Dénesné, Kibédi Péterné. Az egyesület gyüléseinek vezetője Pap Ferencné. A központtal való levelezésre az egyesület Domby Jenőné titkárt kérte föl. (Chedea-mica). Tagsági dij fejenként évente 2 Leu. Összejövetelt télen hetenként tartunk. Évente egyszer rendezünk egy tartalmasabb nyilvános müsoros estélyt, melynek tiszta jövedelme volt kevés bevételünk, melyet eddig az ujonnan épült D. F. Ifjusági Otthon berendezésének javára forditottunk. Célunk, hogy székely asszonyainkat a szeretet, összetartás, együttmunkálás magvának hintésével a jótékonyság gyakorlására szoktassuk, vallásos érzésüket fejlesszük, általános müveltségüket emeljük. *Pap Ferencné.*

Marosvásárhelyi hirek. Nőszövetségünk egy tánccal egybekötött erkölcsileg és anyagilag igen jól sikerült müsoros teaestélyt rendezett a Transylvania éttermében február hó 27-én. A szép számmal egybegyült vendégeket a családi gyásza miatt visszavonult elnöknő helyett dr. Kerekes Istvánné üdvözölte és kérte az unitárius törekvések támogatására. A müsort Gálfalvy György ötletes konferánsza nyitotta meg. Nagy Irmuska „Rab asszony“ c. szavalata és Csehy Árpáddal előadott „Tangó“ c. dialógja általános tetszést aratott. Herszényi Ferkó szép énekszámaiért és Nagy Icuka Silló

Kálmánnal lejtett angol táncáért kapott jól megérdemelt tapsot. A müsor közben felszolgált tea elfogyasztása után tánc volt reggelig. A szives szereplőkön kivül köszönet és hála illesse azokat is, kik külömböző adományaikkal az estély sikeréhez hozzájárultak. Platzné Csehy Gizike, Herszényi Zoltánné és Zsakó Kálmánné fáradhatatlanul buzgólkodtak a siker érdekében. *Dr. Kerekes I.-né* titkár.

A homoródszentpéteri Nőkszövetsége 1923. január hó 7-én alakult meg, melynek most 65 tagja van. Elnök Bedő Miklósné lelkészné, alelnökök Ilyésy Istvánné és Vas Andrásné, jegyző Bedő Miklós, pénztáros Máté Dénesné. Összejövünk hetenként egyszer. A tagok mindig szép számmal jelennek meg. A rendes vasárnapi összejöveteleken kivül minden évben rendeztünk két nagyobbszabásu Dávid Ferenc-estélyt müsorral, melyet valláserkölcsi és szórakoztató tárgyak alkottak. A D. F.-estélyeken kivül még rendeztünk szindarabos estélyeket, melynek tiszta jövedelméből vettünk egy gyász-szószékteritőt, egy alkalmi szószék- és papiszékteritőt összesen 4000 leu értékben. Ha egyesületünk valamelyik tagja elhal, az elnök a többi nőegyleti tag kiséretében élő virágkoszorut helyez az elhalt asszonytársaink koporsójára néhány vigasztaló szó elhangzása után. A rendes évi tagdij 5 leu. *Bedő Miklósné* elnök.

A lokodi Nőegylet eddigi müködése. Nőegyletünk 1924. évben alakult 22 taggal és a következő tisztikarral: Vári Domokosné elnök, Buzogány Elekné titkár, Balázs Mózesné pénztárnok és a 8 tagu választmány. Összejöveteli idők a hét szerda estéje, hol a lelkész biblia magyarázata, énekvezér ének tanitása mellett szórakoztató és tudományos felolvasások, előadások, konyhakertészeti magyarázatok, háztartási megbeszélések voltak soron. Rendeztünk több karácsonyban karácsonyfa-ünnepélyt megfelelő müsorral és ajándék kiosztással. Harang-templom szenteléskor müsoros estélyt tartottunk, ugyszintén a „Hősök emlék-alap" javára két izben megfelelő erkölcsi és anyagi haszonnal. Továbbá a D. F. Egylet által rendezett és tartott minden vasárnapi vallásos estélyeken szerepléseinkkel részt vettünk s igyekeztünk és igyekszünk továbbra is a vallásos élet ébrentartására megtenni mindent. *Vári Domokosné.*

A székelykáli D. F. Nőegylet megalakitó gyülését 1926. január hó 17-én tartotta. A Nőegylet védnöke káli Nagy Árpádné urasszony, elnök Darkó Erzsébet tanitónő, alelnök Dobos Józsefné és Dobos Lászlóné, pénztárnok Koppándi Györgyné, jegyző Kilyén Dánielné. Választmányi tagok száma 12. Ez évben öt gyülés volt tartva. *Kelemen Árpád.*

A fogarasi unitárius D. F. Egylet és annak kebelében müködő Nőegylet Dávid Ferenc-emlékünnepélyt tartott 1925. nov. 15-én. Jókai Mór emlékezetére müsoros vallásos délutánt tartott december 13-án. Szokásos évi karácsonyfa-ünnepélyét december 23-án tartotta meg Nőegyletünk. Ugyancsak ez időben alakult meg egyletünk kebelében egy vegyeskaru Unitárius Dalárda. 1926. január

24-én nagysikerü müsoros estélyt rendezett egyletünk az imaházban. Ugyancsak az imaházban hasonló vallásos estély rendeztetett február 21-én. Jelenleg pedig teljesen készen állunk egy március 14-én rendezendő vallásos estély müsorával. D. F. Egyletünk magában foglalja Nőegyletünket. Közös tisztikarral és közös választmánnyal müködik. Elnök Bedő Ferencné, alelnök Fekete Lajosné, titkár Fekete Lajos, jegyző Kovács Ilonka, pénztáros dr. Zoltán Gyula. Választmányi tagok: Markovits Jánosné, Mérész Józsefné, Csákány Zsigmondné, Tövisi Lőrincné, Kiss Jánosné, Sika Mihályné, Marosi Istvánné, Bedő Ferenc, Szentpáli Gyula, Tövissy Lőrinc, Fekete József, Nyiredi Áron, Péterfi Áron, Karácsony Ferenc.

Fekete Lajosné, lelkészné.

A homoródkeményfalvi egyházközségben a Nőkszövetsége 1924. évben alakult meg, mintegy 60 taggal. Elnök Kelemen Sándorné, alelnökök Lőrincz Péterné és Nagy Lőrincné, jegyző és pénztárnok Dombi Mózesné. Hetenként egyszer jön össze a Nőkszövetsége csütörtökön esténként, ahol ima után elnöki megnyitó és vallásos énekek tanulása következik. Ezek után kézimunkálás közben hasznos, ismeretterjesztő és vallásos felolvasások tartatnak és szépen sikerült szavalatokkal töltik be az estélyek programmját. Egy szépen sikerült mulatság jövedelméből 300 leut adott orgona- és harang-alapra, 200 leut szeretetadományba. Egyik lelkes tag ajándékozott egy nagyon szép urasztali teritőt és egy kisebb teritőt 3000 lei értékben. Az ajándékozók neve: Nagy Mózes és neje Gazda Juliska. A jó Isten áldja és szentelje a buzgó és nemesszivü adakozók minden munkáját. Az urasztalát virággal diszitették egész nyáron Bencze Ödönné és Mártonné Deák Eszter, Lőrincz Margit, Szabó Berta, Kelemen Ili, Koncz Jula és Lőrincz Ilona. Ugyanezen nők karolták fel kedves kis templomunk környékét, mindeniknek külön virágágyása van. Öröm nézni a nemes versenyt, hogy melyiké legyen szebb. Temetkezéseken testületileg vesz részt és koszorut helyez a koporsóra a nőegylet. A gyámoltalanokat segélyben részesiti, jelenleg két özvegy asszonyunk van, egyik sulyos beteg a másik nagyon öreg, ezeket élelemmel és fával segitgeti. Továbbá tervünk, ha Istenünk is ugy akarja s megsegit, a hősök emlékére oszlopot állitani. 1927-ben templomunk 100 éves évfordulóján javitások lesznek, itt is a részét ki akarja venni a Nőkszövetsége.* *Kelemen Sándorné*, elnök.

Kedves Iskolatársunk! Amióta „megnehezült az idők járása felettünk“, az erdélyi nagy Alma Materek falai itt is, ott is véndiáktalálkozóktól hangzanak. A kisajátitások következtében elszegényedett és siralmas sorsban tengődő Édes Anyának, az *iskolának* dolgát — egykori neveltjei — a véndiákok gyülnek össze megbeszélni és jobbra forditani.

Mi is, akik a kereszturi Alma Maternek, az unitárius gimnáziumnak közvetlen közelében élünk s az egykori Nevelő Édes

* Reméljük, hogy a D. F. E. körében müködik. — Szerk.

Anyának szorongatott helyzetét fiui aggodalommal szemléljük, egy ilyen véndiák-találkozóra, a nehéz időket élő Nevelő Édes Anya meglátogatására és dolgainak megbeszélésére hivunk téged Székelykereszturra, Kedves Iskolatársunk!

A kereszturi gimnázium ugyancsak nemrégiben nőtte ki magát nyolcosztályuvá s alig egy évtizede, hogy érettségizett ifjakat adhat az életnek, de a maga csonkaságában is több, mint 100 esztendőn keresztül megbecsülhetetlen szolgálatokat tett az erdélyi közmüvelődésnek. Történelmi szerepe — tudvalevőleg — az volt, hogy a maga olcsóságával és egyszerü viszonyaival a kevesebb pénzü, szerény igényü székely ifjuság tanulását felekezeti különbség nélkül lehetővé tette. Sőt humánus és igazi keresztény szellemével a többi erdélyi testvérnépek bizalmát is oly mértékben érdemelte ki, hogy falai között évtizedeken keresztül nagyszámu román és szász ifju tanult a székely ifjusággal példás egyetértésben és a legjobb barátságban.

Fennállása óta alsóbb osztályaiból sok értelmes előljárót adott a székely falvaknak, a maga válogatott neveltjeiből pedig a nagyobb Alma Matereknek erkölcsös és szorgalmas rajokat küldözgetett, akikből aztán helyüket derekasan megálló tisztviselők és nem egyszer kiváló vezető emberek kerültek ki az életbe.

Ez a minden hivalkodás nélkül megállapitható tény jogosit fel minket arra, hogy a kereszturi gimnázium falai közé véndiáktalálkozóra hivjuk mindazokat, akik valaha ez egyszerü unitárius iskolában tanultak, bár itt tanulmányaikat az iskola csonkasága, vagy egyéb okok miatt nem fejezhették is be.

Meg vagyunk győződve, hogy e szép és nemescélu találkozóra igaz lelki örömmel jő el minden kereszturi véndiák, hiszen általánosan ismert tény, hogy bárhová vetett is a sors tanulmányaink továbbfolytatása végett, az uj Alma Mater kebelén sokáig visszasirtuk a kereszturi ősi fészek ápoló melegét és még ott is, ahol többecskén verődtünk ujból együvé, egy kis „kereszturi sziget“ életét éltük tovább.

Evvel a tudattal, evvel az érzéssel hivunk meg minden kereszturi véndiákot a *folyó évi május hó 29. és 30. napjain tartandó véndiák-találkozóra*. Az ifjukori barátság, a régi jó diákélet emléke s az Alma Mater iránti ragaszkodó szeretet hozzon össze minél többeket, hadd gyujtsunk a Nevelő Édes Anya szomoruan sötét napjaira „a régi fénynél uj szövétneket!“. Jöjjetek, óh jöjjetek hát minél számosabban! Nem kételkedünk, hogy azok, akiket majd az isteni gondviselés visszavezérel az ősi falak közé, a Konczok, a Derzsi Jánosok és Berde Mózsák szellemétől ihletve jobbra és szebbre tudják forditani a Nevelő Édes Anya és az uj tanulónemzedék szomoru sorsát!

A találkozó sikere érdekében minden egyes véndiáknak buzgó és lelkes közremüködésére van szükségünk! Épen ezért arra ké-

rünk, hogy sziveskedjél a gimnáziumi igazgatóságát osztálytársainkra vonatkozó adataiddal az előkészitő munkálatokban támogatni és egyuttal kegyeskedjél arról is értesiteni, hogy a találkozón szives megjelenésedre számithatunk-e?

Isten áldjon meg a szép májusi viszontlátásig is, amikorra szives megjelenésedet diákkori szeretettel kérjük és elvárjuk!

Cristurul-secuesc-Székelykeresztur, 1926. február 21-én

az intéző-bizottság nevében:

Dr. Elekes Dénes biz. elnök. *Péter Lajos* biz. jegyző.

Megjegyzés: Névre szóló meghivóink annak idején jelezni fogják a többi tudnivalókat!

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Boldog husvéti ünnepeket kivánunk!

Négy uj könyv. A mult évi rendkivüli és rendes főtanácsok jegyzőkönyvei, főt. püspök ur 90 évi jubileumán elhangzott beszédek, valamint dr. Boros György főjegyzőnek az amerikai és angol unitárius hittestvérek gyönyörü ünnepeiről kiadott könyveket az E. K. Tanács irodája 100 Leuért a megrendelőknek meg fogja küldeni. A könyvek már készen vannak és az expediálás husvét előtt megtörténik. Természetes dolog, hogy ezeket minden főtanácsi tag megszerzi.

Felszólitom mindazokat, kik a Londoni Channing House Schoolban a Sharpe Emilia-féle ösztöndijat élvezték s az intézetnek növendékei voltak, sziveskedjenek pontos cimüket velem tudatni. Baráti üdvözlettel: *Fangh Erzsébet*, Cluj, Piața Unirei 7. III. em.

A Pénztári Hivatal felkéri összes lelkész, tanitó és más afiait, hogy amikor a pénztárba postautalványon valami összeget küldenek okvetlenül irják rá a szelvényre, hogy minő célra küldik, mert ezzel a pénztárnak is meg saját maguknak is megtakaritják az időt oknélküli kérdezősködésekért.

Dr. Boros György: Szivemet hozzád emelem, női imakönyv, **Csifó S.:** Szentábrahámi imádságos könyve, **Vári Albert:** Imádságos könyv, kaphatók szerkesztőségünkben.

A szeretet meleg érzelmével mondok köszönetet Tek. Szimonisz László ügyvéd és Heiter György fényképész uraknak, szászrégeni lakósoknak az iklandi unitár. egyh.-község részére adott 100—100 Leu adományaikért. Isten áldása a kegyes adakozókon.

K. B.

☞ *Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 20-tól március 20-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely, Derzsi Domokos Torda 1925—1926-ra. Dr. Sárkány Miklósné, Nagy Dénesné Marosvásárhely, Benczédi Lajos, Fehér Mihály, Fekete Dénes, Gábor János, Kovács Mihály, László Domokos, Lengyel Péter, Székely Albert Lupény 1926-ra. Birtalan Péter Lupény 1924—1926-ra. Fazakas Domokos, László Géza, Révész György Lupény 1925—1926-ra. Nagy Mihály, Széll Lajos Lupény 1925-re. Izsák Mihály Vajdahunyad, Borbély Máté Torda 1926-ra. Unitárius Egyházközség Iszló, Biró Árpádné, Fodor Antal, Gönczi Ferencné, Gönczi Irénke, Klocza András, Klocza Ida, Klocza Erzsi, Kovács István, Nagy Árpád, özv. Nemes N. Dénesné, dr. Nemes N. József, dr. Nemes N. Józsefné, özv. Ötvös Károlyné, Sófalvi István, Számpiás Erzsike, Székely István, Székely Istvánné, Székely Erzsike, Ürmösi Gábor, Ürmösi Gáborné, Zlegnyean Ferencné, dr. Ivanovics Béla, Fazakas Béláné, Lovász Sándor Abrudbánya, Csibi Sándorné Bácsfalu, Ács Sándor Hosszufalu, Fekete János Vulkán 1925—1926-ra. Biró Árpád, Unitárius egyházközség Abrudbánya 1924—1926-ra. Biró Ferenc, Esztergár Józsefné, Kovács József, dr. Veress András Abrudbánya, Ajtay János Kolozsvár, Kozma András Budapest (félév), Pál János, Bartha Miklós Brassó, Zsakó István Kolozsvár, Fodor Tamás, Gáspár Ferenc Vulkán 1926-ra. Özv. Ürmösi Sándorné Abrudbánya, Fekete Lajos Fogaras, Platz Ferencné Marosvásárhely, Katona Ferencné, Gáspár Tamásné, Bajka Róza, Török Mihályné, Jakabfi Mózesné, Csiki Zsigmondné, Gáspár Ida, Demeter Ferencné, Nagy Jánosné, Vas Mihályné, Vas Elekné, Gáspár Ferencné, Gálffy Józsefné, Demeter Józsefné, Bálint Eszter, Vas Józsefné, Simon Balázsné, özv. Blotár Jánosné, Csiki Zsigmondné (2), Péterfi Mózesné, Sebestyén Jánosné, id. Vas Ferencné Firtosmartonos, Albert Sándor, Gábor János, Vermes József Lupény, Létay László Temesvár, Ferenczy Sándor Kolozsvár 1925-re. Fazakas Béla Abrudbánya 1923—1926-ra. Dr. Sükösd Zsigmond Csernátfalu 1922—1927-re.

Alapitói dijban fizettek: Unitárius egyházközség Homoródszentpál, Szőts Lajos Bányabükk, Kovács Margit Kolozsvár 100—100 L., dr. Kerekes István Marosvásárhely és Fogarasi Dávid Ferenc Egylet 500—500 L.

Kolozsvár, 1926. március 20-án.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

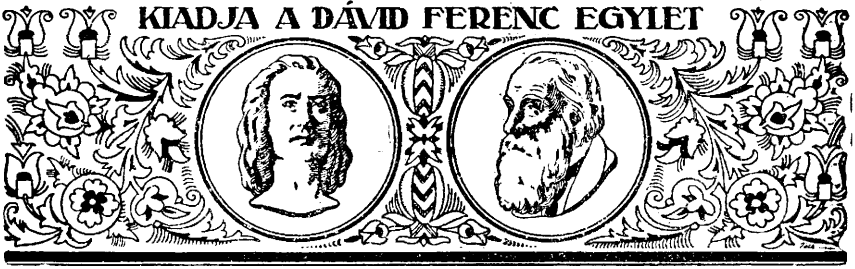
Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Május 5. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Pünkösd.

A Husvét diadalma visszaadta az örökélet hitét s az eljövendő Pünkösd a lélek teljes megszentelődéséhez fog vezetni.

Künn a természetben megtörtént a feltámadás s az uj élet az áldott nap sugarainak hatása alatt naponként élénkebbé lesz, gazdagabbá válik. Fű nő, vetés zöldül, rügyek fakadása után virágok feselnek s ama magasztos ünnepen elmondhatjuk, hogy „a pünkösti rózsa kihajlott az utra.“ Micsoda gazdagság Isten szép világán a réten, a völgyben, a kertben, a mezőn! Minő áldás mindenfelé az áldást osztó esőcseppek után! Készül a természet az ő nagy Pünkösdjére.

Benn az emberi lélekben is történt valami. Nagypéntek megedzett, Husvét az örökélet hitével megörvendeztetett s Pünkösd szent érzelemre gyújt mindannyiunkat. Szent érzelemre s igaz lelkesedéssel tölt el, mint a tanitványokat s első követőket.

Valamint a pacsirta dalt zengett a szántovető tavaszi munkájához s a csalogány nótát csattog a szép nyári éjszakához: az emberi sziv is Istenbe vetett hitével, benső nyugalmával visszhangozza ama szent ritmusokat, miket Isten lelke küld őhozzá, hogy általuk fölmelegedjék, szentebbé lehessen. Jézus lelke fogta fel leghivebben az Atyának eme szeretettel teljes izenetét, a léleknek eme benső közléseit s mi a názáreti prófétára gondolva, áldjuk Istent, Atyánkat a pünkösti lélekért, a megujhodás után a megszentelődésért.

Óh Atyánk, adj szép tavaszt, adj munkás nyárt, hozd el piros Pünkösd napját s töltsd ki lelkedet mi reánk minden időben!

K. E.

TŰZHELY MELLETT

Ádámosi Kovács István kántortanító.

— 1844—1926. —

F. é. márc. 24-én a felsőszentmihályi temetőben temetés volt. Eltemettük Kovács István nyug. kántortanitót, aki 50 éven át szolgálta fajának kulturáját és egyházának felvirágoztatását.

Szolgálatban eltöltött 50 év sok idő. És minő szolgálatban!? Mert amilyen szép és kiváltságos szolgálat a papi, tanitói s általában a belső emberi szolgálat, épen olyan keserves az a sok meg nem értés és gáncs miatt, amivel lépten-nyomon találkoznunk kell ép azoknak részéről, akiknek boldogságáért az életünket áldozzuk fel.

Kovács István 50 évig dolgozott önmagát megtagadva, mert ő abból a régi jóvágásu emberekből való anyag volt, aki kötelességét magáért a kötelességért végezte s nem, hogy azért duplán megfizessék, vagy agyondicsérjék.

Meg is látszik a nyoma az ő fáradozásának mind Sinfalván, mint Szentmihályfalván, hol régi tanitványai és ismerősei a legnagyobb tisztelettel és hálával emlékeznek meg róla.

Élete nem volt zajos, sőt talán tulságosan egyszerü és csöndes, mint általában az olyan embereké szokott lenni, akik értékeiket önmagukban hordják s nem a nagy világ vásári piacán vásárolják a legtöbbször a lélek nyugalma ellenében.

Született 1844-ben Torockón, hol hasonló nevü atyja bányász volt. A particulából (igy hivták a régi torockói iskolát) a kolozsvári kollegiumba küldte fel atyja, honnan az 5-ik gimn. elvégzése után Kriza püspök kiküldte Homoródalmásra segédtanitónak.

Itt két évet töltött, miközben letette a tanitói és kántorképesitői vizsgát s azután átment Homoródszentpéterre rendes kántortanitónak.

1874-ben már Sinfalván találjuk, ahol müködött egészen 1900-ig. Ekkor nyugdijaztatta magát, mint áll. tanitó, de az egyházat még 20 esztendeig szolgálta Szentmihályfalván, mint énekvezér.

Ekkorra, az idő is eltelvén, az aggság terhe lenyomta vállait s neki ott kellett hagynia azt a munkateret, ahol 50 évig olyan becsülettel küzdött és fáradott. Gyermekeinél vonta meg magát, hol ennél, hol annál töltve megérdemelt boldogságban hátralevő idejét.

Öt gyermeket nevelt fel és tanittatott abból a fizetésnek alig nevezhető jövedelemből, amit kapott régen egy-egy kántortanitó.

De szerencséje volt, hogy volt egy áldott lelkü, jó felesége, homoródalmási Rigó Mária, aki gondjai, bajai feleterhét mindig hordozta s akivel hogy 50 évet nem élhetett együtt, az csak azon

mult, hogy a jó asszony a jubiláris évforduló előtt pár hónappal meghalt.

Most ott pihennek mind a ketten a felsőszentmihályi temetőben egymás közelében.

Legyen siri álmuk csendes, emlékük áldott!

Az elhunytakban Kovács István szentbenedeki unitárius lelkész apját és anyját gyászolja. —*i* —*s.*

Ésaiás könyvéből.

(Ésaiás 21 : 10, 11. Dallama 213.)

1. Vigyázó, mondd, mikor virrad meg,
Meddig tart még a nagy rémület.
Oh én szérűm, cséplésem fia,
Meddig öldös a nagy éjtszaka?
Rémülőknek, szédülőknek,
Vigyázó, mondd meg:
Az álmot lerázzák,
Istent ugy várják.
Fölkel az Ur s szabaditást ád.

2. Vigyázó, vidd hirül népemnek,
Végét vetem vergődésinek.
Jeruzsálem, szent láng verte seb,
Ne fájj tovább, megépitelek.
Vergődőknek, gyötrődőknek,
Vigyázó, mondd meg:
A riadó zengjen,
Az ég is rengjen,
Nem hagy el az élő Isten, nem.

3. Vigyázó, várj, igy szólj a népnek:
Értelme van a szenvedésnek,
Áldást fakaszt minden szenvedés,
Tisztitó tűz az istenverés,
Szenvedőknek, rettegőknek
Vigyázó, mondd meg,
Az Urat ugy várják,
Szivükbe zárják
S áldják az ő ostorozását.

(*P. M.*)

Isten háza.

Nézz föl a templomodra,
aztán a földre le
s szégyeld magad! hogy eddig
nem gondoltál vele.
Fején, mint koldusasszonyén,
málló zsindelysorok;
rongy keszkenyő s piszkos falán
a könny végig csorog.
Nemes alakja félve
tekint az égre fel,
kezét feléd kinyujtja,
segélyért esdekel.
Adj néki biztató mosolyt,
ölelést, könnyeket,
földön csusszál előtte és
add neki mindened!

Gyermekkorodban sokszor
rajongva nézted itt
a tarka ablakoknak
szivárványszineit.
Az ég megnyilt előtted és
aranyos rácson át
látott megigézett szemed
születni hit-csodát.
Ragaszkodjál hitedhez!
vigasztalást az ád,
a felhők otthonán tul
mutat egy jobb hazát.
Kétségbesés hullámi közt
utolsó deszkaszál,
melyhez tapadva fulladó
reményed partra száll.
Ha jól esik, imádkozz,
ha nem, hagyd abba azt!
a kötelesség szentebb,
mint ima és malaszt.
Merészen kell kilépned és
melléje állanod,
légy hive rendületlenül,
ne hagyd a templomot!
Légy meggyőződve, hidd el,
hogy Isten létezik!
de ha azokkal tartasz,
akik ezt nem teszik,
akkor se hagyd el hütlenül,
tedd azt, amit lehet,
élj templomodban nemzeti
és faji életet! ***PÖNÖGEI.***

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

„Jókor kelj fel“ s *Menj az utcán szépen folyvást* erkölcsi szabályokat a Dávid Ferenc Egylet ősi formájokban beszerezte és kinyomatja. Hogy milyen becses és mennyire kedvelt dolgok voltak, az mutatja tényesen, hogy egy 66 éves és egy 72 éves falusi földmivelő ember emlékezetből leirta, beküldötte. Az egylet előállitási árban fogja árusitni. Szeretne annyi ezeret nyomatni, hogy minden ifjunak jusson belőle. A nyári tanitáson kis kézikönyv lesz. Mindenki szivesen fogja megtanulni. Kérünk *minden lelkészt, tanitót és szülőt,* hogy vegyék számba a 24 évesig levő ifjuságot s azonnal rendeljék meg. Kedves, hasznos és jótékony dolgot cselekszik, aki gondoskodik községe gyermekeiről és ifjairól. Van 10.000 iskolás gyermek és 10.000 konfirmált. Ennyit kell elhelyezni. S ugy lesz, ahogy akarjuk! Tessék százával rendelni meg!

Művészet.

Tóth István képei.

Tóth István rajztanár a husvéti szünet alatt bemutatta Kolozsvár közönségének Tóth István festőművészt. Midőn 1924-ben az Egyházi Képviselő Tanács az akkor már festőművész hirében álló ifju unitáriust meghivta kollegiumunkba, jól tudta, hogy a művész és a tanár az ő személyében szerencsésen egésziti ki egymást. De van ebben a kapcsolatban még egyéb is. A tanár is tanul és szerez a tanitványok hatása alatt olyan gondolatokat, amelyek különben elkerülnék. Ide kevésbbé talál a régi latin közmondás: tanitva tanulunk (docendo discimus), de mégis jó érintkezni az ifju kezdőkkel, akik néha tapogatva és ösztön után próbálgatva, rávezetik a tanárt rejtett szépségekre.

Március 28-án, midőn Tóth István képkiállitása megnyilt, feltünő volt az ifjuság nagy száma. A kis tanulók a teremben képtől-képhez bolyongtak. Nézdeltek s szedegették a sok friss képet, mint a méh a virágról a mézet. Lehet, hogy többje csak falrakó lesz a nagy képtárban, melyet országnak, embervilágnak neveznek, de ott volt közöttük a pallér s talán a tervező müvész is.

A kiállitás hire Kolozsvár intelligens közönsége javarészét már a megnyitásra oda vonzotta. Azonnal meg is kezdődött a vásár. A legnagyobb, a gyönyörü pipacsos mezőt azonnal megvették. Sokan pályáztak rá. Pályáztak azok is, akiktől elvették a nagy buzakalászos, pipacscsal festett téreket, azok is, akik ezen, vagy a kisebb képen megkapják azt, ami nincsen: az örökösen szép természetet, a mindig gyönyörüen zöldelő lombos fákat, a tó néma tükrében is életet hirdető kicsiny nyirbokrokat.

Tóth István képei az örök tavasz, az örök ifjuság hirnökei. A régi templom, a még régibb várfal, sőt a temető is megélénkül az ő derüs lelkétől, csöndesen vidám kedélyétől. Bámulva a négy falat diszitő müalkotásokat, alig veszik észre a szerényen magábazárkózó müvészt. Hiszen nem is ez a fő, hanem az, hogy ő lásson meg minden szépet, ő hozzon szemünk elébe uj, nagy csodákat onnan, ahol az emberek ezrei mindig néznek, de nem látnak.

Valóban a müvész egyik legszebb feladata, hogy tanitsa látni az emberek sokaságát. Azt szeretnők, hogy ez a mi kedves müvészünk Erdélyünk minden központi helyén állitsa ki képeit. Az kellene, hogy egyszerübb ifjuságunk is lássa és tanulja meg, milyen óriás különbség van a Tóth Istvánok eredeti müvei és a vásári piacok, silány, nyomtatott képei között. Azt tartanók kivánatosnak, hogy müvészünk tovább képezné a mi Istentől annyi tehetséggel megáldott népünket.

A megnyitás ünnepén dr. Boros György főjegyző tartotta a megnyitó beszédet és rámutatott, hogy milyen nagyon elhalványul és eltompul a város falai között élő emberek érzéke a szép iránt. A felhőben a látóhatár felé haladó nap visszatérő sugarai a Duna

tükrében oly isteni képet festenek, amilyet az emberek nem érdemelnek meg, de némán el is vonulnak mellette. A szél mindenütt gondoskodik a felhők mesét beszélő foszlányairól, de azt látni kell s át kell szürni a lélek legfinomabb állományán. Tanulni kell látni, ismerni kell a szépet, mert igy lesz igazán boldog az élet. Mi szivből köszöntjük Tóth Istvánt a müvészt s szeretnők, ha minden központi helyen kiállitná elragadóan bájos képeit.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Missziói munka.

Brassói D. F. Unitárius Nőegylet. A brassói Unitárius Nőegylet a Dávid Ferenc nevét viseli és eszméit igyekszik beoltani a lelkekbe. Alig pár éves multra tekinthet vissza s ha rendkivüli eredményekkel nem dicsekedhetik is, de tiszteletreméltó a munka, melyet teljesitett. Müködése az egyházközség otthontalan helyzeténél fogva korlátok között mozog, de szükebb körben sok jóakarattal és szeretettel végzi egyházi és társadalmi kötelességét. Van számos buzgó és igazán lelkes tagja, kik anyagi áldozatokkal és idővel, gyüjtéssel, rendezéssel és minden munkával a szükség pillanatában rendelkezésre állanak s abban találják őszinte örömüket, ha az egyházközség kiépitéséért, szebb jövőjéért tehetnek valamit. Nem várnak köszönetet azért, ami belsőleg okoz örömet nekik. Tudják, hogy minden jó cselekedetnek leghübb itélőbirája a lelkiismeret helybenhagyó szava. Ez az érzés vezette a mult évben is, midőn — amint már évek óta teszi — a Nőegylet a presbitériummal és több buzgó egyháztaggal a templomépités javára a téli időszakban közel 23.000 leut jövedelmező müsoros táncestélyt rendezett s a tavaszi időszakban majálist, melynek 14.000 leu volt a tiszta jövedelme. Az egyházközség kiépitéséért folytatott s inkább anyagi megerősödést célzó e fáradhatatlan törekvésben azonban a Nőegylet nem érezte egészen kimeritve erejét, hanem az egyházias szellem javitására, a lelki élet erősitésére a télnek mintegy négy hónapjában vasárnaponként vallásos estélyeket rendezett. Egyfelől alkalmat akart adni az iskolás és iskolából kikerült ifjuságnak különböző szereplésekkel az önmivelésre és az egyházi életbe való belekapcsolódásra, másfelől jóleső érzést óhajtott kelteni a szereplő ifjuság lelkes munkájával a szülői szivben s a vallásos és ismeretterjesztő felolvasások és előadások által szolgálni a gyülekezet érdeklődő tagjaiban a szellemi müvelődés előmozditását. A Nőegylet tagjainak egyházi buzgóságából fakadó rendezői munkáját a közönség azzal jutalmazta, hogy a vallásos estélyek iránt folyton érdeklődést mutatott. A Nőegyletnek s különösen nehány igazán buzgó és fáradhatatlan tagjának lehet köszönni azt is, hogy karácsonykor évek óta s igy most is 50—60 iskolásgyermek részesült cipő, ruha stb. segélyben s minden megjelenő gyermek valami kedves meglepetésben, melynek az értéke a közelebbi karácsonykor mintegy 20.000 leu volt.

A buzgó gyüjtőknek és szives adakozóknak neveit kissé hosszu volna felsorolni. Érzi mindenki jótettének megnyugtató örömét. Jelen alkalommal legyen elég e helyen is kifejezésre juttatott és mindenkinek szóló hálás köszönetnyilvánitás. Ha majd a jó Isten ez egyházközséget is megsegiti, hogy megértő hivei buzgóságából és áldozatkészségéből, az egyetemes unitáriusság támogatására is számitva, kölcsönkért és sok nehézséget okozó helyiség helyett a saját hajlékában folytathatja nemescélu munkáját, akkor talán a munka is intenzivebb s az eredmény is még megnyugtatóbb lehet. Akkor talán a Dávid Ferenc szelleme jobban és szebben fogja formálni a lelkeket. *kl.*

A székelyderzsi unitárius egyházközségben az 1925/26. téli évadban a következő belmissziói munka folyt: Tartatott: 10 vallásos estély. (Dec. 6, 13, 20. Jan. 10, 17, 24, 31. Febr. 7, 28. Márc. 23.) 2 ifjusági müsoros estély. (Dec. 25, Márc. 7.) 1 felnőttek müsoros estélye. (Febr. 16 és megismételve 21.) A vallásos estélyeken imát és bibliamagyarázatot tartott minden egyes alkalommal Balázs András lelkész, március 23-án Pál Ferenc esperes. Ezen estélyeken elhangzott 27 felolvasás, illetve szabadelőadás valláserkölcsi, társadalmi, egészségügyi és gazdasági kérdésekről. Felolvasást, illetve szabadelőadást tartottak: Balázs András lelkész, Szathmáry Ferenc énekvezér, Ádám Dániel áll. tanitó, Győrffy Mária áll. tanitónő, Szathmáryné Kádár Iboly, Győrffy Sárika, Ürmösi József lelkész. A hivek közül: Pál Ferenc, Dénes Mózes, Kerestely Lajos, Toró Zsigmond, Orbán Dénes, ifj. Brok Mózes. A két ifjusági előadáson szavalatokon és énekeken kivül előadásra került: „Karácsoni pásztorjáték“, „Hazafelé“ és „Táncos Feri fogsága“, melyeket Balázs András lelkész tanitott be az ifjuságnak az énekekkel együtt. A felnőttek estélyén szinre került „A betyár kendője“ c. népszinmű Szathmáry Ferenc énekvezér, Szathmáryné és a Győrffy-lányok betanitásában. E téli estélyeken szerepelt 121 egyén és elhangzott 141 szavalat. Minden héten hétfőn este kétszólamu dalárdát és csütörtökön este ujénekeket tanitott énekvezér. Az estélyek jövedelméből faragászati eszközök beszerzésére 4000, hősök emlékalapjára 300, dalárda pénztára javára 700, D. F. ifjusági egylet pénztára javára 750 Leu jutott. Kitartó munka után remélhető siker!

Nyilvános köszönet. Alólirottak a székelyderzsi unitárius egyházközség nevében hálás köszönetet mondunk Kohnt János és neje Dénes Zsuzsánna Szabó székelyderzsi lakósoknak, akik nyolcezer (8000) leu értékben egy égszinkék plüs szószék-takarót ajándékoztak ezzel a felirással: *„Mutasd meg hitedet cselekedeteid által.“* Amerikából mult év őszén hazakerült afiai ezen szép és értékes ajándéka vallásos buzgóságról és egyházszeretetről teszen tanubizonyságot. Nemes cselekedetük szolgáljon buzditó például minden buzgó kereszténynek, és egyházát szerető unitáriusnak. Isten áldása legyen a buzgó ajándékozók életén. Székelyderzs, 1926 április hó 20-án. *Balázs András* lelkész, *Egyed János* gondnok.

Egyleti élet és munkásság.

A székelyudvarhelyi Unitárius Nőkszövetsége, élén Bölöni Vilmos lelkésszel a téli időszakban folytatva az előző évi munkásságot, élénk egyházi életet teremtett itt e helyen, ahol két nagy középiskolával biró egyházzal kellett lépést tartani. Az eredmény megfelelő. Estélyeinket a református kollégium imatermében tartottuk s e helyiséget mindig zsufolásig megtöltötte az érdeklődő közönség. Az első estélyen Németh Albert miniszteri tanácsos, ny. pénzügyigazgató olvasott fel a tűzről és annak ősmagyar vonatkozásairól, a második estély előadója Ütő Lajos székelykereszturi lelkész volt, aki a Biblia női alakjait mutatta be, ugyanakkor Halmágyi Samu tanár költeményeiből olvasott fel. A harmadik estélyen pedig Ébert András liceumi aligazgató beszélt a lelki nagyság utjairól. A nőkszövetsége március 7-i gyülésén előző elnöke lemondása után elnökének egyhangulag Ébert Andrásnét választotta meg, aki állandó lelkes buzgalmat fejtett ki a szövetség munkájában.

Uj elnökünk báró Petrichevich-Horváth Arthur április 25-én a D. F. Egylet választmányában megkezdette müködését. Dr. Boros György ügyvezető alelnök üdvözlő szavaira azzal válaszolt, hogy ő a munka embere s minden szabad idejét szivesen forditja az egylet nemes törekvése előmozditására. A választmány lelkes éljenzéssel fogadta az elnököt s ugyanakkor kifejezte mély és fájdalmas részvétét Perczelné Kozma Flóra elhunyta fölött. Hasonló érzés kisérte a kedves és bájos Kovács Buba lesujtó halálát, kinek szülői Kovács Kálmán és neje Boros Margit választmányunk buzgó tagjai. A pénztár állapota megnyugtató s örvendetes hogy a pénztáros, Gálfi Lőrincz sürü levelezése igen szép eredményt ért el a hátralékok befizetésével, de még sok a hátralék. Örökös (500 leus) *alapitóink* szaporodnak. A kolozsvári jó példát mutat a még nem jelentkezett többi egyházközségnek. Az egylet felveszi a harcot az *alkohol* ellen s a közgyülési estélyen nem fogja engedni, hogy alkoholfogyasztás legyen. Az *erkölcsi szabályok* kiadását meghatározta. Első elnöke *Dr. Brassai életrajzát*, melyet dr. Boros György a f. évben kiad, buzgó propagadával fogja terjeszteni. A *Dávid Ferenc dévai emléke* helyreállitásában támogatni fogja a külföldi és hazai unitárius ifjuságot. Az ünnepélyt szeptemberre tervezik s oda várják nemcsak a városi, hanem a falusi D. F. Egyletek, Nőszövetségek és ifjusági körök népes küldöttségeit. *Várja* a Választmány az összes egyházközségek jelentését az egyleti alakulatokról, melyért az ügyvezető elnök felhivást bocsátott ki.

Az iklandi D. F. E. 1925—26 téli időszaki munkásságáról a következőkben számolok be: Ez időszakban tartottunk a D. F. halála évfordulója alkalmából Istentisztelettel kapcsolatos felolvasó délutánt diszülés keretében. Ezenkivül tartottunk 8 (nyolc) vasárnap este vallásos jellegü felolvasó estélyt. Müsoron szerepeltek fel-

olvasások, szabadelőadások, szavalatok, ének számok. Felolvasásokat, szabadelőadásokat tartottak: Kovács Gy. lelkész (5), Kovács lelkészné (3), Török tanitó (4), Magyari ref. lelkész (4), Magyari lelkészné (3) aktuális kérdésekről. Felolvasó estélyek elég látogatottak voltak. Ifjusági Egyesület f. év febr. 14-én 5 drb. 1 felvonásos vigjátékot, illetve szindarabot, ápr. 5-én Géczi I.: „Gyimesi vadvirág“ c. 3 felvonásos szinmüvét adta elő jó előadásban és rendezésben. A tiszta jövedelem iskolánk javára folyt be, melyért minden áldozatot meghozni szent kötelességünk. *Kovács Béla* lelkész.

A vargyasi D. F. Egyletnek és D. F. Ifjusági Egyletnek 1926. márc. 14-én az iskola helyiségében tartott ünnepélyes záró gyülésén a tárgysorozat a következő volt: 1. Gyülekezeti ének. 2. Ima, Kádár L. s. lelkész. 3. Megnyitó, Kiss Károly gyülésrendező. 4. Beszámoló az egyesületek évi munkájáról. 5. Isten, édes jó Atyánk, énekli a vegyeskar-dalárda. 6. Az unitárius vallás lényege. Felolvassa Kádár L. s. lelkész. 7. Fiamnak, irta Arany János, szavalja Máthé Ilus. 8. Hazafelé. Szinmü 1 felvonásban, irta Gyallay D. Személyek: Gergő, Mihály, Péter foglyok oroszországban — Sütő János, Dimén András, Máthé Ferenc il. Nagyasszony — Máthé Ilona, Fiatal ur Kicza Tivadar. 9. Vándor estimája, énekelte a vegyeskar. 10. Szerelmes levél. Vigjáték 1 felvonásban, irta Gyallay D. Személyek; Zsuzsa — Borbáth Vilma, Pista — Farkas Ferenc alsó, Margitka — Tamás Böska. 11. Népdalok, énekli a vegyeskar. 12. Bajos Jeremiás. Magánjelenet — Jakab Ferenc. 13. Bezáró szavak, Kisgyörgy Sándor lelkész. 14. Tebenned biztunk, énekli a gyülekezet.

A pipei ifjusági D. F. Egylet folyó év április hó 5-én anyagilag és erkölcsileg szépen sikerült mükedvelői előadást rendezett a lelkész vezetése mellett. Az egyház tagjai sikerülten adták elő a következőket: Férjhez menjek-e? (monolog), Borura derü (dialog), Politika (dialog), Piroska modern leány lesz (1 felv.), Jancsi-cigány fogsága (1 felv.), Ködkirályfi (1 felv. szinmű), „Toll-tépő“ kaláka (bohózat 1 felv.).

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Hitoktatóból főispán. Angliában és Amerikában a vallástanitás egészen a gyülekezet tagjaira nehezedik. A pap és a papné s más alkalmas tag a fiatalembereket előkészitik erre a szép és nem könnyü feladatra. Minthogy mindenki részesült vasárnapi iskolai, tehát vallásos oktatásban s amellett rendesen mindenik végzett felsőbb iskolát is, csakhamar kész tanitókká lesznek. A tanitók magoknak osztályt választanak. Egy osztályban lehet 10—20—30, sőt több tanuló is. Kivált a nők szivesen kezdik az 5—6 éves kis gyerekekkel, mert ilyeneket is fölvesznek az iskolába. A tanitó a maga kis csoportját végig viszi az összes évfolyamokon. Vannak 20—25 éves tanulók is, akiket rendesen a pap tanit. Ma már kitünő tankönyv-irodalmuk van mindkét országban. Lancashire főispánja Taylor Percy John ur először vasárnapi tanitó volt, azután fonó gyáripari igazgató s végül a napokban főispán lett.

Külföldről.

A sheffieldi konferencia.

Április 12—16. napjain zajlott le Sheffieldben az ugynevezett National conference (Nemzeti konferencia). Az angol unitáriusok kétféle szervezetben dolgoznak. Az egyik a Britt és Külföldi Unitárius Társulat. Ez az eredeti, immár több mint 100 esztendős és kizárólag unitárius szervezet, mely figyelemmel kiséri és gondozza nemcsak az angol unitáriusok érdekeit, hanem a föld más részein levő unitárius mozgalmakat, kivéve Amerikát, ahol külön szervezkedés van.

A másik szervezet a most emlitett „National Conference“. Nem tisztán unitárius, amennyiben a delegátusok között szerepelnek a szabadelvü keresztény, szabad keresztény, presbiteri és más rokongyülekezetek képviselői is. A magját azonban ennek is az unitárius gyülekezetek képviselői alkotják. Az első ilyen konferenciát 1882-ben tartották Liverpoolban. Azóta minden harmadik évben tartják meg. A sheffieldi volt a tizenötödik. Feladata a dogmákhoz nem kötött, szabad keresztény gyülekezetek összetartása elsősorban Angliában. Ezenkivül figyelemmel kiséri a törvényhozás munkáját, a társadalmi élet káros és a fejlődést gátló kinövéseit. Munkája tehát nem tisztán egyházi, hanem egyetemes, szociális kérdésekkel és problémákkal is foglalkozik.

A sheffieldi konferencián e sorok irója is jelen volt s ugy gondolja, hogy e lap olvasóit érdekelni fogja egy s más dolog, ami a konferencián történt.

Londonból mentem Sheffieldbe. Londonban töltöttem a husvéti szünidő négy hetét, három nap kivételével, melyet egy kedves magyar unitáriusbarát angol család házánál töltöttem.

Az állomáson már sok kedves ismerőssel találkoztam, kikkel a hampsteadi gyülekezet egyik estélyén ismerkedtem meg. A vasuti kocsiban egy öreg urral kerültem szembe. Alig öt perc mulva kiderült, hogy a velem szemben ülő ur, Moore Philemon nyugalmazott unitárius lelkész, apámnak osztálytársa volt ezelőtt 47 évvel Londonban. Kedves diákéleti epizódokat mondott el a szimpatikus öreg ur.

Délután 2 órakor érkeztünk Sheffieldbe. A konferencia megalakulása után a sheffieldi polgármester teájára sietünk a városházára. Jókora tömeg. Négy-ötszáz emberre becsülöm. A polgármester üdvözletére Street Kristóf nyug. unitárius lelkész, a konferencia elnöke válaszol. Street Kristóf nálunk is járt Erdélyben, mintegy 25 évvel ezelőtt. Hetven körül van, de tevékenysége és magas intelligenciája, valamint szimpatikus egyénisége miatt általános tiszteletnek örvend most is, mint ezelőtt.

A tea után gyülés van. Adminisztrativ ügyeket tárgyalnak. Félnyolckor templomba megyünk, az Upper Chapelbe. Történelmi

hely, minden köve és szeglete angol hitelődeink hősies, halálmegvető bátorságáról, hithüségéről és áldozatairól tanuskodik. A templom és karzat zsufolásig telve. A beszédet az öreg Tarrant, az Inquirer szerkesztője tartja. Alapigéje a 116. zsolt. 12. verse: Mivel fizessek az Urnak minden én hozzám való jótéteményeiért? Az egész istentisztelet vonzó és felemelő. Gyönyörü kar- és gyülekezeti énekek. Az angol istentiszteletet nagyon szeretem. Több a cselekedet és kevesebb a beszéd, mint a miénkben. Közvetlenebb, talán kissé misztikusabb, de mindenesetre megkapó, különösen ha a beszéd is jó. Pedig az legtöbbször jó és tartalmas, a korral haladó és aktuális a szó legnemesebb értelmében. Az angol pap, legalább amit én eddig hallottam, mindig ujat és mindig a legjobbat igyekszik adni. Semmi frázis és szónoki fogás, de igen gyakran a kérdést ügyesen állitja be s a problémák mélyébe pillant.

Lehet, hogy az angol prédikáció inkább értekezés. Ha azonban ez az értekezés jó, sokkal jobban leköti a figyelmet, mint egy kevésbbé száraz, de kevésbbé tartalmas vagy kopott, szinehagyott tartalmu szónoklat. Ebben a tekintetben az angol prédikáció, ha avatott kezekben van, a fejlődés magasabb fokát képviseli, mint a miénk.

A második nap első eseménye a Unity Chapelben lefolyt urvacsorai istentisztelet. Az öreg Carpenter tartja az ágendát. Ő ma az angol unitárizmus legtiszteltebb alakja. Egyike a régi nagy professzoroknak. Ilyen „nagyok“ bizony most itt sincsenek.

Maga az urvacsorai szertartás áhitatos és mély benyomást keltő volna, ha nem volnának sokan, akik nem vesznek — még a papok között is.

Az elnöki megnyitó magasszinvonalu, széles látókörü megnyilatkozása egy a vallás és a társadalmi élet égető problémáit tárgyilagosan megitélő embernek. Az Inquirer legközelebbi száma egy mellékletet fog hozni, amelyben a konferencián elhangzott előadások benne lesznek. Angolul tudó kollégáim figyelmét felhivom e mellékletre. Ha kéri valaki, én is szivesen elküldöm.

Az elnöki megnyitót követő ülés a papok, özvegyek és árvák ujonnan szervezett nyugdijalapjával foglalkozik. Az egyik szónok Mrs. Sydney Martineau. Micsoda asszony! Hogy tud beszélni! Hogy tudja egyesiteni az erőt és értelmet a női finomsággal és rábeszélő képességgel! Élvezet hallgatni. De nemcsak beszél, hanem tesz is. Egymaga 1000 fontot (egymillió leu) adott a nyugdijalapra. A délutáni programm tárgya: „A vallásos elvek alkalmazása az ipari életben.“ Az egyik előadó országgyülési képviselő, a munkás (szocialista) párt tagja.

Este fél 8 órakor nyilvános meeting a Victoria Hallban. Körülbelül ezer ember van jelen. Az első szónok egy hölgy, a békemozgalomról beszél. A második lord Parmoor. Tárgya: „A népek ligája.“ Feszült figyelemmel hallgatják. Angliában mindenki bizik abban, hogy a Nemzetek Szövetsége előbb-utóbb döntő jelen-

tőségü lesz a világpolitikában. Minden beszéd vagy mozgalom, ami ezzel összefügg, a legszélesebb rétegek érdeklődésére tarthat számot. Lord Parmoor élesen birálja az angol kormányt a genfi kudarcért. Kiemeli Németország felvételének nagy fontosságát. Nem erősen tetszik a publikumnak, de a végén mégis nagy óvációban részesül. Hiába! Igaza van. Következő tárgyak: „A szabad hit kötelessége“, „A vallás szava a munkáshoz“ és végül „A mai nap hite.“ Ez utóbbi tárgyat A. Hall sheffieldi lelkész adja elő. Minden tekintetben kitünő előadás. Az egyes pontok között himnuszokat énekel az egész publikum.

Szerdán reggel rövid istentisztelet után előveszik a legfontosabb tárgyat: „Gyakorlati kérdések egyházi életünket és szervezkedésünket illetőleg.“ Szervezkedni itt Angliában vallási alapon — nagyon nehéz. Mindenki annyira féltékeny a maga „egyéni“ véleményére és hitére, hogy valósággal lázba esik, ha csak hallja is a „szervezkedés“ szót. Pedig kezdik belátni, hogy kénytelenek megtenni, mert ha nem, nincs jövőjük. A higgadtabb elemek mindent elkövetnek, hogy a nyakas angol individualizmus szélsőségeit valahogy összeegyeztessék. A szervezkedés problémája a konferencián nem oldatott meg, de sikerült kezdeményezés volt s minden remény megvan arra, hogy a három év mulva tartandó ujabb konferencián végre sikerülni fog angol unitárius testvéreinknek *egy* szervezetben tömörülnie. Az előadók: Redfern liverpooli pap és Mrs. Sydney Martineau remek beszédekben fejtették ki a szervezkedés elkerülhetetlen voltát.

Egy órakor a Unity Hallban a helyi bizottság elnöke nagy lunche-ot adott. Mintegy 140-en voltak jelen. A kedden tartott elnöki megnyitó után az elnök megemlékezett Püspökünk ez évben tartandó 50 éves püspöki jubileumáról. Meleg szavakban méltatta a Főpásztor érdemeit. Azután üdvözölt engem, mint aki Erdélyből jelen lehettem a konferencián. A szerdán délben tartott lunche-on egy rövid beszédben megköszöntem a szives megemlékezést és az üdvözletet, kérve angol unitárius testvéreinket, hogy ne szünjenek meg a jövőben se támogatni minket. Beszédem láthatóan jó benyomást tett a nagyszámu fényes társaságra s minden oldalról sok meleg, biztató, baráti megnyilatkozást tapasztaltam utána.

Este meeting volt a gyermekek számára. Igen sok volt a beszéd. Azt hiszem, a gyermekek nem nagyon élvezték.

Csütörtökön reggel az istentiszteleten C. W. Townsend miszsziói lelkész prédikált. Kitünő szónok, pompás megjelenés. Az ezt követő ülés az alkoholfogyasztás és a kártyajáték terjedésének veszedelmével foglalkozott s felhivta a kormány figyelmét, hogy törvényhozásilag jöjjön segitségére az egyháznak a népromboló szenvedélyek korlátozása tekintetében.

Következő tárgyak: „Emancipáció a hagyományok alól és a szabad szellem hivatása.“ Este a Mappin mücsarnokban fényes „Conversatione.“ Mintegy 500 ember van jelen. Pompás koncert,

kitünő frissitők. A publikum között fényes, gyémántokkal megrakott hölgyek, frakkos urak és egyszerü tiszta ruhában járó-kelő munkásemberek.

Péntek az utolsó nap. Egy tárgya van: „Mi volt Jézus tanitása?“ Egy világi ember adja elő. Jeles iró. Unitárius volt, most nem az. Most — mint ő mondja — a vadonban bolyong és keresi az igazságot. Gyönyörü előadás, áthatva az evangélium krisztusi szellemétől. Nicol Cross londoni lelkész okos, szimpatikus, kedves beszéde fejti tovább a témát. Legvégül az uj elnök, dr. Gow, a Manchester Coll. egyik tanára, pompás beszéddel zárja be a konferenciát, kimutatva, hogy mi volt és mi ma az angol unitárizmus feladata. Ének és áldás fejezi be a gazdag programmu konferenciát.

Varga Béla.

Hankinson ujra Erdélyben járt.

Sokan ismerjük a budapesti quäker és unitárius segélyező misszió vezetőjét, aki egy pár fonttal a zsebében bejön évente egyszer-kétszer Erdélybe is. Hogy ilyenkor milyen módon és kikkel gyakorolja a szeretet cselekedeteit, azt nem emliti. Ahol megfordul, ott felkeresi az unitárius templomot, lelkészt s esetleg más olyan családokat, akik az unitáriusok munkájában részt vesznek.

Április 17-én utazott Szászrégenbe, hol egy régi barátját látogatta meg, aki a háboru előtt Londonban vendége volt. Házigazdája elvezette Farkas Albertné Boros Irén urnőhöz, aki mint Londonban a Channing House School volt növendéke, a kérdések özönével árasztotta el, melyekben régi iskolája és barátai iránt tudakozódott. Kedves volt őnagyságától hallani, hogy a vidéken lakó unitáriusok koronkint házuknál találkoznak s istentiszteletet is tartanak. Onnan Vécsre, a báró Kemény-család meglátogatására ment. Ott a család egy másik angol barátját, Mr. Patont találta. Paton urat Kolozsváron sokan ismerik. Szászrégenből Marosvásárhelyre utazott s ott néhány barátját meglátogatván; ezek az unitárius egyházi épületeket mutatták meg, a szép világos termet, ahol a gyülekezet hetenkint istentiszteletre gyül össze. A lelkész nem volt otthon s igy vele nem találkozhatott. Marosvásárhelyről autón Segesvárra szintén régi londoni barátjával, Veress Jenővel ment. Meglátogatta az unitárius lelkészt, az imaházat, részt vett egy gyülésen s az estét a gyülekezet tagjaival töltötte. Egy napra Székelyudvarhelyre ment, itt felkereste a lelkészt és a templomot, melynek szépsége gyönyörködtette. Egy családot látogatott meg, melynek egyik ifju tagja nemrégen halt el Budapesten. Együtt ebédelt Lőrinczy Dénes és Géza szüleivel. Mialatt Angliában tanult Lőrinczy Dénes, sokszor kereste fel Hankinsont. Egy napot töltött Tordán régi ismerőseinél, felkereste Lőrinczy esperest is. Régi vágyam teljesült ezuttal, — mondja Hankinson, — mert már évek óta látni óhajtottam Marosvásárhelyt és Székelyudvarhelyt, mert e városokról sokat olvastam.

Rendesen meglátogatja Kiss Sándor kolozsi lelkészt is, kinek neveltleányától, Bácsi Máriától hoz Budapestről üdvözletet. Mr. Hankinson, mint a többi magyar leányoknak, akik a londoni Channing House Schoolban tanultak, Bácsi Máriának is londoni tanuló korában patronusa volt.

Mr. Hankinson Kolozsváron minden alkalommal dr. Kiss Elek theol. dékán vendége, kivel szemben Angliában a háboru alatt is a legnagyobb jóakaratot tanusitotta.

oooooooooooooooccccccccccccccccccccccccccc

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Lapzártakor értesülünk, hogy báró Daniel Lajos isk. felügyelőgondnok ur meghalt. Bővebbet jövő számunkban.

A reformátusok uj püspököt választottak a nem régen elhunyt Nagy Károly helyébe dr. Makkay Sándor személyében. A választás egyhangu tüntetéssel történt s a király máris megerősitette. Melegen köszöntjük az uj püspököt, a kitünő irót, a humánus embert és a türelmesen buzgó egyházfőt. Kivánunk munkájára áldást és bő gyümölcsözést magyar népünk lelki életében.

Hálás köszönet. Báró Petrichevich-Horváth Kálmán tb. főgondnok ur Őméltósága atyai gondoskodásának a tárgyai közé a brassói egyházközséget is bekapcsolta, midőn az ujesztendő alkalmából, önkéntes elhatározásból, a brassói unitárius templomépitésre Hadházy Sándor egyh. pénztáros utján 100 L.-t küldött. E szives adomány értékét nagyra növeli annak tudása, hogy e lépést az igazán nagy főgondnokokra emlékeztető főgondnokunk akkor teszi, amikor vagyona nagy részétől megfosztották s megmaradt csekély jövedelméből emelkedett lelke mégis sokfelé juttat. De szép tettének különös jelentőséget ad az a tény, hogy amióta egyházi főhatóságunk a brassói egyházközség kiépitésének egyetemes unitárius jellegét kimondotta, ez az első olyan adomány, mely a határozatot foganatositja s minden kérés nélkül önként jön. Midőn még a hivatottak részéről is a szükséges anyagi és erkölcsi segités helyett annyi kicsinyes gondolkozás jut kifejezésre, nem titkolhatjuk el őszinte örömünket és mély hálánkat a nagy lélek ily szép megnyilatkozása felett. — Kiegészitésül nagy tisztelettel és köszönettel emlitjük fel Palatka Domokos Cfr. vonatvezető lélekszerinti unitáriusságát, aki a fenti célra szintén 100 L.-t küldött Balázsfalváról. Nem annyira az összeg nagysága, mint különösen a lélek kivánkozik a nyilvánosság elé, mely azt diktálta.

Leányotthonunk a templom és az iskola között kedves tanuló, üdülő és játszóteret kapott. Ebben, valamint az uj fürdőszoba berendezésében a D. F. E. Nőkszövetsége buzgó közremüködésének sokat köszönhetnek a szülők és a leánynevelés barátai.

Püspöki vizsgálatot tart ezuttal a küküllői körben dr. Boros György főjegyző, mint püspökhelyettes. A vizsgálat május 31-én Segesvárt fog kezdődni.

Gyülekezeti élet Szentgericén. Az a belső épitő munka, melyet a mai idők ugyancsak megkivánnak, legtöbb egyházközségünk példájára, Szentgericén is beindult és zajtalanul bár, de kitartó céltudatossággal folyik. Az egyházközség kebelében két énekkar müködik. Egy vegyeskar és egy férfikar. Eltekintve az erkölcsi sikertől, egy évi müködése alatt közel tizezer lejjel gyarapitotta az egyházi vagyont a dalárda. Jelenleg, a tavaszi munkaidő beállván, többszólamu ének helyett gyülekezeti énektanulás van soron. Minden héten egyszer vallásos estélyre gyülnek össze kicsinyek és nagyok. Ez estélyeknek kedves, derüs pontját szokta képezni az alig négyéves *Kuti Bercike* meglepően és bámulatraméltóan ügyes szavalataival. A nagyok között *Varga György* gondnok fejt ki dicséretes buzgalmat a tervezett kulturház mielőbbi felépitésében. Ez épülettel szentgericei gyülekezetünk is el fog érkezni haladásának és müvelődésének egy uj, történelmi fejezetéhez.

Kovács Buba meghalt! Ez a lesujtó hir, mint gyujtó villám cikázott végig Kolozsvár magyar közönsége szivén április 19-én. Kovács Kálmán és neje Boros Margit leánya, a bájos, okos, rendkivül tehetséges, a mindenkit szerető, az életért rajongó drága leány élete 18-ik évében, április 18-án este 9 órakor, édesanyja kezét fogva félbeszakitotta imáját, mert „fáradt“ volt, behunyta szemét és már halott volt. A szülői szeretet, az anyai ápolás, az orvosi tudomány csodát müvelt nála, mert nemcsak megnyujtotta mindenki előtt kedves életét, hanem reményt is nyujtott a fölépülésre. Nem ugy történt, ahogy mindenki akarta! Koporsóját a könny és virág teljesen elboritotta, sirja fölött a szeretet virraszt s emléke ott ragyog a jó lelkek tükrében. Kovács Buba nem halt meg, csak aluszik.

A sirra helyezett koszoruk és csokrok feliratai: Drága Bubánknak — Anyuka, Apa és Margitka; Őszinte részvéttel — Dr. Pop Livius és neje; Klárikának — Kálmán bácsi; Őszinte részvéttel — Ugron István; Bubának szeretettel — Keresztanyja; Bubának szeretettel — Mikó-család; Kis hugomnak szeretettel — Nina néni és Józsi bácsi; Bubának — Irma néni, Lajos bácsi, Irmuska, Gizi, Lajoska; Drága Bubánknak — Nagymama, Laci, Sanyi, Keresztapa; Édes, jó Bubának — Margit néni és Lulu bácsi; Nagyon szeretett drága kicsi Bubának — Ella néni, Gyurka bácsi, Évike, Gyurika, Gabika; Bubának — Szent-Iványi József és neje; Felejthetetlen drága Bubának — Lenke, Irén és Margit néniék; Őszinte szeretettel — Piki, Albert, Tuli; Drága Bubának — Emma néni; Vaska Dezsőék; Drága jó Bubámnak — Rózsika; Bubának szeretettel — Petresék; Vili — Iván; Szeretettel drága jó Bubánknak — Róza néni, Kálmán bácsi; Mély részvéttel — dr. Koleszár László és

családja; Drága Bubának igaz szeretettel — László József; Szerettünk s szeretni fogunk — Gyuri bácsi, Róza néni; Drága Bubának — Dódi és Jenő, Zsófika; Utolsó üdvözletül — Dr. Jelen Gyula; Bubának — Farkas Gyula és neje; Kedves jó Bubának — Klára és Laci; Bubának szeretettel — A néni, Erzsike és Jancsi bácsi; Őszinte részvéttel — Dr. Kuhn Ottóné; A nemesszivü jó Bubának — Mária és Rózsika néni; Bubának szeretettel — Anna néni és Vári bácsi; Őszinte részvéttel — Vernes László és Péterfi László; Kicsi Buba a viszontlátásra! Isten vele! — Biró, Patay; A gyönyörü Bubának — Perédy Gyurka; Klárikának — a Leányotthon; Jenő bácsi — Mády néni; Bubának — Borbély István és családja; Maschke-gyerekek; Bethen György — Bethlen Györgyné; özv. Dr. Nyiredy Gézáné; Székely Jánosné; Istvánffy Sándorné; Röder Jenő; Röder Jenőné; Dr. Lukácsi József; Dr. Makkai Sándorné; Petres Kálmánné; özv. Nagy Jánosné; Dr. György Lajosné; Br. Hackéné; Kovács Jánosné; Dr. Jancsó Ödönné; Farkas Albertné; Varga Lajosné; Dr. Tavaszy Sándorné; Klárikának — volt osztálytársai; Bubának a legáldottabb léleknek — Gálffy Zsiga és családja; Bubának — Nagy Józsiék; özv. Hirsch Lajosné; Bubának — Márkosék; Legdrágább Bubánknak — Laci és Sanyi; Őszinte részvéttel — Országos Magyar Párt; Őszinte részvéttel — Klatrobetz és neje; Kovács Bubának — Ürmössy Károlyék; Kedves kis Bubának — Klumákék; Igaz barátsággal — Huszár Pálné; özv. Árkossy Gyuláné; Őszinte részvéttel — Vékás Lajosék; A drága Bubának — özv. Hirsch Mayerné; Kouba-család; Dezső József és neje; özv. Csiky Antalné és Brósz Ilona; — Drága Bubánknak — Lenke néni, Judit, Ágnes.

Az egyház pénztárába kitett iven Kovács Buba emlékére koszorumegváltás cimen az unitárius leányotthon javára eddig 11.000 leunál többet adtak össze a bánatos családnak, az elhunyt drága gyermeknek s a nemes intézménynek őszinte jóakarói. A kedves lányka emléke ifju lányainknak nevelését segiti elő.

Segesvári egyházközségünkben f. év március hó 4-én tartotta meg Gvidó Béla esperes ezévi vizsgálatát. Az értekezlet előtt istentisztelet volt, amelynek végeztével magasztos egyházi énekek és szavalatok gyönyörködtették a jelenvoltakat. Másnap márc. hó 5-én este 8 órakor Gvidó Béla esperes tiszteletére barátai egy meghitt társasvacsorát rendeztek. Nagy Béláné tiszteletesasszony kezdeményezésére a Dávid Ferenc Egylet Ifjusági Köre havi programmos teaestélyek tartását határozta el. Az elsőt márc. hó 27-én szép anyagi és erkölcsi sikerrel az Iparos-Egylet olvasóköre helyiségeiben rendezték.

☞ ***Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny" ingyen jár!***

Székelykereszturi véndiákok találkozója. Május 29-én és 30-án lesz a székelykereszturi unitárius főgimnázium volt növendékeinek véndiák-találkozója, amire ujból a legmelegebben felhivjuk olvasóink figyelmét. Az intézet vezetősége nemcsak azokat hivja találkozásra, akik az intézetben végeztek, hanem azokat is, akik rövid ideig voltak az intézet tagjai, de hálával gondolnak vissza ott eltöltött tanulóéveikre. A meghivókat most bocsátják szét. Az ünnepség programmja: Május 29-én (szombaton) ismerkedési est a kaszinó helyiségeiben. Május 30-án d. e. $^1/_2$9 órakor gyülekezés a kaszinó udvarán, ahová az intézet jelenlegi diáksága felvonul a véndiákok üdvözlésére. 9 órakor együttes levonulás az unitárius templomba istentiszteletre, 11 órakor hódolás a régi Alma Maternek, majd átvonulás az uj épület tornacsarnokába véndiák-találkozóra. D. u. 1 órakor közebéd a régi intézet nagytermében. D. u. 5 órakor ifj. tornaverseny a régi intézet játszóterén vagy a tornacsarnokban. Este 9 órakor: müsoros estély és véndiák-bál. A vendégek elszállásolása lehetőség szerint magánosoknál fog történni, de mindenkinek gondoskodnak szállásról, aki legkésőbb május 23-ig jelentkezik, bejelentve azt is, hogy hányadmagával és mikor érkezik. Az intézet vezetősége ujból kér minden véndiákot, hogy jelentse be nemcsak a saját cimét, hapem azokét is, akiknek hollétéről tudomása van. A kereszturi unitárius főgimnázium minden volt növendéke, aki e sorokat olvassa, a maga hatáskörében tegyen meg mindent a találkozó sikerének érdekében! Keresse meg levélben volt osztálytársait, agitáljon részvételük mellett s ha külföldön él, a sajtó utján is tegye mennél szélesebb körben közhirré, hogy május 30-án minden véndiáknak, aki valaha az unitárius gimnáziumban tanult, Székelykereszturon találkoznia kell. A tisztelendő lelkész uraknak is hathatós támogatását kéri az intézet vezetősége! Mindennemü jelentkezéssel a gimn. igazgatóságához kell fordulni.

A medeséri unitárius egyházközségben husvét másodnapján egy minden tekintetben nagyszabásu ünnepség zajlott le a távoli és közeli vidék résztvevése mellett. A harangszentelési beszéddel kapcsolatban felolvasta dr. Kiss Elek theol. dékán a főtisztelendő püspök urnak meghatóan szép főpásztori levelét; a templomba elhelyezett hősök művészi kivitelü emléktábláját felavatta Lőrinczi István tb. esperes s a nők által vásárolt és elkészitett két gyászlobogót Marosi Márton kadácsi lelkész szentelte fel. Imát Ütő Lajos, zárszót és záróimát Kozma Zoltán lelkészek mondottak. A harang beszerzésének történetét Pálffy Albert helybeli lelkész adta elő s Farkas Gábor énekvezér vezetése mellett kiválóan szépen énekelt az általa jól betanitott egyházközségi férfikar. Gálfalvi Péter kadácsi énekvezér vezette a közénekeket. Sófalvi Balázs, Szász Ida, Lukácsi Mózes, Kibédi Gergely szavalata és Szabó Juliska éneke igen szépen sikerült. Délután népes közebéd volt s este Rátkay L.: Felhő Klári cimü népszinművét adták elő nagy sikerrel. Szerepeltek: Szabó Ida, Kibédi Áron, Bartalis Juliska, Pál Irma, Varga Lajos,

Sófalvi Pál, Szabó Zsigmond, Demeter János, Andrási János, Dobos Róza, Varga Anna, Szabó Albert, Bartalis Lajos, Dobos László, Szász Ferenc, Szabó Juliska, Pál Ferenc, Varga Gábor. Sugott Ambrus Péter. Hisszük, hogy e nagy nap Medesér történetében sokat jelent a jövőt illetőleg is. Isten áldása legyen vele!

A clevelandi unitárius egyházközség 12 dollárt küldött a kolozsvári s 10 dollárt a kereszturi középiskoláinknak. Hálás köszönettel vettük.

Máté Sándor bágyoni ny. unitárius kántor egy ügyes, unitárius gyermeket örökbefogadna — amint irja — s a jelentkező forduljon hozzá a közelebbiek megbeszélése végett. (Bagin, Turda.)

A nyárádszentlászlói Nőkszövetsége 2730 leut adott az Egyházközségnek, hogy a templomon levő legszükségesebb javításokat eszközöljék vele. — A Dalárda 2500 leuját szintén átadta, hogy a tanitói konyhát fedjék be és a fenmaradó összeget szintén templomreparálásra fordítsák. Egyházközség hálás köszönetét nyilvánitja s nagy örömét fejezi ki a haladást munkáló tevékenykedések felett.

Köszönet. A brassói unitárius templomépités céljára a következő szives adományok történtek (folytatás): Török Sándor adománya Brassó 500 leu, Pál János adománya Brassó 250, Gálfalvi Sámuel adománya Gálfalvi Kálmán tragikus halála alkalmából 500, Unitárius főgimn. tanári kara és ifjusága Székelykeresztur 700, Halmágyi Gábor adománya el nem fogadott munkadij fejében Brassó 100, Barabás Ferenc és neje Barabás Ágnes adománya Árkos 100, Dimény Mózes gyüjtése Hosszufalu 300, Tellmann Béla adománya Brassó 500, Albert Károlyné adománya Brassó 50, Andrássy Árpád adománya Brassó 100, Gossman Béla adománya Brassó 80, Szentpáli Albert adománya 40, Bartha Miklós adománya Brassó 300, Téli táncestély tiszta jövedelme 22.598, Majális tiszta jövedelme 13.959, Dr. Kerekes István adománya Marosvásárhely 500, Magyari Lajos és neje adománya Benedek Jánosné halála alkalmából koszorumegváltás cimen 300, Szabó Dénes gyüjtése több helyen 245, Szabó Dénes gyüjtése Bölönben 923, Általános Kereskedelmi R. T. Brassó adománya 200, Palatka Domokos adománya Balázsfalva 100, Veress N. adománya Täglich L. utján 200, Br. Petrichevich-Horváth Kálmán adománya ujévi ajándék cimen Felsőzsuk 100 leu. Midőn a fenti szives adományokért, valamint a gyüjtők fáradságáért a brassói unitárius egyházközség nevében hálás köszönetünket fejezzük ki e helyen is, tisztelettel kérjük mindazokat, egyeseket és egyházközségeket, kiknél gyüjtőiv van, hogy bármily csekély adománnyal azt mielőbb visszajuttatni sziveskedjenek. *Kovács Lajos* s. k. lelkész, *Fazakas József* s. k. gondnok.

Dr. Boros György: Szivemet hozzád emelem, női imakönyv, **Csifó S.:** Szentábrahámi imádságos könyve, **Vári Albert:** Imádságos könyv, kaphatók szerkesztőségünkben.

Kérelem. Az Unitárius Közlöny kolozsvári előfizetőit felkérem, hogy hátralékban levő dijaikat juttassák el közvetlenül a pénztárunkhoz, a Teológiai Akadémia tanári szobájába, minthogy a többször is megkisérelt beszedés célhoz nem vezetett és a dijak jelentékeny része sem elegendő a beszedéssel járó költségek fedezésére. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Az „Unitárius Könyvtár“ sorozatában az eddigi csinos kiadásban megjelent Gagyhy Dénes: Dávid Ferenc, Vári Albert: Miért vagyok én unitárius? Gálfi Lőrinc: A jelenkor Jézusa, Vári Albert: Berde Mózsa cimü négy füzet. Mindenkinek szivesen ajánljuk. A két első ára 5—5, a két utóbbié 10—10 leu.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 18-tól április 26-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Nyárádszentmártoni Nőegylet, Ármánkó Dávid Bernadea, Kelemen Árpád Kál, Lőrinczy László Cleveland, Gálfalvi Kálmánné Brassó, Csiki Gábor Budapest, Ambrus Kálmán, Simó Mihály, Szilágyi Sándor Lupény, Árkosi Ferenc, Csép Lajos, Koronka Dénes Vulkán, Szücs Ferencné Nagyvárad, Pataky Kálmán Nyárádszentlászló, Pap Dániel, Dávid Ferenc Egylet, Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva, Németh Albert Székelyudvarhely, Szatmáry Lajos Parajd, Török Lajos Énlaka, Csifó Salamon, Csifó Salamonné, Papszt Gyula, Weress László, Kelemen Lajos, Vaska Dezső, Took József Kolozsvár 1926-ra. Dobos József Kál, Borbély Samu Vulkán 1925-re. Unitárius Egyházközség Lokod, Özv. Botárné Borbély Anna Torockó, Kovács Dénes Szászrégen, Pálffy István Marosludas, Kálmán Zsigmond Lupény, Balog Samu Vulkán, Solyom Györgyné, S. Nagy Józsefné, Alföldi Andrásné, Pálffy Mártonné, Botár István, Vári Albert Kolozsvár 1925—1926-ra. Fazakas Olga Kolozsvár, Gyulai Béla Sinfalva, Sebestyén Sándor Barót, Dr. Sárdi Elemér, Ambrus Géza, Bencédi Irénke, Csathó Pálné, Dr. Csulak Mihály, Derzsi Dezső, Dr. Fekete Sándor, Özv. Graef Antalné, Gálffy Zsigmond, Jakab Géza, Dr. Kauntz Józsefné, Minerva Részvénytársaság, S. Nagy László, Dr. Nyiredi Gézáné, Pálffy Sándor, Tana Ferenc, Puhala József, Özv. Anca Aurélné, Dr. Mikó Imre, Miklós Zsigmond, Dr. Kiss Ernőné, Király József Kolozsvár 1924—1926-ra. Dr. Abrudbányay Géza, Alexi Ferencné, Dr. Benedek Miklós, Fangh Erzsébet, Farkas Gyula, Farkas László, Özv. Farkas Vilmosné, Dr. Gyergyai Árpád, Gurát Béláné, Dr. Jancsó Ödönné, Dr. Márkos György, Nagy Kálmán, Dr. Pataki Jenőné, Pap Domokosné, Renner Emilné, Sikó Lajos, Szabó Pál, Szigethy Cs. Miklós, Vass Domokosné, Dr. Veress Géza, Dr. Várady Aurél, Fülöp Miklós, Placsintár Károlyné Kolozsvár 1923—1926-ra. Török Lajos Énlaka, Özv. Lőrincz Károlyné, Dahlstäm Kálmánné, Id. Barabás Lajos, Dancs Lajos, Barabás Gábor Árkos, Benedek Lajos, Benedek Gyula, Keresztes Gyula, Bartha Lajos, Ferencz Lajos, Gazdag Miklósné, Darkó Lajos Nagyajta, Nagy Lajos, Serester

Ignác, Sigmond Tamás Kökös, Id. Bedő Lajos Kálnok, Para Ida Sepsiköröspatak, Bálint Mihály Brassó, Tamás Jánosné Marosvásárhely, Özv. Miklós Györgyné Kobátfalva, József János, özv. Csegezy Gáborné, Özv. Csép Mihályné, Csép József, Kovács Mózes, Csegezi Máténé, Csongvay Dénes Bágyon, Vida Géza Sepsiszentgyörgy, Szakál Mihályné, Kászoni Sándor Erzsébetváros, Pap György, Gvidó Béla esperes, Ifj. Gvidó Béla Dicsőszentmárton, Ifj. Udvari György, Id. Tánczos János, Unitárius Egyházközség Magyarsáros, Mircse Dénes, Ifj. Nagy Lajos, Osváth Domokos Kobátfalva 1926-ra, Bölöni Vilmos, Vizi Gézáné Székelyudvarhely, Zoltán György Nagyajta, Bódi Imre Brassó 1925-re. Simon Józsefné Nagyajta, Szabó Dénes, Kiss Gyula, Kádár Sándor, Székely Kelemen Sepsiköröspatak, Ilkey Elek Brassó, Özv. Török Bertalanné Érkörös, Bella Edéné Marosvásárhely, Baranyai Pál (alsó), Kaszás Gyula, Bottyán Balázs, Balogh Pál, Balog Mihály P., Csép Tamás F., Árkosi Dezső, Benke Zsigmond, Simonfi Máté, Özv. Pálffy Máténé, Pálffy Tamás, Szép Gábor, Csép János, Fodor Tamás, Csép Ferenc F. Bágyon, Raffaj Ferenc Dicsőszentmárton 1925—1926-ra. Bedő Béla Kálnok, Unitárius Egyházközség Torockószentgyörgy, Árkosi Mihály, Balogh Mártonné Bágyon, Unitárius Egyházközség, Márton András, Kozma Zoltán Székelyszentmiklós, Unitárius Egyházközség Nagysolymos, Unitárius Egyházközség, Zsakó Gyula Kissolymos 1924—1926-ra, Kaszás Anna, Fehér Mihály, Simonfi Elek Bágyon 1924—1925-re. Alapitói dijat fizettek: Unitárius Teológiai Akadémia Kolozsvár 500 L., Incze Zsigmondné Olthéviz 100 L., Kovács Margit Kolozsvár 200 L., Uzoni Imre Kolozsvár 500 L., Demény Andor Kolozsvár 400 L., Lőrinczy Dénes Lupény 100 L., Kovács Irén Resica 200 L., Reichert Károly Datk 450 L., Unitárius Egyházközség Homoródszentpál 300 L., Barla Dezső Marosludas 200 L. és Varga Andor Magyarsáros 500 L.

Kolozsvár, 1926. április hó 26-án.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Szerkesztői izenet: Ki nem jöhetett cikkekért, versekért stb. türelmet kérünk.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

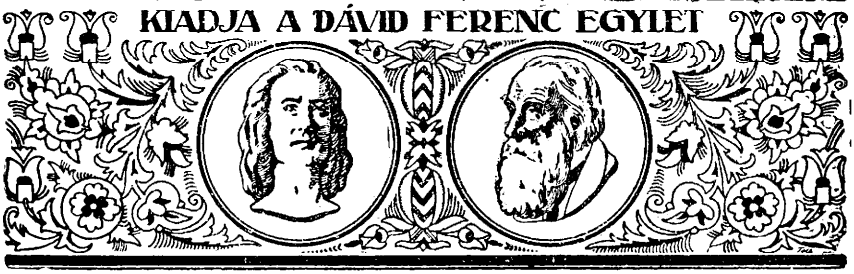
Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Junius 6. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Ünnepek után.

A nagy ünnepek elmultak. Karácsony, Husvét, Pünkösd a multé már; a lélek azonban, amely ünnepelt, a mult értékeinek megbecsülése mellett a jövőt is célozta.

Kedves szánkázásnak, friss rügyfakadásnak, virág tavaszi illatának egymás után mondunk bucsut s minden figyelmünket és erőnket az eljövendő munkás nyár megélésére forditjuk.

„Kiünnepeltük magunkat", lelkünk megfürdött az áhitat és komoly elmélyedés éltető vizében; megfürdött és megujhodott abban a tudatban, hogy jövő elhivatásában elég erős lesz a megpróbáltatások elviselésére s értékes cselekedetek végzésére.

Az ifjuság nevelőintézeteiben még számadás előtt áll, de már szorongva gondol arra a pihenésre, ami az iskola után a nagy természet diszes kertjében vár reá. Némelyik pihenésre, másik meg munkára — mert a székely gyermek télben eszét élesitgeti, nyárban pedig atyjának segit szorgos munkaközben s mig testileg dolgozik, müvelődik lélekkel, közelebb jut a jó ember megvalósitásához.

Gyermek és ifju barátaim, föl a nyári izomfejlesztő, kitartásra szoktató, idegeket helyrehozó munkára s ne feledjétek, hogy a mezei munka — nem hajtva tul — a legjobb kezesség a jövő esztendő sikeréhez!

Ünnepek után dolognak van helye s nemes munkára készt a gazdag természet.

Kedves olvasónknak a hosszu nyárhoz, szorgalmas munkához sok erőt, jó egészséget kivánunk, hogy legyen majd áldás bőven s Istennek áldása jusson olyan kezekbe, melyek megérdemlik azt.

Dr. K. E.

TŰZHELY MELLETT

Ésaiás könyvéből.

5.

(Ésaiás 8: 17—19 és 29: 10—11. Dall. 184, vagy — változtatással — a 279.)

1. Felöltözéd a mély álomnak lelkét,
Világtalan szegény útszélre vert nép.
Látásod mint a lepecsételt irás,
Hallgat s ha szól, csak vádol, sejtet, — sirt ás.
Halottidézőktől kell tudakoznod
S nem Istenedtől kéred számon sorsod?!
[Halottidézőktől tudakolod
S nem Istenedtől, sorsod mint forog?!]

2. Az élőkért a holtakat vered fel,
Nem tudsz beszélni élő Isteneddel,
A suttogók, a sipogók szavára
Minek haligat, kinek az Úr a vára?!
Elrejtezé bár bús arcát előled.
Pecsétes könyve csak beszél felőled:
[Elrejtezé bár bús arcát, ne félj;
Pecsétes könyve rólad is beszél:]

3. Bolyongni fogsz sokáig még a földön
S nem lesz sebedre aki írat öntsön,
Szorongatásod hosszu éjtszakáján
Csontodba mar a szörnyü leviáthán,
De könyvbe lesz felírva minden, minden,
Ne félj, remélj, lát mindent fent az Isten.
[De könyvbe ir mindent egy kéz, ne félj,
Lát mindent fent az Úr, remélj, remélj.]

Pálffi Márton.

Erős fiú.

Nem félek, kétségbe nem esem,
Legyen bár sorsom mostoha,
Sujtson az élet, arcba vágjon,
Vészek, viharok ostora;
S ne legyen senki barátom,
Bajaimban aki szánjon:
Azért hiszem rendületlen,
Hogy el nem veszhetek soha;
Mert ki gondol az árvára,
Istennek lesz rám is gondja!

Lőrinczi Miklós.

Este van már...

Este van már, késő este,
Fáradt vagyok lefekszem,
Amig alszom viselj gondot,
S oltalmazz jó Istenem!

Szálljon álom szemeimre,
És szivembe nyugalom.
Csendes éjjel, szelid éjjel,
Ringasson, elaltasson.

Ha kél a nap, az ébredő
Virággal fölébredjek.
Jóságodért Téged áldva,
Dalban dicsőitselek!

Lőrinczi Miklós.

Elhagyott ház.

Patak mellett egy kis dombon
Még áll a ház üresen.
Fedélzete foszladozik
Fehér fala bomladozik
Napról-napra csendesen.

A hű lakó fecskemadár
Hűtelenül szállt tova.
Elhagyta az ereszalját,
A kis udvar némaságát
Pusztulását megunva.

Megszokta már a faluban
Szomszéd, rokon, jóbarát
S talán csodálkozva néznék,
Ha a romló-bomló hajlék
Visszakapná gazdáját.

Lakósai merre mentek?
A szél beszél csak róla
Akkor, midőn szabad szárnyon
Zúg keresztül tört ablakon
Fel-felsirva, zokogva.

Oh! volt benne vidám élet,
Meleg fészek, napsugár...
Lobbant a tüz kebelében,
Dobbant a sziv szeretetben, —
Nem volt mindig ily sivár.

Csendes este összejöttek
Jó emberek, rokonok.
A fonóban régi nóta, —
Leány, legény azt dalolta:
Mikor leszünk boldogok?

Boldog mikor lesz az ember?
Igen — kérdem magamban.
Lám — elhagytak meleg fészket
És biztatóbb reménységet
Vártak egy más országban.

Ahol küzdve együtt éltek
S Isten nevét tanulták,
Hol a bölcső-ének hangzott,
Szülő, gyermek csókot adott...
Azt a helyet elhagyták.

Idejöttem. — Már csak magam
Állok puszta házunkban.
Anyám hangját most is hallom,
Családunkat ujra látom, —
— Nem, — csak fájó álomban.

Roskadozó kicsiny hajlék,
Kik elhagytak, üzennek:
Ne várd őket mindhasztalan,
Idegenben elfáradtan,
Remény nélkül pihennek.

Szász Dénes.

---

*A serdülő kor és a szülők.**)

Ne ütődjenek meg, mélyen tisztelt hallgatóim, hogy én, az öreg ember, az ifjuságról akarok Önöknek beszélni. Erre nekem három okom is van. Egyik az, hogy az ember azzal szeret foglalkozni, arról gondolkodni és elmélkedni, ami maga óhajtana lenni, még akkor is, ha lehetetlen az, amit óhajt. A másik az, hogy én egy már meglehetősen hosszu közéleti pályát futottam meg s e hosszu idő alatt, akár az iskolában voltam, akár otthon, családom körében pihentem, mindenütt nagy gyermeksereg vett körül: már el sem tudom magamat képzelni egy nagy sereg környező gyermek nélkül. Volt hát alkalmam elég az ifjuság életével foglalkozni s megfigyelni testi és lelki fejlődését. Ugy vagyok ezzel, mint a vén cigány, aki csak egy nótát tud, mindig azt játsza. Harmadik és legfőbb okom pedig az, hogy az ifjuság az, amelynek a miveltségén és nevelésén, a lelki és erkölcsi kialakulásán fordul meg nemzetünk sorsa és jövője. Az ifjuság az a drága kincsünk, amelynek a megőrzése biztositja e földön nemzeti létünket, kulturális és erkölcsi javainkat, melyeket őseinktől örököltünk s melyeket egész állományban, sőt ha lehet, meggyarapitva kell utódainkra átszármaztatnunk.

Ez igazoló szavak után engedjék meg nekem, hogy szives figyelmüket ráterelejm a mai ifjuság életének egy néhány feltünő jelenségére. Azon kezdem, hogy a mai, háboru utáni ifjuság nem az, nem olyan, mint a háboru előtti. Ne tessék megijedni: nem tartok én erkölcsi prédikációt, nem akarok én az elmult idők dicsérőjének és magasztalójának beállani. Ellenkezőleg: meglátom én a multak hibáit is és a jelen erényeit is. Csak rá akarom figyelmüket terelni néhány olyan jelenségre, amely feltünik nekem s azt hiszem, hallgatóim közül azoknak is, akik más társadalmi és erkölcsi légkörben nőttek fel. S e jelenségek feltárásával és kiemelésével az a célom, hogy azokat megértetni, megmagyarázni próbáljam. Ha az ifjuság életében tapasztalható e feltünő jelenségek okai fel vannak tárva, ha tehát látjuk, hogy a mai állapotok miből, hogyan fejlődtek, akkor sok mindent megértünk, ami előtt ma fejcsóválva, értetlenül állunk meg. S a megértéstől a megbocsátásig — már csak egy lépés van.

Azt hiszem, nem állok egyedül magamra azzal a tapasztalatommal, hogy a gyermekek s kiváltképen *a serdülő koruak fellépése és viselkedése a családban, az iskolában, a társadalomban ma más, mint régebben.*

A családban a gyermeki szeretet a szülők iránt nem olyan forró, nem olyan mindent legyőző hatalom, a szülők tekintélye nem föltétlen, hanem elég gyakran helyet ad a kétkedés és birálat elég erős és kiméletlen hangjának is; a gyermeki hála érzelme elég

*) Kolozson a Dávid Ferenc Egylet estélyén 1926 május hó 13-án tartott felolvasás.

gyakran hiányzik s bizonyos fanyar cinizmusnak ad helyet a serdülés korában, amely ilyen kérdésekben nyer kifejezést: ugyan miért is lennék hálás? Talán az életemért? Talán az ételemért és ruhámért, amiről gondoskodnak? Hát nem kötelességük ez?

És magatartásuk az iskolában? A tanítók és tanárok vagy nevelők iránti tisztelet is mind ritkább jelenség. Aki abban a helyzetben van, mint például én, hogy visszatekinthet az iskola belső életének három évtizedes multjára, csodálkozással fogja észrevenni azt a nagy különbséget, amely a harminc év előtti és a mai iskola tanulója között van. Értem itt különösen és elsősorban a tanár és a tanuló között levő viszonyt. Ezt a viszonyt csak akkor tudom áldásosnak és gyümölcsözőnek elképzelni, ha az a kölcsönös bizalman és szereteten épül föl, amilyennek lenni kell a szülők és gyermekek között. Ha ez a viszony a tanár részéről a hatalmi szón és a föltétlen engedelmesség követelésén nyugszik, akkor a serdülő ifju részéről dacot, ellenszegülést, vagy ami ennél semmivel sem jobb és értékesebb: elfojtott keserü érzelmek között szolgai engedelmességet vált ki. Egyaránt áldatlan helyzet mindkettő, melyekből nem születhetik semmi jó és áldás.

És az ifjuság magatartása a társadalomban, az élet mindennapi viszonyaiban?

El tudtuk volna-e képzelni harminc évvel ezelőtt pl. fiatalemberek és leányoknak közös fürdőben való időtöltését, hogy ne mondjam: flörtölését? Vagy egész napokon keresztül majdnem Ádám-kosztümben a strandon való napkúrázását, szintén közösen fiuk és leányok? Vagy elengedték volna-e apáink és anyáink leánytestvérünket magára a gavallérjával a korzóra, a boltba, a sétatérre, a szinházba vagy moziba, vagy barátnőjéhez? Vagy felvették volna-e abban az időben a nők a mai ruhákat, melyek túlságosan számolnak a szövetek drágaságával s azért alul is, felül is rettenetesen rövidek? Vagy megengedték volna-e szülőink leánytestvérünknek, hogy levágják hajukat bubifrizurára, hogy az ugynevezett etonfrizuráról ne is tegyek említést? Hiszen jól emlékszem, mi fiatal korunkban bizonyos szánalmas idegenkedéssel néztünk arra a szegény leányra, akit az orvos valami bőrbetegség miatt arra kárhoztatott, hogy a haját levágassa. Ez csak bizonyos olyan leányoknak volt akkor kiváltsága, akik nem éltek társadalmi életet.

De nem rajzolom tovább ezeket a fiatalság életében nekem legalább feltünő jelenségeket, mert azt gondolom, hogy ezek után és alapján már igazat adnak nekem abban, amit állitottam, hogy a mai ifjuság élete sok tekintetben elüt a régebbiétől.

Most szives engedelmükkel megpróbálom ennek okait feltárni, megmagyarázni. Mikor ezekről a kérdésekről gondolkoztam, olvasmányaim közben meglepetésként hatott rám, hogy a németországi ifjuság körében van egy elég hatalmas és méreteiben kiterjedt mozgalom, melynek célja: *az ifjui lélek sajátosságának megfelelő életforma, életstilus kialakitása.* Ezt ők *Jugendkultur*-nak

nevezik. Az egész mozgalom eredő forrása az az önmagában örvendetes tény, hogy *az ifjuság a saját maga becsének, értékének, élete öncéluságának tudatára ébredett.*

Tartozom ennek az állitásomnak magyarázatával. A sorsán gondolkodó ifjuság liberálisabb része a mult század kilencvenes éveiben azt a megállapitást tette, hogy a felnőtt nemzedék, amikor az ifjuság részére iskolákat szervez, tanterveket állit össze, foglalkozásának egész rendjét megállapitja s az ifjuságot e megállapitott keretek és formák közé hatalmi szavával beállitja s az állandó munka barázdájába kényszeriti és ott vezeti, mikor mindezt teszi, tulajdonképen visszaél a szokás és hagyomány adta hatalmával s erőszakot követ el az ifjuság sajátos lelki életén. Azt teszi ez, hogy az ifjuságot egészen más, tőle, lelkétől idegen célok szolgálatába állitja, midőn iskolái utján a fennálló társadalmi rend, az állam, a vallások engedelmes csatlósaivá akarja előkésziteni, kiképezni. Ez pedig visszaélés azért, mert az ifjuságnak az életét csak átmeneti állapotnak tekinti, amelyen minél hamarább át kell esni, amelyet minél gyorsabban le kell rázni, hogy idegen, lelkétől távol álló célok igájába állitsák. Ez az előkészités, ezek a formák és szükre szabott keretek az ifjuságot minden oldalról feszélyezik és nyomják, nem engedik a vidám és diadalmas életérzés teljes kialakulását és kivirágzását s az ifjui lelket lényegétől idegen gondolatok és célok szolgálatába kényszeritik.

Itt álljunk meg egy pillanatra. Mert ezen a gondolaton áll vagy bukik ez az egész forradalmi szellemü ifjusági mozgalom s általában az ifjuság nevelésének kérdése.

Maga az a gondolat, hogy az ifjuságot, a gyermekkort kimélni kell és a legönzetlenebb szeretet érzelmével lehet csak hozzá közeledni, nem uj. Már az ókor intuitiv bölcsesége kimondotta: maxima debetur puero reverentia: a gyermekkor iránt a legnagyobb tisztelettel tartozunk. És a Názáreti Mester lelkéből nem sok mélyebb és igazabb intelem származott: Engedjétek hozzám a kisdedeket, mert ilyeneké a menyország. Az ujabb korban pedig Rousseau, a nagy francia álmodozó hagyta végrendeletként a világra azt a talán legértékesebb tételét, hogy a gyermek- és ifjukor nem átmeneti kor, melyen át kell sietni, hogy a fejlődésnek egy magasabb fokára juthassunk, hanem öncél és önérték, melyet saját magáért kell becsülnünk, a maga adottságában védenünk és őriznünk és amelynek örömeit és vidám, teljes kiélési lehetőségeit öreges, fanyar és izetlen korlátozásainkkal nem szabad gúzsba kötni és keseriteni.

Ezt a megkötöttséget érezte az az ifjusági életének és becsének öntudatára ébredt nemzedék, mely a világháboru előtt megindította azt a mozgalmat, melyet „vándormadár“-nak neveztek el s melynek szélső hullámveréseit mi is megérezzük a fennebb ismertetett jelenségekben. Hát kétségtelenül igaz, hogy ez a mozgalom sok tekintetben szélsőségekbe tévedt és sok éretlen gondolatot termelt ki s az is igaz, hogy sok fiatalembernek megbolygatta és fel-

dúlta lelki egyensulyát. Hadd emlitsek meg egynéhány ilyen romboló forradalmi gondolatot.

Egyik szélsőséges és cinikusságában bántó gondolat, melyet azonban a mozgalomnak csak forradalmi szélső hivei ápolnak s mely a családra vonatkozik, az, hogy a szülőket, akik nem értik meg serdülő gyermekeik életformáit és vágyait, mint régi jó öreg butorokat a sarokba kell állitani és szánalommal vegyes elnézéssel és kiméléttel kezelni, egyébként nem tekintve tiltakozásukra, élni a maguk életét s passziv rezisztenciával nevelni őket. Hiszen — mondják ők — nem is gondolják a szülők, hogy milyen könnyen és egyszerüen nevelhetők és vezethetők a gyermekek által.

Az iskolához való viszonyukban ilyen szélsőséges gondolatuk, hogy ők, az ifjuság szabja meg, a felnőttek, a tanárok kikapcsolásával, nevelésük és kiképzésük célját, útjait és eszközeit. Ennél a megszabásnál pedig nem vesznek figyelembe semmit, ami régi, ami hagyomány, ami szent, sérthetetlen és érinthetetlen önérték az ősöktől szállott ránk. A tanárokhoz való elviselhetetlennek érzett viszonyt pedig azzal akarják enyhiteni és szeliditeni, hogy *Anfang* („Kezdet") c. lapjukban az iskolai élet és osztályterem minden mozzanatát, minden összeütközést tanár és tanuló között *„Klassenspiegel"* („Az osztály tükre") c. rovatban a legnyiltabb őszinteséggel és palástolhatatlan kárörömmel feltárnak. Ezzel sikerült is a gimnáziumi Oberlehrer fogalmát a távolabb álló nagyközönség soraiban képtelenül gyülöletessé és ellenszenvessé tenni. Ha az ember ezeket a sorokat olvassa, az a gondolata támad, hogy nincs a világon képzett és mivelt tanár és nincs olyan tanuló, aki jókedvvel, önként és örömmel tanulna és teljesitené kötelességeit.

És végül emlitsem meg a mindennapi élet körébe eső viszonyok jellemzéséül még egy képtelen gondolatukat: a nuditas (meztelenség) iránt való előszeretetük és a nemek korlátlan szabad érintkezése.

Nem szükséges külön kiemelnem, hogy mindezeket a cinikus, szélsőséges és éretlen gondolatokat a legteljesebb mértékben elitélem és kárhoztatom s hiszem, hogy ez a mozgalom a maga végig nem gondolt gondolataival hasonló rombolást és pusztitást végzett sokak lelkében, mint a világháboru.

De másfelől hasznot is hozott ez a mozgalom. Az ifjuságí mozgalom üdvös eredményeként könyvelik el Németországban azt, hogy a sörcsarnokok és kávéházak burschait, törzsvendégeit kiüzte a helyiségek áporodott levegőjéről a szabadba, a természet friss virágos ölére, megkedveltette a városi ifjusággal, amely elpuhult, természetellenes életet élt, az erdőt, a mezőt, a lankákat, a sziklákat, a madárdalt, a természet fenséges zenéjét, a falut, a népet a maga nemzeti, népi viseletével és szokásaival, a népdalt, a nép életét a maga egyszerü, őseredeti formájában. S ami különösen értékes vonás, ez az ifjuság önként, a maga elhatározásából, saját belátása alapján kimondotta magára az alkohol-tilalmat, sőt egyik-másik

alakulatában a dohányzást is eltiltotta hiveitől. Az önzetlen baráti és pajtási érzelmek alapján az egyenlő koruak között igazi testvéri, szivélyes viszony alakult ki, mely a háboru viharai, a lövészárok rettegései között is fennmaradt és éreztette hatását. E mozgalom nemcsak a fiuk, hanem a lányok lelkét is megbabonázta és hozzájárult ahoz, hogy ma a fiuk és lányok sokkal közelebbi, szivesebb és bizalmasabb viszonyban vannak egymással, mint a mi korunkban; a társalgás és érintkezésük módja fesztelenebb, hangja közvetlenebb. Sőt merem állitani, hogy a lányok fius öltözete és hajviselete jórészben e mozgalom gondolatköréből táplálkozik. Legnagyobb eredményét azonban magam részéről abban látom, hogy az érdeklődő világ figyelmét felhivta egy eddig majdnem miveletlenül hagyott terület tudományos kutatására a talált eredmények feltárására. Ez a terület pedig a serdülő kor lelkének a vizsgálása. És ez egyelőre rendkivül nagyjelentőségü eredmény.

A lélektan tudósai eddig csak a felnőtt ember és a kis gyermek lelkében lefolyó jelenségek vizsgálatával, elemzésével és magyarázatával foglalkoztak: a serdülő kor lelki jelenségeinek vizsgálata teljesen figyelmen kivül maradt. S gondoljunk csak rá, ennek a sajnálatos ténynek megfelel az a tapasztalat, hogy *az iskola és nevelés munkája a kivánalmakat annyira amennyire kielégiti a gyermekkorban és a felső, egyetemi oktatás utolsó éveiben is de teljesen eredménytelen és jóformán cserben hagy és csütörtököt mond a serdülés korában, a 15—20 életévek között.*

Ez az a kor, melyben tanár és nevelő, sőt ki merem mondani: apa és anya, legkevésbé tud közel férkőzni gyermeke lelkéhez. Ez az a kor, melyben az addig szülő és nevelő előtt bizalommal és őszinteséggel kitárt gyermeki lélek egyszerre bezárul, amikor az édes anya egy reggelen arra ébred, hogy leánya nem közli vele lelke legtitkosabb gondolatait, hogy a gyermekek zárkozottak lesznek, mint akiknek külön titkaik, elrejteni való gondolataik vannak. Ez az a kor, melyben a gyermek pillantása a külső világ szemléletétől befelé fordul, a saját lelkébe, a saját Énjébe, mikor felfedezi saját magát; hogy a környezetén kivül van valami egyéb is: saját maga, a saját élete. *És ez a felfedezés sokszor nagy megrendülésekkel, krizisekkel és belső konvulziókkal megy végbe.* Mert egy új világkép, egy új világegyetem alakul ki lelkében: a réginek a képe, melynek középpontján a család, az apa, az anya, az iskola álltak imádandó bálványok gyanánt, összeomlik lelkében, megsemmisül s ezzel szemben felépül egy másik világ, melynek középpontján mindent uraló napként áll megtalált ő maga, énje.

A régi világnak ez az összeomlása és az újnak megszületése a lélekben hasonlit a makrokozmus világkatasztrófáihoz, melyben naprendszerek születnek és omlanak össze, hasonlit világkulturák eltemetéséhez és újak felemelkedéséhez. Csoda-e hát, hogy e roppant erők konvulziókkal, pusztitással és épitéssel, erők széttörésé-

vel és újak formálásával járnak? Hiszen minden teremtés, minden születés kinokkal és szenvedésekkel jár és semmi sem érik ki erjedés és forrongás nélkül. Sőt minél tovább tart az erjedés, minél kritikusabb kilengések történnek az ifjui lélek e formálódó fejlődésében, annál gazdagabb és termékenyebb aratásra lehet kilátásunk.

Ha már most az apa és anya, vagy az iskola a serdülő ifju lelki kibontakozásának ezt a vajudását, ezt a sok szenvedéssel és kilengésekkel teljes folyamatot hidegen, megértés nélkül, sőt ellenszenves gyülölettel és szeretetlenséggel nézi: mi lehet ennek az eredménye? Ellenszenv és gyülölet a gyermek részéről, a legjobb esetben pedig közöny és elhidegedés. Értelmes szülőnek és tanitónak nem szabad idáig fejlődni engedni a dolgokat, hanem igyekeznie kell bepillantást nyerni a lelki növekedés és kibontakozásnak e titokzatos folyamatába, amit ha megért, más szemmel fogja nézni gyermeke magatartását. Ezek alapján mondottam az előbb, hogy a megértéstől csak egy kis lépés vezet a megbocsátáshoz. A szülőnek és tanitónak ilyen esetekben nincs egyéb teendője, mint félre- és hátrahuzódva észrevétlenül figyelni a lelki megszületés e folyamatát, ügyelni arra, hogy született káros ösztönök és veszélyes tehetségcsirák tulsúlyra ne jussanak, a fejlődés irányát erkölcsi veszedelmek közé ne vezessék és egyébként beavatkozás nélkül várni, türelmesen abban a gondolatban: itt vagyok, rendelkezésedre állok, mihelyt hivsz, mihelyt szükségesnek látod, hogy segitségedre és támogatásodra menjek.

Ne felejtsük el, hogy ez az a kor, melyben a serdülő az egyik lábával már kilépett a gyermekkorból, de nem érkezett még el a másikba. Ez az a kor, melyben érezni kezdi, hogy ő már nem gyermek s már tiltakozni kezd az ellen, hogy őt gyermekként kezeljék, hogy vele mint gyermekkel bánjanak. Am a környezete legtöbbször nem érti meg ezt a helyzetet. Otthon a családban az ilyen koru gyermeknek „az ostoba kölyök“, az iskolában „éretlen kamasz“ a neve, az ipari és kereskedelmi életben a megbizhatatlan „inas“ vagy „segéd“, szóval sehol sem teljes jogu egyén. Kilépett egy világból, melynek örömeit gyermeki vidámsággal élvezte és szürcsölte; tehát elvesztette ezt az otthonát. És be akar lépni egy másik világba, melyben még nem érzi magát otthon, még nem találja meg helyét, még idegennek és feszélyezettnek érzi magát s mi, a környezete, nemhogy szerető és megértő lélekkel segitséget és jóindulatu vezetést nyujtanánk neki, hanem ellenkezőleg: az átlépésnek amugy is nehéz és fájdalmakat okozó folyamatát erőszakos, meg nem értő, szeretetlen magatartásunkkal még megnehezitjük és elkeseritjük.

Mit tanulhatunk tehát ebből az igénytelen kis elmefuttatásból? Ha az elébb teljes határozottsággal tiltakoztunk ez ifjusági mozgalom éretlen gondolatai és cinikus kiméletlenségei ellen; most épen olyan határozottan azt is meg kell állapitanunk, hogy mi szülők és nevelők is — gyakran a legjobb akaratunk mellett —

vétkezünk az ellen a szent kötelesség ellen, mellyel gyermekeinknek, az ifjuságnak tartozunk. Ez a kötelesség pedig tárgyunkra vonatkoztatva azt jelenti, hogy igyekezzünk gyermekeink lelki fejlődését figyelemmel kisérni, a lelki jelenségek sokféleképen összekuszált szövedékét elemezni, megérteni. Ez a megértés aztán megbarátkoztat azzal a gondolattal, hogy a serdülés évei az a kor, mikor a nevelőnek és szülőnek a vezetéstől és irányitástól vissza kell lépnie s lassan-lassan, fokonként, évről-évre át kell adni a tért a gyermeki lélekben rejlő sokféle lehetőségek szabad kifejlődésének. Persze nem lehet minden szülő lélekbuvár s nem lehet minden szülőtől pszichologiai ismereteket követelni. De azt minden szülőtől elvárhatjuk, hogy szeresse a gyermekét s megértse, hogy a szülő a multat, a gyermek a jövőt, amaz a tényleges állapotot, ez a jövő lehetőségek virágzó és pompázó bőségét és gazdagságát képviseli. S azt is mindenki beláthatja, hogy a jelen uralma ideiglenes, melynek helyet kell engedni a jövő vágyainak, igéreteinek és várakozásainak. Ez a belátás ösztönszerüen sugalmazni fogja az ifjusággal szemben a helyes magatartás elveit.

De az ifjusághoz is van egy intelmem. Az a német ifjusági mozgalom, melyet fennebb vázlatosan ismertettem, semmi ellen oly határozottan nem tiltakozik, mint az ellen az állitás ellen, hogy akié az ifjuság, azé a jövő. Az *ifjuság gondozásának* (Jugendpflege) még a fogalmát is elutasitja magától, amely őt a betegápolásra emlékezteti; holott pedig ő nem beteg, hanem az élet legteljesebb erőiben gazdag. A mozgalom szellemi vezetője haragos indulattal hivja fel hiveit arra, hogy érezzék sértésnek azt, ha velük kapcsolatosan az ifjuság gondozásáról beszélnek.

Hát ez az a pont, amiben elvileg e mozgalommal ellentétes álláspontón állunk. Igenis, az ifjuság, mint valami nem kész, nem megállapodott, nem saját formájához jutott, vezetésre és irányitásra szorul. Ha a felnőtt nemzedék ezt nem ajánlaná fel és nem nyujtaná, maga kérné azt. Ez a vezetés pedig nem történhetik más irányba, más közösségbe és más hagyományok felé, mint amit a faji és nemzeti gondolat évszázadokra kitaposott, kiformált és megalkotott. A mi ifjuságunknak ezen a földön az a szent hivatása, hogy őrizze és ápolja azokat a kincseket, melyeket őseitől örökölt s meggyarapitva származtassa át az utódokra. Ez az a nagy cél, melynek érdekében az e földön élő magyarság vezetői hét év óta olyan keserves küzdelmet folytatnak iskoláikért. Ez az a cél, amelyet a magyar ifjuságnak meg kell értenie s melyért minden képességét az önfeláldozásig menő buzgalommal munkába kell állitania. Erre az ifjuságra nemzeti jövőnk geniusa tekint le s aggodalommal figyeli magatartását. Vigyáznia kell, hogy a nagy számadásnál méltónak találtassék.

Dr. Gál Kelemen.

☞ ***Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny" ingyen jár!***

NŐK VILÁGA.

Az Unitárius Nők Szövetségének a Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkárságához csatlakozásáról.

Midőn az Unitárius Nők Szövetségének választmánya csatlakozott a nem rég megalakult, nagy áldozatkészséggel, önzetlenül és szép eredménnyel dolgozó Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkárságához, alólirottat nevezték meg, mint az Unitárius Nők Szövetsége megbizottját az összekötő tisztségre. Első teendőm volt, hogy valamennyi egyházközségünkbe Ürmösi Károlyné főtitkár kisérő soraival felhivást küldöttem ki jelentkezésre és közöltem megbizatásomat. Ezt a felhivást az Unitárius Közlönyben megjelent jelentések alapján az egyes egyházközségekben már régebben megalakult Nők Szövetsége elnökeinek, részint pedig tiszteletes asszonyaink vagy nőtlen lelkészeink cimére küldtem el. Az eddig 4 hónap alatt Ürmösi Károlyné főtitkárhoz és alólirotthoz beérkezett válaszok száma 42. Nagyon sajnálom, hogy ezekkel együtt a többi egyházközségekről is még nem tehetek jelentést, de remélem, hogy a hiányzó válaszok rövid időn belül megérkeznek s akkor a következő Közlönyben folytathatom jelentésemet.

Ezidőszerint a kolozsvári központi alakulaton kivül 33 Unitárius Nők Szövetsége létezéséről van tudomásunk, melyek a következő elnöknők vezetése alatt működnek: Petrozsény Veress Béláné, Dicsőszentmárton Gvidó Béláné, Segesvár Ehrenwerth Ignácné, Marosvásárhely dr. Sárkány Miklósné, Nyárádgálfalva Halmágyi Jánosné, Nyárádszentmárton Fazakas Lajosné, Székelykál Darkó Erzsike, Vadad Bedő Árpádné, Firtosmartonos Katona Ferencné, Kiskede özv. Márton Samuné, Sz.-Keresztur Pap Mózesné, Tarcsafalva Katona Józsefné, Abásfalva Kádár Lajosné, Homoródalmás Ajtay Jánosné, H.-Jánosfalva Zsigmond Józsefné, H.-Keményfalva Kelemen Sándorné, H.-Szentpál Bencze Gáborné, H.-Szentpéter Bedő Miklósné, H.-Ujfalu Benczédi Pálné, Lókod Vári Domokosné, Okländ Pál Ferencné, Recsenyéd Gál Józsefné, Sz.-Muzsna Péter Sándorné, Sz.-Udvarhely Ébert Andrásné, Városfalva Báró Józsefné, Datk Szén Mihályné, Felsőrákos Kelemen Istvánné, Fogaras Bedő Ferencné, Olthéviz Kisgyörgy Imréné, Árkos, Brassó Preiner Péterné, Nagyajta Kovács Gáborné, Sepsikőröspatak Székely Kelemenné.

Ezek közül 15 Unitárius Nők Szövetsége a pontos adatokat is beküldötte és beszámolt összesen 1005 tagról. Elsőnek küldötte be ugy az adatokat, mint az irodai költségekhez való hozzájárulást a marosvásárhelyi Nők Szövetségének lelkes elnöknője. Őt követték a firtosmartonosi, homoródszentpáli, nagyajtai, nyárádszentmártoni,

udvarhelyi, homoródalmási és vadadi elnöknők, kiknek az irodai költségekhez való hozzájárulás beküldéséért ezuton mondok hálás köszönetet.

Sajnos, helyszüke miatt nem lehet közölni mindegyik lelkes csatlakozó nyilatkozatot, hanem közülük ezuttal csak a homoródalmási elnöknő kedves, megható sorait hozom nyilvánosságra, melyek azt hiszem, mindnyájunk munkakedvét fokozzák és a közügyekben dolgozó lelkes nőinknek kárpótlást nyujtanak fáradságukért és azokért a kellemetlenségekért, melyeket bizony sokszor el kell viselniök.

A Romániai Kisebbségi Nők Tek. Központi Titkárságának
Kolozsvár.

Távol minden kultur központtól, igaz örömmel vettük a hirt, hogy mi egyszerü falusi asszonyok is, tagjai lehetünk a Romániai Kisebbségi Nők Szövetségének. Megértjük és megérezzük ennek nagy fontosságát és egész lelkesedéssel kivánunk csekély erőinkkel, minden igaz ügyben Központi vezetőinknek segitségükre lenni.

Itteni D. F. Nőegyletünk állandóan munkálkodik s vasárnap estvénként tartott összejövetelein mindig változatos és hasznos műsor gondoskodik a nagyszámu közönség időtöltéséről s ezenkivül még sokféle társadalmu mozgalmat is segit a célhoz. Egyletünknek 180 tagja van s ezek nevében van szerencsém 360 leit az irodai költségekre küldeni.

Ezek után el nem mulaszthatjuk kifejezni a mi közelebbi D. F. egyleti vezető nőinknek hálás elismerésünket és köszönetünket, a miért a mai nehéz időkben is éber előrelátással, mindig megtalálják az utat és soha el nem mulasztanak semmit, hogy mi szegény unitáriusok is az ország közszellemének munkásai lehessünk.

Fogadják mindnyájan igaz, szeretetteljes ragaszkodásunkat és mélységes tiszteletünk kifejezését, mellyel vagyunk a homoródalmási D. F. Nőegylet (Nők Szövetsége) nevében:

Ajtay Jánosné s. k.
elnök.

Ha ilyen asszonyok gárdájával rendelkezik az Unitárius Nők Szövetsége, akkor nyugodt lelkiismerettel lehet tagja az angol és amerikai unitárius és más szabadelvü keresztény asszonyok világszövetségének is, mint akik elsősorban hiven megtették kötelességüket hitük és nemzetiségükkel szemben.

Kérjük, hogy vidéki unitárius nőink mindig figyelmesen olvassák az Unitárius Közlönyt és benne a Nők Világát; ott találni fognak a Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkársága által leadott cikkeket, melyekből látni fogják a nők munkáját világszerte és mindenki megvalósithat belőle lakóhelyén annyit, amennyit az ottani viszonyok megengednek.

A németek az elvesztett háboru után azt mondták: „dolgozzunk és ne essünk kétségbe.“ Biztosak lehetünk abban, hogy ha mi is ezt válasszuk jelszavunknak, gyermekeink egy jobb jövőt fognak megérni és a világ uj alakulása szerint is meg fogják állani helyüket mint jó unitáriusok és mint jó magyarok.

Dr. Mikó Lőrincné.

*

A Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkársága ezuton köszöni a marosvásárhelyi Unitárius Nők Szövetségének 64 leu, a firtosmartonosinak 25, a homoródszentpálinak 137, a nagyajtainak 60, a nyárádszentmártoninak 40, az udvarhelyinek 60, a homoródalmásinak 180 és a vadadinak 25 leu adományát irodai költségekre.

Báró Huszár Pálné.

*

A kolozsvári Unitárius Nők Szövetsége pénztárába befizetett a homoródalmási U. N. Sz. 180 és a vadadi 25 leu hozzájárulást irodai költségekre. *László Gyuláné.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Misszió munka.

A templom.

Ott voltam az Ur házában, a templomban. Ritkán maradok el, mert érzem, hogy a templom befolyására és irányitó erejére szüksége van életemnek. Hallgattam a prédikációt s mintha egész lényem ujjászületett volna az abban foglalt gondolatok hatása alatt. Az imádság alatt magamba szálltam s ez olyan üditőleg hatott reám. Mindig szerettem a templomot, de mintha most jobban kivánkoznám oda. Valósággal rosszul esik, ha nem lehetek ott.

Magányos pillanataimban elgondolkozom a templomról, mely magasba emelkedő tornyával ugy kiemelkedik a többi házak közül. Keresem jelentőségét, hivatását, célját. Minél többet foglalkozom vele, annál jobban erősödik meggyőződésem, hogy a templom drága kincs az embernek. Nem lehet tagadni, hogy a közös imádkozásban s az ige hallgatása által mélyebb lesz az öröm, szentebb a fájdalom, enyhül a bánat, erősödik a hit, megnyilik a vigasztalás utja, derül az élet világossága, fejlődik a jellem. A templomszerető ember közelebb érzi magát Istenhez, közelebb embertársaihoz s inditást nyer lelkében szép és nagy feladatok megoldására is.

A szép és igaz életre, az emberi jellemvonások szépségének, isteni erejének megéreztetésére valójában a templomon keresztül vezet az ut. Csalódásaink, elhagyatottságunk, nehéz szenvedéseink közepette itt kell, hogy megszülessék az önmagunkra utaltságnak és az önmagunkban való bizalomnak az érzete. Itt kell hogy erősödjék az összetartás tudata, melyből méltó tettek származnak künn az életben. Itt kell tanulni, becsülni a multat, ápolni a jobb jövő reményeit, hogy a jelennek kitartó ereje meglegyen.

Oh, a templom ma több, mint volt azelőtt. Egyedüli bizalmas, meghitt találkozó hely, ahol nincs titkolni valónk, hol az élet tülekedése elmarad, hol a szivek egymásra találnak s a lelkek egy közös elszakithatatlan szent láncban egyesülnek. Ma mindenkinek meg kellene tanulni, hogy amikor szól a harang, azt mondja: „Oh jöjj az Urnak házába buzgón imádkozni.“

Megfigyelem időről-időre, hogy kik vannak a templomban. S látnom kell, hogy csak egy gyülekezet tagjai közül is mily sokan hiányoznak következetesen. Sokan vannak, kik nem értik meg a harang beszédét; zengő szavára sem mozdul meg szivük. Mert vannak ma is büszke, gőgös, önző lelkü emberek, kik ugy el vannak telve magukkal, hogy lelki alázattal nem kivánkoznak Isten szine elé, kitől van mindenük. Vannak, akik tudásukra, nagyobb értelmi erejükre hivatkozva tartják feleslegesnek magukra nézve a templomot s lenéző mosolygás közben fosztják meg magukat attól az édes, megnyugtató, üditő érzéstől, melyet az élet annyi nyugtalansága és kellemetlensége között a templom ad a küzdő embernek. A gazdagot talán gazdagságának több gondja, avagy felületes életmódja és könnyelmü gondolkozása, a szegényt sokszor szegénységének érzete tartja távol az Ur házától.

Ezért van annyi hiány a szeretetben, annyi fogyatkozás a jótettekben. Ezért van az életben annyi nyers indulat és durva érzés, annyi önzés, hitetlenség, érzéketlenség; itt hangos mellveregetés, ott hiusági bántalom, itt haszontalan dicsekedés, ott lesujtó csüggedés, kevés kitartás és akaraterő, annál több gyötrődés és nyomoruság. És igy lesz, igy kell, hogy legyen mindaddig, mig az emberek közül oly sokan Isten nélkül, vallás nélkül s ma már fájdalmasan mondhatjuk, hogy annyian jellem nélkül járják az élet útait. Igy lesz, mig a próféták és igazán nagy lelkek vonzódása Istenhez és mély bizalma s az evangelium határtalan szeretete jobban Isten képére nem formálja a sziveket. Türelem, megnyugtató érzés, élő hit helyett panasz és zúgolódás, nyomoruság és kétségbeesés lesz az életünk, mert üres marad a lelkünk, mig a templom csendje, áhitata és fölemelő érzése arra az őszinte vallomásra nem indit, hogy *„még a te itéletidnek útában is, Uram, téged várunk“*, téged keresünk! (Ézs. XXVI. 9.)

Jól mondják, hogy minden rosszban van valami jó is. Ez a jó ma csak az lehet, hogy Isten itéleteinek a sujtolása rendre talán kiemel a felületes élet és könnyelmü gondolkozás világából s valami szentebb, valami mélyebb érzés alapján magunkhoz és Istenhez térit. Miként egykor a prófétákban és szenvedő népükben: új vért és új lelket önt belénk; miként a Jézus önbizalma: új tettekre hevit. Megtanit arra, hogy szomoru világunknak derengő fényét elsősorban a templomszeretettől várhatjuk. Mert az élet megújuló bizalmának, kitartó erejének és diadalmas hitének onnan kell kiindulni. Ezért volt a régi zsidók előtt olyan szent a templom annyit sanyargatott életükben. Ezért volt Jézusnak is első dolga a

templomba menni, valahova megérkezett. Ezért épült az egész világon, minden városban, minden faluban s még puszta helyen is annyi templom, mert annak szükségét, építő erejét s az életre kiható áldását minden időben érezték s különösen megbecsülték az emberek.

Oh akit a templom, egész életünk és lelki világunk ma már csaknem egyedüli központja, ma sem vonz magához, az találhat ezer kifogást eljárása igazolására, de még olyan lelkes magyarázata is alig több az evangeliumban említett vendégségben kínáltak mentegetődzésénél: „Szántóföldet vettem és ki kell mennem, hogy azt meglássam . . . Öt iga barmot vettem és elmegyek, hogy azokat megpróbáljam . . . Feleséget vettem és nem mehetek . . .“ Igen, igen, kifogást és mentegetődzést lehet találni, aki találni akar mindenképen. Milyen boldogok, akiknek nem kell ilyesmi után törni magukat!

. . . Ott voltam az Úr házában, a templomban. Az ének, az ima, a szentlecke, a prédikáció mind ujabb inditást adott, hogy onnan soha el ne maradjak. *K.*

Anyák tiz parancsolata. 1. Minden családos anya örvendjen, hogy anya. 2. Az anya teremtsen édes otthont. 3. Az anya legyen gyermeke eszményképe. 4. Az anya naponta dolgozzék legalább 8 órát. 5. Az anya legyen mértékletes. 6. Az anya legyen vallásos. 7. Az anya otthon érezze magát legjobban. 8. Az anyai szeretet legyen okos. 9. Az anya semmiféle divat kedvéért ne feledkezzék meg, hogy ő első helyen anya. 10. Az anya legyen mindig türelmes.

Apák tiz parancsolata. 1. Szeresd nődet, mint tüzhelyed őrangyalát. 2. Becsüld meg nődet, mert ő gyermekeid édesanyja. 3. Soha ne légy durva a nődhöz, mert ez azt mutatja, hogy nem szereted gyermekeidet. 4. Ne feledd, hogy a nő gyöngeségét a férfi ereje pótolja. 5. Óvakodj a szeszes italoktól s ha érzed, hogy a szesz elvette eszedet, addig ne menj haza, mig ki nem józanodol. 6. Gyermeked nevelésében légy segitségére nődnek. 7. Ne feledd, hogy fiad olyan akar lenni, amilyen te vagy, tehát igyekezz minta ember lenni. 8. Törekedj arra, hogy fiad külömb ember legyen az apjánál. 9. Szoktasd gyermekeidet munkásságra. 10. Vallásos buzgóságoddal légy papja családodnak.

Aranylakodalom Homoródujfalun. Április hó 25-én Benedek András (Nagy) és neje Dakó Zsuzsánna házasságkötésök ötvenedik évfordulóját családi és baráti körben megünnepelték. E kedves ünnepélynek egyik nevezetessége egy régi kereszturi osztálytársnak: Dr. Boros György főjegyzőnek közvetlen meleg levele, melyet az ünneplő házaspárhoz intézett s ott helybeli lelkész felolvasott. Ugyancsak megható volt egy másik osztálytársnak: Sán-

dor Gergely kénosi lelkésznek megáldó beszéde, aki jelen volt ezen az ünnepségen. Benedek András (Nagy) nemcsak Ujfaluban, hanem az egész Udvarhely-megyében nagy tekintélynek örvend; az egyházközségnek 16 éven át volt szorgalmas és hűséges gondnoka s egy izben a törvényhatósági bizottságnak is tagja volt. Ez alkalommal az egyházközség számára 3000 lei alapitványt tettek. Az Isten éltesse még sokáig a derék házaspárt jó erőben és egészségben, hogy még soká szolgálhassák a jó ügyet!

Dicsőszentmártonban 1926. ápr. 18-án délután 4 órakor vallásos délután volt, melynek kedves tartalmat adott: 1. Gvidó Béla esperes imája, 2. gyülekezeti ének, 3. dr. Pálffy Ferenc ügyvéd, köri D. F. E. elnök előadása az unitárius összetartásról, 4. Czikra Juliánna, Nagy Juliánna és Hunyadi Anna harmónium kiséret mellett előadott három szólamu éneke, 5. Gvidó Béla esperes bibliaolvasása és magyarázata, 6. Nagy Juliska szavalata, 7. Fazakas József és Czikra József énekduettje, melyek után Gvidó Béla esperes szives szavakkal köszönvén meg az érdeklődést, a jól sikerült ünnep az „Erős várunk nekünk az Isten" kezdetü ének éneklésével véget ért. Ezek után a közönség jelenlétében a küküllői unitárius egyházköri Dávid Ferenc Egylet választmánya látogatott gyülést tartott, melyen megjelent dr. br. P. Horváth Arthur köri felügyelő gondnok, egyházi D. F. Egyleti elnök ur is. Gyülés tárgya a püspöki látogatás alkalmával rendezendő D. F. Egyleti gyülés megbeszélése volt. Jelen voltak a helybeli D. F. E. és a nők szövetsége több tagja, illetve vezetősége is, akikkel egyetértve, illetve akiknek bevonásával bizottság küldetett ki az előintézkedések megtételére. Gvidó Béla esperes ismertette a dicsőszentmártoni nők szövetsége 1925. évi munkásságát. Felhivta a figyelmet a küküllői egyházkörben a lelkészkör által már anyagilag is megalapozott azon mozgalomra, hogy *körünkből egy arra érdemes szegény fiut tanittassunk, megemlékezvén arról e helyen, hogy dr. br. P. Horváth Arthur ur ehhez évi 1000 leu évenkénti összeggel kiván hozzájárulni, amiből az első évi 1000 leut már be is fizette.* Egyházközségek felhivandók a mult szezon munkásságáról való jelentéstételre. A vallásos délután és a választmányi gyülés arról tett bizonyságot, hogy vannak dolgozni akaró és dolgozó lelkek. *B.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Dr. S. Byron Snow montreali unitárius lelkész, akire olvasóink bizonyára kedvesen emlékeznek, mert ő volt annak az amerikai segélybizottságnak az elnöke, mely 1920-ban minden unitárius egyházközséget meglátogatta, f. évi junius 1-től kezdve lelkészi állásáról lemondott. Kanadából visszatér ujra az Egyesült-Államokba s bár több helyre hivták lelkésznek, ő ily állást egy évig sehol se vállal. Pihenni akar egy évig, mert a sok intenzive munka kifárasztotta.

Egyleti élet és munkásság.

Dávid Ferenc Ifjusági Egylet Brassóban. Amint őszinte örömmel értesülünk, Brassóban a D. F. Nőegylet mellett megalakult a Dávid Ferenc Ifjusági Egylet. Ugy tudjuk, hogy ezzel régi terv valósult meg, melyet különösen a helyiség hiánya akadályozott. Most már remény van arra, hogy az egyházközségnek rövid idő alatt az ujonnan vásárolt házban saját helyisége lesz. Megmozdult tehát az ifjuság is, hogy a szebb jövő munkában találja. Megalakitotta a maga ifjusági egyesületét, melybe csak konfirmált növendékeket vesz fel tagul egyelőre. Belépésre senkit sem kényszeritenek, de aki tag lett, annak a szabályokhoz alkalmazkodnia kell. Tagsági dij havonta 10 L. Valószinü, hogy rövid idő alatt az egylet pénztára terhére minden tag részére megrendelhetik az Unitárius Közlönyt. Az egylet ügyeit maguk intézik. A tisztviselőket maguk közül választották. A lelkész csak felügyel és legfeljebb irányit. Remélhetőleg rövid idő alatt a tagok száma megszaporodik s az ifjuság olyan munkát fog kifejteni az egyházközség életében, melyre egykor mint apák és anyák büszkék lesznek. Az egylet titkára különben az alábbi levélben jelentette be a főhatóságnak a megalakulást:

Tekintetes Főhatóság! Régi álmunk vált valóra az elmult héten. Megalakitottuk a brassói Dávid Ferenc Ifjusági Egyletet. Ez az egyesület egy ujabb haladást fog jelenteni egyházközségünk életében. Mert amig a brassói unitárius ifjuság elszórtan élt, addig a jövő nemzedéktől nem sokat lehetett várni. De igy, hogy egyesületbe tömörülhettünk és már ifju korunkban dolgozhatunk egyházunkért, reményeink lehetnek a jövőre nézve is.

A május hó 2-án megtartott alakuló gyülésen megjelent 19 leány és 8 fiu. A közösen megválasztott tisztikar névsora a következő: elnök lett Bálint János, alelnök Balogh Irén, titkár ifj. Szabó Sámuel, s. titkár Daczó Irén, jegyző Kovács Zoltán, s. jegyző Szabó Juliska, pénztáros Benedek Róza és ellenőr Deák Ferenc.

Az egyesületbe belépett tagok kötelezik magukat, hogy havonta legalább kétszer résztvesznek a vasárnapi istentiszteleten. Egyesületünk további céljai: önképzés müsoros gyülések tartása által, egyházias és vallásos érzés ápolása, egyházunk előbbrevitele, az erkölcsös élet gyakorlása, egyházi énekek megtanulása stb.

Az egyesület megalapitásának érdeme Kovács Lajos tiszteletes úré, kinek e helyről is hálás köszönetet mondunk.

Brassó, 1926. május 4.

ifj. Szabó Sámuel
titkár.

A Dávid Ferenc Egyletekhez. A D. F. E. elnöksége az egyházközségi Dávid F. egyleteket, Nőkszövetségeit, ifjusági köröket beérkezett kérdésekre értesiti, hogy mindenik ilyen alakulat — a dolog természete szerint — 500 L. alapitói dijat fizet Kolozsvárra az anyaegyletnek. Ezért az Unitárius Közlönynek egy köteles példánya jár. Azonkivül a tagok, vagy egyenkint vagy csoportonkint megrendelik a Közlönyt évi 40 Leuval.

A kolozsvári Unitárius Kollégium „Ferencz József Unitárius Kör“-ének 1925—26. iskolai évi müködéséről. A „Ferencz József Unitárius Kör idei müködése is méltóan sorakozott az előbbi év sikeréhez és eredményéhez. A kör tagjai a három felső osztályba járók voltak. Az év folyamán 24 ülést tartottunk, melyek rendes, rendkivüli, alakuló, disz, vándor és záró gyülések voltak. A gyüléseken eredeti prédikációkkal, imákkal, beszédek és imák elmondásával, felolvasásokkal, szavalatokkal és zeneszámokkal szerepeltek a lelkes tagok. Az év folyamán tartottunk prédikáció versenyt és vitatkozásokat is. Diszgyülésünk kettő volt, melyben a kör nyilvánosan áldozott két elhunyt nagy unitárius ember emlékezetének. Az előbbit Dávid Ferenc vallásalapitónk, az utóbbit Péterffy Dénes néhai paptanár emlékezetére tartottuk. Vándor gyülésünk csak egy volt, a tordai egyházközség meghivása folytán, itt istentisztelettel egybekötött müsoros ünnepélyt tartottunk Dávid Ferenc vallásalapitó apostolunk emlékére. Ugy a kollégium önképzőkörével, mint a teológiai önképzőkörrel szoros kapcsolatot tartottunk fent. Egy fontos mozzanatról kell még beszámolnom, amely körünket az év folyamán érte. A kör egyhangu elhatározással az unitárius kört méltóságos és főtisztelendő unitárius püspök tiszteletére „Ferencz József Unitárius Kör“-nek nevezte el. Ez az elnevezés sok és sulyos kötelességeket rótt elébünk, mert most egy olyan név áll előttünk, akit minden unitárius ifju követhet és követnie kell, hogy megállhassa helyét ugy is mint jó unitárius, de ugy is mint becsületes magyar ember. Ugy az egyházi Képviselőtanács, mint a kollégium igazgatósága örömének kifejezésével adott engedélyt az elnevezésre. Pályázatokat a kör az önképzőkörrel egyetemben tüzött ki. Az év folyamán lelkes munkásságot kifejtett tagok a kör elnöke és jegyzője méltó jutalomban részesültek. Nagy céljaink voltak, erős nehézségekkel és kötelezettségekkel kellett megküzdenünk, az eredmény is megvolt kinél-kinél az elvégzett munkának megfelelően. Istenbe vetett erős hittel kezdtük meg munkánkat és az ő áldását kérjük az elvégzett munkánkra is..

Fekete László.

A székelykereszturi Kör Dávid Ferenc Fiókegylete f. é. április 27-én Siménfalván tartotta meg tisztujitó közgyülését. A közgyülést templomi ünnepély előzte meg, amelyen nagy számban voltak jelen a vidék belső emberei és asszonyai, ugyszintén világiak is. Az ünnepélyes istentiszteleten imát mondott Pál Dénes

siménfalvi, egyházi beszédet Péter Ödön tordátfalvi lelkész; az éneket Gálfalvi Péter kadácsi kántortanitó vezette. Az ünnepély keretében felolvasást tartott Péterffy Albert kereszturi ügyvéd a boldogság feltételeit s az élet szépségeit fejtegetve, megkapó gondolatokkal bilincselte le a hallgatóság figyelmét. Kellemes énekszámmal szerepelt Jánossy Józsefné; hatásos szavalatokkal Katona Ferencné és Jánossy Jolánka. Két izben énekelt a „Nyikómenti dalárda“ változatos dallamu darabokat. Műsor után Pap Mózes elnök megnyitotta a közgyülést; Boros Jenő titkár pedig felolvasta jelentését, amely az egylet négy évi munkásságáról adott számot. Ezen idő alatt alakultak meg a legtöbb egyh. község helyi D. F. egyletei s nőkszövetségei. A f. egylet tartott 13 vál. ülést, 2 közgyülést s három nagyobbszabásu estélyt; ezek jövedelméből s az egylethez küldött adományokból szép összeget forditott az egylet elsősorban a főgimn. szegény tanulói javára. Misszióját gyülései s estélyei alkalmával tartott felolvasások, egyh. beszédek, szavalatok, ének- és zeneszámok s szórakozást nyujtó darabok előadása által igyekezett teljesiteni. Ezen munkában a nők szövetségei igen nagy segitségére voltak az egyletnek, első helyen székelykereszturi D. F. nőkszövetsége. Ezután a közgyülés megválasztotta új tisztikarát: Elnökké Pap Mózes tb. igazgató korábbi elnököt, alelnökökké dr. Szolga Ferenc és Péter Ödön afiait és Katona Ferencné úrnőt; titkár lett újból Boros Jenő tanár, jegyző Máthé Sándor lelkész, pénztáros Kendi István tanitó. A választmány szintén újjáalakult. Az újból választott tisztikar munkássága elé bizalommal tekint mindenki; Isten áldását kérjük az új ciklus egyleti tevékenységére.

Marosvásárhelyi hirek. Nőszövetségünk választmánya e szezonban még egy utolsó teaestélyt rendezett ápr. hó 10-én a Transylvania étteremben. Ez alkalommal nemcsak unitárius, hanem más vallásu közönség is igen szép számban jelent meg. A műsort dr. Kerekes Istvánné beszéde nyitotta meg s a konferálást is ő végezte. Zsakó Ágica bájos kis Matyó-lánynak öltözve, vidám dalokat adott elő, óriási tetszést aratva. Páll Lajos monológja után Herszényi Ferkó nótázása szintén meleg tapsokat kapott. Műsor után Rössler Lászlóné urasszony és Horváth László úr modern szalon-táncokat mutattak be. A társaság a hajnali órákig maradt együtt a legvidámabb hangulatban és egy kellemesen eltöltött este emlékével távozott. A finom süteményeket, teát, cukrot Egyletünk választmányi tagjai adták össze, fogadják ez úton is hálás köszönetünket. Hála és köszönet illesse különösen Platz Ferenc urat, aki a szép meghivókat és teajegyeket ajándékozta és bár nem unitárius, tevékenységével nagy segitségünkre volt és van mindenben.

Dr. K. I.-né.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Vargyasi id. báró Daniel Lajos.

Váratlan, megható hir rázta fel folyó évi április 30-án a kora reggeli órákban Vargyas község lakóinak rendes, megszokott nyugalmát: id. báró *Daniel* Lajos nagybirtokos, az unitárius egyház Főtanácsának tagja, isk. f. ü. gondnok, az udvarhelyi kör volt felügyelő- és a vargyasi egyházközség első gondnoka életének 70-ik évében váratlanul meghalt. A kedves, jó ember a tél óta bár gyöngélkedett, mégis megdöbbentő volt váratlan halálesete, mert hiszen az azelőtti napokon, sőt még életének utolsó napján is kedélyesen társalgott.

Halálának hire mindenfelé nagy részvétet keltett, hiszen mindenfelé kedvelték egyszerü, természetes jelleméért és gyakorlati életelveiért. Tetteit mindig gondos előrelátás és jól megfontolt számitások előzték meg akár magán, akár közhasznu munkásságot végzett. Életének majdnem minden idejét gazdaságának gyarapitására, annak okszerü vezetésére szentelte, de azért a közélet mezején is buzgón tevékenykedett, mikép elődei, a nagy Danielek.

Hogyha fajunk és egyházunk sorsa, multja, jelene és jövője jött szóba, szeme felvillant, ajka beszédes lett, lelke szárnyat öltött és beszélt róluk hévvel, igaz szeretettel. Szerette faját, szerette vallását, egyházát. Egyháza az unitárius egyház volt, melyhez jó és balsorsban egyaránt örökké hü maradt a nagy Daniel-család. Lelkesedéssel szólott annak multjáról és meleg érdeklődéssel viseltetett jelenlegi nehéz sorsa iránt.

Egyházközsége ügyeinek intézésében mindig részt vett, tisztes alakja becsülés tárgya volt s szava a tanácskozások alkalmával a legtöbbször döntő hatással birt. Ámde nemcsak szava, tanácsa volt, hanem áldozataival is mindenkor előljárt. Egyháza és egyházközsége oltárára tett áldozatai, sokféle adományai közül csak egyre utalunk: midőn az elhunytnak édesatyja meghalt és ő hazaköltözve, a gazdaságot átvette, egy nemes gyakorlatot vett át tőle örökül: évről-évre egész haláláig szeretettel szolgáltatta az urasztalára a szeretetvendégséghez szükséges urvacsorai bort. Ugy, hogy már félszáz évnél hosszabb időn át az ő családja látta el azzal az urasztalát. És még hány alapitvány és kegyes adomány tesz bizonyságot ne-

mesen érző lelkéről és jó szivéről, amelyek által az ő emléke örökké élni fog.

Az általános részvét és tisztelet meg is látszott a temetésén, mert nagyszámu közönség jelent meg a vargyasi unitárius templomban, ahová ravatalozva volt, hogy családi sirboltjához kisérjék a vargyasi Daniel-család nagynevü elődeinek utódát.

Temetésére az E. K. Tanács dr. Boros György főjegyzőt küldötte ki, aki a templomban tartott bucsubeszédet az unitárius egyház nevében egykori osztálytársa és a sirig hü barátja felett. Az udvarhelyi egyházkör nevében Pál Ferenc esperes a sirnál emlékezett meg az elhunytról, ahol még Gálfalvy Sámuel igazgató a székelykereszturi főgimnázium tanári kara és ifjusága nevében, mint szeretett iskolai felügyelő-gondnokuktól és Felcser Lukács körjegyző pedig mint Vargyas község első polgárától vettek fájó bucsut. A temetést Kisgyörgy Sándor tb. esperes végezte nagyszámu közönség őszinte részvéte mellett.

Pihenjen békén, csendesen és legyen áldott örökké emléke!

Fekete József iszlói unitárius lelkészt mély csapás érte. Veje, Kerestély János égei református lelkész, május hó 8-án a székelyudvarhelyi közkórházban hosszas szenvedés után elhalt 39 éves korában, mély gyászba boritva ezzel a családot s hátrahagyva ifju nejét, akivel háromévi boldog házasságban élt és hátrahagyva két kis fiu árváját. Részvétünket nyilvánitjuk.

Halálozás. Május hó 2-án temettük el Kökössy Károly vasesztergályos ifjut, aki a nemrég elhunyt Kökössy Mihály tordátfalvi törekvő lelkésznek fia volt. A temetési szertartást dr. Kiss Elek teol. dékán végezte. A sirnál dr. Borbély István kollégiumi igazgató mondott bucsuzót. Az intézet növendékei gyászdalokat énekeltek. A bánatos özvegynek s a három testvérnek Isten adjon vigasztalódást.

Gálfi Mihály magyarzsákodi unitárius lelkész még ifjan, 40 éves korában hagyta itt e földi küzdőteret. Április 3-án lehelte ki lelkét hosszas szenvedéses betegsége után, itthagyva feleségét és két kis gyermekét. Gondolkodó elme volt s gondolatait egy kis kötetben kiadott prédikációi őrzik meg az utókor számára. Különös szeretettel foglalkozott a szellemi nagyokkal és odaadással csüngött Böhm Károly egykori nemes alakján és bölcseleti rendszerén. Kiválóan szerette a természetet. Nyugalma legyen csendes, emléke áldott s özvegye és árvái találják meg vigasztalódásukat az isteni gondviselés jóságában és az emberek segitésében!

Harangszentelési ünnep Kökösben. Régi vágya teljesült a kökösi unitárius egyházközségnek, midőn a háboruba vitt nagy harangja helyett uj harangot szerzett. Az uj harang árát, mintegy 80.000 leut, a hivek vagyoni állapot szerint saját zsebükből adták össze. Annál szebb példája ez a hitükhöz és egyházukhoz való ragaszkodásnak, mert a nem egészen 400 lelket számláló egyházközség hivei pár év előtt, szintén a saját megterhelésük utján egy egészen uj orgonával diszitették fel templomukat. Érezték, hogy ma egy magyar felekezet tagjainak nincs szentebb kötelessége, mint tömörülni az egyházban, áldozni a hitért, mindent megtenni az anyaszentegyházért, melynek a szülők után legtöbbet köszönhet mindenki. A hitbuzgóság és egyházszeretet vezérli akkor, amikor csekély látszámuk ellenére önálló felekezeti iskolát tartanak fenn, tudva, hogy a jövő magyarságának tesznek ezzel megbecsülhetetlen szolgálatot. Az uj harang ünnepélyes felszentelése március hó 21-én volt, melyen az ünneplő gyülekezet tagjai mellett a református és g. keleti testvérfelekezetből is nagy számmal vettek részt. A zsufolásig megtelt templomban Kovács Lajos brassói unitárius lelkész tartotta a felavató beszédet. Áhitatos imája után az uj harang hivatását egy mélyértelmü prófétai mondás alapján a templomszeretetre, hithüségre és jótettek gyakorlására való emlékeztetésben jelölte meg. Meggyőzőleg mutatott reá, hogy a mai élet központja a templom kell hogy legyen és onnan kell kiindulnia az élet minden egészséges mozgalmának. A hithüség pedig olyan erénye kell hogy legyen mindenkinek, mely csak a halállal szünik meg. A hithüségnek pedig természetes gyümölcse a jótettek gyakorlása, az áldozatkészség fölemelő tudata. A hallgatóságra mély hatást gyakorló fejtegetés után a brassói ifjusági zenekar adott elő nagy gyakorlatra valló tudással egy szép klasszikus darabot. Benedek Gábor helybeli unitárius lelkész pedig ismertette az uj harang beszerzésének történetét, névszerint jelezve az uj harangért hozott áldozatokat. Meglepődve hallottuk, hogy az egyszerü falusi emberek közül többen ezrekre menő összeggel szerepeltek s hogy még a legszegényebbek sem maradtak ki az adakozók sorából. Csak éppen egy családnak a nevét nem lehetett hallani, azét, akinek példaadó tettével elől kellett volna járni, de elmaradni nem lett volna szabad. Egy kis lány sok érzéssel és nagy megértéssel szavalt el egy megható költeményt a harangról, mely után Végh Benjámin egyházköri esperes szivhez szóló szavakkal áldotta meg az uj harangot,

mely a hivek nagy buzgóságának és áldozatkészségének gyönyörü nyilvánulása. Az egész ünnepélyen az éneket Régeni Áron árkosi unitárius énekvezér-tanitó vezette s kezelte az orgonát mesteri módra. Délben mintegy 150 teritékes közebéd volt, melynek anyagát szintén a hivek adták össze ingyen. Este a községháza nagytermében a „Felhő Klári“ c. népszinmü került előadásra szokatlan érdeklődés mellett kitünő betanulással és müvészileg is számottevő sikerrel. A reggelig tartó tánchoz a zenét a brassói ifjusági zenekar szolgáltatta általános megelégedésre.

Éneklőmadaraink cimen hirdetett pályázat határidejét meghosszabbitom f. évi julius 15 déli 12 óráig. A pályamunkák az unitárius egyház irodájára küldendők a rendes feltételek szerint. Később érkező munkákat nem veszünk figyelembe. *Dr. Boros György.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 26-tól május 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Csonka Ida Kolozsvár, özv. Bodor Istvánné Ujszékely, Fazakas Lajosné Nyárádszentmárton, Kovács Iduska Kolozsvár, Barla Károly Várfalva, Péterffi Áron Fogaras, Fekete Albertné, Cseh Mihályné, Pethő Ferencné Nyomát, Hegedüs Mihály, Dr. Taglich Samu, Sándor Gergely, Harkó Ferenc Brassó. ifj. Péterffy Sándorné Nagyajta, Sándor Gergely Kénos, Fülöp Domokos Muzsna, Máthé Sándor Bágyon 1926-ra. Nagy Balázs Torda, Radó Józsefné, Ehrenwerth Ignácné, Kelemen Jenő, Orend Jánosné, Simén András, Nagy Béla Segesvár 1925-re. Gál József Recsenyéd 1923—1924-re. Ifj. Gyarmathy Lajos Ujszékely, Szász Ilona Nyárádmogyorós, Unitárius Egyházközség Tordatur, Bálint Ödön, Unitárius Egyházközség Homoródkarácsonyfalva, Pálffy Zsigmond Mészkő, Kádár József Dés, Vári Domokos Lókod, Unitárius Egyházközség Muzsna 1924—1926-ra. Erős Sándor Komjátszeg, Török Ferenc Resica, Cseke András, Sófalvi András Segesvár, Matos Sándorné Medgyes, Horváth András, Konya Mariska Brassó, Sárosi József, Rava, Unitárius Egyházközség, Bartalis Márton, Bartha Ferenc, Zoltán Zsigmond, Vass Elek, Sándor Albert, id. Jakab Ferenc, Gedő András, Gedő József, Csiki Mózes, Csepregi Ferenc, Balogh Elek, Bartha József Városfalva, Gyöngyösi Gábor Sinfalva 1925—1926 ra. Ferenczy József Vajdahunyad 1923—1926-ra.

Alapitói dijban fizettek: Albert Dénes, Unitárius Egyházközség Kolozsvár, Unitárius Egyházközség Székelyderzs 500—500 L.-t. Kovács Margit Kolozsvár 100 L.-t. Özv. Velits Károlyné Pap Eszter néhai atyja Pap Mózes volt kolozsvári főgimnáziumi tanár emlékére 509 L.-t.

Kolozsvár, 1926 május 18-án.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Irodalom.

Hiszek egy Istenben. E cimen nemsokára egy könyv fog megjelenni Dr. Csiki Gábor tollából. A könyv öt fejezetből fog állani. A fejezetek cimei egyenként a következők: I. Hiszek egy Istenben. II. Hiszek Jézus Krisztusban, az élet örök eszményében. III. Hiszek a Szent lélekben. IV. Hiszek egy közönséges keresztény anyaszentegyházban. V. Hiszek az üdvösségben, melyet Isten a nemes léleknek ád. A könyv elé bevezető és ajánló sorokat a főtisztelendő püspök ur ir. A mű tartalmát az egyes fejezetek cimeiből is sejthetni. Ezuttal csak annyit árulunk el, hogy itt nem valami száraz dogmatikus könyvről van szó, amely csupán a teológusokat érdekelhetné, hanem sokkal inkább egy olyan munkáról, mely minden visszataszitó dogmatikus szőrszálhasogatást gondosan kerülve, csupán arra törekszik, hogy a modern unitárius vallás főbb tételeiről a müvelt nagy közönséget érdekes és vonzó nyelven tájékoztassa. Az efajta munkáknak az angol és amerikai unitáriusok bővében vannak. Nálunk a püspük ur „Unitárius kis tükre“ óta jóformán ez az ilyen irányu első kisérlet. Azért e könyvre már előre fölhivjuk vallásközönségünk figyelmét. *(ma)*

A régi kedves erkölcsi szabályokat a D. F. E. a nyári vasárnapi iskolák és a téli esték használatára kiadja. Kéri az elnökség lelkészeinket, sziveskedjenek tömeges megrendelésről gondoskodni. Minél többet rendelnek, annál kevesebbe kerül.

Dr. Boros György: Szivemet hozzád emelem, női imakönyv, **Csifó S.:** Szentábrahámi imádságos könyve, **Vári Albert:** Imádságos könyv, kaphatók szerkesztőségünkben.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo o

☞ *Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo o

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 zs

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Julius 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán

1840—1926.

Nagy gyásza van a Magyar Unitárius Egyháznak, mert hüséges fia, az áldozatos szeretet legkitünőbb példája Báró Petrichevich-Horváth Kálmán junius 13-án 86 évre terjedő nemes életét csendes elmulással befejezte.

1840-ben született Kolozsváron, ahol az unitárius kollégium tanulója volt s minden tárgyból kitünő érettségit tett. Tanulmányait Bécsben folytatta s majd sok időt töltött külföldi utazásokkal, miközben betekintést nyert a németországi, belgiumi és franciaországi életbe s széleskörü világismeretre tett szert. A müvészeteket s köztük a zenét különösen kedvelte.

1874-ben nősült meg, feleségül vévén körösszegi és adorjáni Csáky Katalin grófnőt s boldog családi életét Isten hét gyermekkel áldotta meg.

1861-ben egyházi tanácsos, 1877—1892-ig kolozsvári kollégiumi felügyelőg., 1892—1925-ig egyházi főgondnok, majd tiszteletbeli főgondnok, a Dávid Ferenc-Egyletnek pedig 1897—1925-ig elnöke, majd tiszteletbeli elnöke lesz s minden tisztét teljes hivatásérzettel és a legnagyobb áldozó szeretettel tölti be.

Hosszu életpályája nemes életcéljának megvalósitása volt s mint a tisztán ragyogó nap ezernyi áldást terjeszt mindenfelé, nagymüveltségü, nemes és bámulatosan egyszerü lelke egyházi életünkben épen olyan gazdag áldással gyümölcsözött. A becsület, tiszta érzés és érzékeny szeretet jellemezte mindvégig s ezért hálával köszönjük Istenünknek, hogy Őt egyházunknak adta volt.

A temetési szertartás junius 16-án volt Felsőzsukon s ez alkalommal sok magyar főuri család tagja kisérte nagy halottunk hült tetemeit a családi sirboltba. Énekelt a kollégiumi és teológiai akadémia énekkara Ütő Lajos zenetanár vezetése mellett, imát és végbucsut mondott Dr. Boros György egyházi főjegyző, beszélt Vári Albert vallástanár. Az Egyház nevében bucsubeszédet Dr. Ferenczy Géza főgondnok ur, a Teol. Akad. és Lelkészkör nevében Dr. Kiss Elek dékán, a Kollégium nevében Dr. Borbély István igazgató, a Dávid Ferenc-Egylet nevében Gálfi Lőrinc teol. tanár, az Unitárius Irodalmi Társaság nevében Dr. Gál Kelemen tb. igazgató tartott.

A gyászszertartásnál elmondott ima és beszédek:

Imádság

Mondta: Dr. Boros György egyh. főjegyző Báró Petrichevich-Horváth Kálmán tisztb. főgondnok koporsója mellett Felsőzsukon 1926. junius hó 16-án.

Egy imádkozó lélek halott porai felett nyilik imádságra szivünk és szánk, égi Atyánk! Szavunkat a bánat könnyei fojtogatják, mert összeomlott az a törékeny test, mely által a te isteni tökéletességed, bámulatos szépségekben nyilatkozott meg egy hosszu élet folyása alatt.

Siratni szeretnők, nem őt, hanem inkább magunkat, mert a bölcs tanácsadó elme, a mérték felett szerető sziv, immár többé nem lesz velünk, sem körültünk.

A gyász sötét fátyolát lengeti a szél a magyar géniusz arkanuma fölött. Ujból mély ür támadott és nem jelentkezik senki, hogy e szép hazáért oly lángolón égjen, ahogy a mi bölcs pátriárkánk élt és égett.

Hol van a szó, mely kimondhatná, mily nagyon szeretted Atyánk a szegény magyar nemzetet, hogy ily nagy lelket küldtél alá e szent föld völgyölébe!

Hol az ige, mely lefesthetné az ő lelke aranyozott fényét és az ecset, mely világosságra hozhatná az ő szive elrejtett mélységeit.

Szeretnők fölmutatni embertársai előtt szivének ama gyökereit, melyek a hitvesi hüséget táplálták egy egész emberöltőre kiterjedő nagy idő alatt. Atyai szivének gyógyulatlan sebét a jeles ifjak hálájának balzsama enyhitgette.

A világ gonoszsága csak azért nem törte meg hitét az ember javithatóságában, mert szeme előtt mindig a tiszta erkölcs zöld fátyola lengett. A nagy katasztrófák hullámcsapásai, csak azért nem sodorták a bizonytalanság örvényébe, mert rendithetlenül hitte, hogy te Isten jó vagy, a te bölcseséged az emberiség javára fordithat mindent.

Jó Istenünk, ő engedelmes követője volt minden szent parancsnak, mert a csillagok járásából, az évszakok folyásából olvasta ki, hogy csak addig boldog az ember bármely sorsában is, mig tudja, hogy „van biró a felhők felett s áll a villámos ég." Ő tudta, hogy a testre alkalmazott bilincs addig fáj, mig feledi Jézus figyelmeztetését: „ne féljetek azoktól, kik a testet ölik meg, mert a lelket meg nem ölhetik."

Őseitől örökségül vette azt a lelki látást, amely gyönyörködik, mikor a földi javak, a jövendőt kezükben tartó ifjuság erejének növelésében válnak élő tőkévé.

Te nagy, szép és istenes lélek, hol találjunk szavakat, hogy helyetted és magunkért megköszönjük közösségi Atyánknak, neked jó Isten, azt az ajándékot, amely báró Petrichevich-Horváth Kálmán szivében és személyében a magyar unitárius egyház talizmánját aranyba foglalt brilliánsképpen ékesitette!

Félünk, hogy bár már megállott dobogása nemes szivének, mégis megérezi, hogy amit sohasem keresett, a hálás dicséret szavait emlegetjük koporsója mellett.

Szünjék hát a sóhaj, feledjük a fájdalmat, nehogy önzés vádja illethessen az előtt a nemes, nagy sziv előtt, aki egy hosszu életen át élvezett hitvesi hüséget, a meggyengült drága férj gyámolitásáért, mindent tudni vágyó lelke táplálásáért, szenthez illő türelemmel, szeretettel és boldogitó mosollyal folytatta, gyakorolta, mig a jó sziv dobogása megállott, az ajak elnémult, a kedves szemek lezárultak.

Édes Atyánk, Istenünk, ne tudd fel hibánk, sőt bününk gyanánt, hogy e megszentelt koporsó körül, helyetted, az örökélet helyett az elhunyt nagy férfiu, a krisztusilag szerető ember, a szenvedve szerető hazafi, a könnyezve gyógyitó lelki orvos, a holtáiglan hüséges hitves, a vallásos sziv boldogságában élő egyházfő, az olvadékony szivü barát, az emberséges ember, ez isteni képmás lelkébe oly annyira belemerült lelkünk és érzésünk! Minden, ami ő volt, a te atyai ajándékod, minden, ami szép volt életében, a te isteni dicsőséged.

Hozzád száll áldó imánk érette, hosszu életéért, szép és jó cselekedeteiért.

Azokat, akik nélküle oly szegények lettünk, táplálj Atyánk gyönyörü jelleméből soha el nem muló emlékekkel! Azokat, akiket hitvesi, atyai és baráti szeretete táplált és nemesitett, Atyánk vigasztald meg azzal a tudattal, hogy boldogok, kik az Urban halnak meg! Amen.

Beszéd.

Mondta: Vári Albert vallástanár.

Alapige: I. Kor. 13. r. 2. és 8. v..

Mintha csak Jézus legnagyobb apostolának a szeretetről zengett fölséges himnusza lett volna mindennapi imádsága a mi Istenben boldogult nagy halottunknak! Mintha az igék varázserejétől vitetve emelkedett volna a köztisztelet és közbecsülés lépcsőjén föl a királyi elismerések és kitüntetések magaslatáig s ez által irta volna be nevét kitörülhetetlenül az örök emlékezet könyvébe. Most koporsójánál állva, a mélységes megilletődés mellett, a legkülönbözőbb gondolatok vonulnak át lelkemen. Vajjon megállapodjam-e az 52 éves családi élet keretében, melynek lelke és feje ő volt s amelynek bánatos tagjai méltán mondhatják a kesergő prófétával: „Leesett a mi fejünknek koronája“ s aztán felujitva annak derüjét és boruját, de mindig tiszta, nemes és bennsőséges voltát, azt mint a nemes keresztény családi élet tükörét példányképül állitsam oda a nemzedéknek? Vagy ebből a szükebb otthonából átlépjek az ő tágasabb otthonába: az egyházi élet mezejére, amelyhez az ősi családi tradiciók mellett a legbensőbb érzelmi és meggyőződésbeli kapcsolatok is füzték s felsorolva egy hosszu életen át itt végzett áldásos tevékenységének gyümölcseit, az ő igazi egyháziasságát állitsam oda követendő példaképpen a mai anyagias és földhöz ragadt világnak? Vagy pedig felujitsam az ifjuság áldottlelkü pátronusának az emlékezetét, aki sokirányu elfoglaltatása mellett is mindig talál időt és alkalmat, hogy az ifjuság mozgalmaiban részt vegyen, azt tanáccsal, példaadással és folytonos áldozattal irányitsa és elősegitse, amilyen emelkedett lelkü patronusokra sohasem volt nagyobb szüksége ifjuságunknak, mint éppen ma? Vagy talán elkisérjem a régi vármegye házába s onnan ki a nagy magyar társadalomba s bizonyságot tegyek a mellett, hogy ő mindenütt ott volt, ahol a szépet szolgálni, az igazságért küzdeni, sőt cselekedni s Istenországáért áldozatot hozni kellett? Talán szóljak a mély gondolkozóról, aki falusi magányában termette azokat a tiszta „gondolatokat“, amelyek egy igazi bölcs léleknek és messze világitó életfilozófiának örökre élő tükörei? Vagy az ő életével megrajzoljam egy Istenben bizó s Isten akaratán megnyugvó vallásos ember képét, kit sem az élet örömei és áldásai, sem a sors csapásai egy pillanatra is meg nem renditenek, aki a legsulyosabb viszonyok között is szent bizalommal hirdeti a bibliával kezében: „Az Isten a mi oltalmunk és erősségünk. Ezért nem félünk, ha a vizek zugva emelkednek is ellenünk s a hegyek a tengerek közepébe mennének is?“ Oh áldott élet! Oh gazdag aratást igérő szép mező, amelyet egy 86 éves élet hüséges, szorgalmas és becsületes vezetése után áldott meg az áldások Istene!

De én mégis most és itt nem kezdhetek bele ezen gazdag termést igérő tágas mező learatásába. Azt majd apránkint elvégzi

a történet muzsája, amely minden jó cselekedetet följegyez és számon tart s amely *Br. Petrichevich-Horváth Kálmánt* is be fogja sorozni a *Petrichevich-Horváth Boldizsárok* és *Petrichevich-Horváth Ferencek* dicső társaságába. Én ma és itt nem a mélyen gondolkozó bölcsre, nem az erős hitü kereszténre, nem a jó gazdára, nem a tevékeny főgondnokra akarom irányitani a figyelmet, hanem a melegen érző jó *emberre*. Hiszen „a szivből származnak az élet cselekedetei“. És igaza van az apostolnak, hogy a prófétai lélek a nagy bölcseség, a hegyeket mozgató hit mind semmit ér, ha szeretet nincsen bennünk. És muljék el minden bennünk és körülöttünk, de „a szeretet soha el nem fogy“.

Szeretet! Te az égnek szelid követe s a földön életet és áldást árasztó jóságos angyal! Minél inkább látjuk e földön az önzés és szükkeblüség eláradását; minél gyakrabban érezzük ebben a megbomlott világban a bosszu és a gyülölet hatalmát, annál nagyobb tisztelettel és mélyebb hódolattal borulunk le azon nagy szivek előtt, amelyekben kizárólag te foglaltad el királyi székedet s amelyek mindenkit csak szeretni, de gyülölni senkit sem tudnak! Nélküled a szép beszéd, az imádság, az alamizsna osztogatás, az áldozat üres képmutatás s az ember nem ember; de veled és általad az élő Isten munkatársa s csak „kevéssel kisebb az angyaloknál“.

Ez a szeretet a mi nagy halottunknál nem külső gesztus volt, hanem lényének lényege, lelkének igazi tartalma. Miként a gyökérből a növény, a szárból a virág, a zöld vetésből a mindennapi kenyeret adó aranykalász: ugy hajtott ki a szeretetből az ő egyénisége, jelleme és egész élettevékenysége. Ez az, ami kiemelte a többi emberek sorából. Sokan lehettek és voltak, akik a tudományban, gazdagságban, ékes beszédben, hirnév és dicsőségben őtet fölülmulták, de olyanok, akik a szeretetben szárnyalták volna tul, nem igen lehettek. Ha nem szólott, szelid kék szemeiből s jóságos arcáról akkor is a szeretet mosolygott reánk. Amikor pedig beszélt, vagy adakozott, akkor valósággal a szivét közölte velünk. Lelkének ez az erkölcsi tartalma tette igazán nagy emberré. Az ő közelségében soha senki nem érezte a rang, osztály, vagyon, vagy hivatalbeli különbséget, hanem csak a barát, a testvér, az atya, vagy a jó ember szivének melegségét. Nem várt és nem követelt a maga részére elismerést, hálát vagy megkülönböztetett tiszteletet; de azért azt mégis mi önkényt tettük le lábaihoz, mert ezt parancsolta az ő nagy szeretete.

Azt mondják, hogy az embereket is, miként a képeket, bizonyos távolságból kell néznünk, ahol már emberi gyöngeségeik elhalványulnak. Ő akkor volt a legnagyobb, amikor a legközelebb volt hozzánk, mert ilyenkor szinte sugárzott reánk lelkének melegsége s szinte hallottuk szive dobogását. Igazi nemes és pedig főnemes ember volt.

Szeretete nem valamely passziv tehetetlen érzelem volt. Miként az áldott nap egy központból küldi szét sugarait, hogy életet és

termékenységet árasszon: ugy áradott az áldás az ő jó szivéből mindenhova, ahova csak sugarai eljuthattak. Élő forrás volt az, amelyből szüntelenül buzgott az élet termékenyitő vize. Ez a szeretet áradott ki családi életére s ez tette azt olyan meleggé és bennsőségessé. Ebből a forrásból áradt annyi áldás az egyházra és iskolákra. Ez tette őtet munkás tényezővé, ez emelte a társadalomban a köztisztelet és közbecsülés magaslatára, ennek a sugarai jutottak el a királyi trónok magaslatáig is. És amikor a megpróbáltatások sulya alatt mindenki roskadozott, amikor a kétség és kishitüség elnyomta a lelkeket: ő akkor is vigasztalt és biztatott, mert nagyon, de nagyon szeretett.

Ha csupán általános emberi szemmel tekintünk is arra a jóságtól dobogó szivre s azokra az áldásokra, amelyek 86 éven át abból fakadtak, még akkor is hálával és kegyelettel kell előtte meghajtanunk lobogónkat. De a mi hálánkat és tiszteletünket fokozza az a tudat, hogy annak a nagy szivnek a melegségében, annak a szép életnek az áldásaiban mi is részesek és osztozó társak vagyunk, hogy évek hosszu során nem csupán vezérünk és irányitónk volt, hanem nemes egyéniségével személyes megtestesitője volt egyszerü unitárius vallásunknak s jellemével sulyt adott kifelé is egyházunknak.

Az idő lassankint minden sebet begyógyithat, minden veszteségért kárpótolhat. Jöhetnek nyomába uj nemzedékek, láthatunk még szép és boldog időket is, de az ő melegen érző szivét nekünk e földön semmi ki nem pótolhatja.

De azért van vigasztalásunk! A szeretet erősebb a halálnál, keményebb a koporsónál. Azt mondja az apostol is, hogy „a szeretet soha el nem fogy“. Az a szeretet, amely e földön annyi szépet és jót müvelt, amely annyi nehéz akadályon győzedelmeskedett, az utolsó ellenségen is diadalmat vészen. „Hol vagyon halál a te diadalmad s koporsó a te fulánkod?“ Hisz ime ez a győzedelmes szeretet, mint a lenyugvó nap pirosló fényét, onnan az örökkévalóság partjairól küldi vissza sugarait azokra, akiket az életben is annyira szeretett. Elsősorban reád bánatos hitves és reátok forrón szeretett gyermekei. És ezek a sugarak végig fognak kisérni az egész életen.

De ezen kivül nekünk erdélyi magyaroknak s különösen unitáriusoknak is van egy üzenete, egy végrendelete. Az, amit a szeretet apostola üzent az ő kedves éfézusi gyülekezetének: „Fiacskáim, szeressétek egymást“. Hadd zengjen ez a szent üzenet végig a völgyeken és bérceken. És azoknak a harangoknak bánatos hangja, amelyek ebben a pillanatban a legszeretőbb szivü főgondnokot siratják, hadd vigye el ezt a szent üzenetet a hunyhókba és palotákba. De találjon visszhangot a mi lelkeinkben is, hogy nagy halottunkhoz méltó lehessen életünk. Ámen.

Az egyetemes egyház és föl. püspök ur nevében.

Mondta: Dr. Ferenczy Géza főgondnok.

Néma hódolattal állunk diszes ravatalod előtt — előtted szeretett főgondnokunk — mi is, a magyar unitárizmusnak képviselete. Elhoztuk annak minden egyes tagja — nagyjának és kicsinyjének — vérző szivét beszélő bizonyságául az elvesztésed feletti nagy fájdalmunknak. Remegő ajkunk tolmácsolja legmélyebb fájdalmát és részvétét legkimagaslóbb munkatársadnak — a mi szeretett püspökünknek is, — kinek fájdalmát kétszeressé fokozza kényszerü távolmaradása, kit sajnos, betegsége meggátolt abban, hogy ihletett ajkai nyilatkozzanak meg váratlanul készült ravatalod mellett.

Ravatalod előtt is elnémult ajkad megszólalása, szerető szived megnyilatkozása után esengünk. Várjuk a biztató szót, az utmutató tettet, melyekkel mindég kitüntettél minket, s melyekkel annyi sok maradandó értéket biztositottál hőn szeretett egyházadnak, — egyházunknak. Nehéz elhinnünk, nehéz annak tudatával megbékélnünk, hogy a te „aluvásod több a nyugalomnál“. Hisz tudtuk és tudjuk mi, hogy a halál ép ugy az élethez tartozik, mint a születés; tudtuk és tudjuk, hogy annak a természet törvényei szerint be kell következnie, s az a véges emberi élet végpontja; tehát tudtuk, hogy egykor tégedet is — féltett kincsünket, édes büszkeségünket el kell veszitenünk, mégis, mivel tudtuk, hogy egyike vagy az egyetlen jó Istenünk által kiválasztott vezéreinknek, kiket Istenünk hosszu élettel tüntet ki:

reménykedtünk, bizakodtunk abban, hogy még hosszura elnyulik, még soká késik bucsuzásunknak keserü órája. Elismerjük, hogy 86 év rengeteg idő, hogy e nagy idő állandóan épitő munkása teljesitette emberi és egyházi elhivatását, s talán nem is eléggé indokolt eltávozásod miatti panaszkodásunk, dehát oly váratlanul ért e sulyos csapás, oly nagy fa dőlt ki a magyar unitárizmus keskeny erdejéből, akkora fájó ürt hagytál magad megett, hogy tehetetlen fájdalmában csak siránkozni tud remegő ajkunk.

Most, amikor minden virág nyilik, most amikor minden termény érik, most hagytad félbe egyházépitő munkádat. Pedig hát a virág és a teremtés voltak éltető elemeid. Egyházunk virága, ifjuságunk nevelése s ezek utján egy jobb jövő megalapozása mindenkor elsőrendü gondod volt. Egyházunk intézményeinek fejlesztése, ezek ellenálló képességének tökéletesitése, hivőtársainknak szeretete tett tégedet a „sziv emberé“-vé. Midőn ezeknek sorsa az erős megpróbáltatás időszakát szenvedte, erős voltál, vezér voltál a küzdelemben s most midőn sorvasztó küzdelmeink enyhültek, midőn a jobb belátás uralmának, a virradatnak elközeledését érezzük:

te is ugy tettél, mint Mózes, megmutattad szeretteidnek az igéret földjét s akkor kihullott kezedből a vezéri zászló.

Távozol nagy őseid, nagy vezéreink, a többi Petrichevich-

Horváth nagy főgondnokaink közé s összes egyházközségeink siró harangszava közé fájdalmas könnyeink vegyülnek, midőn váratlanul megnyilt sirodhoz kisérünk.

De csak testedet bocsátjuk el szeretett főgondnokunk, lelked, szellemed itt marad velünk, nekünk. Törekedni fogunk tovább folytatni azt az egyházépitő munkát, melyre tanitottál, melyben utmutatónk voltál; hirdetni fogjuk az önzetlen szeretetet, azt a szeretetteljes megbecsülést s azt az önfeláldozásig nyuló áldozatkészséget, melynek a nemes életed, főgondnokságod megtestesitője volt. Tanitónk, utmutatónk, mesterünk fogsz lenni, maradni, haló poraidban is, az idők végéig, mindörökké.

Hálás kegyelettel megőrizzük emlékezetedet. Legyen csendes pihenésed, legyen csendes nyugvóhelyed. Isted veled! Isten veled!

A magyar unitárius Teol. Akadémia és az egyetemes Unitárius Lelkészkör nevében.

Mondta: Dr. Kiss Elek dékán, a Lelkészkör alelnöke.

Elszorult szivvel és remegő érzésekkel állok meg méltóságos főgondnokunk és immár megboldogult testvérünk ravatalodnál eme bensőséges családi szentélyben, hogy a magyar unitárius Teol. Akad. és Lelkészi-kar bucsuszavait tolmácsoljam.

Itt, e történeti levegőjü termekben, ahol őseidnek s szeretteidnek képe és szelleme ragyogott mindig rád, ahonnan láthattad egykoron a nagy Széchenyi szelleme által életre hivott ünnepeken futó paripák szíguldását s megélhetted nemzeted jobb napjait és tanuja lehettél prófétai lelkeddel a csontok völgyének: a *magyar* és az *unitárius* Teol. Akad. és Lelkészi-kar köszönt Tégedet. Nemzeti küzdelmeinkben és hivatásos életünkben egy eszmény lelkesitett minket; a kultura és müvelődés egy irányban dobogtatta sziveinket s vallás-erkölcsi 400 éves törekvéseink egy mezőn szilárditották meg hitünket, mélyitették lelkünk áhitatát s nemesitették szivünk érzéseit.

A Te nagy és szeretettel teljes szivedből sugározz ránk és intézményeinkre még e pillanatban áldott melegséget s lelked örökéletében vedd tőlünk a vallomást, hogy mi hiszünk hivatásunkban, megujhodásunkban, a föltámadásban és az igazi értékek örökéletében.

Isten veled! Isten velünk!

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán emlékezete.

— Bucsubeszéd ravatalánál Felsőzsukon 1926. junius 16-án. —
Mondta: Dr. Borbély István koll. igazg.

A Kolozsvári Unitárius Kollégium igazgatósága és ifjusága nevében jöttem végső bucsut venni a megboldogulttól, ki 1877-től 1902-ig 25 éven át volt kollégiumunknak szeretett, nagyrabecsült

felügyelőgondnoka s aki 1902-ben történt egyházi főgondnokká való megválasztása után is egészen halálág iskolánknak egyik legéberebb figyelője, leghübb barátja maradt. 48 évig állott iskolai és egyházi életünk élén. E hosszu idő alatt nemzedékek kerültek ki alma materünk kebeléből, akiknek legszebb tanulói emlékei mind a megboldogultnak nevével kapcsolódnak össze.

Kedves, bizalmat keltő és tiszteletet parancsoló egyénisége hamar beférkőzött az ifjuság szivébe, ugy tekintettek és ugy tekintettünk rá, mint aki maga a csupa jóság és szeretet. S ő is ugy nézte az ifjuságot, mint egy édesapa, akinek boldogsága gyermekeinek boldogsága. Iskolánk évkönyvei bizonyitják, hogy mennyi odaadó gondossággal kereste a módját annak, hogyan lehetne a tanuló ifjuságot nagyobb lelkiismeretességre, biztosabb tudásra s jobb magaviseletre szoktatni. Célját jutalmak kitüzésével akarta elérni. Az a lelkiismeretes gondosság, ahogyan a megboldogult báró ur jutalmát kiadni rendelte, valóban páratlan nemcsak kollégiumunk, de az egész magyar nevelés történetében. A báró Petrichevich-Horváth Kálmán jutalom története a maga nemében oly lélekemelő, ifjuságunk s rajta keresztül unitárius magyar társadalmunk nevelése szempontjából oly nagy fontosságu, hogy e szomoru pillanatban nem tudnék illőbb szavakat találni a kollégium nagy hálájának kifejezésére, mint ha elmondom e jutalmazás történetét.

A megboldogult isk. felügy.-gondnokká történt megválasztásával kezdte meg iskolai jótékonykodását. Az 1877—78-ik isk. évben 50 forint jutalmat adott át Kovács János akkor kollégiumi igazgatótanárnak „szegénysorsu és kitünő tanulók" közt való szétosztás végett. A jutalom osztály és felekezeti külömbség nélkül egyenlő összegekben adatott ki 4 éven át. Az 1881—82. isk. évben a VIII. és VII. o. tanulók részére 10—10 forintot, a többi tanulók részére 5—5 forintot rendelt adni. Ugy látszik e kiosztási mód nem bizonyult elég célravezetőnek, mert a következő 1882—83. isk. évben a jutalom összegét a báró ur 115 forintra emelte s hozzá az alábbi feltételeket szabta: a felső 4 gimnáziális osztályban egy legkitünőbb tanuló kapjon 50 forintot; a VIII. és VII. osztályokban 1—1 tanuló kapjon 10—10 forintot, az öt alsó osztályban 5—5 forint legyen a jutalom; 15 forint pedig 3 szegény tanuló iskolai vagy kórházi tartozásainak fedezésére forditandó. Az első eminens tanuló ez évben Nagy Samu VI. g. o. t. volt Szabédról. 1883—84-ben ismét változik a jutalomösszeg s hozzá módosulnak a jutalmazási feltételek: a 100 forintból az I—VII. osztályokból 1—1 legkitünőbb tanuló kapjon 10—10 forint jutalmat, a VIII. osztályból 30 forint jutalommal tüntettessék ki az a tanuló, aki minden tárgyból kitünő eredménnyel teszi le az érettségi vizsgát.

Ez időtől kezdve aztán felekezetre való tekintet nélkül a legjobb érettségiző tanulónak megjutalmazása a legfőbb gondja. Csakhogy addig, amig a célt egész tisztán megvalósithatta, szándékának

ismételt módosulásokon kellett átmennie. 1884—85-ben marad a 100 forint összeg, de a körülmények miatt azzal a feltétellel, hogy a minden tárgyból jeles eredménnyel vizsgázott tanulók között osztálykülönbség nélkül egyenlőkép osztassék ki. Az ez évi jutalmazottak között vannak Ferencz József, a püspök ur fia és Ürmösi Károly, ma kolozsvári unitárius lelkész és esperes. 1885—86-ban ujra megpróbálja az akkor isk. felügyelőgondnok báró ur kiemelni a VIII. oszt. legjobb tanulóját s a 100 forint jutalmazás kiosztásának feltételeit olyanképen határozza meg, hogy ez összegből az I—IV. osztály minden tárgyból jeles 2—2 tanulója 5—5 forint, az V—VII. osztály 1—1 tanulója 10—10 forint, a VIII. osztály legkitünőbb tanulója 30 forintot kapjon. E gondolat sem elégitette ki szándékát, mert a következő 1886—87-ben ismét változtat a feltételen ugy, hogy a 100 forint összegből 50 forintot kapjon az, aki legkitünőbb eredménnyel teszi le az érettségi vizsgát, 50 forint pedig osztassék két felé ugy, hogy abból a VI. és VII. osztályban legjobb sikerrel végzett két egyenlő jeles tanuló 25—25 forint jutalmat kapjon. Ez utóbbi két tanuló Pap Mózes később a székelykereszturi unitárius főgimnázium igazgatója s Vári Albert, most kolozsvári vallástanár, volt, az a Vári Albert, aki a következő 1887-88-ban mint tiszta jelesen érettségizett ifju egyedül nyerte el az 50 forint jutalmat és aki e szomoru végtisztességen mint lelkész Istennek örök kegyelmébe ajánlotta a megboldogultat. A P.-Horváth Kálmán jutalom ettől kezdve formájában keveset változott. Végleges alakját 1891—92-ben kapta, amely évben az egész 100 forintot Ferencz József érettségit tett tanuló, ma kollégiumunknak egyik felügyelőgondnoka kapta. A báró ur ez évben főgondnokká választván, megvált addigi isk. felügyelőgondoki tisztjétől, de szive tovább is kollégiumunk ifjuságáé maradt. Adományát 1893—94-ben formulázta végérvényesen ugy, hogy abból 100 forintot kapjon az a tanuló, aki az érettségit a legkitünőbb eredménnyel teszi le, 50 forint pedig 10 forintos részletekben osztassék ki a többi osztályok eminens diákjai között. Ezentul a P.-Horváth-dij volt az a jutalom, mit elnyerni a legjobbak nemes becsvágya volt. S valóban, ha végig nézünk a megjutalmazottak névsorán, abban megtaláljuk mai unitárius társadalmunk legtöbb vezető férfiát. 1894—95-ben 10 forintot nyert Gálfalvi Samu, ma a székelykereszturi unitárius főgimnázium igazgatója; 1895—96-ban 100 forintos érettségi dijat Márkos Albert nyerte, ki ma rendes tanár a kolozsvári kollégiumunkban; 1896—97-ben a 100 forint a György Jánosé, ki egy ideig unitárius teol. akadémiai tanár volt Kolozsváron; 1897—98-ban a 100 forintot egyenlően megosztva kapja Költő Gábor és Mikó Lőrinc. Költő később mint erdélyi magyar életünknek egyik vezére a nemzet halottjaként temettetett el a budapesti kerepesi temetőbe; dr. Mikó Lőrinc jelenleg unitárius egyházi titkár. Az 1898—99-ben jutalmazottak között volt Gyergyai Árpád, a jelenleg Kolozsváron élő hires orvos és Abrudbányai Géza, jelenleg kolozsvári ügyvéd.

Ez évben a forint helyett a korona tétetvén pénzegységgé, a 100 forint 200 korona összegben osztatott ki. Az első 200 koronás érettségi jutalmat Kovács Kálmán, jelenleg tanár és unitárius püspöki titkár kapta. 1901—902-ben az érettségi dij mellé egy teljes összegü konviktusi alapitványt is létesitett a megboldogult évi 210 korona összeggel. A főjutalom azonban továbbra is az érettségi dij maradt, melyet 1903—904-ben Abrudbányay Ede, jelenleg tőtöri nagybirtokos nyert, mig a 20 koronával jutalmazottak között van Varga Béla is, jelenleg unitárius teol. akad. tanár Kolozsváron. 1905—906-ban a 200 koronát Bálint Domokos, jelenleg székelykereszturi főgimn. tanár nyerte, a 20 koronával jutalmazottak közt van Gálffy Zsigmond kolozsvári unitárius koll. tanár. 1907-908-ban a 200 korona Kiss Elek VIII. o. tanulóé lett, ki ma a teol. akadémiánk dékánja. És igy ment ez évről évre, mignem az 1914—15. isk. évben — a világháboru kezdő évében a tanulók javarésze harctérre vonulván, a nagy világküzdés idején az érettségi nagydij nem adatott ki, hanem a megboldogultnak akaratából katonai célra fordittatott. A világháboru befejeztével az 1918—19-ik iskolai évben az adomány ujra életbe lépett, az 1920—21-ik évig bezárólag 200 korona, azóta 100 leu összeggel. Az utolsó Petrichevich-Horváth Kálmán dijat a megboldogult f. évi junius 7-én küldötte hozzám az alábbi levél kiséretében:

Felsőzsuk, 1926. junius 7.

Kedves Igazgató Tanár Ur!

Ide mellékelek a most következő vizgákra 500 leut, melyből kérem adjanak arra érdemes kitünőbb 5 tanulónak 100-100 leut, miután a pénz vásárló ereje annyira sülyedett, hogy abból valami értékesebb hasznosabb dolgot vegyenek.

A kedves igazgató urnak szives barátsággal, őszinte tisztelettel

Petrichevich-Horváth Kálmán.

A küldött jutalmat a megboldogult végakarata szerint fogjuk kiosztani. Aztán ennek a jutalomnak történetét bizonyára be is végezzük. A román törvény az érettségi vizsgát kivette iskolánk és egyházunk hatásköréből; a vizsga céljává s a vizsgálat tárgyaivá is más egyebet jelölvén ki, mint ami a P.-Horváth érettségi nagydij emlékéhez évtizedeken keresztül hozzáfüződött. Ugyan kit lelkesitsen ma a kitünő érettségi, mikor a vizsga mértéke nem a tudás; és ki törekedjék jó bizonyitványra, mikor az országban nincs minősitési törvény!

Tanulásért adhatunk ezután is jutalmat, de azon ideált, mi e jutalmazás lényege kellene hogy legyen, mi erdélyi magyarok többé — Isten tudja meddig — vissza nem adhatjuk. Pedig azon jutalmaknak, melyek a megboldogultnak nagy nevéhez füződnek, igazi

értékét nem számszerü összege és pénzértéke, hanem eszmei célja, ideálja adta meg, azon ideál, mely a megboldogultnak is életideálja volt: legkitünőbb lenni a kitünők, legjobb a jók, legtevékenyebb a tevékenyek között.

Ez ideálok ma nem korszerüek s ki még lelkesedni tud éréttük — konzervativ ábrándozó, kire az élet piacán kacagva tülekedők sajnálattal néznek.

De mi itt e ravatalnál tanubizonyságot teszünk róla, hogy a mi életünk nem korszerü, hanem örök élet akar lenni. A sors kerekét ugyan ma nem mi forgatjuk s hajónk a háborgó tengeren vészesen hullámzik. De kik szebb éveinkben tanultunk imádkozni, tudjuk, hogy e földön igazi élet s a tulvilágon mennyei boldogság csak annak adatik, aki legkitünőbb akar lenni a kitünők, legjobb a jók, legtevékenyebb a tevékenyek között.

Iskolánk drága emlékként őrizi a megboldogult emlékezetét s hálás kegyelettel gondol arra, ki évtizedeken át békének meleg szeretetével, áldozatának megszentelő bőkezüségével volt ifjuságunknak igazi barátja.

Adjon az idők és események mindenható Istene örök boldogságot idvezült lelkének; sirját lengje körül a hálás kegyelet.

A Dávid Ferenc-Egylet nevében.

Mondta: Gálfi Lőrinc teol. tanár, a D. F. E. pénztárosa.

Ennél a koporsónál mély gyászban hajtja meg a maga lobogóját a Dávid Ferenc-Egylet is, amelynek az elhunyt Br. P. Horváth Kálmán alakulása óta buzgó tagja, huszonhét éven keresztül tényleges és azután tiszteletbeli elnöke volt. Abból a mélyen érező szivből, amelyből a szeretet forrásai oly gazdagon áradtak családja, nemzete, egyháza és annak intézményei és ifjusága felé, még bőven maradt a társadalom minden jóratörekvő és magasztosért lelkesülő egyesülete számára is. Szeretettel, éles látással és bölcseséggel mondott elnöki beszédei egy emberöltön át ugy hatottak, mint a kiáltónak szava a pusztában, mint a prófétáknak hangja Izrael fiaihoz, amelyek átjárták minden igaz unitárius és minden igaz ember szivét és lelkét, aki csak azokat hallotta.

Gyászunkban aggodalommal tekintünk a jövőbe. Vajjon lesz-e az unitárius egyház vallástársadalmi életének ezután is olyan vezére, mint volt a Dávid Ferenc-Egyletnek eddig elhalt két elnöke Brassai Sámuel és Br. P. Horváth Kálmán, akik életükkel és vagyonukkal, tekintélyükkel és bölcseségükkel az egész egyház vallástársadalmi életének gerincoszlopai voltak. De aggodásunk még jobban mélyiti lelkünkben a hálát emlékük iránt, még jobban élteti reményünket, hogy példaadásuk megmarad közöttünk, még erősebbé teszi hitünket, hogy ők nem hiában éltek és hogy a szép, jó és igaz terjedni fog az emberek között, mert az Istennek az akarata. Hálával és kegyelettel távozunk ettől a koporsótól, amely legyen csendes nyugvóhelye elhalt testvérünknek.

Az Unitárius Irodalmi Társaság nevében.

Mondta: Dr. Gál Kelemen tb. igazgató, U. I. T. alelnöke.

Az Unitárius Irodalmi Tarsaság utolsó üdvözletét tolmácsolom meghatott lélekkel e koporsó előtt. Első üdvözletét akkor fejezte ki, mikor megalakulása alkalmával legelső tiszteleti tagjai sorába iktatta. Ez a tisztelet nemcsak az unitárius egyház első világi tagjának, nemcsak állásának és előkelő hangzásu történelmi nevének szólott; hanem szólott első sorban az embernek, aki az unitárius gondolat minden irásos megnyilvánulása iránt kezdettől végig érdeklődött és azt nemes bőkezüséggel támogatta. És szólott a gondolkodónak, aki a feledhetetlen Eötvös szellemének örököseként hosszu időn keresztül világitotta gondolataival a lelkeket s melegitette a sziveket. És szólott a mindenkitől csak szeretett és mindenkitől csak nagyrabecsült jó embernek. Ha én az emberi jóság, az erkölcsi ideálizmus, e földön a jó és nemes győzedelmi hitének szobrát akarnám mintázni, akkor a vonásokat az ő jóságával megigéző és rabulejtő szellemi alkatáról venném. Irások hatása idők rövid folyásán elmulik és elsimul, mint a hullámok mind tovább fokozódó gyürüzése. De egy jó ember emléke ugy él az ittmaradó nemzedék szivében, mint az áldott nap jótékony melege: lehunyta után is meleget sugároz és áldást termel, szeretetet, örömet, jóindulatot kelt és boldogságot áraszt a szivünkbe. Hálaadó szivvel köszönjük a Gondviselésnek, hogy megtestesült benne az emberi jóság a mi felemelésünkre.

Megboldogult pihenjen csendesen a hazai hant alatt! Isten veled drága jó ember! Isten velünk!

Br. Petrichevich-Horváth Kálmán tb. főgondnok ur utolsó levele a főt. püspök urhoz.

Felsőzsuk, junius 2.

Kedves barátom és püspököm!

Szeretnék már rólad hallani, miután mint egy ide számüzött élek itt; ki már hetek óta nem mozdultam hazul, csak azon hirekből élek, melyeket a hirlapok utján kapok s igy csak levelezés utján kell fenntartsam az érintkezést. Im inditom a futárt e sorokban, felkérve őt kopogtasson be hozzád és térjen vissza hirekkel megrakodva rólad és egész családodról, kiknek sorsa érdekel. Én pünköst előtt irtam neked, remélem vetted akkor is, ha nem, kérlek válaszolj.

Ez az én szigoru parancsom, melyet teljesiteni kell. Egyházi ügyekről is irjál, mert érdekelnek. A magyar politikában is nagy lépéssel haladtunk előre. Előbb-utóbb csak

beérünk mi is oda, ahova törekszünk, bár az, amit elérni akartunk nem volt tulzott, csak tiszta igazság, mégis mennyi törődés, ember-, rendszerváltozás kellett hozzá, hogy meghozza azt, aminek jönni kellett. S ha megadták volna ezelőtt 8 évvel, amit most igérnek és valószinüleg teljesiteni fognak, mert máskép nem tehetnek. Igy későn is jó. Egy jó eredménye van ezen mi küzdelmünknek, hogy meggyőződhetett a román uralom a magyarság lojalitásáról, mely mindig csak annyit kért és követelt, amire joga volt, de abból nem engedett s igéreteit, melyeket tett, becsületesen beváltotta. De nem politizálok tovább, hanem végzem soraimat, neked, kedves feleségednek, mindnyájatoknak, egész családodnak minden jót kivánva vén, hű barátod

Kálmán.

* * *

Koszorumegváltás cimen nevelési célokat szolgálandó egy alapot inditott egyházunk s kérjük kedves afiait, hogy aki ehhez hozzá óhajt járulni, küldje adományát Hadházy Sándor pénztáros afiához Kolozsvárra az unitárius kollégiumba.

Édes jó istenem . . .

Amikor bus vagyok,
Fájdalmaim nagyok,
Mikor bánt az élet.
Sorscsapások érnek;
Vészben, szenvedésben,
Csak Te vagy reményem,
Te őrzöl meg engem:
Édes jó Istenem!

Amikor, mint vándor —
Távol kis tanyánktól,
Bolyongok, utazom,
Pusztán, sivatagon;
A nagy idegenben
Is, ott vagy Te velem,
Ovsz, hogy el ne essem;
Édes jó Istenem!

Az erdő virága,
A madár dalába',
Fü, fa, bokor, levél
Csak Te rólad beszél.
Nagy jóságodért áld,
A mélység s magasság,
Mindenkor, mindenben,
Édes jó Istenem!

Ha minden összedől,
És rom lesz a földből,
Ha kialszik a nap,
Akkor is hatalmad
Megmarad, jelened
Változást nem szenved;
Mert léted végtelen,
Édes jó Istenem!

Lőrinczi Miklós.

TŰZHELY MELLETT

A fősök szobrának leleplezése Torockón.

Gyönyörü napsütéses reggelre virradt pünkösd másod napján Torockó. Az előző napok zivatarjai elmultak, helyette ragyogó napsugár mosolygott le erre a csuda szép völgyre. A Székelykő is engedett a maga komor szürkeségéből, helyette hol rózsaszinü, hol lilás ünnepi szint öltött. Valami megmagyarázhatatlan ünnepi hangulat uralkodott általában mindenütt és mindenkin. Erre vallott a bányaváros méltóságos és nagy csendje. Az amugy is csendes és zajtalan falu most még komolyabbnak tetszett. Ünnepre készültek a torockóiak, nagy ünnepre.

Évekkel ezelőtt gyüjtést inditottak egy szoborra, amely a háborúban elesett hozzátartozóik nevét örökitse meg az utókor számára. Ez az alap, ha lassan is, de gyült s mi sem bizonyitja jobban a torockóiak áldozatkészségét, mint a templom cintermében felállitott s most leleplezett szobor. A szobor leleplezése másodnapján templomozás után minden igényeket kielégitő müsor keretében folyt le. A müsort a dalárda éneke vezette be (Hatalmas Isten). Most következett a mindenkit megrázó emlékbeszéd Péterffi Gyulától. Az édesanyák, özvegyek és árvák sebei felszakadtak s a már-már elfelejtett veszteségek ismét felujultak. Mikor beszédében eddig ért: és most hulljon le a lepel, szóljanak a harci kürtök és dörögjenek az ágyuk — a hatalmas szoborról lehullott a fekete lepel, Torockó piacán felhangzott a kürtszó, a Kőfarkán felállitott ágyuk meg leadták diszlövésüket. Megrázó pillanat volt. Percekig tartó sirás és hangos zokogás szakitotta félbe a beszédet. Ebben a pillanatban temették el az anyák fiaikat s a hitvesek férjeiket, akiknek nevei már ott csillognak arannyal bevésve a szobor márvány tábláján. Az emlékszobrot felszentelte és megáldotta Németh István torockói lelkész. Ez után négy pártás leány, akik apjukat és testvéreiket veszitették el a háboruban, szép szavalatok kiséretében megkoszoruzta az emlékmüvet. Következő pont: Apethoezis I. rész, szavalta Székely János. Ismét a dalárda szépen betanitott éneke következett (Oh én Uram.) Az egyházközségi gondnok Bartha János hivatalosan átveszi megőrzés végett a szobrot. Majd felhangzott minden ajkon „Erős várunk nekünk az Isten“ egyházi ének, mialatt koszorukkal és virágokkal boritották be a szobrot körülvevő keritést. Bezáróul Péterffi mondott biztató és lelkes beszédet, kitartásra buzditva a torockóiakat. Ezzel a szép ünnepély véget ért.

Talán legelső helyen kellett volna emliteni a torockóiak áldozatkészségét, amely lehetővé tette ennek a szép ünnepélynek a megtartását. A torockóiak már sok szép dolgot produkáltak. Alig

pár éve, hogy óriási anyagiak árán egyszerre két harangot állitottak. Most már az orgonaalapra gyüjtenek s remélik, hogy már jövő évben teljesen megrenoválhatják orgonájukat. Ritka az az áldozatkészség, amely a torockóiakban megnyilvánul. Álljon előttünk mintaképül és buzditson hasonló nemes cselekedetekre.

Borbély Istvánné.

Szív és kő.

A torockói hősök emlék-oszlopának 1926. Pünkösd hétfőjén történt ünnepélyes felavatása alkalmából

irta: **Boross Elek.**

Fogadd szivem hódolatát
Torockónak derék népe,
Azért, hogy oly szent előtted
Halott hőseid emléke!

Drágák voltak, hadba szálltak
S odavesztek a viharba . . .
És a nevük be van szőve
Halk imába, méla dalba . . .

Torockói gránit-oszlop
A templomkert szent emléke,
Mindenik hős dicső nevét
A kegyelet belevéste —

Szivbe', kőbe' igy élnek ők
S lettek halhatatlan szentek,
Kik az „Egy Isten“ házából
Egyszer a Halálba mentek . . .

Be van vésve mindenik név
Szived-lelked közepébe . . .
Átölelve tartod őket,
Mintha mind-mind ma is élne . . .

És élnek is! — Im', bizonyság
A pünkösti szent zsolozsma:
Élők közé van mindenik
Katonásan besorozva . . .

Idő-győző vén „Székelykő“,
Nyiljék rajtad sok-sok gyopár,
Hogy a hősök emlék-köve
Sohse legyen puszta, kopár! —

Torockói szép leányok
Koszoruval diszitsétek . . .
S glóriába font nevüket
Imádkozva emlitsétek!

Fogadd szivem hódolatát
Torockónak derék népe,
Azért, hogy oly szent előtted
Halott hőseid emléke!

Idegenben.

(Az aradi parkban 1925 aug. 8.)

Ülök a parkban egymagamba'.
Körülöttem járókelők.
Nézem, nézem és ugy szeretnék
Egy-két jó szót szólni velök.
A szemem is ugy simogatná,
De ők csak mennek hidegen,
Éltem előttük ismeretlen,
Forró szivem itt idegen.

... És hull a perc a végtelenbe,
Árnyak suhannak lelkemen,
A gondolat ijedve rebben,
Sebzett madárként szárnyszegetten...
S mig fájva, várva csak ülök,
Vágyva tekint szemem körül.
Az élet él, sugárzó napfény...
S nekem itt senki nem örül!

E pillanatban szellő lebben,
Sok, sok virág bókol, ragyog...
Mosolygó, drága ismerősök!
Mégis, mégis itthon vagyok.

Ürmösi Károlyné

NŐK VILÁGA.

Iskolai élet Cfanning House Scfoolban.

A leányok nevelése itt annyira különbözik a mienktől, hogy első tekintetre érthetetlen, mert bizonyos fokig nehéz lenne alkalmazni, mivel nemcsak a körülmények, de a természetek is annyira különbözők. Éppen ezért azt hiszem, nem érdektelen egy rövid bepillantást nyerni oda, ahol ezt az életerős és egészséges angol ifjuságot nevelik az élet számára.

Nemcsak testben, hanem lélekben is egészségesek! Ezt a tényt állitva, nem akarok csak a sokat emlegetett sportolásra, tisztaságra és egészségi követelmények pontos betartására hivatkozni, hanem a minden tekintetben hármonizáló nevelésre, amelynek alapföltételei közé tartozik az eszmék változatossága és igy az érdeklődés örökös ébrentartása.

A tanulmányok minősége és mennyisége megfelel a kornak. Minden középiskolai tárgyat feltalálhat itt az, aki komoly egyetemi tanulmányokra készül, — aránylag ezeknek száma csekély — mindenből van egy kevés, mint egy utmutatóul az ambiciózusoknak.

Akinek célja csak egy kis általános müvelődés, vagy egy pár hasznos év eltöltése, az nincs kötelezve latin igeragozással és a mathematika bonyodalmas tételeivel foglalkozni. Ehelyett az okszerü és lehető egyszerü házvezetés tudományába vethet mélyebb bepillantást.

A tanórák napi 5 órára terjednek és a komolyabb tanulmányok olyan sürün váltakoznak torna és egyéb sporttal, hogy az ember szinte önkéntelenül is azt a kérdést veti fel, hogy lehet a kötelező anyagot ilyen kevés idő alatt elvégezni. Csak azt az egy

magyarázatát lehet ennek adni, hogy a rendelkezésre álló idő igen jól van beosztva és felhasználva. A rend és pontosság áthághatatlan szabályokként uralkodnak minden téren. És ennek ellenére, ha az ember a virágokkal diszitett tantermeken és folyósókon a vidám leánycsoportok közt végighalad, legkevésbbé sem érzi ridegnek ezt a környezetet.

A politikai és müvészeti lapok pedig, amelyek bőviben találhatók, arra mutatnak, hogy ennek a kis világnak módjában van figyelemmel kisérni a nagyvilág mozzanatait.

A szombatok szabadok és mindenkinek szabad rendelkezésére állanak. A versenyek, a sport, müvészeti és irodalmi egyletek pedig állandóan hoznak egy kis élénkséget és változatosságot a szorgalmas hétköznapi életbe.

Általános szokás, hogy a nagyobb növendékeknek kötelességévé teszik a minden téren való felügyeletet a kisebbek felett. Ez nagyban fejleszti a kötelességtudást és kézzelfogható tapasztalatot nyujt a gyermekekkel való bánásmódhoz; ugyannyira, hogy amikor az ember ezeket a gyermekeket vitatkozni hallja komoly kötelességeikről, arra jön reá, hogy a gyermekes külső önbizalommal teljes és gyakorlatias gondolkozásu egyéneket takar.

Diószeghy Erzsébet.

A kolozsi „Dávid Ferenc Egylet“, mely inkább nőkből áll, 1912-ben alakult. Mint egyházközségi alakulat ugy tudom, Romániában az első, azelőtt csak Budapesten volt. Egyletünkben mindég a nők vitték a szerepet. Jelenleg 20 tagja van s ebből 11 nő. Neveik: Kiss Sándorné, Papp Erzsébet elnök, Simonné Biró Anna Apahida, Bácsi Erzsébet, Csete Imréné, Csete Józsefné, Gergelyné Kovács Anna, Kovács Pálné, Kozma Pálné id., Kozma Pálné ifj., Kun Györgyné. Egyletünk alakulása óta a téli évszakban vallásos estélyeket tart, melyeket a hivek szépen látogatnak. Elnöke Karácsony első napján este ünnepélyes keretek között azóta minden évben a gyermekek részére karácsonyfa ünnepélyt rendezett.

A nyárádgálfalvai „Dávid Ferenc Nőgylet“ f. évi április 20-án alakult meg 63 taggal. A nőegylet tb. elnöke Kiss Gézáné, alelnöke Török Elekné, jegyzője Csiki Albertné, pénztárosa Keresztesi Zsigmondné. A község asszonyai a formális megalakulás előtt is (a téli hónapokban hetenként egyszer) rendszeresen tartottak összejöveteleket, melyeknek tárgyai nemesen szórakoztató felolvasások, egyházi énekek tanulása és megbeszélések voltak. A nőegylet megalakulását feledhetetlenül kedvessé teszi az a szép áldozat, (9608 leu) melyet asszonyaink ez alkalomból — felekezeti különbség nélkül — urasztali felszerelésre egyházközségünk javára hoztak.

Oklándon f. év január 3-án tartotta a Nőszövetség alakuló gyülését. 32 tag jelentkezett, de ma már több mint százan vannak. Elnök: Pál Ferencné, alelnök: Fekete Domokosné, titkár: Agya-

gássy Sándorné, jegyző: Bencze Dénesné, pénztáros: Kovács Mózesné. Évi tagsági díj 10 leu.

Székelymuzsnán 1926. március 28-án (Virágvasárnap) alakult meg az „Unitárius Nők Szövetsége“ 18 taggal, mely mai napig 32-re emelkedett. Évi tagdij 20 leu. Elnöknő Péter Sándorné lelkészné, alelnöknők: Dénes Sándorné gondnokné és Kovács Mártonné, pénztárnoknő: Kerestély Albertné, titkár: Fülöp Domokos kántor-tanitó. Választmányi tagok: Ádámosi Mihályné, Bán Sándorné, id. Gedő Elekné, Kerestély Dénesné, Kerestély Sándorné, Mester Albertné, Mester Mihályné ifj., Mester Lajosné id., Simó Mihályné és Kovács Irén. Öt év óta rendeztek karácsonyfát mindég a templomban szavalatokkal, énekléssel és ajándéktárgyak kiosztásával. Öt év óta tartanak 14—16 vasárnap u. n. Dávid Ferenc vallásos estélyeket a téli időben, hol vallásos, erkölcsös és hasznos felolvasások, szavalatok és énekléssel s ezek mellett sok egyházi ügy megbeszélésével igyekeztek előbbre vinni a szép, jó és nemes ügyet s elérni Isten országát. A megalakult Nők Szövetsége gondoskodik, hogy egész nyáron az Isten házában ünnepnapokon friss és illatozó virág legyen. Kimondta, hogy az árvákon és özvegyeken, szegény tanuló gyermekeken segiteni fog tehetsége szerint. A betegeket meglátogatják, szenvedéseiken igyekeznek enyhiteni. A meghalt tag ravatalához a vezetővel elmennek, virágot tesznek koporsójára és részvétüket fejezik ki. A temetésen testületileg részt vesznek. Az Istenháza szeretetét fejlesztik és terjesztik. A vallásos és erkölcsös élet terjesztése főgondja mindeniknek és az összesnek. A szeretet és jótékonyság gyakorlása minden téren főgondjuk.

Missziói munka.

Albert Dénesné
szül.
Szigethy Cs. Berta
(1848—1926.)

A mai tülekedő, anyagias és látszatnak élő világ tengerében egy pátriárkális kis sziget volt az *Albert Dénes* családi otthona a régi jó szokásokkal és erkölcsökkel. Nagy gesztenyefák árnyékában elterülő ősi ház emlékeztet azokra a régi közép nemesi kuriákra, amelyeknek kapui állandóan nyitva voltak, jeléül a benne lakozó szives vendégszeretetnek. Előtte szépen gondozott virágos kert mutatja, hogy itt jó emberek laknak. Kissé távolabb tisztára gyomlált veteményeskert teszen bizonyságot a szorgalomról és a takarékosságról. Amint belépünk a szobába, nem káprázató fény, hanem otthonias melegség fogad. Jóságos arcu öreg házaspár tárja

előnkbe kezét és szivét. Észre sem vesszük, hogy idegen házban vagyunk. Ennek a pátriárkális családi otthonnak volt éltető lelke *Albert Dénesné szül. Szigethy Cs. Berta.*

Azok közül a régi nagyasszonyok közül való volt, akik otthonukban és otthonuknak éltek, akiknek az volt minden vágyuk és törekvésük, hogy az otthon szentségét és tisztaságát őrizzék s azt az élet küzdelmei közben békét és nyugalmat adó paradicsommá varázsolják. Ilyen paradicsom volt a jó „Berta néni" háza. Az nem csupán a család tagjait fogadta magába, hanem minden oda betérő édes otthonra talált benne. Nem is volt soha az ő háza és asztala szivesen látott vendég nélkül. Ha szegény tanulónak kellett segitséget adni, azt magához fogadta, mert „ahol 15-ön esznek, ott a 16-ik sem hal éhen" — szokta mondani. Ha a nehéz lakásviszonyok közben útas ember kereste fel, annak nála szállása volt; mert csak nem nézi el, hogy valaki az utcára maradjon. A saját kényelmével és nyugalmával nem törődött, csakhogy vendégei jól érezzék magukat.

Jósága határtalan volt. Élhetett volna nyugalomban. Mégis élete végéig a legnehezebb munkát végezte azért, hogy másoknak az életét megkönnyebbitse. Magától sok mindent meg tudott vonni. Az ő életének egyetlen boldogsága a munka volt. De már másoktól semmit megtagadni nem tudott volna. Szép élete egy állandó áldozat volt. Áldozat a közre és egyesek javára. Férjével együtt a kolozsvári egyházközségnél 10.000 leus alapitvánnyal örökitették meg emléküket. Ő nem is volt unitárius, de ezt életében nem igen tudták, annyira ragaszkodott az unitárius egyházhoz és annak ifjuságához. 78 évet élt s ebből 57-et boldog házasságban. Junius 6-án tért fáradhatatlan, munkás élet után nyugalomra. Nem csupán férje, unokái és rokonai, hanem mindenki, aki ismerte, áldja s kegyelettel őrzi emlékét. *Vári Albert.*

Véndiák találkozó a székelykereszturi unitárius főgimnáziumban.

Végre valahára megvolt az unitáriusoknak is első véndiáktalálkozójuk május 29 és 30-án a székelykereszturi gyönyörü főgimnáziumban. Lehetett jelen vagy 300 véndiák. (Az volna a kérésünk, hogyha eddig meg nem történt, a megjelentek irásban jelentsék be az igazgatóságnak, hogy ott voltak s igy leveleik is megőriztetik és neveik is nyilván lesz tartva.)

29-én este találkozó volt s jól esett ott látnunk kedves intézetünknek egykori növendékeit, mostani vezetőségét s később jelenlegi tanulóit, kiknek kitünő alkalmuk volt a mult és jelen embereinek szemlélésére.

30-án reggel 9 órakor gyülekeztek a véndiákok a városi kaszinó udvarára, ahol a jelenlegi ifjuság, élén Ürmösi Gyula VIII. g. o. tanulóval melegen üdvözölte őket. Dr. Boros György

egyházi főjegyző, teol. ak. tanár, mint legöregebb véndiák, válaszolt a szives üdvözletre s ezután hosszu, zárt sorban vonult a jelenlevők hatalmas tömege a régi gimnáziumi épület udvarára, hogy ott, a szabad ég alatt az Istentiszteletet megtarthassa. E tömeg amugy sem fért volna el a kereszturi kicsiny templomunkban, mely helyett már ideje volna a diszes főgimnáziumi épület mellett egy megfelelő templomot épiteni. A felvonulásnál jól esett látnunk, hogy Keresztur előljárósága milyen szépen fejleszti utcáit s ez ünnepélyünkre is figyelemmel volt.

Lőrinczy Dénes tordai esperes véndiák mondta az ünnepi beszédet *Deák Miklós* szentmihályi lelkész véndiák imája után s a *Lőrinczy Géza* tanár vezetése mellett a tanulók énekeltek. *Dr. Ferenczy Géza* főgondnok urunk köszöntötte az öreg gimnáziumot, a szeretett Alma-matert s *Gálfalvi Sámuel* igazgató mondott hálás köszönetet.

Az Istentisztelet után megható jelenetek játszódtak le a gimn. régi imatermében, ahol dr. Ferenczy Géza főgondnok, dr. Boros György egyházi főjegyző, dr. Elekes Dénes iskolai felügyelőgondnok urak elnöklése mellett (jegyző Péter Lajos, pénztáros dr. Szolga Ferenc tanárok voltak) egy értekezlet alakult az intézet segélyezését illetőleg.

Gálfalvi Sámuel igazgató bejelenti, hogy Mózes Károly gyógyszerész afia 500 (ötszáz) leut tüzött ki egy, a mai napot méltató munkára s e dijat Bartalis János tanuló nyeri meg jeligés levele felbontása után „Szeressétek a templomot, a templomot s az iskolát“ mottós szép dolgozatával.

Egy román tanár sietett forró szeretetének és hálájának szép kifejezést adni s jól esett ezután is hallanunk tőlük azt a hálás elismerést és köszönetet, mit csak a megbecsülés és szerető jó bánásmód tudott belőlük kiváltani.

Bár románok voltak s igy nem unitáriusok, mégis ösztöndijakban is részesültek a mi szabadszellemű és igazságokért küzdő intézetünkben.

Miután *Gvidó Béla* esperes afia ajánlatára egy 25 tagu bizottság alakitását határozták el, mely bizottság dönt a befolyó segélyek, illetve összegek hovafordítása felől: dr. Kiss Elek teologia akadémiai dékán örömmel jelentette be a Teologia Akadémia igazgatóságának 4000 (négyezer) leus alapitványát s ezt dr. Boros György, Csifó Salamon, Gálfi Lőrincz és dr. Kiss Elek tanárok 1000—1000 leuval 8000 leura egészitették ki. Dékán hangsulyozottan kifejezte, hogy a Teologia Akadémia legelső akart lenni a találkozás alkalmával alapitványtevésével, minthogy ugy érzi, hogy a kulturális és müvelődési értékek megvédésében és fejlesztésében elsőrendü hivatása van.

Ez alapitványt az adományok özöne követte. Megható volt Marossy Albert körjegyző adománya, ki édesapja emlékét örökitette meg 10,000 (tizezer) leuval s dr. Ferenczy Géza főgondnok

ur szintén 10,000 (tizezer) leut adott — mint többször is — e célra is. Dr. Demeter Lőrinc ny. főszolgabiró ur nagy lélekről tett tanubizonyságot 50,000 (ötvenezer) leus alapitványával, mit 5 év alatt 10,000 leus részletekben kiván befizetni s Karresz János malomtulajdonos szintén 50,000 (ötvenezer) leus adományt jelentett be, tiz év alatti 5—5 métermázsa buza beszolgáltatásával óhajtván teljesiteni igéretét. Benke Elek afia is bejelentett egy alapitványt.

Hadházy Sándor egyházi pénztáros javaslatára kimondotta értekezlet, hogy egy millió leus alapitványt tesz és azon lesz, hogy ezt minél hamarább be is gyüjtse. Dr. Csiki Gábor 20,000 (huszezer) leu begyüjtését vállalta magára s nagyon sokan járultak hozzá több ezer, ezer leus és kisebb összegeikkel az alapitvány növeléséhez. Ősz főpásztorunk is — ki gyengélkedése miatt jelen nem lehetett — elküldötte a maga jóakaratu segitségét.

Ehhez hasonló szép napja nem sok volt az Unitárius Egyháznak, de reméljük, hogy a kolozsvári is eléri e fokot mind a lelkesedés, mind az anyagi áldozat terén.

Mivel a begyülendő összegek egy része szegény székely gyermekek ösztöndijára fordittatik, jól teszi minden olvasónk, ha ez alapot minél nagyobbá növelni segiti bármely összeg adományozásával.

A hatalmas banketten lehettek 450—500-an s este pedig a tornateremben egy bensőséges, gyönyörü estélyt rendeztek.

Müsor volt: Üdvözlő — a főgimnáziumi énekkar által; prologus — Bencze Domokos; megnyitó — dr. Boros György; szépen játszott a filharmonikus társaság; novella — Gyallay Domokos; költemény — Várí Domokos; hegedüszóló — Sándor Mihály, zongorán kisérte Szentmártoni Kálmánné őnagysága; monológ — Hadházy Sándor véndiák; diákélmények — Péterffy Gyula; „Ballag már a vén diák“, „Gaudeamus“ — a véndiákok dalkara.

Ez estélyen ugy éreztük, hogy megifjodunk s uj erőt nyerünk nagy küzdelmeink közepette magyar unitárius jövőnk kiépitésére.

Hála a rendezőségnek, köszönet a megjelenteknek, minden jókivánat drága főgimnáziumunknak s dicsőség a segedelmet nyujtó mennyei Atyának. *Dr. K. E.*

Csókfalva unitárius egyházközsége és a politikai község valláskülönbség nélkül folyó év julius hó 4-én ünnepli az egyházköri közgyüléssel kapcsolatosan Benedek János énekvezér és tanitó ötven éves jubileumát. E félszázadot ünnepelt az egyházközségben töltötte el. Munkája és fáradsága nyomán áldás fakadt az unitárius hivek, valamint a községben lakó más vallásu testvéreink között is. Ő tanitotta meg a magyar irásra és olvasásra a községnek majdnem minden lakóját. S most nagyszülők, szülők és gyermekek hajtják meg előtte a haladás zászlóját. Dalkör, olvasóegylet, fuvós zenekar, Hangya szövetkezet megalakítása az ő nevéhez füződik.

Becsületes, puritán és vallásos élete példa lehet sok fiatal nemzedéknek. Adja a jó Isten, hogy minden magyar község ilyen tanitókat kapjon s ilyen tanitók mellett növekedjék.

Püspöki vizsgálat a küküllői egyházkörben. Dr. Boros György egyházi főjegyző úr a f. évben is folytatta a püspöki vizsgálatot. A küküllői egyházkör 13 egyházközségét látogatta meg, némelyiknél a hozzátartozó filiákat is. A vizsgálat mindenik egyházközségben egy teljes napig és pedig május hó 31-től junius hó 12-ig bezárólag tartott. A vizsgálatok megejtésében részt vettek és segitségükkel közreműködtek: Gvidó Béla köri esperes egész idő alatt, br. Petrichevich-Horváth Arthur és Szathmáry Gyula egyházköri felügyelő-gondnokok, előbbi a vizsgálatok első, utóbbi a második felében, továbbá Benedek Gábor kökösi lelkész, mint püspöki vizsgálószéki titkár és Mátyus Gergely szőkefalvi lelkész, mint az egyházkör hivatalos jegyzőkönyvének irója. Részletes tudósitásunk a következő:

A vizsgálatot megelőzően főjegyző úr résztvett a székelykereszturi véndiák-találkozón és az azzal kapcsolatos ünnepségeken. Tulajdonkép innen volt a kiindulás.

1. Segesvárra Székelykeresztur felől 31-én reggel érkezett meg a vizsgálószék. Az állomásnál a város képviselője és az egyházkör nevében br. Petrichevich-Horváth Arthur köri felügyelő-gondnok mondott üdvözletet. A lelkészi lakás előtt az összegyült hivek és egyesületek részéről számtalan üdvözlet hangzott el. Kevés pihenő után istentisztelet az egyházközség imaházában, majd ugyanitt a különböző egyházak, hatóságok és társadalmi egyesületek tisztelgő küldöttségei fogadása. — Ugyszintén itt ejtette meg vizsgálatainak ugynevezett kanonikus részét is. Délben közebéd a városi előkelőségek és az egyházi élet kiválóságainak részvételével. Délután közgyülés és a vizsgálatok továbbfolytatása, majd látogatás a tisztelgő küldöttségek vezetőségeinél. Este magas szinvonalon álló művészestély a városház disztermében s azt követően táncmulatság.

2. Erzsébetvároson, Medgyesen és Dicsőszentmártonban mind az ünnepségek és ünnepeltetések hasonló menete, csak épen a táncvigalom az, ami elmaradt. Ujabb három nap, mely a vizsgálatokkal járó hivatalos tevékenységek után járó fáradalmak enyhitésére és feledtetésére szép nivóju és élvezetes szórakozások változatosságáról is gondoskodott. Ezen, jun. 1—3-ig terjedő napok műsorát, ha nem iktatjuk ide, nem azért történik, mert talán kevesebb jót mondhatnánk róluk, hanem épen mert ugyanaz a menet, ugyanaz a sorrend volt e helyeken is a leggazdagabb változatokkal, részben pedig mert tudósitásunk szükre szabott határai nem engedik meg a részletekbe való elmerülést.

3. Jun. 4-én a falvak, illetve falusi egyházközségeink meglátogatása vette kezdetét a Dicsőszentmárton szomszédságában fekvő Szőkefalvával, hol alkalma volt a vizsgálószék tagjainak a kör felügyelő gondnokai egyikének, br. P. Horváth Arthur úrnak és ked-

ves családjának szives vendégszeretét is élvezni, megismerve benne a jó felügyelő gondnokon kivül a kedves és szeretetreméltó házigazdát is. Innen kezdve sorra jöttek jun. 5-én Küküllőszéplak, 6-án Désfalva, 7-én Harangláb és filiái, 8-án Magyarsáros, 9-én Küküllődombó, 10-én Ádámos, 11-én Magyarszentbenedek, 12-én Bethlenszentmiklós és filiája Balázsfalva. — Mindenütt munkában és talpon, beszélve, buzditva, kérve dorgálva — de mindent a krisztusi szeretet nevében és szellemében — reggeltől késő estig.

4. A vizsgálatok befejeztével 12-én este főjegyző úr Dévára utazott, hogy előkészitse a Dávid Ferenc-emléktábla helyreállitásával kapcsolatban a f. év nyarán rendezendő ünnepségeket, mig a vizsgálószék többi tagjai otthonaikba utaztak.

Tudósitásunk befejezéséül örömmel számolhatunk be arról, hogy ezen egyházkörben lakó hiveink és tartozó egyházközségeink mindenütt szép reményekre és boldogabb jövőre jogositó multat és jelent mutattak fel, miben hiveinken kivül az oroszlánrész bizonyára egyes lelkészeinké, továbbá az egyházkör életét irányitó buzgó és lelkes esperesé, a világi papság szinvonalán álló két köri felügyelő gondnoké, kiknek e helyen is legyen köszönet és elismerés. Isten segitse az egyházkört is további előmenetelre! *B. G.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyleti élet és munkásság.

Felhivás. Felkérem vidéki nőkszövetségeinknek tagjait, hogy az Árkoson tartandó zsinaton minél nagyobb számban megjelenni szíveskedjenek. A központi nőkszövetségének is több tagja fog odautazni. Akik részt óhajtanak venni, jelentsék be Ürmösi Károlyné főtitkárhoz. Dr. Boros Györgyné ügyvezető alelnök.

A homoródszentpáli ifjuság. Elismeréssel kell megemlékeznünk ez ifjuságról, nem azért, mert mi vagyunk a vezetői, hanem azért, mert hallgattak szavunkra és követték jóakaratu irányitásainkat, ami az ifjuságban nem sok helyen van meg. 1925 év téli hónapjaiban alakitottuk meg az ifjusági egyletet a szász „Jugendschaft-verein“ mintájára s mindkét nemü ifjuság két éven keresztül fegyelmezetten müködött. Müködése nemcsak 1—2 szindarab betanulásában és előadásában nyilvánult, hanem minden második héten szavaló és felolvasó, szóval önképző estélyt rendezett. Az ifjuság körében bevett és elterjedt rossz szokás, hogy a falusi vasárnapi és ünnepi táncokat egymás zsebére, kihasználására rendezik. 2—3 legény megfogadja a cigányt s aztán társait a belépti dijban kiuzsorázza és a hasznot a kezesekkel elmulatja. Sokszor az is megtörtént, hogy 2—3 legény megfogadta bizonyos összegért a zenészt, de más 2—3 legény többet igért s igy egymásra licitáltak a cigány javára. Ezekből keletkeztek aztán a surlódások, veszekedések. Az ilyen vasárnapi táncoknak az a hátránya is megvan,

hogy nyári időben azon a vasárnapon midőn tánc van, az ifjuság templomi oktatása nem sikerül, mert nem jönnek templomba. Az ifjuság előtt ezeket a visszás helyzeteket szóvá tettem s megmagyaráztuk nekik, hogy az eddig elért szép fegyelmezettséghez hozzátartoznék a tánc módozatainak szabályozása. Minden táncot, vagy bárminő mulatságot rendezzen az „ifjusági egylet“, a jövedelem legyen az ifjusági pénztáré. Az egylet vezetősége a táncrendezési szándékot jelentse be előre valamelyik védnöknek (lelkész — énekvezér), ki, ha valami akadály nincs, az engedélyt megadja és a rendezéshez egy kebli tanácsost felkér, ki egyszersmind ellenőre a zenész fogadásnak és a bevételi jövedelemnek. Mindezekről „szabályzatot“ dolgoztunk ki, melyet az ifjusággal és a presbiteriummal együttesen tárgyaltunk meg, melyet az ifjuság kötelezőleg elfogadott, a szülők megnyugvására és örömére. Ezzel a homoródszentpáli ifjuság ujabb jelét adta szervezettségének s példát is nyujtott arra, hogy milyen irányban kell haladni az ifjuságnak a biztos jövő felé. *Ü. J.*

A homoródalmási Nőkszövetsége pünkösd másodnapján este egy alkalmi és jól sikerült összejövetelt rendezett azon alkalomból, hogy dr. Kiss Elek teol. akad. dékán, ki a pünkösti ünnepeken Homorodkarácsonyfalván teljesitett istentiszteleteket, másodnapján d. u. az almási hivek előtt prédikált. Ajtay János lelkész megnyitója, a dékán mint vendég beszéde, Ürmösi Károly legátus szavalata, egy pár más szép szavalat fiuk és leányok részéről, az énekkar gyönyörü éneke, különösen Jézus a tengeren tárgyu ének eléneklése olyan benső összhangot teremtett a jelenlevők lelkében, amely sokáig nem mehet feledésbe. A lelkes Nőkszövetsége ez ülését szezonon kivül tartotta. *Jelenvolt.*

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Tisztelettel jelentjük kedves olvasóinknak, hogy lapunk legközelebbi száma október hó elsején fog megjelenni!

Felügyelőgondnoki és tanári beiktató a kolozsvári unitárius kollégiumban.

Junius 3-án magasztos ünnepe volt kollégiumunknak. Dr. Várady Aurél és Dr. Ferencz József iskolai felügyelőgondnokok (székfoglaló beszédeiket lásd a Ker. Magvető jelen számában), valamint Tóth István rajztanár és kiváló festő tartották meg ünnepélyes székfoglaló felolvasásaikat. Énekelt az ifjuság; imát mondott Vári Albert főg. vallástanár; megnyitóbeszédet Dr. Szent-Iványi József főgondnok ur, mit a székfoglaló értekezések követtek.

Dr. Várady Aurél szorongó szivvel gondol hivatali elődjeire, de bizik a főhatóság jóakaratu támogatásában, a tanári kar segitésében s a magyar unitárius géniusz inspiráló, lelkesitő erejében. Vallás-erkölcsi eszménykép lebeg szemei előtt s a faj és vallás (Egyház) által nyujtott nevelési problemák megoldását óhajtja és fogja munkálni.

Dr. Ferencz József iskolánk „Musis et virtutibus“ (A muzsáknak és az erényeknek) feliratából indul ki s azt látja, hogy egy főgimnázium célját ennél jobban és szebben meghatározni nem is lehetne.

Tanitanunk és nevelnünk kell azért s az oktatás egyoldalusságát a neveléssel kell egyensulyoznunk, mert erényes nevelődés nélkül nem ember az ember. Különösen internátusainkban a családi meleg szeretet érzéseit kell bevinnünk a lehetőségek szerint.

Tóth István tanár és művész a mai művészet (képző- és festőművészet) kifejlődését tárta előnkbe igazi közvetlen, érthető, művészies formában.

A főgimnázium nevében Dr. Gál Kelemen tb. igazgató, a teol. akadémia nevében Dr. Kiss Elek dékán, az E. K. Tanács nevében Ürmösi Károly esperes üdvözölte a beiktatottakat.

Istennek áldása legyen munkájukon s atyai segitsége soha el ne hagyja. *K. E.*

Dr. Makkai Sándor ref. püspök felszentelése junius 20-án volt Kolozsváron a Farkas-utcai református püspöki templomban.

Dr. Tavaszy Sándor teol. akad. igazgató imádkozott, Vásárhelyi János főjegyző és püspökhelyettes olvasta fel az eskümintát és az esperesi kar szentelte fel az uj püspököt kézrátétellel és alkalmas bibliai mondásokkal.

Dr. Makkai gyönyörü beszédet tartott Mk. X. 32, 35—45. alapján s teljesen rávilágitott ama hivatásos feladatra, mely előtte s Egyháza és népe előtt áll.

Az Unitárius Egyház részéről az E. K. Tanács, Teol. Akad. és Koll. képviseletében nagyszámu küldöttség tette tiszteletét az uj püspöknél Dr. Szent-Iványi József főgondnok ur vezetése mellett, ki emelkedett szellemü üdvözletet mondott, mire Dr. Makkai püspök ur a legszeretetreméltóbban és szent hivatás-tudattal válaszolt, jelezvén az együttesen teendő testvéries munka nagy fontosságát.

Az uj püspöknek magasztos hivatásához, az Egyháznak kiváló képességü püspökéhez Isten segedelmét és sok szerencsét kivánunk. A fiatalos friss erő által hadd lendüljön neki magyar életünk!

A bágyoni unitárius egyházközség junius 6-án uj lelkészt kapott Biró István személyében, kinek ünnepélyes beiktatását Lőrinczy Dénes esperes végezte, mely alkalommal jelen voltak Csifó Salamon, Gálfi Lőrinc teologiai tanárok és Hadházy Sándor pénztáros is. Kivánjuk, hogy bágyoni hiveink lelkészük buzgó tevé-

kenysége és emberbaráti szeretetének hatása alatt megujhodáshoz juttathassák e nagyrahivatott egyházközséget.

Rev. Ives amerikai unitárius lelkész és neje eljött Erdély és az unitáriusok megtekintésére. Utjokban dr. Csiki Gábor vezeti. Kolozsváron a Nőkszövetsége és a kolozsdobokai lelkészkör ünnepélyesen fogadta őket egy összejövetel keretében s igen szivélyes üdvözletek és viszonválaszok hangzottak el. Az E. K. T. is megtisztelte e vendégeket egy diszgyüléssel, miért igen hálásak voltak. Szerencsés utat, otthonukba boldog visszatérést kivánunk.

A Teologia Akadémia évzárója junius 22-én volt s értesitője a napokban hagyja el a nyomdát. Akik a jövő iskolai évben akadémiai növendékek óhajtanak lenni, kérésüket julius 20-ig küldjék be a dékáni hivatalba. (Cluj, Unitárius Kollégium.)

Házasság. Két papi család sarja kötött házasságot május hó 27-én az iszlói unitárius templomban: Fekete Luluka, Fekete József iszlói lelkész leánya és Szász János, néhai Szász András volt bözödi lelkész fia. Az egyházi áldásban Bedő Árpád vadadi lelkész részesitette. Ezen örömünnep fényét emelte az a jelenet, midőn az örömapa megkeresztelte saját nevére legkisebbik fiunokáját, fiának dr. Fekete Gyula marosvásárhelyi ügyvédnek fiát. Isten áldása kisérje ez egyházi szertartásokat.

Harangszentelés Nyárádgálfalván. Lélekemelő szép ünnepe volt a nyárádgálfalvi unitárius egyházközségnek május 24-én. Ekkor szentelte föl *Vári* Albert kolozsvári unitárius főgimnáziumi vallástanár az egyházközség uj harangját, melyet id. *Zsigmond* István és neje Biró Róza és özv. *Fekete* Gáborné Zsigmond Katalin nemes, nagy áldozattal vallásos buzgóságból ajándékoztak az egyházközségnek.

Május 19-én a vasuti állomásról ünnepélyes menetben szállitották haza virágos fogaton a megkoszoruzott uj harangot. A templom előtt az ajándékozók megbizásából *Zsigmond* Mihály szép beszéd kiséretében adta át és *Csiki* Zsigmond egyházkerületi gondnok az ajándékozókkal szemben érzett hála kifejezésével vette át a szép kiállitásu harangot az egyházközség tulajdonába. Átvétel után a nagyszámu közönség a templomba vonult, hol Halmágyi János helybeli lelkész buzgó imában adott kifejezést a szivek hálatelt érzelmeinek.

Május 24-én a szépen feldiszitett és az előcsarnokot is zsufolásig betöltött templomban *Bedő* Árpád vadadi lelkész, egyházköri jegyző áhitatos, buzgó imája után *Vári* Albert vallástanár szentelte fel az uj harangot nagyhatásu, lélekemelő szép beszéd kiséretében s az ősz főpásztor atyai áldását is tolmácsolva, megáldotta azokat a diszes urasztali teritőket és bibliát, melyeket a helybeli Dávid Ferenc Nőegylet, Zsigmond Mihályné Török Anna és Zsigmond Mihály nemes áldozatkészséggel ajándékoztak, hogy a harangszentelési ünnepet ezzel is még kedvesebbé és feledhetetle-

nebbé tegyék. Ezután helybeli lelkész tolmácsolta a nemesszivü adományozóknak az egyházközségi tagok háláját és köszönetét. A fölemelő ünnep szépségét kedvesen emelte a gyülekezet áhitatos éneke és az ifjuság szép karéneke, melyeknek betanitásában és vezetésében *Török* Elek énekvezér, igazgató tanitó fáradott nagy szeretettel.

A bölöni unitárius egyházhözségnek junius 6-án páratlanul szép ünnepsége volt abból az alkalomból, hogy egy hatalmas, uj harangot, egy meglepően szép szószéki takarót, egy urasztali virágtartó kelyhet, egy urasztali teritőt szerzett az egyházközség közadakozásból s orgonáját a mai igényeknek megfelelően teljesen kijavittatta.

A felszentelő beszédet az egyházközség meghivására dr. Kiss Elek teol. akad. dékán tartotta a nagy vidékről összegyült hatalmas közönség előtt s felolvasta a főt. püspök ur kedves főpásztori levelét is a jelenvalók nagy örömére és teljes megelégedésére.

Áhitatos imát Végh Benjámin esperes s záróbeszédet Kisgyörgy Imre hévizi lelkész mondott. 2 fiut és 2 leányt keresztelt meg Taar Géza nagyajtai lelkész és Lőfi Ödön helybeli lelkész afia felolvasta a szives adakozók végnélküli listáját.

Szólót énekelt Tana Albertné őnagysága, hasonló szépen szerepelt Kiss Dénes kántor vezetése mellett az énekkar.

A gyönyörüen, nemes izléssel feldiszitett templomban számosan voltak Árkosról, Sepsiszentgyörgyről, Kökösből, Brassóból, Ürmösről, Vargyasról, Nagyajtáról stb. s jól hatott a Dávid Ferenc Ifjusági Egylet részéről egy ifju üdvözlete.

Templomozás után a kijáratnál ünnepi szónok üdvözölte a megjelenteket s egy egyházközségi tag válasza után levonult a tömeg azon a széles, jól kiépitett lépcsőfokokon, melyet 1925-ben a keblitanács hozott létre.

A keblitanács vasárnap d. e. testületileg tisztelgett dr. Ferenczy Géza főgondnok ur, dr. Kiss Elek dékán és Végh Benjámin esperes afiai előtt s e tisztelgésből, a beszélgetésből és igéretből ugy láttuk, hogy Bölön az egyházépités terén lelkésze irányitása mellett jó uton van és nagy lépésekkel halad előre.

Erről tett bizonyságot a bankett alkalmával történt számos megnyilatkozás is.

Isten áldása legyen a nemes, önzetlen, kitartó, egyházépitő munkán!

Kovács Buba emlékalap nyilvános számadása. Kovács Kálmán unitárius püspöki titkár korán elhunyt drága leányának emlékére koszoru megváltásként, az Unitárius Leányotthon részére teendő alapitványra, a mai napig befolyt összesen 16.200·— Leu a következőktől: Ferencz József püspök és neje 500, Dr. Ferencz József 500, Dr. Szent-Iványi József és neje 1000, Röder Vili és Iván 1000, Dr. Kauntz Józsefné 500, Dr. Mikó Lőrinc és neje 500,

Móricz Márton és családja 100, Andrási Ferenc 50, Fazakas Olga 50, Hadházy Sándor és neje 100, Szathmári Juliska 50, Lőrinczi Zoltán és neje 100, Keresztély Lajos 50, Lakatos Ferenc és neje 100, Minerva r.-t. 500, Kovács Lajos és családja 300, Zsakó Zoltán 100, Dr. Boros György és neje 500, Dr. Várady Aurél 80, Gyulay Árpád 100, Gálfi Lőrinc 100, Csifó Salamon és neje 100, Uzoni és Tana cég 500, Kolozsvári Unitárius Kollégium Igazgatósága 500, Dr. Borbély István és családja 100, Dr. Borbély Ferenc 500, Patakfalvi Zsigmond 50, Dr. Gál Kelemen és családja 100, Kriza János és családja 500, Ütő Lajos és családja 100, Dr. Lukács Dénes gyógyszerész 500, Tordai József igazgató 200, Szőcs Lajos és családja 100, Ürmösi Károly és családja 100, Simó Pál és családja 100, Br. Bánffy Ferenc és neje 1000, Kendeffy Lajos 50, Demény Andor és családja 300, Konopi Kálmán és neje Boér Vilus 1000, Kis Jenő lelkész és családja 100, Dr. Kiss Elek és családja 100, Mester Mihály és neje 200, Dr. Költő Gáborné és leányai 500, Flor József 500, Dr. Fekete Gyula ügyvéd 200, Dr. Varga Béla 200, özv. Pálffy Jánosné 100, Dr. Varga Béláné 500, Marosvásárhelyi Unitárius Nőkszövetsége 200, Biderman József és családja 100, Dr. Ferencz Áron 100, Unitárius Leányotthon növendékei 220, Ifj. Hadházy Sándor és családja 100 Leu. Amidőn ez összegről a nyilvánosság előtt elszámolok, tisztelettel jelzem, hogy az alapitvány jövedelmének jótékonycélu felhasználása iránt a legközelebbi időben az Egyházi Képviselő Tanácshoz előterjesztést teszek. *Hadházy Sándor*, pénztárnok.

Péterfi Dénes emlékalapra a kolozsvári unitárius egyházközségnél koszoru megváltás cimen ujabban adományoztak: Deák Miklós lelkész 100, dr. Sükösd Zsigmond ügyvéd 200, Péter Sándor lelkész 30, Ürmösi Károly esperes 100. Az alapitvány jelenlegi összege 7.226 leu. Az alapitvány gyarapitására további szives adományokat elfogad Hadházy Sándor pénztárnok.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába május 28-tól junius 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Máthé Mózes, özv. Bedő Józsefné, Pál Ferencné, Bence Dénes, Kiss György, Dr. Máthé István, Agyagási Sándorné, Vass Albertné, Szabados Sándorné Okland; Dobai István, Kelemen Jenő, Simén András Székelyudvarhely; Izsák Ábel Rava; Kerestély Márton, Tóth Vilmos Szentábrahám, özv. Nagy Miklósné Székelytompa; Vernes József huszár Torockó, Egyed Albert Okland, Barabás Matild Enyed; Szén Mihályné, Szalma Mária, Kallós T. Józsefné, Ferkő Józsefné, Szén Gy. Jánosné, Tamás Anna, Kallós Jánosné, Mavei Jánosné Felső-Datk; Török Sándor, Dobra Dénesné, Kovács Károlyné Brassó; Kovács Gábor Csikszépviz, Pataki Béla Arad 1926-ra. Özv. Pálffy Jánosné Csegez 1924-re; Mátéfi József Székelyudvarhely 1925-re. Unitárius Egyházközség Okland, Kiskedei D. F. Egylet, Nagykedei D. F. Egylet, Márton György Kiskede, Lőrinczy János, Rozsos

Jánosné Székelyudvarhely; Ráduly Mártonné Selye, Marosi Albert Szentábrahám, Kecskés Mózes Rava, Kiss János Fogaras, Incze Mihály Szeben, Ravai D. F. Ifjusági Egylet, Bányai Béla Marosvásárhely 1925—1926-ra; Dr. Zsakó István Dicsőszentmárton 1926—1927-re; Gál Lajos Alsógáld, Unitárius Egyházközség Kiskede, Unitárius Egyházközség Marosvásárhely, László Andrásné Szentábrahám, Nőegylet, Unitárius Egyházközség Homoródujfalu, Nagy Gyula Vajdaszentiván, Unitárius Egyházközség, Faluvégi P. Mihály Csókfalva, Imre Zsigmondné Kibéd, Szabó József Parajd, Nyiredi Áron, Szentpáli Gyula, Molnos Lajos Fogaras 1924-1926-ra. Korondi D. F. Egylet 1923—1924-re; Unitárius Egyházközség Rava, Siketes Sándor Homorodujfalu, Szoboszlai Emma, ifj. Raffaj József, Raffaj Mihály, Faluvégi D. József Csókfalva 1923—1926-ra. Alapitói dijban fizettek: Csegezi Dávid Ferenc Egylet 175 leut, Oklándi Dávid Ferenc nőegylet 500 leut, Bede Emilné néhai férje emlékére 500 leut, Kovács Margit Kolozsvár 100 leut, Fodor Ferenc Egeres 500 leut. Kolozsvár, 1926 junius 18-án.

Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Halálozások: *Bölöni id. Tana Sámuel* ny. körjegyző, egyházi tanácsos életének 92-ik évében május 22-én elhunyt. Áldozatkészségének — a többek között — azzal is hű kifejezést adott, mikor Teol. akadémiánknál szegény hallgatóink ruházati és könyvsegités céljaira 14.000 (tizennégyezer) leus alapitványt tett. Emléke legyen áldott, pihenése csendes s áldozatkészsége legyen mások számára világitószövétnek!

Özv. lókodi és homoródalmási *Sándor Lajosné* szül. altorjai Kiss Emma 83 éves korában május 20-án Budapesten jobblétre szenderült. Hült tetemeit ideiglenesen a Kerepesi-temetőben helyezték el.

Legyen a megszomorodott szíveknek vigasztalódásuk s a megboldogultnak csendes és békés pihenése!

Köpeci és kőröspataki *Sebestyén Józsefné* szül. székelykocsárdi Hadházy Ida volt m. kir. áll. el. iskolai igazgatónő élete 62-ik, házassága 37-ik évében junius 13-án meghalt. Megboldogultban egyházi pénztárosunk, Hadházy Sándor nőtestvérét siratja. Pihenjen csendesen!

Felhivás a kereszturi Véndiákokhoz! A kereszturi Véndiákok gyülése 1926 május 30-iki találkozó alkalmával — amint az a *Véndiákok Albumában* (Ára 50 leu) is nemsokára olvasható lesz, — azt a nagyszerü határozatot hozta, hogy a kereszturi unitárius főgimnázium javára egy millió leus alapitvány létesitését tűzi ki céljául oly módon, hogy 1000 olyan tagot igyekszik toborzani, aki 1000—1000 leuval járul az alap megteremtéséhez.

De természetesen a *legkisebb összeget, vagy adományt is,* mellyel a véndiákok és tanügybarátok, eklézsiák és egyesületek az egy milliós alap gyarapitásához hozzá óhajtanak járulni, ép oly

meleg köszönettel és mélységes hálával könyveli el az alap létesitésére kiküldött bizottság, mint az *ezer* leukat.

Mély tisztelettel kérjük tehát első sorban azokat a véndiákokat, akik a találkozóra nem jöhettek el, azután a tanügybarátokat, eklézsiákat és egyesületeket, hogy anyagi tehetségük és szivök sugalmai szerint járuljanak hozzá a szép alapitvány mielőbbi összehozásához és minden lehető alkalommal gondoljanak szeretettel a kereszturi Véndiákok alapjának gyarapitására.

Minden pénz dr. *Szolga Ferenc* kereszturi gimn. tanár cimére küldendő, aki a Véndiák-bizottság pénztárnoka.

A kereszturi Véndiák-bizottság nevében maradunk

Székelykereszturon, 1926 junius havában

Véndiák üdvözlettel

Dr. Elekes Dénes
biz. elnök, véndiák.

Péter Lajos
biz. jegyző, véndiák.

Irodalom.

Az angol unitáriusok egyik heti lapja, a Christian Life (Keresztény Élet) 1926 május 29-i számával ünnepelte meg fennállásának 50-ik esztendejét. Sok érdekes cikk, visszaemlékezés, kép és elmélkedés található e számban; igen számos üdvözlet, melyek között dr. Boros György főjegyző úr üdvözlete is olvasható. Testvéri érzéssel szerencsét kivánunk a szabadelvü lap új 50 esztendejéhez!

A vallás és erkölcs unitárius nézőpontból cimen a Ker. Magvetőből egy 35 oldalas különlenyomatu füzetem jelent meg 200 példányban s akiknek szüksége van erre, 20 leu árban megkaphatják.

Fekete Miklós és Filep Andor: „Ifju lelkek“ cimen a kolozsvári Corvin-nyomdánál 46 oldalos füzetben adták ki ügyes novelláikat, dolgozataikat. A cimképet Péterfi L. rajzolta s igy három ifjunk nemestörekvésü munkájáról adunk hirt e sorokkal. (1926.)

Árkosi Barabás Miklós Lángok és tüzek, Versek cimü 79 oldalos kötete jelent meg a nagyenyedi „Corvin“-nyomda (Ács testv.) előállitásában s igy e kis műben az enyedi unitárius lelkész verseivel állunk szemben. 50 leuért megrendelhető a könyv a nyomdában. (1926.)

Dr. Boros György: Szivemet hozzád emelem, női imakönyv, **Csifó S.:** Szentábrahámi imádságos könyve, **Vári Albert:** Imádságos könyv, kaphatók szerkesztőségünkben.

Küldjétek gyermekeiteket minél többen a középiskolába s ne vessétek meg a kereskedelmi és ipari pályákat!

Pályatétel. Dr. Kaáli Nagy Árpád felügyelőg. úrnak „*Az unitárius lelkész hivatásos teendői a szószéki szolgálaton kivül*“ cimü, 2000 leus pályatételére két munka érkezett be és pedig: „Sok az aratni való“ jeligével egy 19 irott ivoldalas mű és „Én az egyszerü nép őre vagyok . . .“ (Tompa) jelige alatt egy 52 ivoldalos gépirásos tanulmány.

Birálták: Dr. Kiss Elek és dr. Varga Béla, kiknek birálata alapján a Missziói Bizottság a pályadijat egyik munkának sem itélte oda, de a másodikra vonatkozólag ezt határozta:

„Jelen formájában ez a dolgozat sem érdemes a pályadijra, de iróját meg lehet bizni azzal, hogy a birálókkal történő közös megbeszélés után irjon egy alapos és inkább gyakorlati teendőket feltáró, rendszeres dolgozatot.“

Midőn a birálat eredményét közöljük, mihez Dr. K. Nagy Árpád felügyelőg. úr is hozzájárulását adta, felhivjuk a figyelmet arra, hogy ilyen kérdések megoldásánál az elmélkedések mellőzésével életrevaló, gyakorlati és rendszeres tervszerüséggel beállitott hivatásos teendők tárandók fel.

Az illető tanulmány irója keresse nevezett birálókkal a közös megbeszélés lehetőségét, ha hajlandó a kérdéses munka elkészitésére.

Ütő Lajos székelykereszturi lelkész „Megnyilatkozásunk helye“ cimen urvacsorai ágendáit adja ki julius 20. körül 40 leus füzetben. Felhivjuk ez uton is az érdeklődők figyelmét az egyházi irodalmi termékre.

Többen fordultak hozzám felnőttek számára kiadott „Unitárius hit- és erkölcstan“ c. művem nagyobb számban való megküldéséért. Sajnos, nekem egy eladandó példány sem áll rendelkezésemre. A 2-ik kiadás nyomda alatt van s kérem, akiknek szükségük van, jelezzék minél hamarább a szükséges példányok számát, mert a drága nyomdai viszonyok miatt efelől tájékozódva kell lennem.

Dr. Kiss Elek.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Küldjétek gyermekeiteket minél többen a középiskolába és ne vessétek meg a kereskedelmi és ipari pályákat!

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. Október 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

50 éves püspöki jubileum.

A magyar unitárius egyház az egész világ unitáriusaival egyetemben ünnepelte meg főt. Ferencz József püspök urunk 50 éves püspöki jubileumát. Főt. urunkat 1876-ban Árkoson választották püspöknek s az Isten különös szeretete folytán lelkiereje lassanként diadalmaskodott testi gyöngesége felett s ma is bár meggyöngült erővel, de teljes szellemi épséggel a magunkénak, fejünknek mondhatjuk.

A nagyon ritkának mondható, nagyjelentőségü, diszes ünnepség szeptember 19-én délelőtt az unitárius templomban folyt le, mely alkalommal a fölötte nagy befogadóképességü szép templom teljesen megtelt közönséggel. A külföldi unitáriusokat dr. Drummond ur képviselte Angliából, ki feleségével együtt jelent meg ez ünnepségen, miután a vidéken több egyházközséget meglátogatott. A közönség soraiban társadalmi előkelőségek és más egyházak vezetői is résztvettek és nagyszámmal jelentek meg véndiákok, valamint főtanácsi tagok.

Az istentisztelet sorrendje volt: Közönség éneke (kezdőének, főének); ima: dr. Boros György egyházi főjegyző; Mendelssohn: 42. zsoltár I. tételét előadta zenekarkiséret mellett a D. F. vegyeskar; egyházi beszédet mondott Lőrinczy Dénes esperes-lelkész, az agg Simeon alakját állitva beszéde központjába; üdvözleteket mondtak: dr. Ferenczy Géza főgondnok ur, Gvidó Béla közügyigazgató ur, dr. Rev. W. H. Drummond ur, mikre válaszolt főt. Püspök urunk.

A 91 éves ősz pátriárka és 50 éves püspök válaszát röviden ezekben adhatjuk:

„Méltóságos főgondnok és tisztelendő esperes ur!

Hálásan köszönöm az üdvözleteket, melyekkel kedves barátaim által engem az Egyház megtisztelt. Dr. Drummond urnak külön köszönöm meg jókivánatait, melyeket az angol és amerikai unitáriusok nevében tolmácsolni szives volt.

Nem tudok elég hálát adni a jó Istennek irántam tanusitott jóságáért. A mult évben 90 állott a szószéken virágból kirakva s most 50-et tettek oda, ami azt mutatná, hogy én megfiatalodtam.

Melyik nagyobb és melyik ritkább? A 90 bizonyosan nagyobb, de az 50 sokkal ritkább, mert 50 éves püspökséget igen kevés ember élhet meg. Tudtom szerint még csak Kún Bertalan miskolci lelkész volt 50 éves püspök.

A 22 unitárius elődöm közül Almási Gergely Mihály 32 évig ült a püspöki székben, mig Járai János megválasztása évében meghalt.

Magam sem számitottam e hosszu időre, mert amint Barabás András volt f. ü. gondnoktól kapott levélben is olvastam a napokban, ő mint 12 éves gyermek is látta 1876-ban, megválasztatásom idejében testem sugárságát, minek betegeskedésem is oka volt s amiért ő is hallhatta, hogy 2—3 évet szántak nekem némelyek ebben az életben.

Kérdés, hogy *Istentől* a *kegyelmet* s Egyházamtól a megtiszteltetést megérdemeltem-e? Sokszor ugy érzem, hogy talán nem tettem eleget püspöki kötelességemnek, bár törekvésem mindig megvolt. Ezt azonban a jövő van hivatva elbirálni, mert bizom abban, hogy nekem is akad életiróm, aki meg fogja állapitani esetleges érdemeimet és hibáimat. Lelkiismeretem jelenleg felment az önvád alól s igy a jelen megtiszteltetést nyugodt lélekkel fogadom azzal az óhajtással, hogy ezután is legalább annyit tehessek, mint eddig tevék Egyházamért.“

E beszéd után angol vendégünkhöz fordulva, ezeket mondta:

„Kedves dr. Drummond ur!

Azon alkalomból, hogy az angol és amerikai unitáriusok nevében üdvözleteket hozott, fogadja hálás köszönetemet. Az Ön és felesége jelenléte kárpótol azért, hogy nem mehettem Árkosra, ahol ezelőtt 50 évvel püspöknek választottak s ahová nagy örömmel mentem volna el, ha szerencsétlen balesetem ebben meg nem akadályoz. Az Ön jelenléte — mondom — kárpótol és fájdalmamat enyhiti.

Köszönetemet adja át az angol és amerikai testvéreknek s biztositsa a mély szeretetről, amely minket hozzájuk kapcsol. Hallom, hogy ők engemet is lelkésztársuknak s püspöküknek tekintenek; ezért nagy hálával tartozom.

Azt a baráti és testvéri összeköttetést, melyet eddig is fenntartottunk, tegyük még szilárdabbá, mert csak igy remélhetjük egy

jobb világ kialakitását, melyért szüntelen fáradunk s magam is mindent megteszek. Az Isten áldja és szentelje meg többi testvéreinkkel egyetemben!"

A megható főpásztori beszéd után a közönség lelkesen énekelte el: „Áldott az Ur, a mi Istenünk" kezdetü énekszakaszt s azzal távozott a templomból, hogy olyan ritka és emelkedett ünnepségen vett részt, milyenben többé része nem leszen.

Megemlitjük, hogy főt. Ferencz József püspök urral együtt ünnepelték a püspökné Őméltóságát, aki férjének őrangyala, jobbikfele volt egész életében s aki hasonlóan jól érzi magát magas kora ellenére is.

A püspöki irodában más egyesületek mellett az árkosi egyházközség képviselői tisztelegtek Végh Benjámin esperes-lelkész vezetése mellett a főt. Püspök ur előtt s mindannyian Isten áldását kérték életére és munkásságára, amit mi is hálás szivvel és őszinte lélekkel szivből kérünk. *K. E.*

* * *

Ima 1926-ban a Főtanácson,

midőn az Egyház Ferencz József püspökségének 50 évét ünnepelte.

Elmondta: **Dr. Boros György.**

Az idő sebes szárnyakkal im mily gyorsan elrepül. Minket Istenünk, kiket gyermekeidnek neveztettél, szárnyán hordoz, épp mint a szines pillangót és a fellegekben forgó sasmadarat. Mi számláljuk a napokat és az esztendőket, te bölcs Isten kiterjesztéd az örökkévalóság mérhetetlen tengerét, hogy a nap, föld s ezernyi csillagok ébresztgessék az emberek lelkében a tudnivágyás villanyáramját, hadd siessenek kifürkészni istenséged csodálatos titkait.

Az a kicsiny sereg, melynek vezérkara ebben a szent hajlékban szemlélgeti a lelki világ utait és ösvényeit, jó kedvvel elmereng a multon abban a bátoritó tudatban, hogy a te bölcs intéseidet igyekezett megérteni és teljesiteni. Intéseid és tanácsaid, oh főbölcseség a látók és szólók ajakáról szállnak szét és keresik a lelkeket, hogy befogadják és a sziveket, hogy tovább zengjék. Mint az égi angyalok hárfája, oly édes és biztató a te választottad, kiben néked kedved telik — a Jézus ajakáról elszálló ige, én veletek vagyok mind a világ végezetéig, ne féljetek és hidjetek. Az, akit nekünk jó kedvedben választottál és az emberi élet mértéke feletti idejével megajándékoztál, hogy lenne szószólója annak a hitnek, amely egyedül csak féged vall Istenének, roskadozó testtel, de isteni lelked égi kincseivel, kiván hálát mondó ajándékot szentelni neked itt a hivek seregében.

Köszönet oh nagy Isten, hogy eleven szénnel érintetted ajkát, mint profétádnak Ézsaiásnak, és elküldéd, hogy az emberek

hallván halljanak és látván lássanak, megtérjenek és jót cselekedjenek. Köszönet azért is, hogy ő, miképpen a nagy apostol Pál, látást látott és elmenvén, fölkereste a hivők seregeit, hogy a gyengéket megerősitené, a hitetleneket Istenökhöz téritené és a tétleneket jó cselekedetek gyakorlására buzditaná. Köszönet azért a tisztességért, melyet az ő hosszu élete koronájából szétárasztott, hogy az ő népének gyarlósága és gyengesége elfedeztessék és hibái kegyes elnézésben részesüljenek.

De köszönet azért a fényes pályáért, amely az ő hűséges szolgálatából éjjel-nappali gondjából és aggodalmából, ugy mutatta őt előttünk, mint a nagy apostolt, aki nem csüggedett, ha háborúságot, ha szükséget, ha testi nyomoruságot kellett elviselnie.

Azoknak, akik a nyájnak pásztorai, gondviselői, előljárói és munkás tagjai, adj jó Atyánk élő hitet, lankadatlan türelmet. Érezztesd velük minden napon, hogy jobb egy óra az Ur házában, hogy sem egy esztendő azon kivül.

Érintsd szivük hurját a szeretet aranypálcájával, hogy fakadjon még a kősziklából is elevenitő forrás. Emeld föl tekintetöket arra a Nébó-hegyre, honnan mózesi látással betekinthetnek az igéret boldog hazájába.

Cselekedd Atyánk, hogy a tévelygő bünbánatával térjen vissza hozzád égi atyjához és érezvén élné az istenfiuság boldogságát és cselekedné a jót, kerülné a gonoszt, hogy dicsőittessék a te neved mennyen és földön egyaránt.

Istenünk, a mi életünk ideje legyen, amint szent akaratod tetszése intézi, de cselekedd, hogy mindig ezt énekeljük: közelb hozzád uram, mind közelebb, s szivemet hozzád emelem és lelkemet a te kezeidbe ajánlom, uram.

Most pedig kérünk, áldd meg ezt a gyülekezetet az okos megfontolás bölcseségével, a hálás tisztelet áhitatával, a hűségfogadás készségével, a tettrevágyás buzgóságával, hogy épitse a te országodat a te szent tetszésedre, az emberiség javára és boldogitására.

Áldd meg a királyt, hogy népét boldogitva boldoguljon. Áldd meg a főpásztort és nyáját egyetértő lélekkel és jóra törekvő szivvel, hogy imádságokban és cselekedeteikben mindig téged dicsérhessenek, mi atyánk *Amen.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Köszönet.

Mindazok, egyesek, testületek, egyházközségek, egyházkörök, mivel lehetetlen mindeniköknek külön megköszönnöm szivélyes meleg üdvözletöket és jókivánságaikat, amelyekkel 50 éves püspöki jubileumom alkalmából megtiszteltek, fogadják ezuton leghálásabb köszönetemet.

Ferencz József
unitárius püspök.

Kilyéni Ferencz József 50 éves püspöki jubileumára.

Nem tudom, kinek van igaza, annak-e ki azt állitja, hogy a nagy embereket a történelem szüli, vagy annak, aki azt mondja, hogy nagy emberek csinálják a történelmet. Egyet azonban tudok: azt, hogy kilyéni Ferencz József püspöksége egyházunk történetében uj fejezetet jelent. Olyan ez az ötven éves fejezet, mint egy hősi eposz, mely dicső alkotásokról beszél; nagy tettekről, melyekhez az inspiráció az ő lelkéből fakadt, erős küzdelmekről, melyeknek ő volt fő hőse. Ötven esztendő eseményeinek hajtó acélrugója az ő lelke volt. Lehet, hogy ezt nem mindig tudták és ismerték el neki; de vajjon az óra mánusa tudja-e azt, hogy mozgását a titkon működő rugóknak köszönheti? Az utolsó félszáz esztendő történetét, mint márványt az erezet, az ő egyéniségének aranyszálai szőtték át. Valóban egyházi életünk sava volt ő, megtartó, konzerváló erő. Féltve őrizte a mult nagy tradicióit, a nagy és örök igazságokat, melyek századok próbáit állották ki. De amig az egyik kezével hüséggel védte a régi fundamentumot, mely vettetett Jézus Krisztus által, a másik kezével fáradhatatlanul gyüjtötte a modern kor uj tégladarabjait, hogy vele az uj kor fiai és leányai számára modern anyaszentegyházat épitsen. Itt a magyarázata annak, amit mi, fiai sokszor nem értettünk meg benne: aggodalmaskodás az ujitásokkal szemben; de amikor maga is meggyőződött arról, hogy az ujitás Istenhez visz egy lépéssel közelebb, maga járt elől jó példával. Nem ismerek még főpapot, kinek lelkében az ősi hit és a modern tudományosság oly harmonikus egységgé forrott volna össze, mint ép Ferencz József püspökben. Patriárchális alakja ugy áll előttünk, mint egy letünt világnak figyelmeztetésül hátra hagyott drága darabja s közben 91 évvel is örök ifju lelke a renaissance szellemét lehelli. 91 évvel is ifju maradt, mert lelke mindig eszményekből táplálkozott. Benne egy olyan ősi szellem csontosodott meg, melyet az egészséges tovább fejlődés forrásaképen tartogat számunkra Isten.

Egyszerü külső megjelenéséről is annyi lelkiség árad a körülállokra, mint amennyi csak azokból a férfiakból áradhat, akik az Ég küldötteiképen járnak a földön s szivükben egy eszményi világot hordoznak. Még a kezeirása is, 91 éves korában is egy eszményi világ földi szépségét jelzi. Ki vele társalog, lelkileg gazdagodik. Finom méltóságteljes alakja tiszteletet parancsol és ünnepi érzéseket ébreszt. Mikor a szószéken megszólalt, ékes szavának arany kulcsára egyszerre megnyiltak az emberi szivek. Akkor volt igazán elemében, mikor szószéken állt, mert érezte, hogy Isten őt eszközül választotta, hogy rajta keresztül emberekhez szóljon, vigasztaljon, bátoritson és nagy cselekedetekre buzditson.

Megértette a komoly intelmet, mit Isten Jézus által szólott mindazoknak, kik valaha az anyaszentegyház szolgálatára kötelezik el magukat. „Ti vagytok a földnek savai ... Ti vagytok a világ

világossága . . ." Ötven esztendőn át fáklya, nem, tüzoszlop volt ő, ki előljárt, fénylett, világitott. Ha igaz az, hogy a pap a vallás kifejezője olyan értelemben is, hogy a közönség többsége hajlandó a pap egyéniségén keresztül értékelni és becsülni azt az egyházat és vallást melyet képvisel, akkor az unitárius névnek tengeren tul, tengeren innen senki sem szerzett annyi dicsőséget, mint Ferencz József. Egyéniségének fáklyafénye mellett tisztán láthatja a széles világ, hogy az emberiség vallás-erkölcsi nevelésének, Isten országa épitésének kultur munkájában Isten a Globusnak ezen a drága darabján egyházunkra olyan fontos feladatot bizott, hogy Isten ellen vétkezik, ki annak munkáját erőszakosan bénitja. Mint fáklya előljárni, vezetni, minden jóba másoknak is irányt mutatni: ez a mi szent feladatunk. Hátul cammogni, másokat utánozni nem unitárius erény. Mi programm kell, hogy legyünk mások számára is: programm Istenünk és nemzetünk iránt való áldozatos szeretetünkben. Egyházunk létjogosultsága és szent hivatása mellett arról kell bizonyságot tennünk, hogy közöttünk vannak a legmelegebb szivü, a legtisztább fejü és a legnemesebb jellemü emberek, kik jobb jövőért imádkoznak és dolgoznak. Erre int, mint szent figyelmeztetés, Ferencz József 50 éves püspöksége.

Oszlassátok el a sötétséget, mely a lelkeken ül és zavarja a tiszta látást az üdvösség utjának keresésében. Szabaditsátok meg a népet a babona és a tudatlanság átkától, mely elvágja a szellemi és erkölcsi fejlődés utját. Emeljétek magasra Jézus Krisztus evangéliumának fáklyáját, hogy tisztán láttassék mindenek által: egy az Isten — az Atya, egy a Mester — a názáreti Jézus, egy a kötelesség Isten és ember iránt — a szeretet. Mindezekre ő ad nekünk jó példát, nemes buzditást nemcsak mint legkiválóbb szónokunk, de ugy is, mint legjelesebb irónk. Mit jelent az unitárius evangélium? Ha tudni akarod, a Ferencz József kátéja és hittana mondja meg azt. Mi volt az az ősi erő, mely anyaszentegyházunkat százados megpróbáltatások között is megtartotta? Ha ezt akarod tudni, még ma is csak a Ferencz József „Kis Tükör"-ét kell kezedbe venned. S ki még ma is egyházunk és fajunk legnagyobb erőssége, kinek neve véd és buzdit: Ferencz József ő, az ötvenéves püspök. Ő a fáklya, ő az eszmény. Egyéniségének fénye nem maradt Erdélyország szük határai között. Tengereken tul is világol, hirdetvén ott is az unitárius és a magyar szellemi erő hatalmát. S fényének udvara — meg vagyok győződve — tulér majd élte határvonalán is és a nevéből származó áldás hosszu időkön át fogja majd táplálni lelki unokáit.

Szeretett főpásztorunk, neved szivünkbe irtad és a történelem lapjaira. Áldjuk a jó Istent, hogy Téged nekünk adott és mindennapi imádságunkban kérjük Őt, hogy családod, anyaszentegyházunk és elesett fajunk számára éltessen és tartson meg még sokáig. A tudat, hogy Te élsz és a miénk vagy, erő és hatalom számunkra.

Dr. Csiki Gábor.

Főtanács.

Egyházunknak legfőbb szerve, törvényhozó testülete tudvalevőleg a Főtanács, melyet minden negyedik esztendőben zsinat néven vidéken kellene tartani papszenteléssel egybekötve.

A háboru alatt és óta nem volt még zsinatunk, pedig egyházi életünkre föltétlenül jó hatással volnának vidéki egyházközségeinkben tartott ilyen nagyobbszabásu alkotmányos összejöveteleink. Az E. K. Tanács az idén Árkoson zsinatot akart tartani, hol ezelőtt 50 évvel választották főt. Ferencz József urunkat püspökké s árkosi egyházközségünk és hiveink nagy lelkesedéssel készültek is e fontos alkalomra.

Fájdalom, a főt. úr gyenge testi állapotára való tekintettel egyházvezetőségünk el kellett, hogy álljon e tervtől s az idei Főtanácsot is Kolozsváron tartották meg szept. 19—20—21. napjain.

Az 50 éves püspöki jubileummal és véndiáktalálkozóval összefüggésbe hozott Főtanácson nagyszámu tag jelent meg annak ellenére is, hogy a vasuti utazás fölötte megdrágult s utazási kedvezményt nem sikerült kieszközölni.

A gyüléseken elnököltek főt. Püspök úr, dr. Ferenczy Géza és dr. Szent-Iványi József főgondnok urak. A tanácskozások, melyekre a főtanácsi bizottság alaposan előkészitette a tárgyakat, élénk viták mellett ünnepélyesen folytak le.

Dr. Gál Kelement, dr. Elekes Domokost, Ürmösi Károlyt, Lőrinczi Dénest, Gvidó Bélát, Halmágyi Jánost, Katona Ferencet, Bölöni Vilmost, Ütő Bélát és Végh Beniámint megerősitették egyházköri felügyelőgondnoki, illetőleg esperesi állásukban s Pál Ferencet tb. esperességében, id. Czakó Lászlót pedig tb. köri f. ü. gondnoki állásában.

A püspöki jelentés a jószágfelügyelőség és nyugdijbizottság jelentésével együtt körültekintéssel volt megszerkesztve. Az E. K. Tanács jelentése dr. Mikó Lőrinc titkár szerkesztésében valóságos tanulmányszámba ment s hosszas megbeszélésekre adott alkalmat, mikor fájdalommal kellett látnunk, hogy az állammal eddig folytatott küzdelmeink ma sem értek véget.

Jó irányban indult unitárius tanitóink egyesületének ügye, mert igy lehetővé válik, hogy az eddig Lelkészkör néven ismert egyháztársadalmi szervezetünk fogalmi körében összes belsőembereink (tanárok, lelkészek, tanitók) sajátos kérdéseikkel külön-külön foglalkozzanak, de évente egy közös gyülésben egyetemes kérdéseket is megvitathassanak s a szolidáris érzést egymásközt kimélyithessék.

Belsőembereinkkel szemben alkalmazandó kegyelmi jog gyakorlásának kérdését épen nagyobb számmal belsőembereink vetették el, mert legtöbbjük teljes tudatában van annak, hogy aki népnevelési hivatást vállal ma magára, annak teljesitenie kell kötelességét s ha azt nem teszi, sőt nem áll hivatása magaslatán: akkor helyét el kell hagynia. Az idők intenek!

Ez a becsületes felfogás is befolyásolta azt, hogy a belsőemberek közérdekből közigazgatási uton való áthelyezésének kérdését hosszas tárgyalások után jelen Főtanácson levették napirendről.

A tanügyi s más jelentések általában a multkorinál valamivel megnyugtatóbb képet nyujtottak.

Főtanács elhatározta, hogy a jövő évben zsinatot fog tartani s azzal a hittel oszlott szét, hogy Isten a további kitartó küzdelemre elég anyagi és szellemi erőt fog adni Egyházunknak.

A Berde Mózsa-serleggel az idén magasztos köszöntőt dr. Szent-Iványi Gábor f. ü. gondnok mondott. *K. E.*

* * *

Véndiák találkozó.

A mai nehéz időkben minden magyar intézménynek megfeszitett erővel kell munkálkodnia, hogy életrevalóságáról tanuságot tegyen s ama nemes értékeket, melyek ápolására volt életrehiva, elveszni ne engedje.

A kereszturi találkozó csak most zajlott le anyagi és erkölcsi sikerrel s a kolozsvári kollégium vezetőségének irányitása mellett ime a kolozsvári unitárius véndiákok is megtartották nagyszabásu találkozójukat szeptember 19-én és 20-án.

Szeptember 19-én este egy gazdag müsor gyönyörködtette a jelenlevő hatalmas közönséget, amelynek során a koll. tornatermében talpraesett prologust mondott dr. Perédi György, költeményeiből felolvasott Jakab Géza, báró Kemény János, Ligeti Ernő; Aranytól a Dalnok bujá-t szavalta Fekete József, a régi kedves Kismező játéktértől bucsuzott dr. Boros György, Török Emil magyar szinházi kiváló karnagy zongorakisérete mellett, müvészi hegedüjátékkal kedveskedett Adler Nándor hegedümüvész, a kollégiumi életre szines és élénk előadásban emlékezett vissza terjedelmes felolvasásában Pálffi Márton, tulvilági szellemi nagyjainknak világi bajaikért aggodó gyülekezetét Dávid Ferenc elnöklete mellett meghatóan képzelte el s ecsetelte Gyallay Domokos és Gabányinak Kakasüllőn c. monologját ügyesen adta elő Hadházy Sándor. A müsort „Ballag már a véndiák“ ének zárta be, mit tánc követett.

A 20-i ünnepségek a régi kollégium udvarán kezdődtek, ahol reggel 9 órakor gyülekeztek a végzett diákok évfolyamok szerint. Közének után Mikó Imre g. tanuló üdvözölte a jelen ifjuság nevében a véndiákokat, kiknek nevében Kisgyörgy Sándor tb. esperes egyik legvénebb diák válaszolt.

Ezután a mintegy 280—300 főnyi sereg templomba vonult, hol szép imát Vári Albert vallástanár, emelkedett beszédet dr. Varga Béla teol. tanár mondott. Közre szólót Pap Domokosné énekelt.

Templomozás után magasztos hangulatban vonultak a véndiákok az uj kollégium udvarára, ahol főt. Ferencz József püspök ur jelenlétében dr. Barabás Béla szenátor, volt magyar képviselő és delegáció-elnöke, kollégiumunk véndiákja tartotta meg mindenkit teljesen magával ragadó felolvasását.

E nagy férfiu nemcsak kollégiumunkról emlékezett meg úgy, mint a szellemi kultura egyik halhatatlan érdemü gócpontjáról, hanem Brassai bácsit, Berde Áront és Kriza Jánost a legtalálóbban és szebben külön is méltatta.

Főt. püspök úr mint legvénebb diák örökre emlékezetesen áldotta meg az összesereglett véndiákokat s azzal a hittel és reménnyel bocsátotta el őket, hogy unitárius kollégiumunk s Alma Materünk soha le nem hanyatlik, mindig élni fog.

Következett a diszteremben az előljárók elnöklése mellett a feledhetetlen jelenetekben gazdag összejövetel, mikor az eddigi adományok és igéretek nyilvánosságra hozatala után új alapitványok, adományok és igéretek sorozata érlelte meg bennünk a meggyőződést, hogy a bajban, veszélyekben mi képesek leszünk intézményeinket megmenteni.

Mivel a pénzsegélyekről más alkalommal külön beszámolunk, most csak megemlitjük, hogy főt. püspök úr 10,000, dr. Ferenczy Géza tőg. úr 10,000, dr. Gyergyai Árpád 20,000, Sebestyén testvérek 20,000, Teol. akad. igazgatósága 10,000, kolozsvári unitárius egyházközség 50,000 leuval siettek a koll. segitségére.

Ebéd után a véndiákok kivonultak a temetőbe s ott dr. Abrudbányai Ede magasztos emlékbeszéde után megkoszorúzták az unitárius egyház halottjainak sirját. A sirok és siremlékek szépen rendbe vannak hozva és rendben vannak tartva.

Amidőn hálát adunk Istennek, hogy az ügyet is sikerhez vezette, hálás köszönetünket nyilvánitjuk minden jóakaratu véndiáknak, avagy pártolónak s kérjük a további szives és jóakaratu támogatást.

Az Isten áldása és segedelme legyen a 370 éves vén kollégiummal, hogy ujabb századokon át lehessen még a magyar szellemi müvelődés szent fészke. *K. E.*

*

Üdvözlet.

Kedves vendégeink!

Az ősi Alma Mater fiatal tanulói nevében szeretettel és hálás örömmel köszöntjük Önöket, kedves vendégeink, kollégiumunk öreg diákjai.

Most, amikor ifju tanulóseregünk nagyrésze még odahaza élvezi a vakáció örömeit, Önök mindenfelőlről im összegyültek az édes anya hivó szavára és az élet nehéz küzdelmei között is szakitottak időt és fáradságot, hogy a mi javunkra intézetünket fennmaradásában és áldásos müködésében támogassák.

Nemcsak az Alma Maternek, az ifju tanulóknak is megnehezedett a sorsa. Az idők változása tőlünk is mind nagyobb erőfeszitést, fokozottabb munkát, több tanulást kiván. Mi ennek a kötelességünknek teljesitésével igyekezünk az intézet javára lenni. Önök-

nek pedig hálával köszönjük irántunk tanusitott érdeklődésüket s az Alma Materhez való megható ragaszkodásukat, mely nemes példaként fog minket sarkalni arra, hogy ősi kollégiumunkhoz, annak hagyományos szelleméhez: a Muzsákhoz és erényekhez hüek maradhassunk.

E szép ünnepnapon, e szent helyen körülöttünk lebegnek a kollégium Brassai Sámueleinek és Berde Mózsáinak, az elhunyt tanárok és áldozatkész jóltevők lelkei. Az ők áldott szellemüktől is megihletődve találják magukat boldogan a megszentelt régi falak között, miként a szülői házban, hová ifjuságuk feledhetetlen emlékeit felujitani visszatértek.

Az Isten hozta mindnyájukat körünkbe, az Isten áldja meg mindnyájukat. *Mikó Imre.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Az egyetemes lelkészkör megnyitója.

Tisztelendő Lelkészköri Közgyülés!

Midőn csaknem egy év leforgása után Isten segedelméből ismét együtt vagyunk s én e helyről a testvéri szeretet meleg érzelmeivel üdvözölhetem lelkészkörünk tagjait s általában a jelenlevőket, érzem, hogy mostani összejövetelünknek nem csupán évfordulói jellege van. Annyi nehézséggel küzdő egyházunk vezetőiben, tagjaiban és intézményeiben él s jelenik meg a nagy világ előtt. Az idők és viszonyok hangosan figyelmeztetnek, hogy embereinket fent és alant, de az egész vonalon meg kell becsülnünk jobban, mint valaha s intézményeinkhez olyan lelkesedéssel és önfeláldozással kell ragaszkodnunk, melynek ereje bárhonnan jövő viharnak a hullámaival életet hirdetve tudjon dacolni.

Akár vezéreink ébresztő szavát vagy muló sóhaját halljuk, akár intézményeink veszélyeztetett életére gondoljunk, akaratlanul is érezzük, hogy történelmi időknek a szele zúg körülöttünk. Most az öregnek ifjui álomlátásokkal kell felöveznie sokszorosan megpróbált lelkét s az ifjunak ábrándjait félretéve, az öregek tapasztalatával és bölcseségével kell járnia az élet utain, ha azt akarjuk, hogy bennünk egyházunk méltó tagjaira támaszkodhassék.

Unitárius egyházunk az erdélyi magyarság küzdő életébe ugy bele van kapcsolódva, hogy ennek minden mozdulatára és jajszavára megrezdül amannak a lelke. S ha a nagy egésznek a sorsa és jövője, gyötrelmei, kétségei és bizonytalanságai lelkünket ugyszólva állandóan fogva tartják, hogyne érdekelnének azok a hol fölemelő, hol lesujtó mozzanatok, melyek közelünkben, ugy mondhatnám: tágabb családi körünkben mennek végbe s melyek nemcsak érzelmileg foglalkoztatnak, hanem magasabb kötelességeink teljesitésére is figyelmeztetnek.

E pillanatban egyházunkra gondolok, mely a maga nagy hivatását történelmi idők fordulópontjain immár annyiszor töltötte

be az el nem fogyó lelkesedés és biztató reménység erejétől hajtva s egyházunkban azoknak az élete és halála foglalkoztatja lelkemet, kiknek fénylő szelleme örökség gyanánt kell visszamaradjon és világoljon örökké. Szivből örvendünk, ha az élők szelleme egyházi életünkben történelmi pillanatokon vezet keresztül s mélyen fáj, ha legjobbjaink emlékére sirköveket kell faragnunk és állitanunk. Ki ne érezné, hogy ősz püspökünk diadalmas élete ujból történelmi pillanathoz juttatta annyi szenvedést látott egyházunkat, midőn az isteni gondviselés püspökké választása 50-ik évfordulóján szerencsésen mindannyiunk büszkeségére átvezette s mi szivből köszönthetjük e nevezetes alkalommal őt, kinek nevéhez és kormányzásához egyházunk fejlődése, jóhire és dicsősége félszázadon át füződik. Távol legyen tőlem, mintha én szeretve tisztelt főpásztorunk nagy multját itt boncolgatni akarnám; jövendő idők történetirójának lesz az fenntartva, de azt nyugodtan mondhatjuk, hogy nagy egyéniségének a varázsával, szellemi erejével és tudományos munkásságával, különösen pedig a müvészi szónoklás tökéletességével egyházunkban oly magasra emelkedett, akit tulszárnyalni félszázad, jobban mondva hét évtized alatt senkinek sem sikerült. Nem kutatom azt, hogy szónoki erejével és müvészetével hányszor ragadta magával mindig nagyszámu hallgatóságát, de azt tudom, hogy a szónoklás müvészetét oly magas fokra emelte, melynek megközelitése mindannyiunknak örökre nemes becsvágya lehet. Nem akarom különös szinekkel rajzolni azt, hogy hosszu kormányzása alatt nevelőintézeteink belső életükben és külső megjelenésükben miként fejlődtek és erősödtek s hogy tekintélyével a társadalom, a faj és nemes életében egyházunknak minő nevet és tiszteletet szerzett; de azt tudom és látom, hogy a mai nemzedék hódolattal áll meg a félszázados évfordulón, melyet igazán csak a jövő értékelhet. Köszöntsük szivből hát, az isteni gondviselés iránt érzett nagy hálával itt a lelkészkörben ősz főpásztorunkat, ki primus inter pares, félszázados püspöki jubileumán, azzal a hő óhajtással, hogy a jó Isten sokáig éltesse szerettei örömére, egyházunk javára, büszkeségére!

S midőn az élő előtt hódolattal hajlunk meg, elmehetünk-e mi lelkészek a br. P. Horváth Kálmán tb. főgondnokunk emléke mellett, midőn halála után először vagyunk együtt, ugy, hogy megdicsőült lelke előtt gyászlobogónkat meg ne hajtanók. Hisz jól tudjuk, hogy fenkölten nemes lényében olyan lélek lakozott, mely embert és egyházat csak szeretni tudott. S magas egyházi méltóságában a lelkészek iránt is olyan megbecsülést és megértő szeretetet mutatott, mely a csak igazán nagyoknak tulajdonsága. Nem volt a hivatásos papirendből való, de örökké emelkedett gondolkozása és nemes magatartása állandóan a legpapiasabb jellemet ragyogtatta. Messze századokra visszanyuló neve és tekintélye sem elfogulttá, sem felfuvalkodottá nem tette. Nagy elődökre hivatkozhatott, kiknek nem érdemeivel dicsekedett, hanem erényeiket ön-

magában most az áldozatkészségben, majd a keresztényi szeretetben ugy igyekezett kifejezésre juttatni, hogy a csak alacsony lelkeket jellemző hiuság, gyülölet és bosszuállás indulatait magától következetesen messze üzte. Hosszu főgondnoksága alatt ő is látott féltő szeretetből támadt egyházi viharokat, de megfontolt bölcsesége és tárgyilagos itélete magas méltóságának a kockáztatása nélkül hidalta át mindig az ellentéteket. Lekicsinylés, kigunyolás nem tapadt emlékéhez. A történelem örökké az igazán nagy főgondnokok között fogja emlegetni. Legyen áldott és példaadó emléke.

S aki diszes állásában utódja lett, kinek erős kezére, tárgyilagos itéletére és nagy koncepcióju gondolkozásmódjára kissé meglazult erkölcsi világunkban egyházunknak olyan nagy szüksége van: dr. Szent-Iványi József ujonnan választott főgondnokunkat fogadjuk és köszöntsük a nagy elől emlékéhez méltó tisztelettel és bizalommal, támogassuk nagy és felelősségteljes munkájában azzal a szeretettel, melyet az egyházi életben minden vezető embernek előlegezni szoktunk. Kisérje Isten áldása életét és munkáját!

De a nagyokról tekintetem önkénytelenül és kötelességszerüleg önmagunkra fordul. Azokra, akik az alázat, a szerénység, a hivatásérzet, az életet örlő munka igénytelenebb emberei. Szeretném, ha őszintén megbecsülni tudnók a lelkészköri élet nemes harcosait életükben és halálukban egyaránt. Az őszinte tisztelet és nagyrabecsülés érzetével emlitem hát az életnek örvendő Ajtay János h.-almási lelkésztársunk nevét, ki tudomásom szerint az udvarhelyi egyházkör lelkészkörének immár 25 év óta elnöke. Aki az ő munkaerejét és képességeit s a közügyért való lelkesedését ismeri, nem csodálkozhatik azon, hogy lelkésztársai 25 esztendőn keresztül a lelkészköri elnökséggel tisztelték meg. S ha arra gondolunk, hogy az utóbbi negyedszázad alatt az udvarhelyköri lelkészkör milyen munkát végzett, minő rendszerrel dolgozott, milyen irodalmi termékeket hozott létre, mit tett a nép érdekében, az Unitárius Népnaptár és a D. F. füzetek kiadásával és terjesztésével, sőt az Unitárius Szószék érdekében is, lehetetlen nem látni az Ajtay János lelkészköri elnök lankadatlan munkásságát és szerencséskezü irányitását. Ha többet nem tehetünk, a legnagyobb tisztelet és kollégiális megbecsülés szellemétől vezetve, fejezzük ki jegyzőkönyvileg elismerésünket Ajtay János kollégánk 25 éves lelkészköri elnöki munkásságáért!

De itt is, magunk között is az élő, a jubiláns mellett gondoljunk a kollégiális szeretet részvétével lelkészkarunk utolsó nagy halottjának, Deák Miklósnak az alakjára. Nem viselt vezető tisztséget az egyházi életben, de szerény itéletem szerint a lelkészek között és az egyházban is mégis mindig vezetőszerepet vitt, mert szellemi ereje és nem közönséges képességei arra hivták el akaratlanul is. Különösen régebben a lelkészkörben is sokszor szerepelt és mindig nagy sikerrel. Általában ahol és amikor szólott, szava magával ragadta a hallgatóságot. Tollával az egyházi és népies

irodalom terén sok tanulságot és gyönyörüséget szerzett a népnek és becsületet nevének. Egyházi beszédei hangulatosak, telve a mult lelkesitő erejével s a hit mélységével. Irásainak, stilusának szépsége és gondossága is különös értéket, zamatot adott. Szónoki ereje, ékesszólása széles körben ismert volt és marad bizonyára hosszu ideig. Megjelenése és fellépése, megnyerő egyénisége a közönséges szinvonalon messze felülemelték. Lelkészkörünk nagy halottjának bizonyára azáltal emelnénk legméltóbb emléket, ha szellemi termékeit összegyüjtve, nyilvánosságra hozhatnók. Gondolkozzunk róla. Emléke legyen áldott!

Ime, tiszt. Lelkészkör, élőkről és holtakról emlékeztem. De ha élő embereink tisztelete és halottaink emlékének a megbecsülése mellett örök életre hivatott egyházunknak az intézményeit is szeretetünk és áldozatkészségünk minden erejével támogatni nem tudjuk, akkor zengő ércnél és pengő cimbalomnál alig több a szavunk. Elkövetkezett a szintén nagy pillanat, midőn az idők és viszonyok kényszerítő hatása alatt kolozsvári kollégiumunk egykori tanulói, véndiákjai összegyülnek, hogy az édes anya kérő szavára segitséget nyujtsanak. Elmaradhatnánk-e mi, lelkészek, kik eszmények hirdetői, szegények támogatói, betegek vigasztalói vagyunk az életben, elmaradhatnánk-e a mi beteg édes anyánk megsegitésében? Kérem lelkészkörünk minden egyes tagját, hogy a szeretet segitő munkájában legyünk tettekkel példaadók.

Ilyen elgondolással, ilyen érzelmekkel ismételten szeretettel köszöntve a megjelenteket, lelkészköri közgyülésünket megnyitom.

Kovács Lajos, elnök.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Ötven éves tanitói jubileum.

Egy kedves, megható ünnepre gyültek Csókfalvára julius 4-én a marosi egyházkör lelkészei és tanitói.

Benedek János állami iskolai tanitót, unitárius énekvezért üdvözölték elismerésük és méltánylásuk kifejezésekép, tanitói és énekvezéri szolgálatának 50 éves évfordulója alkalmából.

A délutáni istentiszteleten tartott alkalmi ima és Keresztesi Dénes szentgericei lelkész beszéde után üdvözölték a kör lelkészei, tanitói, a közeli református egyházközségek lelkészei, egykori és jelenlegi tanitványai.

A félszázados munkásságra visszatekintő ősz tanitó könnyekig meghatva adott hálát Istennek ama kitartásért, erőért, mellyel őt egy emberöltőn át segitette s meghatottan köszönte meg a gyülekezetnek az elismerés nyilvánitását.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

☞ Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny" ingyen jár!

TŰZHELY MELLETT

Dávid Ferenc emlékünnepére.

(Dallama 213.)

1. Kereszthalál, pápáknak kardja,
Dörgedelmes átok szózatja,
Senki soha igaz útamon
Fel nem tarthat földi hatalom.
Amint hittem, úgy hirdettem,
S hiszem Istenem,
Holtom után még jő
Más ítélkező
S ledől minden hamis Babilón.

2. Megtagadni lelkem igazát,
Istenemnek súgalmas szavát,
Nem, nem erre nincs emberfia,
Nincs erő, mi rászoritana.
Inkább megyek, el kell mennem
Vértanuságra.
Szárnyad van, én lelkem,
El ne hagyd magad,
Felsüt egyszer majd ránk is a nap.

3. A hit Isten szent ajándoka,
Gondolkozni az ember joga.
Amit Isten a szivedbe irt,
Azt, azt kövesd, azt az *örömhirt.*
Ezért megyek, el kell mennem
Vértanuságra.
Szárnyad van, én lelkem,
El ne hagyd magad:
Felsüt egyszer majd ránk is a nap.

Pálffi Márton.

A Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkársága ezuton köszöni a homoródujfalvi U. N. Szövetségének 156 leu, a nyárádgálfalvi U. N. Szövetségének 85 leu, a nyomáti U. N. Szövetségének 65 leu és az árkosi U. N. Szövetségének 188 leu adományát az irodai költségekre. *Báró Huszár Pálné.*

Egyleti élet és munkásság.

A Dávid Ferenc Egylet közgyülése.

A Dávid F. E. 42-ik közgyülése szept. 18-án d. u. 4 órakor tartatott a koll. disztermében, nagyszámu diszes közönség részvételével, kik közt W. H. Drummond ur és neje angol vendégeink is ott voltak.

A gyülés lefolyásáról az alábbiakban számolunk be. A gyülekezet éneke után Ajtai János homoródalmási lelkész mondott áhitatos imát, majd dr. Boros György ügyvezető alelnök tartott tartalmas elnöki megnyitást, jelezvén, hogy br. P. Horváth Arthur, egyesületünk elnöke nem jelenhetett meg a gyülésen betegsége miatt. Az elnöki megnyitó meleg szavakkal parentálta el az egylet tiszteletbeli elnökét br. P. Horváth Kálmán egyh. főgondnok urat, akinek távozása az élők sorából betölthetetlen üres helyet hagyott maga után. Mély fájdalommal bucsuzunk el a nagy emberbaráttól, a jó kereszténytől, az ügybuzgó lelkes elnöktől, aki maradandó emléket állitott magának jó cselekedetei által.

A megnyitó végén ügyv. alelnök Drummond urhoz fordulva, örömét fejezte ki, hogy őt itt üdvözölhetjük. Egyuttal felkérte, hogy tartson egy előadást a jelenlevők számára. Dr. Drummond megköszönte az üdvözlést, érdekesen beszélt utazásairól. Elmondta, hogy ő megfordult nemcsak Európának, hanem az összes világrészeknek mindazon köreiben, ahol a szabadelvü vallásos gondolkodásnak hivei vannak s érdekesen tapasztalta, hogy a vallás kérdéseiben való egyöntetü gondolkodás bizonyos közös életeszményeket és közös gondolkodás módot fejleszt ki a szabadelvü protestáns vallásos felfogás hivei között, mely Európában, Amerikában és Ázsiában csaknem ugyanazonképen nyilatkozik meg. A közös kapocs, mely mindezeket az embereket összeköti, nem a dogma, hanem a Jézus Krisztus által megalapozott embertestvériségnek az ő szellemében való ápolása és fenntartása. Felszólalása végén tolmácsolja az angol, amerikai unitáriusok, Franciaország és Németország szabadelvü protestánsainak és az indiai Brahma-Somaj-nak üdvözletét.

A tetszéssel fogadott előadás után dr. Varga Béla olvassa fel titkári jelentését. Tekintettet arra, hogy főtitkár afia huzamosabb ideig távol volt, jelentése csak pár kiemelkedő mozzanatra szoritkozik. Az egyes körökben és egyházközségekben végzett egyleti müködésről szóló jelentéseket Árkosi Tamás sinfalvi lelkész dolgozta fel nagy lelkiismeretességgel és körültekintéssel, amiért a közgyülés köszönetet mond neki. E jelentések összefoglaló részét lapunkban közölni fogjuk.

A felolvasott titkári jelentés kapcsán kitünt, hogy a D. F. E. által kitüzött pályatételre: „Az éneklő madarak védelme" egy pályamunka érkezett, mely a jutalomra érdemesnek itéltetett. E pályamunka szerzője Ekárt Andor IV. éves theologus.

A titkári jelentés után Gálfi Lőrinc egyleti pénztáros olvasta fel évi jelentését, melyet a közgyülés jóváhagyólag vett tudomásul. Örömmel láttuk a jelentés kapcsán, hogy alapitóink száma örvendetesen gyarapodik.

Az egyletnek jelenleg 109 alapitó tagja van, akik közül 51 világi férfi, 18 nő, 16 lelkész, 4 tanár, 17 testület és 3 emlékalapitvány.

Ezek után dr. Boros Györgyné a helyi nőszövetség munkájáról tartott értékes beszámolót, melynek végeztével üdvözölte Drummondné asszonyt. Drummondné az üdvözlést megköszönve, pár szóban az angliai unitárius nőegyletek munkájáról emlékezett meg s tolmácsolta ezeknek üdvözletét. A vidéki nőegyletekről Ürmösi Károlyné adott állapotrajzot.

A közgyülés az Egylet tiszteletbeli tagjává választotta Drummond urat s ujra megválasztotta a választmány lelépő tagjait. A gyülés befejezése után a nőszövetség tagjai teát adtak a Leányotthonban.

Dr. V. B.

Titkári jelentés

a D. F. E. Tordai Ifjusági Tagozatának 1926. első félévi müködéséről.

Lőrinczy Dénes unitárius esperes urnak a folyó év elején sikerült elérnie, hogy a Dávid Ferenc Egylet Tordai Ifjusági Tagozata hosszabb idő óta félbeszakadt müködését a jelen körülmények között is felvehette s azt a legszebb eredménnyel folytathatta.

Az ujjáalakuló gyülés 1926. január 17-én folyt le ünnepélyes keretek közt, hol felkérték Lőrinczy Dénes esperes urat, hogy fogadja el az egylet diszelnökségét. Az esperes ur a felkérést készséggel vállalta, sőt az üléseknek csaknem mindegyikén aktiv szerepet vitt gyönyörü imáival, oktató, nevelő előadásokkal.

És szép munkáját siker koronázta. Egyletünk tagjainak száma rövidesen a kétszázat meghaladta.

E helyen kell emlitést tennem Erdős Mihály unitárius énekvezér eredményes munkájáról. Az ő fáradozásának köszönhető, hogy minden egyes ülés programmját az ifjuságnak három szép egyházi énekszáma tette teljesebbé harmonium kisérete mellett. Erdős emellett szólóénekek betanitásával és felolvasásokkal is résztvett az egylet munkájában.

Az egylet tisztikara az első ülésben a következőképen alakult meg: Ügyvezető-elnök Weress Ákos gépészmérnök, elnöknő Gyarmaty Lenke fogtechnikus, alelnökök dr. Adorján Endre magántisztviselő és Székely Dénes földbirtokos, alelnöknők Végh Ida tanitónő és Balogh Edit gyógyszerész-gyakornok, titkár (jegyző) Bodoczi Károly jogszigorló, titkárnő (jegyző) Weress Jolán VIII. gimn. tan., pénztáros Fodor János kereskedő, ellenőrök Fekete József és Kiss Ernő kereskedő, ellenőrnők Lőrinczy Sárika és Erdős Margit, gondnok Fodor Domokos kereskedő, könyvtáros Pál Dénes unitárius segédlelkész. Választmányi tagok: Barabás Béla tanár, Benczédi

Ferenc gyógyszerész, Sipos Lajos kereskedő, Székely László mészáros, Pázsint József gyártisztviselő, Fehér Vilmos tisztviselő, Galambosi Endre timársegéd, Gönczi Árpád szijgyártó, Tóth Béla, Rázmán Mór joghallgatók, Adorján László, Major Ferenc VIII. gimn. tanulók, Solymosi Izabella tanitónő, Lőrinczy Márta, Bardócz Sára, Sipos Klára, Budovszky Mária, Szőcs Annuska, Sipos Eszter, Szabó Sára, Sikó Anna, Csetri Ilona, Miklós Margit és Tóth Ilonka.

A tisztikar tagjai közül az egylet minden irányu munkásságában való részvételükkel külön is megemlitést érdemelnek: Weress Ákos elnök, ki minden egyes ülésen széleskörü ismereteiből sorozatos felolvasásokkal és szabadelőadásokkal gyarapitotta a tagok általános ismereteit és résztvett a templomban tartott vallásos estélyeken saját zenekompoziciójának előadásában; Gyarmaty Lenke és Végh Ida, Weress Jolán, Lőrinczy Sári és Erdős Margit, Pál Dénes segédlelkész, Fekete József ellenőr.

A tisztikaron kivül azonban buzgó tevékenységet fejtett ki az egylet müködésében csaknem minden egyes tag előadásokkal, felolvasásokkal, szavalatokkal, szindarabok, monológok, ének- és zeneszámok előadásával, sőt nem egyszer a legfiatalabb, 10—12 éves tagok szereplése váltott ki zugó tapsokat és jegyzőkönyvi elismeréseket. Az elmult félévben tartott az egylet két vallásos estélyt az unitárius templomban, a templomot zsufolásig megtöltő közönség jelenlétében szép erkölcsi és anyagi sikerrel, mely utóbbinak eredménye harangbeszerzési alap javára fordittatott. Ezenkivül tartott 12 rendes ülést a volt unitárius gimnázium helyiségében és pedig eltekintve az ülésenkinti 3—3 egyházi énekszámtól és a bevezető imáktól, összesen 22 szabadelőadással és felolvasással, 29 szavalattal, 6 szindarab- és 6 monológ-előadással, 12 szólóénekkel, két hegedüszámmal. Az egylet vagyoni helyzete a félév végével a következő:

Bevétel:

10 leus tagsági dijakból 201 tag után	2010·—	Leu
Felülfizetésekből	856·75	„
1926. febr. 21-én tartott vallásos estélyből ...	1500·—	„
Összesen:	4366·75	Leu

Kiadás:

Harangbeszerzési alapra	1500·—	Leu
Különböző folyóiratokra (Magyarnép, Pásztortüz, Hirnök, Magyarlányok, Ifju Erdély, Ifjuság, Korunk, Szinház és Társaság	2422·—	„
Készpénz maradvány:	444·75	Leu

Egy összefoglaló tekintetet vetve az egylet elmult félévi egész müködésére, örömmel állapithatjuk meg, hogy annak a legszebb eredménye mutatkozott az ifjuság nemes munkára való összehozásában, erkölcsének nevelésében, ismereteinek szórakozás közben való gyarapitásában s általában az ifju szivekben, lelkekben a szép és nemes iránti fogékonyság felkeltésében és erősbitésében.

Bojoczi Károly, titkár.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Tudatjuk az érdekelt családokkal, hogy a kollégium szövetkezete megnyílt!

Benczédi Pál lelkész Boldogfalvára, Dobay István lelkészjelölt Homoródujfalvára beköszöntött s ez alkalomból üdvözöljük és Isten áldását kérjük munkájukra.

Lelkészbeiktatás Marosvásárhelyen. Lélekemelő ünnepe volt a marosvásárhelyi egyházközségnek junius 27-én. Ekkor köszöntött be uj lelkésze, Halmágyi János marosköri esperes. A beiktató ünnepélyen jelen volt K. Nagy Árpád f. ü. gondnok, ki azon reményét fejezte ki, hogy az egyházközségben — mely jelenleg templomépités előtt áll — uj reményekre jogositó korszak kezdődik. Képviselve voltak az összes felekezetek papjaik által, kik mindannyian szeretettel köszöntötték az uj kartársat.

Elhunytak: Özv. pákei **Pákey Lajosné** szül. Kőszeghi Fangh Antonia, ki néhai hires épitészmérnökünknek volt a neje, életének 63-ik évében szeptember 2-án jobblétre szenderült. Pihenése csendes, emléke áldott legyen! — **Dr. Kriza Jánosné** szül. Dienesch Klementin életének 37-ik, boldog házasságának 14-ik évében szeptember 6-án hirtelen elhalt, mélységes gyászt hagyva maga után szeretett családjában. A gondviselő és vigasztaló Isten nyugtassa meg őt csendes pihenésében s vigasztalja meg bánatos családját vigasztaló erejével! — **K. Nagy Gyula,** az unitárius főgimnázium volt rajztanára, ki több kiváló és országos hirre emelkedett művész mestere is volt, október 1-én 72 éves korában hosszas szenvedés után örökre elaludt. Az unitárius főgimnázium előcsarnokában volt felravatalozva, honnan a testvérfelekezetek ifjuságának résztvétele mellett kisértük ki örök pihenő helyére. Imát és beszédet Vári Albert vallástanár, bucsubeszédet dr. Borbély István igazgató és a sirnál utolsó istenhozzádot dr. Boros György főjegyző mondottak. Emléke élni fog nagyszámu tanitványai lelkében, szeretett intézetében s egyházában és barátai körében. Pihenése legyen csendes! — **Deák Miklós** unitárius lelkész, elsőrangu népies szónok és kitünő iró, aki mindenfelé köztiszteletnek örvendett megnyerő egyénisége révén, augusztus 30-án 65 éves korában örök álomra hajtotta fejét. Dávid Ferencnek kitünő apostola volt, ki faját is olthatatlan lelkesedéssel szerette s midőn hátramaradt özvegyének részvétünket nyilvánitjuk, megboldogult kedves halottunknak csendes pihenést kivánunk s óhajtjuk, hogy emlékezete legyen áldott. A gyásszertartást Marosi Márton és dr. Boros György végezte. — **Miklós Zsigmondné** szül. Lakatos Emma, számvevőségi elnökünk leánya, hosszas szenvedés után szeptember 30-án visszatért az örök hazába. Pihenése legyen csendes!

A dr. Gál Kelemen-alapra ujabban a következők adakoztak: Dr. Ferencz József 300 leu, Székely Tihamér 300 leu. További adományok dr. Varga Béla teol. tanár Cluj, Coll. Unit. cimre küldendők.

Várfalván és **Aranyosrákoson** a nyár folyamán harangszentelési ünnepségeket tartottak, hol az egyházi beszédeket Csifó Salamon teol. tanár mondotta. Ugyancsak harangszentelés volt szept. 12-én **Sinfalván,** hol Szolga András gondnok és családja vett egy harangot az egyházközségnek. Az ünnepi imát Lőrinczy Dénes esp., a beszédet dr. Kiss Elek dékán mondotta. **Marosvásárhelyen** a Magyar Párt a tüz- és árvizkárosultak felsegitésére aug. 28. 29. napjain gyüjtéssel kapcsolatos nagyszabásu ünnepségeket rendezett. Az unitárius egyházközség is kivette részét e nemes tevékenységben. Ez alkalommal imát Halmágyi János esperes, helybeli lelkész, beszédet dr. Kiss Elek dékán mondott s gyönyörüen énekelt Bedő Árpád vadadi lelkészünk nőtestvére. **Szabédi** egyházközségünk templomát nagy áldozatokkal teljesen kijavitotta s az elesett hősök emlékét egy nagyon szép emlékoszloppal örökitette meg. Ez oszlopot Zsakó Kálmán marosvásárhelyi kőfaragó-mester müvésziesen készitette el. A templomszentelési és emlékoszlop felavatási ünnepély szept. 26-án volt, mikor imát Kelemen György helybeli lelkész, beszédet dr. Kiss Elek dékán mondott a templomban, valamint felolvasta a 91 éves főpásztornak sajátkezüleg irt meghatóan szép üdvözlő és megáldó levelét is. Az emlékoszlop felavatása óriási hatást váltott ki a lelkekből. Imádkozott helybeli lelkész leánya, beszélt lelkész és dékán, szavaltak és verset olvastak fel helybeli férfi és női szereplők. A közönség éneke szép és áhitatos volt. Igy épül az Egyház, épüljön is!

Köszönet és nyugtázás. Az alsóboldogfalvi lelkészbeigtató alkalmával az orgona-alapra a következő adományok folytak be: Geréb Zsuzsánna néhai édes atyja, Geréb Sándor lelkész emlékére 1000 leu, Gyarmathy Klára 1000 leu; Gagyi Bán Lőrinc rokkant 200 lei, br. Daniel Lajos és dr, Elekes Domokos felügyelő gondnokok 100—100 leut. A nemesszivü adakozók fogadják az egyházközség hálás köszönetét. *Benczédi Pál* lelkész. *Gagyi Béni* gondnok.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába junius 18-tól szeptember 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Szabó Lajosné Szováta, Máté Sándor Szentháromság, Fazakas Józsefné Marosvásárhely, Derzsi Klára Désfalva, Székely Sándor, Ürmösi Jenő Kolozsvár, Pap László Székelyudvarhely, özv. Fazakas Domokosné, Kovács János, Dávid F. Egylet Fiátfalva, Fazakas Sándor Nagyajta, Varga Sándor, Radó Józsefné Segesvár, Rácz Pálné Szőkefalva, Simó József Petrozsény, dr. György József, Filep Gábor, Kovács Béla, Kilyén Mózes Ikland; Korondi D. F. Egylet, Pál Tamásné Marosvásárhely, Bustya István, Szabó Ferenc, Szolga József, Borbély Samu Vulkán. Koppándi István Lupény, Fehér Jenő Resica, Csegezy Márton Beszterce, Vass Pál Torda; Ütő Áron, Simon András, Ince Béla, Uzoni Mihály, Köntés Ferenc, id. Szabó Mózes, Imre Albert, Koródi Ferenc, Téglás Albert, Novák Jánosné, özv. Kriza Sándorné, ifj. Téglás Dávid, József Kálmán, Vida Géza, Ütő Benjaminné, Zoltán Sándor, Barabás Mihály, Csiki István, Bedő Fe-

renc, Kiss Károly, Ütő Lajos, ifj. Szabó Mózes, Unitárius Egyházközség Sepsiszentgyörgy; Unitárius Egyházközség Kilyén, Soliom Béláné Kézdikővár, Ütő Béla Lécfalva, dr. Balogh Istvánné Málnás; Lőrincy Sándor, Fekete István, Kiss Gábor, Biró Sándor, Fülöp Mózes Medgyes; Preiszner Péterné, Csudor Béláné, Karácsony Ferenc, Bódi Imre, Kerekes Dávid, Szinte Ferenc, Knobloch Vilma, Török Sándor, Csoma Győzőné, Dobra Dénesné, Szolga Ferenc, Gagyi Dénes, Kovács Károlyné Brassó 1926-ra. Asztalos Ferenc Felsőrákos, Szász Ferencné Dicsőszentmárton, Kovács Albert Derzs; Török János, Unitárius Egyházközség Ikland; Unitárius Leányegyházközség Nagyernye; Oltean Miklósné, Sata Imre Sepsiszentkirály 1925-re. Kerekes István Nagyajta, özv. Velits Károlyné Torda, Unitárius Egyházközség Fiátfalva, Bálint Albert, Unitárius Egyházközség Gyepes, Gál József, Dávid F. Nőegylet Recsenyéd, özv. Györfi Ferencné, Unitárius Egyházközség, Ádám Dániel Derzs, Nagy Miklós Bánffyhunyad, Bedőházy Gábor, Hügel Jánosné, dr. György Zsigmond, dr. György Árpád, Lakó István, Nagy József, Benkő János Segesvár, özv. Pálfi Jánosné Csegez, Nemes Lajosné Ikland, Unitárius Egyházközség, Gyöngyösi Károly Sepsiszentkirály, Götz Béla Hosszufalu, Ince Zsigmond Tövis, Nagy Lázár Marosvásárhely, Deák Jenőné Telek, Tóder Jánosné, Szabó Dénes, Kökösi Imre, Kádár Sándor, Fazakas Zsigmond, Vajda József, Gábor Ferenc, Izsák Vilmos, Domokos József, Kovács Károly, Péter József, Török Árpádné, Bartha Sándor Brassó 1925—1926-ra. Ambrus Domokos Siménfalva, özv. Pataki Józsefné, Német Kata M., Simon István, Váradi Domokos, Szabó Ferenc, Veress Károly Alsójára, id. Gagyi Sándor Alsóboldogfalva, Unitárius Egyházközség, Dávid Ferenc Egylet Körispatak, Unitárius Egyházközség Pipe, Unitárius Egyházközség Recsenyéd; Szatmáry Ferenc Derzs, dr. Teleky Jenőné Segesvár, özv. Végh Gyuláné, Gombos András, id. Végh József, Boros Domokos, Nagy Mihály, Fekete Zsigmond, Fekete Albert, Bencédi Ferenc, Unitárius Egyházközség Tordátfalva; Darkó Jakab, Kádár Mihály Brassó; Németh István Torockó, Fülöp Sándor Vulkán 1924—1926-ra. Unitárius Egyházközség Nagyajta 1923—1925-re; Sebe Ferenc Pipe 1922—1926-ra; özv. Németh Istvánné Brassó; Csutak Józsefné Segesvár, Unitárius Egyházközség, Biró Domokos, Gyulay Árpád Korond 1923—1926-ra; — Alapitó dijban fizettek: Nyomáti Unitárius Nőkszövetsége 500 L-t, Lőfi Gyula 200 L-t, Lőfi Gyula Torda 200 L-t, Nagyajtai Dávid Ferenc Ifjusági Egylet 400 L-t, Szilágyi Árthur Kolozsvár 500 L-t. Kolozsvár, 1926. szeptember 18-án. Gálfi Lőrinc, pénztárnok

Szerkesztői üzenet. Még ki nem jöhetett cikkekért stb. türelmet kérünk.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

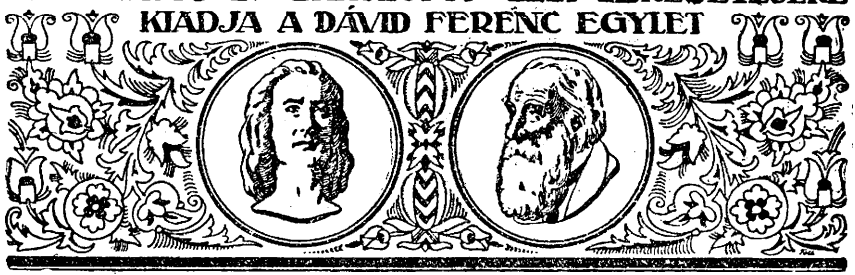
Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. November 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Október 31.

Künn a természetben őszi hangulat uralkodik s már-már érzik a közelgő télnek eljövendő hidege. Erdőink nagy része a gyönyörü őszi pompázó szinekre már csak emlékeztet, mert a fagyok elhervasztották a szines leveleket. Nemsokára kigyulnak a holtak felett a mécsek s fájdalmas szivek a multba dobbannak bele, emlékezvén a meghalt kedvesekről. Minket azonban e pillanatban nem az *elmulás*, hanem a *megujuló élet* érdekel.

A megujuló élet, amely az emberi fejlődést és haladást szolgálja s amelynek az emberiség történetében egyik fontos dátuma okt. 31.

Megujulás a hitben és a vallásos életben ugy és addig, amig az ember megérti a názáreti mestert s követi Jézusnak valláserkölcsi tanitásait. Ebben a megujulásban, mint ujitók, felfrissitők talán a legnagyobbak voltak: Luther, Kálvin és Dávid Ferenc. E nagy szellemek a lelkükbe oltott isteni szikránál fogva uj életet löveltek koruk szellemi tespedésébe s tovább vitték az embert a tökéletesedés utján (Mt. 5[48]) ama magasságok felé, melyek mindannyiunknak elérendő céljaink. Okt. 31 a mi számunkra Isten szeretetét s embertársaink megbecsülését, valláserkölcsi életünk megélését tolmácsolja.

Gondoljunk tehát mindannyiszor szeretettel Luther Márton nagy alakjára s ne feledjük, hogy az unitárizmus apostola, Dávid Ferenc is hallgatta eme nagy szellem erőteljes lelkének bátor megnyilatkozását!

A reformáció, a hitujitás arra tanit, hogy az igazi élet ki nem alszik, az igazi érték el nem vesz, hanem szüntelenül megujul az élet s megujulunk mi is, ha a ránk bizott értékeket hiven szolgáljuk.

K. E.

TŰZHELY MELLETT

Halottak napjára.

A nap lemenőben.
Vérvörös korongja
Már csak alig látszik;
Fölötte az égbolt
Biborszinben játszik.
Elkésett sugara
Huzódik a tájon;
Félénk összereszket
Jósol rossz időket:
„Ujra lesz mi fájjon.“

A nap lemenőben . . .
Sorsától vert tömeg
Bánatos utakon
Fáradtan közeleg
Csendes temetőkbe.

Szivünk bus ravatal.
Keblünk templomának
Élő halottai
Remegő sorokkal
Lassan felvonulnak.
Előttünk alakjuk,
Megcsendül a hangjuk
Csendes esti szélben.

Temetők kigyulnak,
Halottak mozdulnak,
Szellemek és árnyak
Sirjukból kiszállnak,
Lebbennek, suhannak . . .

Ujra ébredeznek
Erős, bősz viharok
Régi nagy időkből
Elmult bus közelből . . .
Sirjukból kiszállnak
Szellemek, árnyékok
Ujra feltámadnak . . .

Titáni csatáknak
Fel-felzug a zaja,
Siró szellő hozza:
Trombitáknak hangját.
Harcok riadóját,
Dobpergést, harsonát,
Haldoklók sóhaját . . .

Minden mi bánat volt,
Szomoru multunkban;
Mind mi vér kihullott
E gyötört világban . . .
Halottak nagy napján
Mind-mind támadóban.

Élnek feltámadnak
A sir lakósai,
Kik az igazságnak
Örök harcosai . . .
Velünk, bennünk élnek!

Mint a mély tengerben
Tajtékzó hullámok,
Zokognak lelkünkben
Összetört szép álmok,
Rég elsirt ábrándok.
Zokogás, halk beszéd
Sóhajjal vegyülnek,
Kicsorduló könnyek
Fájdalmas emlékek
Benső szent imában
Halkan egyesülnek . . .

— — — — — — —

A nap régen lement.
Félénk özszereszket . . .
Hüvös szellő ringat
Bus, fényes lángokat
Néma temetőkben.

(Bözöd.) *Szász Dénes.*

A jövő és a jóltevő.

(Folytatás.)

Azt tartja a közmondás: „A viz sem foly mindig egyformán!“ Biz' igaz. Pedig Verebesen azt hitték már, hogy sem apadása, sem dagadása nem lesz soha annak a viznek, amely a közügyek hajóját viszi az ismeretlen jövő felé . . .

. . . Január végén, egy egyházközségi nagygyülésen azonban olyan dolog történt Verebesen, ami a fentirt közmondást juttatta az emberek eszébe, s ami korszakos jelentőségüvé vált az ott élők egyházi életében.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Valamikor réges-régen, a fészekrakás idején, mikor az egyháznak semmije sem volt, mikor az emberek lelkes hitükért munkát, fáradtságot áldoztak s a jövő biztositásáért vagyont is gyüjtöttek össze: a vezetők azok sorából kerültek ki, kik előljártak munkában és áldozatban. És ez természetes is volt igy. A vezetők kiválasztásában az emberek elismerése, hálája és bizalma nyilvánult meg az arra érdemesek iránt.

Telt, mult az idő. A gyermekek örökölték az apák által megszerzett köztiszteletet és megbecsülést és örökölték az egyházban viselt tisztségeket is. Ez az öröklés a közönség beleegyezésével gyülésecken történt meg.

. . . Igy, idők folytán az a szokás alakult ki, hogyha az egyháznál valamilyen tisztségre ember kellett, a kiválasztás természetesen azon családokból történt, melyekben az ősök az egyházzal közeli vonatkozásban állottak, amely családok a köznek kipróbált erősségei *voltak.*

Ebből a szokásból két rossz származott.

Egyik, hogy olyanok is kerültek a közösség élére, kik az ősökhöz méltatlanok voltak. Sem erkölcsi életükben, sem egyházias cselekedetekben nem követték elődeiket, csak sütkéreztek a mult idők fényében . . .

A másik, a nagyobb baj az volt, hogy amiként a vezető családok nem tartották szükségesnek a multak követését, azonképen a többi, nagyobb számban levő családok, — melyek követői voltak ezeknek — az egyházi ügy iránti érdeklődésüket elveszitették.

Azok, kik az egyház megteremtőinek leszármazottjai valának, valahogy több „jusst“ tartottak ahhoz. Amit egy bizonyos fokig meg is lehet érteni. Hiszen a mult emlékei arra intették, hogy megőrizzék, megbecsüljék azt, amit apáik rájuk hagytak örökül. A büszkeség érzetét nem az adta lelkükbe, hogy őseik olyan *vagyonosak* voltak, hogy tudtak adni a köznek, hanem, hogy olyan *lelkesek* voltak, hogy a vagyon fölött a lelkijavakért el tudtak tekinteni.

Hiba volt azonban az, hogy egyesek azt hitték, hogy az ős, ki annak idején kötelességét teljesitette, minden ivadékát felmentette ezáltal a további kötelességteljesités alól.

Hiba volt az is, hogy aki vezető kivánt lenni, a családi hagyomány alapján az anyagiakban, nem kivánt vezető lenni az erkölcsiekben, a példaadásban, az istenes életben, a müvelődési mozgalmakban, a templomba járásban. Amire pedig a mult kötelezte volna.

A hiba akkor vált élesen szembeötlővé, midőn a háboru vihara mindenütt s igy Verebesen is alámosta az egyház erkölcsi fundamentumát.

Az egyháznak vezető lelkei, erős oszlopai, cselekvő tényezői ép akkor nem voltak hivatásuk magaslatán, amikor arra leginkább lett volna szükség.

A háboru borzalmai, igazságtalanságai sokakban a hitet, másokban a jó, emberi érzést törték össze s mint a futótüz terjedt tova minden rossz szokás, minden istentelen cselekedet, nem volt senki, aki utjába állt volna a fergetegnek.

A *vezetők* nem ébredtek hivatásuk tudatára. A többi pedig gondolta: „most ez a divat! a nagyobbak is csak igy tesznek“ s cselekedett ugy, amint azt másoktól látta.

Templomba járni s ott a közboldogság érdekében elhangzott tanitást meghallgatni, egy nép jövője fölötti kétségbeesésen s annak lehetőségein és következményein elgondolkozni, a tanult emberek figyelmeztetéseit, melyek a mult ismeretéből és a jövő sejtéséből származtak, megszivlelni, a gazdasági és müvelődési s valláserkölcsi alapon szervezett egyesületeket, melyek mind a közérdekét szolgálják, teljes odaadással támogatni, épp akkor mulasztották el, amikor arra legnagyobb szükség lett volna.

Kenderesinek az volt az érzése s tapasztalata, hogy a nagy háboru alatt elveszitett nagy értékeinket az egyházban és az egyház által szerezhetjük vissza az egyesek és közösség részére, mivégre *az egyházat ujra kell épiteni — a lelkekbe.* Azt jelenti ez, hogy vissza kell adni a hitetlennek a hitet, a bizalmatlannak a bizalmat, a közönyösnek az érdeklődést, az üres keblünek az érző szivet, a sivár lelkünek a szeretetet, hogy igy, ezek által megépitsük az embernek a boldogság erős várát...

* * *

A január végén tartott egyházközségi gyülés Kenderesi Ferencet gondnokká választotta.

A gyülés után a faluban sokat beszéltek a gondnokválasztásról. Hiszen máskor is választottak gondnokot, de arról nem esett semmi szó azután. Most azonban birálgatták az esetet. „Nem elég idős.“ „Vagyona sincs elég.“ „A nála módosabbak meg fogják-e becsülni?“ „Hajolnak-e a szavára?“ „A vele egyforma vagyoni helyzetben levők s a szegényebbrendüek nem fognak-e rá irigykedni s az irigység nem lesz-e rossz tanácsadó, aminek az egyház látja kárát?“ stb. stb.

Áron bá' nem volt ott a gyülésben, de mihelyt meghallotta a dolgot, tüstént felkereste öccsét s kezdte beszédét ilyenképen:

— Mindig azt hittem, hogy okos ember vagy, öcsém, de látom, hogy tévedtem. Azért jöttem, hogy megszidjalak s rávegyelek szándékod megmásitására...

— Miről beszél bátyám? — kérdi Ferenc. Telepedjék le s magyarázza jobban ki magát.

— Mintha bizony épen te nem tudnád, amiről az egész falu beszél! — méltatlankodott az öreg. — Hát a kurátorságodról van a szó, miről lenne másról. Ugyan csináltál okos dolgot, mondhatom! Nincs neked elég bajod, családod fenntartása a mostani nehéz világban nem elég neked, még nyakadba akarod venni az eklézsiát is? Mi neked az eklézsia? Mit ad neked az egyház? Ki köszöni meg, hogy fáradsz érte? Hogy tehet okos ember olyant, amit te tettél?

— Sok ember s igy maga is, bátyám, csak külsőségnek, cifraságnak tartja az egyházi tagságot. Lim-lom sokak előtt a vallás és annak a társadalomban levő minden tartozéka, amit a fiu az apától ugy örököl, mint a járompálcát. Pedig milyen máskép volna, ha azt az érzést lehetett volna átörökiteni, ami eleink lelkében élt s munkált!

— Nekem az én gyermekeim a legdrágábbak mindennél e földön. A velük szemben fennálló kötelességem a legnagyobb és legsulyosabb kötelesség. Az ő lelküket, az ő érzéseiket az egyház és intézményei (iskola, egyesületek, templom) nevelik, nemesbitik, tökéletesitik. Lélek, érzés: ezek teszik emberré az embert. Hogyne támogatnám, hogyne munkálnám a jó emberek gyülekezetének, az egyháznak dolgait, ha az az egyház az én legdrágább kincseimet, gyermekeimet is védő és gondozó oltalma alá veszi?!...

— És hogy ez részemre fáradtságot jelent — fizetés nélkül?... Igaz. De hát melyik föld terem jó gyümölcsöt fáradtság nélkül? Ha én jó ügyért fáradozhatom, ez kielégiti az én emberi becsvágyamat: többre becsülöm önmagamat.

— Hol állna ma a világ fejlődése, a müveltség és haladás bámulatraméltó vivmányai hol volnának ma, ha az emberek mindenike csak napszámba, fizetésért dolgozott volna?!...

— Igy, igy, bátyám! Én már igy gondolkozom, igy érzek és igy is cselekszem. Mint jó emberemtől, magától is elvárom, hogy ne keresztezze utaim! Ha jót nem akar tenni, miért tenne rosszat?

* * *

Verebes egyházvezetői — pap, tanitó, gondnok, — mióta ráeszméltek arra, hogy a közügyek elővitele érdekében *állandóan* kell tevékenykedniök, minden vasárnap d. e. a templomozás után összejöttek a papi háznál s az ebédig még szabad egy órát beszélgetéssel töltötték el.

Egy hideg, esős vasárnap templomozása után együtt ül e Hármak Tanácsa. A kellemetlen idő hatása megüli a lelket, de csak azt a gyengébb lelket, mely könnyen elveszti hitét, bizalmát.

— No, — kezdi a szót a fiatal lelkész, kinek arcán ott ragyog elmondott beszédének önboldogitó hatása, — könnyü volt dolgom a templomban, annál nehezebb lesz itt, amidőn a héten lezajlott gyülésünk eredményezte nehéz helyzetünkben kell megtalálnunk a kivezető utat. Az egyházi adót hiveinkkel nem tudtuk sem általánosságban, sem kivetési módjára nézve megszavaztatni. Főhatóságunk pedig nem ok nélkül sürgeti az adó bevezetését, befizetését. Sürgős és elodázhatatlan szüksége van rá iskoláink fenntartásához. A mi egyházközségünk ezen kötelezettség teljesitése elől el nem zárkózhatik, annál kevésbbé, hogy saját iskolája is van.

— Tiszteletes Öcsém, Szolgatársam! — vette át a szót a község érdemes öreg tanitója — ebben a kérdésben tőlem még hozzászólást se várjanak. Tele van a szivem keserüséggel! Megölték nekem ott a gyülésen a lelkemet! S azok tették ezt, akiket 30 éven át hűségesen, önmegtagadással tanitottam s akiknek érdekeit mindenkor becsülettel szolgáltam.

— Ne érzékenykedjék kedves jó Tanitóm, — vigasztalta a lelkész, — a nép nem rossz, nem romlott, csak izgága, meg nem értő emberek által félre van vezetve. Helyrehozzuk még a dolgot.

— Én már nem, Tiszteletes Öcsém! Engem megsértettek lelkem mélyéig. Nekem nem hitték el, hogy nem ok nélkül, nem magamért kérem az ügy pártolását; akadtak bátor, de lelkiismeretlen emberek, kik kérő, figyelmeztető szavamat meg sem hallgatták, azt kiáltották harsányan felém: „Nem fizetünk!" s midőn a tanitói fizetés mértékéről esett szó: sokallották azt a szegényes fizetést, amennyit minden előtanulmány nélkül egy fiatal cseléd megkap bérül a gazdájától. És a gyülés, a felnőtt, megfontolt embereknek sokasága hallgatott, nem mondott ellen a vélekedőnek s ezzel a tanitói munka értékét le, a sárba tiporta; a bátor szószóló pedig szavával a magyar iskola halálharangját vadul megverdeste, mert tanitó nélkül nincs ám iskola!

— Pirul az arcom Tiszteletes Uraim, szavuk hallatára — szólott Kenderesi is, mint azon a gyülésen. Nem azért pirul, hogy hiveink a fizetést megtagadták, hanem azért, amivel eljárásukat megindokolták. Ha azt mondták volna, nem fizetünk, mert nincs miből, nem pirulnék, nem pirultam volna, legfelebb megmondtam volna nekik, hol van az erre való pénzük? Igy azonban szégyenlem tettüket, mert megbántották érdemetlenül jó tanitójukat, megbántották őseik emlékét, kik magyar vallás-erkölcsi életükért, jövőjükért szép erkölcsi és anyagi vagyont hagytak reánk törpe utódokra.

— Szépen beszélsz, Öcsém, — szólt ingerülten közbe a tanitó, — de ott, a gyülésen hallgattál Te is; nem volt számomra

s az ügy számára egy pártfogó szavad. Hol voltál te s hol volt a nemes prezsbitérium? Avagy ti is mind ugy gondolkoztok, mint a kiabáló Keserü Áronok? Oh hisz akkor dobjuk el a gyeplőt kezünkből, hogy rohanjon a megvadult, meggondolatlan tömeg a biztos pusztulás szakadékába!!...

Kenderesi szemét, melyet eddig az ég felhőibe sülyesztett, a beszélőre függesztette s igy szólt:

— Az én jó tanitóm feddő szavait vártam, megkaptam. Megmondom azonban, hogy ott a gyülésben miért hallgattam s miért nem szálltam szembe egy ellenvélemény-haddal. Azt tartja a közvélemény, hogy egy farkas nem veszedelmes, de egy falkával szembe állni nem lehet. Én is azt gondoltam, hogy szavam az „adó“, „fizetés“ szavak által felizgatott tömeggel szemben, mint gyenge, erőtlen kiáltás a kietlen pusztán — ok nélkül hangzik el, mert sem a védelem, sem a támadás szempontjából nem volt meg, láttam, a siker reménye. Hallgattam tehát. Amikor valaki valamit *nem akar* megérteni és azt látja, hogy ezen a véleményen mellette *sokan* vannak: nem lehet meggyőzni. Azt gondoltam tehát, hogy egy kisebb társasággal beszélek előbb, azokkal támadtatom meg magam, én, a velük egy ruházatu, egy foglalkozásu, egy sorsu ember: azokkal szemben védem meg igazamat, igazunkat; azokat igyekszem egy olyan kis társasággá szervezni meg, amelyik, ha meg van győződve az ügy igazságáról és nagy fontosságáról, azt diadalra is viszi.

— No és kiket gondol először is harcos katonáivá tenni? — kérdé a lelkész, — gondolom, a prezsbitereket, a legjobb érzésüeket, akik eddig is legtöbb hasznára voltak egyházi ügyünknek?...

— Nem, Tiszteletes Uram, — felel a gondnok természetes egyszerüséggel. Azt tanultam, a keresztény hit elterjedésében legnagyobb szerepe, legfőbb érdeme Pál apostolnak volt, az egykori Saulnak, ki megtérése előtt üldözője volt az Eszmének. Én a Saulokat veszem magam mellé s a győzelmet általuk remélem!

— Nagy cél, nemes feladat, jó gondnokom, amit maga elé tűzött. Biztat egy kis remény, hogy erős lelke, meleg szive, bátor akarása meghozza a várt sikert. Adja Isten, hogy a fáradtságos munkával müvelendő földből, a beléje hintett tiszta mag bősz viharok, sanyargató hidegek, tikkasztó melegek, ártó hatások dacára hozza meg szivet, lelket boldogitó termését és e termés éltessen, tartson meg minket, egy sokat szenvedett fajnak halálraitélt gyermekeit!...

Az utolsó szavakat könnybe lábadt szemekkel mondotta az átszellemült arcu pap s megértő társainak ajakáról önkéntelenül szállt el a mindhármuk hő óhajtását bezáró „*ámen*“.

* * *

Kenderesi kis szobájában négy értelmes gazda ül rajta és Keserün kivül, akiket „kellene egy piros-tarka bika“ ürügyével

hivott magához megbeszélésre egy kora tavaszi estén. Nézzünk velük egyenkint szembe, mert ők fajunknak jellegzetes alakjai, érdemes velük közelebbről megismerkedni.

Gazdag János erős, tagbaszakadt férfi, csak arcának mély barázdái mutatják, hogy tul van a hatvanon. Kemény tartásán, szemének villanásából, arcának egész kifejezéséből önteltség árad le. Egész lénye mondja legbenső gondolatát: első személy én vagyok. Elvárja, hogy vele szemben mások is megállapitsák ezt. Különben tipikus magyar. Hallgatag természetü. Csak akkor beszél többet, ha haragszik, vagy ha iszik.

Horváth Dániel is jellegzetes, érdekes ember. Gazdaggal egykoru. Ő már szeret beszélni józanon is, igaz, hogy nem mindig gondolja meg jól, mit beszél. Pedig szóvivő a faluban. Minden ivadéka az volt, — azt mondja. Épp azért kicsit rátartó is s szereti hinni, hogy hallgatnak szavára. Sok vizet zavar.

Pallós András a fiatalabb nemzedék tagja. Negyven év körüli szegényebbrendü ember. Végigküzdötte a háborut. A kor eszméivel megtelt a lelke. A közéletben levő igazságtalanságoknak állandó hangoztatója. Gyülöli azokat, kik születésükkel szerezték vagyonukat, ám szorgalmas munkával, elismerésreméltó arravalóságával ő is sikerrel szerzi magának az anyagiakat. Ha közügyről van szó, egy tudós államférfi képét ölti magára s véleményét — bárkivel szemben megmondja nyiltan és bátran. A szegényebb osztály hallgat ezért szavára s a jobbmóduak népvezérnek gunyolják ugyan, de közdolgokban véleményét kénytelenek meghallgatni.

Ott ül a társaságban *Nembánom Mihály* is. Nem is annyira ő van ott, mint a vagyona, a származása, mert ő ugyan keveset nyom a latban. Ő nem bánja akármi történjék is, csak ha már fizetni kell valamire, minél kevesebb essék abból őreá. „Én a kapun belül megférek“ — ez a jelszava. Hagyjanak neki békét, ez a legfőbb vágya a közügyek szempontjából.

A jelenlevők mindenike egy-egy csoport embert képvisel itt. Legnagyobb csoport azonban a Mihály gazda háta mögött van.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Horváth Dániel beszél most:

— Ugy-e megtudunk mi egyezni? Dehogy nem tudunk! Milyen jól elhatároztuk, hogy a községi tanáccsal piros-tarka bikát vétetünk a Miska helyett, a szászoktól. Miért nem tudunk éppen ilyen egyhanguan határozni az egyházi adóról is? Miért nem utaljuk vissza mind, egyhangulag a fizetést? Miért törik össze vele a nép között az egyetértést?...

...Mind hallgatnak. Egyikük sem nyul a beszéd fonalához, hagyják azt Dániel gazda szakavatott kezében, majd elviszi ő valamerre. Félnek a beszédtárgytól Kenderesi miatt, aki titkon örül, hogy végre maguktól hozták szóba a kényes kérdést, amiért együvé gyüjtötte az eszme-üldöző Saulokat.

— No, miért nem szóltok? — jártatja körül szemét Dániel

a társaságon. Itt kell pedig megmondani a gondnoknak szemtől-szembe, hogy nem türjük, hogy nyakunkba sózzon egy uj adót, amelyet nem is kellene fizetni!

— Nem muszáj fizetni! — igazitja ki Gazdag János.

— Fizetni, azt kellene, mert iskolára szükség van, — szól bele Pallós a beszédbe, — csak azt nem lehet kivánni, követelni, hogy a szegény is úgy fizessen, mint a gazdag. Aztán, ha fizetünk, a saját iskolánkért fizetünk s nem a máséért.

— Ha valaki urat akar nevelni gyermekéből, fizessen érte. Az én nagyapám is volt diák, de senki sem fizetett helyette, — veszi fel ujból a szót Dániel gazda.

— Akinek iskola kell, fizessen, nekem gyermekem sincs, nekem nem kell! böki oda Mihály bá' nagy bölcsen.

— Elég hely van, hová fizessünk — szól Gazdag is.

Kenderesi köhög, miből megértik, hogy szólni akar s elhallgatnak.

Minden szavuk támadás volt az ő igazsága ellen, ő azonban nyugodt maradt. Ő a gondolatnak nem szolgája, hanem annak ura tud lenni.

— Hallgassanak meg jó emberek engem is — kezdé beszédét. — Ha magukat egyen-egyen vagy összesen igazságtalanul és ártatlanul valaki perbe fogná s a bíróság kihallgatás nélkül, mint vádlottakat elitélné s tömlöcbe zárná, hogy éreznék magukat, mit szólnának hozzá?

— Olyan ma nem történik, öcsém. Kihallgatás nélkül nem itélkezik a bíróság, — szól Horváth Dániel.

— Csak rablómesékben olvas az ember ilyent. Jogállamban ilyesmi nem fordul elő, — állapitja meg a népvezér Pallós.

— Pedig Ti is, mindnyájan kihallgatás nélkül itélkeztek az egyházi adó felett, barátaim, — szól Kenderesi emeltebb hangon. Avagy tisztában vannak az egyházi adó céljával? Tudják, miért kell az? Én azt hiszem, hogy csak azt tudják: „adó“ és azt, hogy „fizetni“ kellene és már kész az itéletük: nem fizetünk! Sajnos, ezt a megállapitást tettem előadott beszédjükre. És most tudom, honnan fuj a szél. A gyülés hangulatát, ahol elitélték a gondolatot, melyen az egyházi adó alapszik, maguk, mint vezetők idézték fel, téves felfogásukat a közönség szájába adva.

— Nem kell iskola, Nembánom uram? Hiszen, ha mindenki annyit törődnék a haladással, a tudománnyal s az emberneveléssel, mint gazd'uram, ma bizonyára nem téglaházban, szervezett társadalomban s jogállamban laknánk, hanem vadak módjára barlangok fenekén rejteződnénk s egymást halálra keresve pusztitanók és kigyelmed nem ülne ki vasárnap délután boldogan pipázva tornácán, hanem félve rejtőznék odujába gonosz és vérengző embertársai elől.

— Nincs gyermeke s azért sem fizet? De hiszen még maga sem tud ugy elrejtőzni a világtól, hogy más gyermekével ne kel-

lene érintkeznie! A maga erejéből csupán ma senki sem élhet! Az pedig nem mindegy nekünk, hogy a körülöttünk, velünk élő társadalom jó-e, erkölcsös-e, Isten és ember tisztelő-é, munkás-e, illedelmes-e, értelmes-e avagy rossz, erkölcstelen, tudatlan, illetlen és kárttevő mindenki iránt?

— Van elég hely, hová fizessünk, Gazdag uram? Én azt épp oly jól tudom, mint kegyelmed. De mindazt, amit egyebüvé fizetünk, másért tesszük javarészt, ezt az egyet senki másért, *magunkért áldozzuk,* ha fizetjük, mert senki másnak ugy, mint magunknak hozza meg az a pótolhatatlan hasznot! És természetes, hogy a jobbmódunak többet kell fizetni, hiszen neki többet adott az Isten is, — fordul Gazdag felé Kenderesi.

— Az is, ki szegény, ugy hasznát veszi a tudománynak s még jobban, mint a módosabb, — felel vissza Gazdag.

— A gazdagság kötelez, bátyám. Akit jó szerencséje módba helyezett, különböztesse meg magát attól, ki a legtöbbször nem tehet arról, hogy szegénysorsu. Avagy elcserélné-e sorsát Bálint Ádámmal, a bakterrel, Gazdag uram? No, ha nem, ne helyezze egy sorba magát vele, ha fizetni kell!

— „Más iskolájáért nem fizetünk“. — Tudom, Pallós barátom, hogy a középiskolákra értetted ezt; ebben egyetértesz Horváth Dániel bátyánkkal, ki ezt ugy fejezi ki: „aki urat akar neveltetni gyermekéből, fizessen az!“ Csak azon csodálkozom, hogy a szegénység védője is igy beszél. Hiszen a szegény e felfogással el van zárva a haladás utjától. Szegény ember gyermeke segitség nélkül hogy legyen tanult ember, vagy amint mondani szokták: „ur“? Tudják-e maguk, hogy „urak“, vagyis tanult emberek nélkül milyen lenne életünk? Gondoljanak csak az orvos, mérnök, természettudomány müvelőire, avagy gondoljanak arra, mi lenne a népből vezetők nélkül? Ha nem volna, ki előttünk a világosság lámpását vigye, ki az összetartás érzését ápolja, ki fenntartsa a rendet, békét, ki müvelje az ember értelmét, érzelmét? Nem, ilyen beszédet csak gyülölet és meggondolatlanság mondat némelyekkel, de aki próbálta, hogy a szellemi munka egészségtelenebb, idegölőbb, hamarabb sirba roskasztó, mint a testi és azoknak a foglalkozása, kiknek a sors nem földi javakat, hanem lelki kincseket adott nagyobb mértékben: nem lehet ellensége a tanult embereknek s az azokat képző közép- és felső iskoláknak sem.

— Minden iskola müvelője, tökéletesitője az Istenadta léleknek; aki az iskolának ellensége, az az embert az állatsorba szeretné sülyeszteni.

— Jól van öcsém, — szólal meg Keserü Áron bá' is, ki eddig figyelmesen hallgatta a beszélgetést, de bele nem szólott, csak szeme beszéde s feje bologatása mutatta, hogy Kenderesi álláspontja felé szeretne hajolni, ám nyomja valami még a begyét. „Azt mondd meg nekünk még, miért kell nekünk egyházi iskola, miért nem jó az, amit mások kinálnak fel gyermekeink részére?“

— Látja bátyám, vártam e kérdést. — Azt mondtam, mindenik iskola jó az emberi haladás szempontjából. Ez igaz. Épp olyan igaz, mint az, hogy minden tej tápláló. A gyermeket azonban mégis legjobb — ki tagadná le ezt? — édes anyatejjel nevelni fel! Fel lehet nevelni tehéntejjel is, igaz, de egy népet, egy nemzetet nem lehet *cuclira* kárhoztatni!

— Gyermekeinknek nem csak az édes anyatejre, de az édes anya melegére, szeretetére is van szükségük, mert nem természetes az ettől eltérő nevelés és szomoru az élete annak, ki édes anyjának simogató, áldó, becéző kezét soha sem érezte. Meglátszik annak hiánya egész életén.

— Hálátlan, nyomorult férge az Istennek, aki édes anyját nem szereti, ugyebár?

— A mi édes anyánk a mi egyházunk, atyámfiai! — emelkedik fel székéről Kenderesi kipirult arccal. Halál vár arra a népre, mely megveti, lenézi, nyomorogni hagyja egyházát!

— Az édes anya védő szárnyai alatt nem érez árvaságot a madár sem! Jaj nekünk, ha nagy árvaságunkban nem tudunk felemelkedni arra a gondolatra, hogy van egy nagy vigasztalásunk, egy nagy erősségünk, egy nagy boldogságunk: a mi egyházainkban való összetartásunknak tudata, érzete!

Kenderesi utolsó szavainál a Saulok arcán egy lágy vonás szaladt keresztül. Látszott rajtuk, hogy a Kenderesi beszéde barázdát szántott a szivük kérgén.

Gazdag szólott, az egyházközség képviselője előtt megállva:

— Nem tagadom, nem értettem eddig jól a dolgot. Hivassatok gyülést ujból öcsém, fog menni ez az ügy; én beszélek Están sógorékkal is, tudom ők is megértik, miről van szó.

— Igen, igen — szól közbe Dániel gazda is, tudom én, kik voltak olyan hangosak ott a gyülésben; megértessük velük a dolgot úgy, amint itt hallók.

— Na, ha maguk a nagyok (gazdagok) jó példával járnak elől, a kisebbek (szegények) sem maradnak el tudom, — szólt Pallós.

Csak Mihály bá' hallgat.

— Hát te nem szólsz, Mihály? — kérdezi tőle Keserü.

— Én nem bánom, amit a többi csinál, azt én is megteszem. Látom, azt csakugyan meg muszáj fizetni, hát megfizessük — felel egykedvüen.

— Áldja meg az Isten a gondolatukat szeretett atyámfiai! — szorongatja a kezüket Kenderesi. — Tudom én jól, hogy e percben itt van az egész eklézsia.

— Az egész keresztény egyházat a 12 tanitvány teremtette meg. Mi haton, ha akarjuk, hogyne tudnók a magunk kicsiny egyházközsége müvelődési jövendőjének alapjait lerakni a lelkekben?

— *Csak jóakarat legyen a lelkekben* Uraim s szép, boldog lesz a mi életünk!

— Oh legyen az, értünk, gyermekeinkért, az ő jövőjükért tesszük, ha ezt a dolgot diadalra visszük.

— Jutalma itt lesz a szivünkben, a lelkünkben, olyan jutalom, hogy azt tőlünk senki soha el nem veheti...

...Amint ott állt a hat férfi komoly elhatározással lelkében, a lámpafény csak fél arcukat világitotta meg s úgy tetszett, hogy az árnyékban maradt arcuk a *volt* embert képviseli, a tagadás emberéét, *valódi* énjüket a megvilágitott arcuk mutatja: *élni akarás, szent elhatározás* tündöklik le róla! *Kálnoki Károly.*

(Vége.)

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Misszió.

Örömmel adjuk közre a missziói munka körébe vágó és missziói lélekkel végzett dolgokról a következő jelentést:

Jelentés a nyikómenti alsó tagozat missziói munkásságáról az 1926 évben. Elnök: Marosi Márton, tagok: Kozma Zoltán, Pap Ferenc, Pál Dénes és Pálffy Albert lelkészek.

A nyikómenti alsó tagozat a jelen évben is folytatta munkásságát a hitélet fellenditése és az egyházi szellem épitése érdekében. Megjelent:

Kadácsban május 24-én, ahol a hősök emléktábláját avatta fel megfelelő ünnepség keretében. Istentiszteletet tartott Pál Dénes, imával és egyházi beszéddel; felavató beszédet mondott Kozma Zoltán; szavaltak és énekszámokat adtak elé a helybeli ifjuság és a kereszturi gimnázium növendékei többen.

Siménfalván junius 20-án. Imát és egyházi beszédet tartott Pap Ferenc; felolvasott Kozma Zoltán az erkölcsi érzék megszületéséről; presbiteri konferenciát vezetett Marosi Márton.

Szentmiklóson julius 18-án. Imát és egyházi beszédet tartott Marosi Márton; felolvasott Pál Dénes a nő értékeiről; presbiteri konferenciát vezetett Pap Ferenc.

Kedében augusztus 8-án. Imát és egyházi beszédet tartott Pál Dénes; felolvasott Pálffy Albert az ördögről; presbiteri konferenciát vezetett Marosi Márton.

Medeséren szept. 5-én. Imát és egyházi beszédet tartott Kozma Zoltán; szabadelőadást tartott Marosi Márton a vallás elveinek a gyakorlati életben való megvalósitásáról; presbiteri konferenciát vezetett Pap Ferenc.

Mindenütt a helybeli ifjuság szavalatokkal és énekszámmal járult hozzá az istentisztelet és ünnepély sikereihez. Szentmiklóson és Medeséren jelen volt Dr. Kiss Elek teol. akad. dékán, aki értékes hozzászólásaival és utmutatásával járult hozzá a missziói ügy sikereihez.

A presbiteri konferenciákon a következő határozatok hozattak egyöntetüen mindenik egyházközségben:

Egy presbiter elhalálozása esetén a temetésnél a presbiterium teljes számban testületileg vonul ki (lehetőleg karszallaggal). Az egyházközséget érintő valláserkölcsi kérdésekben testületileg lép fel. (A presbiterium testületi életének fejlesztése érdekében). A szertartások közül az esketések feltétlen a templomban tartandók. A keresztelések Szentgyörgy-naptól Szentmihály-napig a templomban; (e szabály alól csak a kisded betegsége adhat kivételes indokot), a téli időszakban pedig a lelkészi háznál (a templom jelentőségének emelése érdekében). A népkönyvtárak fejlesztését, illetve létesitését a presbiterium feladatául tüzi ki. Az ifjuság szervezetbe való tömöritésére segédkezet nyujt. A téli estéken tanulmányi órák rendezésénél megjelenik és az ifjuságot a lehetőleg teljes számban való megjelenésre buzditja. Erre a célra helyiségről, ahol nincs megfelelő terem, gondoskodik. (Kedében házat bérelnek).

Kadács. *Marosi Márton.*

oooooooooooooooooooIOCOOOOOOOOOOOCIOCOOOOOOOOOOOOCO

Külföld.

Egy nagy unitárius.

Dr. Charles William Eliot 1834—1926.

Egy pár hónappal ezelőtt, julius 4-én ünnepelték meg Amerikában az Egyesült-Államok függetlenségének 150-ik évfordulóját. Ezen a napon velük ünnepeltek széles e világon mindenütt, ahol az alkotmányosságot tartják az állami élet biztos alapjának. Nem szabad véletlennek tekintenünk, hanem inkább isteni vezetést kell látnunk abban a történeti tényben, hogy a közül a négy férfi közül, kiket mint legkiválóbbakat a Szenatusz akkor az uj alkotmány kidolgozásával bizott meg, három — Jefferson-nal az élükön — unitárius ember volt. Unitárius ember szövegezte meg a hires „Függetlenségi Nyilatkozat“-ot, melyet mint egy szent Magna chartat minden hü amerikai polgár családi bibliája és imakönyve mellett őriz. 150 esztendővel ezelőtt — ezidőszerint — a világ leghatalmasabb és leggazdagabb állama, az Amerikai Egyesült-Államok fundamentumának kiépitésében az unitárius keresztény vallás politikai jelentése érvényesült. Azóta is minthogyha csak szent örökségképen vették volna őseiktől a vezetést és a jó példaadást, az állam továbbépitésének, a nemzet szellemi vezetésének munkájában az unitáriusok mindig legelől jártak úgy, hogy a nemzetnek az unitárius egyház adott aránylag legtöbb vezérférfit. Vezetnek a közéletben a nemzet gazdasági és szellemi, tudományos és müvészi életében egyaránt úgy, hogy mindezekre máris maradandóan ráütötték vallásos hitük történelemformáló bélyegét.

A vezérek egyik kiváló alakja állott ki most a földön élők sorából: a 92 éves Dr. Charles W. Eliot, Samuel A. Eliot, az

Amerikai Unitárius Társulat elnökének édesapja. Amiképen Deák Ferencet a magyar nemzet azzal tisztelte meg, hogy őt a haza bölcsének nyilvánitotta, Dr. Charles W. Eliot-ot Amerikában még életében mindenki az állam legelső polgárának tartotta.

Egy ember, ki életpályáját isteni kijelentés alapján választotta meg és isteni kijelentés alapján teljesitette annak minden feladatát. Finom érzékkel hallgatta az égi sugallatot, hogy *nemzete nevelő mestere* legyen és úgy szolgálja embertársait és Istent. Király lehetett volna, acélkirály vagy petroleumkirály, hiszen pályája kezdetén az ifju kémikus a különböző vállalatoktól fényesebbnél fényesebb ajánlatokat kapott, de nem lett király, sőt a legfényesebb politikai kariert (Amerika nagykövete Londonban) is visszautasitotta, mert érezte, hogy neki ott van a helye, hol egy nagyrahivatott nemzet számára kell vezéreket nevelni. 35 éves korában már a Harvard egyetem elnöke lett. Korának vezető férfiai közül többen, még hitrokonai: Edward E. Hale, Francis Parkman, R. W. Emerson is ellenezték, hogy ő az elnöki székbe kerüljön, de még se hátrált meg, mert érezte, hogy azt a helyet Isten az ő számára jelölte ki s ott tehet igy a legtöbbet nemzetéért és az egész emberiségért.

40 évig volt a Harvard egyetem elnöke. (Rector Magnificus.) Hogy ez mit jelent: ahhoz előbb tudni kell, hogy mit jelent a Harvard egyetem az Egyesült-Államoknak és hogy mit jelent ma az Egyesült-Államok ereje és hatalma a világnak. Eredetileg ezt az egyetemet is az unitárius alkotó erő teremtette meg és adta a tudományos világnak. S azóta is — bár az egyetem tisztán tudományos érdekek szolgálatában áll és az elnöki méltóság semmiféle feltételhez egyébhez, mint szellemi és erkölcsi arravalósághoz kötve nincs — még nem volt eset rá, hogy az egyetem elnöke ne mindig unitárius lett volna. A Harvard egyetemet az amerikai köztudat a nemzet agyvelejének tartja. Itt termett az a szellemi erő, mely az őserdők vad rengetegén át utat vágott a müvelődésnek Bostontól Sanfrancisco-ig, Canadától Mexico-ig s lángragyujtott egy szédületesen fejlő ifju kulturát, melynek ragyogása kezd már árnyékot vetni a vén Európáéra. Ennek az egyetemnek volt 40 éven át valóságos lelke Dr. Charles W. Eliot. Igy érthető meg az az általánosan elismert megállapitás róla, hogy a történelem folyamán kevés ember gyakorolt nemzetének kulturális fejlődésére akkora hatást, mint Dr. Charles W. Eliot.

Lord Bryce, egyházunk és fajunk lelkes barátja, Anglia washingtoni nagy követe, ki maga is az unitárius hit emlőjén táplálkozott, egy alkalommal ezt a kijelentést tette: ha lesznek még az Uniónak nagy férfiai, bizonyára azok a jellemvonások fogják őket naggyá tenni, melyek Amerika legnagyobb fiának Dr. Charles W. Eliot-nak egyéniségében találhatók fel legteljesebb mértékben.

Addig, amig az unitárius hit szent ügyünk számára ilyen férfiakat nevel, az Atlanti innenső oldalán is elesettségünkben is biztón nézhetünk a jövendő elé. *Dr. Csiki Gábor.*

Üdvözlet Henry G. Ives urtól.

Henry G. Ives, amerikai lelkész, ki az elmult nyáron feleségével együtt erdélyi körúton járt és számos egyházközségünket meglátogatta, Dr. Csiki Gáborhoz intézett levelében többek közt az alábbi üdvözlő üzenetet küldi az az erdélyi unitárius lelkészeknek:

„A Lelkészeknek egy héttel ezelőtt Deerfield-en tartott konferenciáján megragadtam minden alkalmat, hogy őket Erdélyről tájékoztassam.

Megbizatást nyertem arra, hogy Önnek és összes lelkésztársainak odaát a konferencia legmelegebb üdvözletét, jókivánságát és testvéries indulatát tolmácsoljam. Legyen szives a konferenciának ezt a hivatalos üdvözletét lelkésztársaival közölni. Mrs Ives és én ott azt a meggyőződést nyertük, hogy ők valóban méltó és tehetséges munkásai annak a mezőnek, mely reájuk bizatott s hivatott vezéreik gyülekezeteiknek.

Erdély egészen a lelkünkhöz forrott s legmelegebb érdeklődésünk tárgya lett. Legyenek meggyőződve arról, hogy amit csak lehet, mindent megteszünk Önökért.“

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyleti élet és munkásság.

A felsőfehérköri D. F. Egyletről.

Kelemen István köri elnök hivta össze a felsőfehérköri Dávid Ferenc Egylet tagjait Alsórákosra aug. 22-ére. Bár a vidéki tagok közül csak ötön jöttek el, annál meglepőbb volt a helybeli értelmiség összeségét felekezeti különbség nélkül s a köznép szép iránt vonzódó tisztes közönségét együttlátni az egyházközség kicsiny templomában.

A gyülekezet énekei után Ütő Béla helybeli lelkész imádkozott. Elnök megnyitójában lelkesülten és buzditólag tárta fel a reánk várakozó feladatokat, hogy meggyógyultan vegyük ki ujra részünket hitbeli és polgári erényeink ragyogtatásából. Reichert Károly datki jegyző a nőegylet hivatására és hézagpótló munkálkodására hivta fel a figyelmet tanulságos felolvasásában, bemutatván a nőegyletek müködési körét s azoknak eredményes munkálkodását a fejfentartásban; Szén Mihály lelkész a bibliáról tartott felolvasást; Kovács Gyula énekvezér a vendégül hivott Jézusról irott költeményt szavalta el hatásosan; Kovács Ilonka Arany J. „Rachel“-jét adta elő teljes átérzéssel, azután Ütő Attila mutatta be „Rachel siralmát“ bensőséggel. Végül elnök hálás köszönetét fejezte ki a szereplőknek és a népes gyülekezetnek. Mint halljuk, az alsórákosi Nőegylet már női énekkart is szervezett s szorgalmasan készül nyilvános szereplésre. Vajha a mustármagból terebélyes fa lehetne, melynek árnya alatt pihenhetnének meg az elalélt szivek! *Krónikás.*

A kolozsdobokai lelkészkörben Kiss Sándor lelkész elnöklete mellett Rev. Fr. Lewis Weiss amerikai lelkésztársunk vidéki utjáról hazajövé, egy érdekes előadást tartott, melyen igen nagyszámu közönség előtt beszélt benyomásairól s különösen az ők egyházi, valláserkölcsi tevékenykedéséről. Beszédét dr. Kiss Elek dékán tolmácsolta. Az Amerikai Unitárius Társulat e megbizottja a legkellemesebb benyomásokkal ment haza. Elutazása alkalmával kikisértük többen az

állomáshoz; többek közt Gálfi Lőrinc tanár és Lőrinczy Dénes lupényi lelkész is, kik utján kisérői és tolmácsolói voltak.

A kolozsvári nőkszövetsége kebelében dr. Varga Béla beszélt angliai utjáról, dr. Szász Ferenc az időjárásról, Kelemen Lajos a régi Kolozsvárról. E rendkivüli érdekes előadásokat a diszteremben nagy közönség hallgatta végig.

A kolozsvári unitárius nőszövetség ismerkedési összejövetele a főtanácsra feljött vidéki nőkkel. E kedélyes összejövetelen csak kilencen voltak a vidéki nők közül, mégis azt mondhatjuk, hogy érdemes volt megtartanunk. Nagyon kedves volt e találkozás s Isten segedelmével máskor is meg kell rendeznünk, hogy egyesületi életünket a központ és vidék között közvetlenebbé tehessük. A kolozsvári nőszövetség hajlandó arra, hogy minden főtanácskor rendezzen az egyesületi életre kiható belmissziói előadásokat: vidéki, központi munkáról, angol-amerikai nők munkájáról, gyermeknevelésről, anya- és gyermekvédelemről, falufejlesztésről stb. Azonban, hogy ezt érdemes legyen megtennünk, ahhoz szükséges, hogy még többen jöjjenek fel nők minden körből. Igaz, hogy ez nem kis anyagi áldozattal jár, de ha erre már elejétől gondolnak, ezt is meg lehet oldani. Nagyon örvendenénk, ha ehhez a tervhez vidékről is többen hozzászólanának, hogy annál sikerültebb lehessen majd összegyülésünk. Kedves hozzászólásaikat várja.

Ürmösi Józsefné.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A szentgericei kulturnap.

Mintha csak e gyönyörü napra várt volna az isteni gondviselés, október 17-én még a legszebb őszi napfényben hullámzott a mindenfelőlről összesereglett hatalmas tömeg Szentgerice utcáin, piacán s a központban az unitárius lelkészi telken. 18-án aztán megeredtek az egek csatornái.

Október 17-ike a magyar kulturának egy feledhetetlen napja volt s azzá tette pedig kulturéletünket alátámasztó mindama tevékenység, melyről az alábbiakban szólunk:

Szentgerice s közelebbről az unitárius egyházközség egy nagyszabásu kulturházat épitett, melyet Jakab Eleknek, egykori szülöttének nevéről *Jakab Elek kulturháznak** nevezett el.

Ez alkalomból állatkiállitást rendeztek, szántóversenyt tartottak, gazdaszövetkezeti gyülésben ismertették a Gazda-bank felállitásának fontosságát s módozatait; termény- és kézimunkakiállitáson számoltak be a község nagyszerü munkásságáról.

A kulturházat nagyszabásu templomi ünnepség keretében szentelte fel** Dr. Kiss Elek dékán, ki az épület és az azt létrehozó

*) Az emléktáblát Zsakó Kálmán kőfaragómester ajándékozta.

**) Halmágyi János esperes áhitatos szép imája után.

épitő szellem kulturális és valláserkölcsi fontosságára és értékére mutatott rá ünnepi beszédében, várva és kérve Istennek áldását a segedelem után, mivel megjutalmazta a buzgólkodó egyházközséget.

Főt. püspök ur meghatóan szép levelét dr. Gál Kelemen tb. igazgató olvasta fel és tolmácsolta; valamint jelentette be azt is, hogy dr. Szent-Iványi József főgondnok ur a leghatározottabb és legszivesebb akarata ellenére sem jelenhetett meg az ünnepségen, kit különben az állomáson, lelkész, keblitanács és virágos lányok vártak.

A Dávid Ferenc dalkör vegyeskara két alkalommal is teljes sikerrel énekelt.

Templomozást követőleg Jakab Elek szülőinek sirjára Gál Elek ny. lelkész tett egy szép koszorut hálás és elismerő szavak kiséretében.

Délután érkeztek meg a vendég dalkörök, Marosvásárhelyről a hires református dalkör s Nyárádszeredáról a „Bocskai kör“ énekesei. Ezeknek fogadása a szentgericei D. F. dalkör által s majd bevonulásuk a községbe a lehető legmeghatóbb volt.

Az ebéd után, melyen dr. Bernády György marosvásárhelyi polgármester is jelen volt s melyen dr. Gál Kelemen tb. igazgató átadta az egyházközségnek azt az ezüst serleget, melyet Jakab Elek lányai küldtek el, mint drága apai örökséget, mit Jakab Elek irói jutalomképen kapott volt, megtartották a hangversenyt változatos, gyönyörködtető szép müsorral.

Elsőranguan szerepeltek az emlitett énekkarok s a szentgericei D. F. férfi- és nőikar is. Dr. Gál Kelemen nagyhatásu emlékbeszédet olvasott fel Jakab Elekről; Orbán Balázs földm. szöv. igazgató szépen beszélt a falu kulturájáról; Bükkösi M. és Cseh Berta dialógot adtak elő. Elbüvölő volt dr. Ferenczy Zsigmondnak a dal hivatásáról tartott beszéde s Haják Károly zeneprofesszornak és karnagynak hegedü-játéka.

Keresztesi Dénes lelkész, az egész napnak a hőse, ki mintegy 100 tagu dalárdát szervezett és képzett ki egyszerü falusi férfiakból és nőkből akkor, amikor egyfelől az épittetés is rája nehezedett, azon szavakkal zárta be az ünnepséget, hogy most kezdődik az igazi munka. Isten nevében munkára fel!

A gondnokok és a keblitanácsosok mellett igazán csaknem az egész egyházközség szivesen dolgozott, amig e szép hajlék felépülhetett.

Dr. K. Nagy Árpád és Dr. Péterffy Áron köri felügyelőgondnokok is jelen voltak e nagy ünnepségen, melyet este aztán szüreti bál követett. Örömmel szemléltük a „csürdöngölőt“, de sajnáltuk, hogy csak egy szentgericei és egy szentháromsági férfi tudta eljárni. Népdalaink és táncaink is hozzátartoznak kultur-müvelődési életünkhöz s tartsuk meg és fejlesszük, ami az őseinké volt s ami a miénk!

Eszméljünk jövőnk biztositására és épitsünk kulturánk fejlesztésére alkalmatos, szép hajlékokat! Családi házak ezek. Ezekben és ezek által élünk — Istennek segedelmével. *K. E.*

☞ ***Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!***

Árkos. Szept. 12-én Drummond ur és neje, dr. Varga Béla és dr. Csiki Gábor kiséretében Árkoson töltött egy gyönyörü, feledhetetlen vasárnapot. A zsinatváró, ragyogó, fehér ünneplő ruhába öltözött községnek meg kellett elégednie ez alkalommal külföldi vendégeink rövid, de annál maradandóbb értékü látogatásával. D. e. 11 órakor zsufolt templomban folyt le a felemelő istentisztelet, amelynek emléke bizonyára sokáig fog élni a jelenlevők szivében. Imát dr. Csiki Gábor mondott, egyházi beszédet dr. Drummond ur. A tartalmas és minden tekintetben figyelemreméltó beszédet a hivek nagy lelki megelégedéssel hallgatták dr. Varga Béla tolmácsolásában. Az istentisztelet végeztével Végh Béni helybeli lelkész és köri esperes üdvözölte a vendégeket egyházközsége és az egyházkör nevében, majd végül Drummond ur két csecsemőt keresztelt meg. Az éneket a gyülekezeti énekektől eltekintve, egy pompás helybeli dalárda szolgáltatta Régeni Áron már jól ismert szakavatott vezetése mellett. Gyönyörüséggel szemléltük meg a templomból kijőve a megujitott templomot, a jókarban levő belső emberi épületeket és felekezeti iskolát, ami mind az árkosi hivek kifogyhatatlan és páratlan áldozatkészségét dicséri. Derék gyülekezet, egy kiváló és közszeretetben álló lelkipásztor megértő vezetése alatt. Az ünnepségen Sepsiszentgyörgyről is sokan voltak jelen; hisszük, hogy mindannyian, kik ott voltunk, unitárius öntudatunkban megerősödve hagytuk el egyházunknak ezt az erőteljes, szép községét és gyülekezetét.

Templomszentelés Alsó-felsőszentmihályon. Az alsó-felsőszentmihályi egyházközség megujitott templomát f. év október 3-án adta át ismét a közhasználatnak nagyszabásu egyházi ünnepség keretében. A szépen megujitott templom zsufolásig megtelt közönséggel az ünnepélyes alkalomra. Imát Ádámossy Gábor az egyházközség egykori lelkésze, egyházi beszédet dr. Boros György egyh. főjegyző mondott. Dr. Varga Béla a püspök ur üdvözletét tolmácsolta, a helybeli lelkész pedig a templom történetét és az adakozók névsorát olvasta fel. Lőrinczy Dénes esperes ágendája után zárt sorokban vonultak fel a gyülekezet öregei, ifjai, asszonyai, leányai urvacsorát venni. Az istentisztelet 1/2 3 órakor ért véget s közebéd követte, hol az egyetértés és az egyház szeretete több pohárköszöntésben lendületes szavakban jutott kifejezésre. Este 8 órakor müsoros estély volt, melyen dr. Varga Bélán kivül, ki felolvasott, Agh Lőrinc szavalattal, Bajka Erzsi, Bajka Etelka és Komáromi Róza jól sikerült monolog előadásaikkal gyönyörködtették a nagyszámu közönséget. Egy jól betanitott vegyeskar, melynek vezetője Pap Andor ref. lelkész, tagjai: Pap Andorné, Szentgyörgyi Aladárné, Gálfi Edith és Sigmond István egészitette ki az élvezetes müsort. Az ünnepély azt bizonyitotta, hogy az alsó-felsőszentmihályi gyülekezet lelkészének helyes irányitása mellett a tevékeny, áldozatkész egyházi munka terére lépett, amelynek amint a beszédekből kivettük, a közeljövőben több folytatása is lesz.

Dávid Ferenc halálának közelgő évfordulója alkalmával fölhivjuk olvasóink figyelmét Pap Domokos: Dávid Ferenc emléke c. művére. Ára 5 leu. Kapható szerkesztőségünkben.

Szent-Iványi Sándor lelkészjelölt, külföldi akadémitánk hazajött Amerikából, tanulmányutjáról — ifju, kedves feleséget hozván magával s mostan erős elhatározással és hittel fog hozzá hivatása megéléséhez. Reméljük, hogy munkája Egyházunk előmenetelét fogja szolgálni, amihez neki Isten segedelmét kérjük.

Kovács Béla. Mély szomorusággal és megdöbbenéssel értesültünk Kovács Béla iklandi lelkésznek korai haláláról. Egyike volt azoknak a komoly és nagyralhivatott fiatal lelkipásztorainknak, akik lelkiismeretes komolysággal végzik magasztos hivatásukat. A Dávid Ferenc Egyletnek külön is nagy oka van a gyászra, mert az elhunyt lelkes munkásunk és szószólója volt az egyleti élet fellendítésének. Tartalmas köri jelentései mindig buzgó tevékenységről számoltak be. Legyen csendes siri nyugodalma a mi kedves, fiatal munkatársunknak. Emlékét kegyelettel fogjuk őrizni.

Id. Ütő Lajos volt dombói nyug. unitárius lelkész életének 93-ik évében elszenderült s vele a legöregebb unitárius pap sirbaszállt. Csaknem egy század tapasztalatát s megpróbáltatását vitte el magával ama boldogabb honba. Benne kereszturi lelkésztársunk édesapját siratja s mi pedig valláserkölcsi eszméinknek egy hajdani harcosát. Nyugalma legyen csendes, emléke áldott!

Szentháromság templomot épit, amint értesülünk s e munkában dr. K. Nagy Árpád felügyelőgondnok urra vár az egyik legnagyobb rész. Szentháromsági hiveinket felhivjuk, hogy itt az idő s most épitsenek, vagy aztán soha. De inkább most, mint soha s minden bizonnyal most!

A budapesti unitárius egyházközség szept. 25-én ünnepelte fennállása 50-ik évét. Ez alkalomból a magyar kormány is képviseltette magát s a társadalom különböző rétegei fejezték ki szerencsekivánataikat. Minket erdélyieket dr. Gál Kelemen tb. igazgató képviselt. Sikeres haladást kivánunk az egyházközségnek a század második felében is.

A kolozsvári unitárius kollégium tanszerbeszerző és fogyasztási szövetkezete okt. 1-én kezdte meg müködését. A kollégium épületének földszintjén, a hátulsó szárnyon pompásan fölszerelt bolt elégiti ki a tanuló ifjuság, a tanári kar és egyházunk más tagjainak mindennemü olyan szükségletét, ami a háztartásban, vagy az iskolai életben nélkülözhetetlen. E szövetkezet támogatása minden unitárius embernek, de intézetünk más valláson levő barátainak is szoros kötelessége, mert hiszen a fenmaradó haszon az intézet javára fordittatik. Tisztelettel kérjük azért olvasóinkat, hogy ne csak maguk támogassák a szövetkezetet azáltal, hogy ott vásárolnak s esetleg tagsági részvényeket jegyeznek (egy részvény 300 leu), hanem ismerőseik és barátaik figyelmét is hivják fel erre.

Az „Erkölcsi Szabályok“-at a Dávid Ferenc Egylet több ezer példányban kinyomatta. A csinos és hasznos füzet ára 2 leu, nagyobb megrendeléseknél még olcsóbb. Kérjük az illetékeseket, hogy legyenek az Egylet segitségére a füzet terjesztésében tömeges megrendelésükkel.

Gróf Teleky Árvédnak „A növények hasznáról“ megjelenő könyvére az ujságokban leközölt módozatok szerint föltétlenül fizessenek elő anyagilag képes k. olvasóink. Egy darab ára 270 leu, 2 drbé 540 leu és aki 5-ö leut előre beküld, annak 3 drbot adnak, illetőleg egy példányt ingyen fog kapni. Bolti ára előreláthatólag 480 leu lesz. Az előfizetések e cimre küldendők Gr. Teleky Arvéd, Cluj, Str. Dorobanţilor 118.

Irodalom.

Hiszek egy Istenben.

Ezen a cimen dr. Csiki Gábortól az Unitárius Misszió Ház kiadványaként egy könyv jelent meg, melynek célja: eloszlatni az unitárius vallásról még ma is uralkodó téves nézeteket, másfelől figyelmeztetni az unitárius hiveket arra a drága kincsre, melyet hitökben birnak. Az unitárius hit főtételeinek szerencsés hangu magyarázata. Tulajdonképen káté — modern mezben és formában. Levetközi a káté iskolai hangját és módszerét, tehát azt, amit a mai ember, a természettudományos világfelfogástól átitatott modern gondolkodó már eleve bizalmatlanul fogad. Káté nem a konfirmandusok, hanem a konfirmáltak, a felnőttek, a hit kérdéseiben kételkedők, ingadozók és szilárd pontot keresők részére. Szabadelvü a szó legjobb értelmében. Unitárius hittant magyaráz, de a teológus elfogultsága nélkül. Kétségtelenül meggyőződéses unitárius, de távol attól, hogy a másként hivők vallásos érzését kiméletlenül érinteni vagy bántani akarná. Sőt mindég hangsulyozza, amikor alkalma adódik: legyen mindenkinek hite szerint. Tudja, hogy a hit tárgyai és formái változnak. Zsinatok által csalhatatlanoknak szentesitett, változhatatlan, örökre kötelező tételeket nem ismer. Az ő hitvallása semmit sem tanit, semmit sem tartalmaz, ami a józan észnek „valaha ellene mondhatna“. Az ő confessiója az, hogy minden vallásnak lényeges tartalma: a szeretet isten és emberek iránt. Ez az evangelium szive, ez a Jézus vallása. Nem az a fontos, nem az dönti el az emberek sorsát, hogy a kereszténység keretei között melyik pap milyen dogmákat hirdet s hogy akarja elszigetelni hiveit a más vallást követőktől, hanem az, hogy van-e szeretet az emberek szivében egymás iránt faji és felekezeti különbség nélkül. És bármilyen legyen a jövő vallása, az lényegileg unitárius lesz, mert nem a dogmák fognak benne uralkodni, hanem a szeretet. Ime az a gondolatvilág, melyben az iró mozog. A legtisztultabb, legnemesebb és leghaladottabb vallásos szabadelvüség világa! Amerika nagy unitárius papjai, Parker, Channing és leghaladottabb vallásos gondolkodói, Emerson, kétségtelenül hatottak az iróra, kinek nem a tudós szőrszálhasogatás a kenyere, hanem a jóakaratu épités, a lelkek háborgó indulatainak lecsillapitása, kétkedésének meggyőzése, a hitetlenség megnyerése a célja. Ezt a célját nagyon szerencsés módon szolgálja. Stilusa nemesen egyszerü, világos, néhol emelkedett, költőileg szép és mindig meleg, megnyerő és a figyelmet fáradtság nélkül lebilincselő. Mint egy szép mező a maga tarka virágaival: mindig leköt, sohasem untat, mindig ujat nyujt. Meleg szivvel átgondolt s avatott tollal megirt vallomás. Középuton halad a ritkán sikerülő népieskedő és a nehezen érthető tudományos, filozófiai próza között. A miveit nagyközönségnek való hiterősitő olvasmány. Az unitárius irodalomban nem ismerek ilyen irányu munkát: nem a prédikáció sokszor hallott, mindig azonos s azért unalmas hangján szól hozzánk, hanem a beszélgetés, a conferance ujszerü, megnyerő, lebilincselő hangján. Az unitárius hit öntudatosabbá, belsőbbé válása érdekében kivánjuk, hogy ezt a könyvet a biblia, a káté, az énekeskönyv mellett minden unitárius ember megszerezze s a vallásos áhitat csöndes óráiban olvasgassa. *Dr. Gál Kelemen.* [1]

Brassai életrajzára, mely már jelezve volt, az előfizetéseket november 15-ig lehet elfogadni (250 leu) s az iveket, valamint külön előfizetési jelentkezéseket az E. K. Tanács irodájára tessék beküldeni. A mü lehetőleg megjelenik karácsonyra és bolti ára jóval magasabb lesz az előfizetési árnál.

[1]) Amidőn készséggel, örömmel adjuk közre e cikket, csak azt jegyzem meg, hogy a könyviró egyik elemi kötelessége forrásainak pontos megjelölése. Ezzel tartozunk amaz önzetlen és munkás szellemeknek, kik lehetővé tették, hogy a jelenben mi is irhatunk. *K. E. szerkesztő.*

Szerkesztői üzenet: Ki nem jöhetett cikkekért türelmet kérünk.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

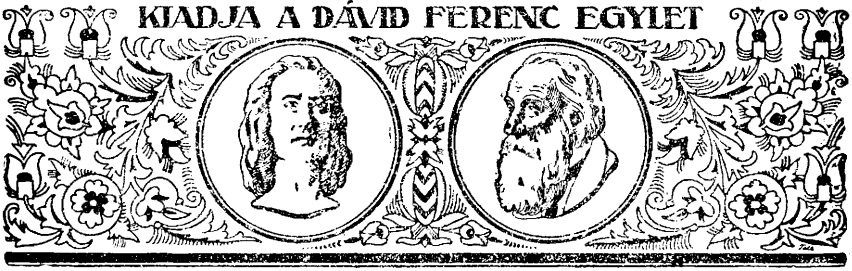
Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXVI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1926. December 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

Karácsony!

Ugy jön felénk, mint a pacsirta-dal a bárányfelhők közül, mint a fehér hattyu a hullámzó tavon, mint a fényes szürkületi csillag a homály teljességéből, vagy a hajnal-csillag, jelentve a reggelt a nem soká felragyogó nappal.

Mindenképen szép és mindenképen fölemelő a szaharai borzalmas sivatagnak érzett szomoru élet közepette, mert születést, megujulást jelent a mi számunkra is, kiknek manapság oly kevés öröm jut osztályrészül.

A természet kegyes volt irántunk, eddig még páratlan melegséggel kedvezett nekünk; de az emberek sokszor szeretetlenséget tanusitanak irányunkban, nem értik, mit jelent kereszténynek lenni, jó embernek lenni s a jót megbecsülni.

Jöjj hát csak Karácsony, a te bölcsőddel s abban a csecsemő Jézussal, aki kicsiny arcának jóságos vonásával melegséget támaszt a fagyos keblekben s a még mindig bosszus, fegyver után kapó szivet és kezet az önzetlen szeretet nemes munkájára készteti!

Jöjj és áldj meg minket buzgó kitartással a nemes és tiszta valláserkölcsi életben s tégy erősekké fajunk küzdelmében, egyházunk megpróbáltatásaiban és ne engedd, hogy áldozatkészségünk ellankadjon, mint a lenyugvó nap!

Jelentsd, hirdesd a reggelt, az uj fényt, az uj életet, a megujulást a fölkelő nappal a hajnalnak elmuló, derengő fénye után s vezess tovább még ez esztendőben azzal a törhetetlen reménységgel, hogy Jézusnak szelleme magasabbra emel mindannyiunkat s testvéri érzéssel visz neki egy boldogabb uj évnek.

Óh Karácsony, szent Karácsony, hozz örömet, boldogságot mindnyájunknak kedves olvasóinkkal egyetemben s maradj mi közöttünk mindörökre!

K. E.

TŰZHELY MELLETT

Versek karácsonyfához.

A hit.

Én vagyok a hit!
Vajjon van-e itt,
Kinek a szivét én,
Ne jártam volna át?
— Úgy-e látjátok most
E szép karácsonyfát,
Hiszitek is a jó Istent
S a kicsi Jézuskát.
Ez a karácsonyfa
Milyen szépen fénylik,
Legyen bennetek is
Ilyen fénylő a hit!

A remény.

Én vagyok a remény,
Akármilyen kemény,
Hideg legyen a tél,
Ha én veled vagyok
Szived tavaszt remél.
Zárj be a szivedbe,
Őrizz — mert csak az él,
Aki sötét éjben,
Örömben, bánatban
Remél — egyre remél!

A szeretet.

Én vagyok a szeretet!
Ismered a nevemet?
A karácsonyfát én hozom,
Az aranyszálakat én fonom.
A napsugár értem csillog.
A sok gyertya értem villog.
Én boritom örömkönnybe szemedet,
Vonj kebledre, zárj szivedbe,
Én vagyok a szeretet!

(Fogaras.) *Fekete Lajos.*

Karácsonyi énekek.

1.

Népek, keresztény népek, Jertek, ünnepeljétek
A kilobbant égi fényt, A megigért jövevényt:
Áldott, ki jön Atyjának nevében.

Egek harmatozzatok, Örömkönnyet ontsatok,
A kiterjedt erősség Ünneplőbe öltözzék:
Áldott, ki jön Atyjának nevében.

Csodaváró éjtszakák, Hirdessétek a csodát,
A mélység és magasság Boldogan hogy mondhassák:
Dicsőség a Magasban Istennek.

2. *(Záró).*

Hagyd az Úrra a te utadat S indulj, amerre hív,
Ő hozza fel igazságodat, Csak légy hozzája hív.
Igaz embernek igaz utján Tévedni nem lehet:
Ha bánkódik, ha sir az ösvény, Uram, hozzád vezet.

P. M.

A reformáció mártirja.

Felolvasta a D. F. emlékünnepélyen nov. 14-én: **Dr. Varga Béla.**

Egy kiváló magyar iró és szónok egy a reformációról szóló elmélkedésében rendre veszi a hitujitás nagy alakjait s jellemzi őket.[1]) Luthernek — szerinte — cherubarca van. A Luther alakja magán viseli a léleknek Istenben elmerülő és őt boldogan biró vonását. Mindent elfeled, mindent odaad, csakhogy Istent birja; egyetlen otthona van: az Isten közelléte. Luthernek a vallás érzelmi ügy. Nem tudományos okoskodás, nem politikum, hanem az Isten megérzésének a fénye vezeti őt reformátori munkájában.

A reformáció történetében a második arc egy sasarc, mely a magasan szárnyaló éles elmét jelképezi. Ez a sasarc a Zwinglié, aki Luther mellett, ki a protestántizmus prófétája, a protestántizmus doktora. Zwingli mutatja meg, hogy a reformáció nemcsak uj hit, hanem uj tudás is.

E kettő mellett harmadiknak ott van Kálvin arca, az oroszlánarc, az akarat és a tetterő embere. A próféta és a bölcs mellett, ő a harmadik, a hős.

Ezzel a sorozat befejeződik. És a reformáció arcai között nincsen szó Dávid Ferencről a XVI. század szellemének e legjellegzetesebb személyéről, a reformátorok reformátoráról a protestántizmus lényegének a protestálásnak testet öltött alakjáról.

Vajjon milyen arc jut neki a reformátorok diszes arcképcsarnokában: a pelikánarc. Vajjon milyen szerep jut neki a próféta, a doktor és a hős mellett: a mártir szerepe. Igen, Dávid Ferenc a reformáció pelikánja, ki önmagát emészti és lelkét adja az uj hitért és ő a reformáció mártirja, mert meghal hitéért.

Ha Luther az ő nagy szivét, Zwingli az ész fölényes erejét, Kálvin pedig az akarat és a tetterő nagyságát vitte bele a reformáció nagy müvébe, ugy Dávid Ferenc az életét adta érette.

Ő felvetette a kereszténység legnehezebb, legsulyosabb kérdéseit, amelyekhez elődei nem mertek hozzányulni. Találóan mutatott reá az örvényekre, melyekbe a kereszténység az évszázak folyamán belesodródott a dogmák következtében. A szenvedélyes kutatásnak, a szenvedélyes gondolatnak misztikus papja volt, aki meg akarta tisztitani a kereszténységet, le a csontig, a velejéig, aki nem ér reá életében arra, hogy megnyugodjék, hogy lehiggadjon,

[1]) L. Ravasz László: Látások könyve.

hogy terjedelmes és jól szervezett egyházat alapitson, mint szerencsésebb elődei tették, hanem halála napjáig kereste az igazságot.

Századának legtipikusabb gyermeke. Annak a századnak, amely a hit világában folytonosan keresett, folytonosan hitt, de ha megtalált valamit, eldobta magától s tovább hitt és tovább keresett. Ez a szakadatlan keresés és találás, az a fáradhatatlan kutatás, ez a lelkes hit és egyre csalódó kijózanodás, ez a XVI. századnak igazi jellemzője, a reformációnak leglényegesebb gesztusa.

A reformáció nem bevégzett tény, hanem állandó feladat: ezt a gondolatot, ennek a gondolatnak állandó megvalósitását nevezzük a protestántizmus szellemének.[1]) Ennek a szellemnek volt a XVI. század minden reformátora között messze kiemelkedő és legjellegzetesebb megtestesitője Dávid Ferenc.

Sell bonni professzor a protestántizmus jellemzéseként jól jegyzi meg, hogy az a tanegység, amely a felekezeteket egykor a népek határán tul is összekötötte, már régen odavan. Ha protestáns hitvallások — mondja tovább — névleges tekintélyü érvénynyel még mindenütt fennállanak is, mégis egyetlen dogmát sem tartanak igaznak olyan értelemben, mint régen tartották. A protestáns bibliatársulat által a földnek majdnem minden nyelvén millió meg millió példányban elterjesztett biblia a legerősebb eszköz arra, hogy az egyházi dogmákat lassan gyökerestől kitépjék. S ez érthető is, ha figyelembe vesszük a kereszténység alapjellegét, mert hiszen a kereszténység ősi formáiban is ethikai jellegével hóditotta meg a világot, nem dogmákkal.

Ezt az igazságot senki sem látta meg élesebb szemmel, izzóbb lélekkel, mint Dávid Ferenc. Az igazság fanatikusa, egy vallásos zseni, aki a küzdelmek, kételyek, töprengések mérhetetlen országutján soha el nem fogyó hittel és meg nem roskadó szivóssággal halad kitüzött célja felé. S vajjon mi ez a cél? Nem lezárt hitrendszer alkotása, nem korlátok és megkötöttségek megteremtése, hanem a szabadság visszaadása az egyéniség meg nem kötöttsége a vallás dolgaiban. Mert a protestántizmus végső célja nem is lehet más. Változékonysága, örökös fejlődési lehetősége — legjellegzetesebb tulajdonsága. Ami a protestántizmusban betühöz, tanhoz, alapitó személyéhez való merev ragaszkodás: az katholikus vonás; ami ellenben fejlődés az élet és kultura legbensőbb problemáin való töprengés uj utak és célok kijelölése, esetleg teljesen ujaké: a protestáns szellem. (L. Czakó i. m. 70 l.)

A XVI. században ezt Dávid Ferenc prófétai szelleme érzi meg leginkább. Az ő egyénisége inkább bizonyitó és meggyőző, semmint rábeszélő vagy sugalmazó. Élete és pályája meggyőző bizonyság arról, hogy a vallás sem lehet kivétel a fejlődés örök törvényei alól; az ő munkája az egyéni lélek soha meg nem szünő benső vallási forrongásának isteni megélése s a vallás, amelyet

[1]) L. Czakó Ambró: A protestántizmus szelleme. 70. l.

alapitott, — ha ugyan lehet ezt mondanunk — egy sohasem befejezett, hanem örökös forrongásban levő protestálás minden ellen, ami az evangelium józan értelmét tiszta vallási és erkölcsi tartalmát elhomályositotta a multban, vagy el akarja homályositani a jelenben.

A Dávid Ferenc munkája a keresztény vallások történetében a kovász, amely az orthodoxia állományába, a soha meg nem szünő erjedési processzust inditotta meg, az a sorompó, mely sohasem fogja megengedni, hogy az orthodoxok fái az égig nőjjenek. Az ő tette, ha kissé zajos, de alapjában véve mégis csendes, vértelen forradalma volt az emberi szellem azon nagy és magasztos törekvésnek, mely a lelkiismeretről lerázta minden emberi tekintély hatalmaskodását abban a szent meggyőződésben, hogy az igazságos Istenen kivül nem kell senki emberfiának engedelmeskedni a hit dolgában.

A modern protestántizmus a Dávid Ferenc ideáját vette fel Schleiermacher azon tanitásában, hogy az egyházi tan sohasem lehet valami „durchaus feststehendes“,[1]) hanem állandó fejlődésben van. Ezt az elvet emelte filozofiai magaslatra a protestántizmus filozofusa Kant. Paulsen három pontban emeli ki Kantnak e téren szerzett érdemét.

1. A legelőrehaladottabb felvilágosultsággal az ész autonomiáját hirdeti. Ő az uralkodó minden kérdésben, ami igazra, nem igazra, jóra vagy rosszra vonatkozik. Nincs instancia fölötte, nincs kinyilatkoztatás, amely korlátozná. Ilyenformán Kant következetes racionálista. De egyuttal

2. antidogmatikus és antiintellektualisztikus. Meg van győződve, hogy az elméleti ész nem képes a vallásos hitet a megfelelő bizonyitékokkal támogatni. A tudomány nem emelkedhetik tul az empirikus világon. Minden istenbizonyiték, mellyel próbálkoztak, hiábavaló fáradozás. Ennyiben Kant következetes szkeptikus. De egyszersmind

3. határozott védője egy praktikus észhit szükségének és lehetőségének. Az Istenben való hit igy nem az ész által bizonyitható elmélete a mindenségnek, hanem közvetlen erkölcsi bizonyosság, mely teljesen a tudományos megismerés területén kivül fekszik.

Első pillanatra látszik, hogy nem járunk egészen a helyes uton, ha azt hisszük, hogy Kantnak most emlitett tanai teljesen fedik a protestántizmus értelmét. Kantnak az a tette, hogy a hitet teljesen számüzte az elméleti tudás területéről, lehet nagyjelentőségü a philosophia szempontjából, de semmiesetre sem azonos az igazi protestáns állásponttal. Mert a protestántizmus ha el is fogadhatja azt az elvet, hogy a vallás lényegét tisztán az értelem utján meghatározni nem lehet, de semmi esetre nem mondhat le arról, hogy a vallás tárgya valamennyire a megértésnek is tárgya lehet. Sőt, talán épen a protestantizmus az, amely a keresztény-

[1]) Örök állandó.

ségben mindig különös gondot forditott a megismerésre és a megismerésnek megtanitására.

Igen, a protestántizmus épen a Dávid Ferenc utján arra akarta megtanitani az emberiséget, hogy miként kell megérteni és mégis hinni. Az ő munkája a kereszténység történetének legnagyobb kisérletei közül való. Messze lesz még az idő, amikor meg fogják érteni tettének ezt a nagy jelentőségét.

A francia bölcs ért és megvet, vagy ért és megbecsül. Dávid Ferenc ért és hisz. Le akarja rombolni a gátakat, amelyekkel a hit elfödte az értelmet; szét akarja tépni a fátylat, amelyet az előző idők a kereszténység testére teritettek. Keresi az igazságot, mert hiszi, hogy van, hogy kell lennie, hogy meg fogja találni. Minél inkább megvilágosodik értelme, annál magasabb lesz hite. Minél közelebb emelkedik az Isten lényegének megértéséhez, annál fanatikusabban hisz benne. Csodálatos lélek, mindenesetre páratlan a maga korában.

A XIX. század harmadik évnegyedében, midőn a materializmus előnyomulása teljesen háttérbe szoritotta a hitet s midőn az emberiség tétovázva hitét elvesztve áll meg a tudomány segitségével soha át nem hidalható mélységek fölött, ismét fölhangzik az emberek ajkán Dávid Ferenc problémája, a vágyakozó sóhajtás: Ur Isten, vajjon hogy lehetne tudni, érteni és mégis hinni! Sokan próbáltak a kérdésre megfelelni. De talán senkinek sem sikerült ez ugy a XVI. században, mint a már régebben elhunyt nagy orosz irónak Dosztojevszkinek és a nem régen elhunyt nagy német professzornak Eucken Rudolfnak. Nincs idő ez alkalommal e tanitásokba elmélyedni. Csak megemlitjük pusztán azért, hogy lássuk, hogy Dávid Ferencnek sokkal több követője van, mint amennyit hivatalosan ki lehet mutatni. Az ő problémája, az ő törekvései élnek mindazokban, akik a keresztény hit megtisztitására, az evangelium szellemi és erkölcsi tartalmának a megértésére törekesznek.

A Dávid Ferenc lábanyomát rég befutta a szél. A magyar irodalom és az unitárius irodalom most kezdi kiásni e nyomokat. Nem lehet kétség abban a tekintetben, hogy ennek elvégzése után az ő alakja és müve oda fog kerülni az őt megillető helyre a tisztult keresztény világnézet és az emberi előhaladás legnagyobb kiküzdőinek halhatatlan Pantheonába. Addig is áldozzunk kegyelettel az ő emlékének a mai napon, halála 347-ik évfordulóján.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

November 14-én d. e. templomozás után Kolozsváron a D. F. E. emlékünnepélyt tartott a diszteremben, mely alkalommal elnöki megnyitót (itt közölve) dr. Boros György, felolvasást dr. Varga Béla (itt közölve) tartott. Énekelt Lőrinczy Sárika urleány, kit Ütő Mária urleány kisért zongorán. Pethő István lelkésznöv. szavalt s Ürmösi Jenő hegedült. E szereplések mind magas szinvonalon állottak.

NŐK VILÁGA.

Mikor templomba' vagy . . .

Testvérem, te mikor templomba' vagy,
egész szivet tárj ki az Ur elé.
Lelked nyiljon az Ige szavára,
mint virág, ha bontja napsugára.
Mély áhitat szűz fehér liljoma
illatozzék hitünk hajlékában . . .
Csak igy gyógyul ezer vérző sebünk
a ránk szakadt mának viharában.

Testvérem, te mikor templomba' vagy,
szent hitfátyol boruljon rád . . .
Feledd, mi földi — és e fátylon át
fölmagasztosulva láthatod:
Miatyánk szelid, áldó mosolyát.

Ürmösi Károlyné.

December 25. előtti vasárnap délután 4 órai kezdettel az unitárius kollégium tornatermében a D. F. E.-i „Nőkszövetsége“ az idén is karácsonyfa ünnepet rendez iskolás gyermekeink részére, melyre az unitárius szülők szives figyelmét ezuton is fölhivja.

Ajtay Annuskát a „Nőkszövetsége“ jegyzővé választotta és értesitjük unitárius nőinket, hogy akinek a szövetséghez valamely kérése van, azt szóval vagy irásban vele közölni sziveskedjék. Minden héten hétfőn és szerdán délután 5—6-ig hivatalos órát tart Kossuth L.-u. 9 szám alatt az unitárius lelkészi hivatalban.

Ismételten kérjük vidéki nőszövetségeink elnökségeit, hogy ez évről is küldjék be részletes jelentéseiket munkájukról a főtitkárhoz. Calea Victorieiei (v. Kossuth L.-utca) 9. szám.

A Nőkszövetsége által rendezett hétfői esték mind fokozottabb érdeklődésnek örvendenek. Ujabban dr. Boros György és dr. Gál Kelemen tartották meg értékes és tanulságos előadásaikat. Nov. 22-én Tóth István festőművész beszélt a modern festészetről.

Özv. Rukovszki Róbertné szül. Nemes Mária, már 5 éve fekszik betegen. Lelke nem csüggedt el a testi szenvedésben, minek megható jelét adta abban, hogy e sorok irójának 500 leut adott át

D. F. E.-i alapitói dijba és karácsonyfa ünnepünkhöz is 100 leuval óhajtott hozzájárulni. Isten áldja meg és adja vissza egészségét.

Ü. K.-né.

(Ha valaki ezt a szép áldozatkészséget követni akarja, nagyon hálásan vesszük.)

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Külföld.

Egy kiváló amerikai unitárius asszony halála. Miss Louisa Lee Schuyler, ki 89 éves korában folyó évi október 10-én zárta le örökre szemeit Amerikában, a modern sociális munka megalapitója volt. Dacára annak, hogy vagyonos, előkelő család gyermeke volt, már kora fiatalságában 23 évvel önállósitva magát társadalmi körétől, önként vállalt munkát egy gyermekvédelmi egylet iskolájában. És attól az időtől kezdve nemcsak előharcosa volt New-Yorkban minden népjóléti intézménynek, hanem a legnevezetesebb szervezkedések éppen az ő kezdeményezésére alakultak. Igy ő alapitotta meg az állami jótékony segitő szövetséget (State Charities Aid Association), ő szervezett önkéntes bizottságokat az állami népjóléti intézmények látogatására. Ő inditott eredményes mozgalmat a kis gyermekek megvakulásának elkerülésére és ő alapitotta az első amerikai ápolónő iskolát s igy méltán nevezhetjük Amerika Florence Nightingale-jének. Az amerikai unitáriusok nagyon büszkék is reá és az unitárius szövetség örökös tagja volt, egy a 7 közül, mert csak nagyon kiváló férfiak és nők lesznek ilyenekké választva.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Az unitárius Teol. Akad. ifjusági önképzőköre nov. 17-én este 8 órakor a diszteremben nagy közönség jelenlétében szép és lelkes diszgyülést tartott. Simén Domokos poétikus elnöki megnyitója után szépen énekelt a teologusok énekkara. Rostán Dénes ótestamentumi tárgyu felolvasása komoly és ünnepélyes hangulatu volt, valamint Kelemen Imre szavalata is jó hatást váltott ki. Pap Domokosné urhölgy éneke s Ütő Mária urleány pompás zongorakisérete valóban nagy tetszést váltott ki. Pethő István lelkes felolvasása azzal végződött, hogy a világ ezer baját csak őszinte és igaz vallásos felfogással lehetne megoldani. Iszlai Margit urleány kiváló zongoristának bizonyult s Fikker János müvészi hatással szavalt. A teologusok énekkara éneke után dr. Boros György főjegyző, védnök zárta be a diszgyülést. Jól esett látnunk az ifjak lelkes megnyilatkozását.

A D. F. E. választmánya legutolsó gyülésén elhatározta, hogy megkeresi a főhatóságot s annak segitségét kérve, azon lesz, hogy a D. F. évenkénti emlékünnepét az egyház egyetemében minél impozánsabbá és maradandóbb hatásuvá tegye.

Egyleti élet és munkásság.

Elnöki megnyitó.

Felolvasta 1926 nov. 14-én a D. F. emlékünnepén dr. **Boros György.**

A keresztény világ az év novemberét az elhunytak emlékének szenteli. Kegyelete jeléül világit és virágot tesz a sirokra. A pislogó láng az elmulás szimboluma, semmi sem fejezhetné jobban ki hogyan lesz füstté és hamuvá ami földi. A virág az élet kezdetének egyik legszebb szakaszát, az ifjuságot juttatja eszünkbe.

Mi, unitáriusok, az emlékeknek szivünk szerint hódolunk, mert tudjuk, hogy a jelen olyan tünékeny-éppen, mint a gyertya fénye, vagy az a füst, amely a lángból tova száll.

Előttünk a multban s a jövőben is csak annak van értéki, ami a lelki világhoz szolgáltat ujabb elemet és táplálni tudja azt a munkaerőt, amely tovább folytatja a rábizott örökséget.

Az unitárius vallást Dávid Ferenc azzal a nyilt és határozott céllal inditotta be, „hogy csak az Isten igéjének adassék, minden méltóság és csak a Krisztus ismertessék igaz tanitómesternek lenni. Mert még eddig a sok zürzavarnak miatta, mind a Krisztus s mind az ő igéje kétségben volt.“

Ezzel a határozott célkitüzéssel nem mondott kevesebbet, minthogy a kétség és a homály elenyésztessék mindenből, ami a hitre és Isten igaz ismeretére tartozik. A reformáció harcias szellemében „a sokféle homályosságok ellen“ indult s ő maga az apostolokkal akart egy tudományban lenni, s ezért a szentiráson kivül csak a credot, vagyis az apostoli hitvallást fogadja el, „melyben mind e világi s mind másvilági jókról bizonyságunk vagyon, hogy más nélkül nem szüköl kődünk.“

Minden törekvése az volt, hogy megtisztitsa a vallást a fölösleges sallangoktól, hogy visszatérjen Jézushoz, kit ő Krisztusnak vallott és tovább egyengesse az Urnak utait.

Nekünk, késői utódoknak az a nagy föladat jutott osztályrészül, hogy a Dávid Ferenc tisztitó lelkét magunkévá tegyük és tovább terjesszük, mert a haladást és a hiteszmék fejlődését csak igy biztosithatjuk.

A Dávid Ferenc Egylet már hosszu évek óta figyelemmel kiséri november hónapot, Dávid mártirhalála idejét, de nekem ugy tetszik, hogy még nem ment át a közönség tudatába, sőt vérébe az a föladat, hogy a reformációnak mi tartozunk azzal, hogy évről-évre tanulmányozzuk és tovább hirdessük a Dávid F. szellemében kimivelt és korunknak megfelelő eszméinket. Bátorsággal mondom, hogy Dávid F. nem állna meg ott, ahol a mai unitárius felfogás, tanitás és igehirdetés áll.

Legközelebbről egy unitárius könyv (Hiszek egy Istenben, dr. Csiki Gábor) ismertetésével kapcsolatban azt a figyelmeztetést, vagy talán tényt állitja előnkbe a könyv birálója (Az Út), hogy „az uni-

tárizmus nagy válaszutak előtt áll, mikor meglátja, hogy negativumokkal és általánosságokkal lehet világnézeti alapokat teremteni, de *hitet ébreszteni nem.*" Ez a figyelmeztetés oda irányul, hogy nekünk vissza kell térnünk egy olyan hitvalláshoz, amely „a bün problémáját megoldja az élő Krisztussal, a halált legyőző, megváltó Messiással."

A bün nagy problémáját az unitáriusság mindig szeme előtt tartotta, mert érezte, hogy emberi gyarlóságunk mindig a bün mély örvénye felé irányitja lépteinket, de a bün okát s forrását nem kereste s ma sem keresi másban, legkevésbbé Ádámban, s igy a megváltást sem várja a Krisztus (második Ádám) vérétől, hanem várja Istennek ama nagy ingyen ajándékától, melyet megadott Jézusnak, kiben bün nem találtatott, megadott és megad másoknak is, akikben Isten lelke lakozik, mert ez a lélek, mely minket minden igazságra elvezérel.

Mi küzdünk a bün ellen minden erővel és bátorsággal. Mi akarjuk tisztitni a magunk és embertársaink lelkiismeretét, mert a haladást, a javulást, a tisztulást lehetségesnek tartjuk.

Éppen ezért midőn az apostoli hitformának első tételét tüzzük zászlónkra — Hiszek egy Istenben, valljuk, hogy Jézus Krisztus az a zászlóvivő, aki után bizalommal és bátorsággal haladunk.

Amit a credo az ő mennybemeneteléről s onnan az itéletre eljöveteléről szól, kivül esik a mi ismeretünkön, de ha valakinek ez volna hite, legyen neki az ő hite szerint. Mi azt tanitjuk: boldogok a tiszta szivüek, tehát legyetek tiszta szivüek, mert akkor Jézus tanitványai vagytok. Kerüljétek a bünt és cselekedjetek jót, de ezt már azzal a reménységgel, hogy Isten megjutalmazza a jókat, már itt a földön.

Ez a mi hitünk szerinti igaz és helyes fundamentálizmus.

Szerintünk egy unitárius sem hibázik azzal, ha hitvallását irásba foglalva, nyilvánosságra hozza s másokkal közli. Arról meg éppen nem tehetünk, ha mi őszintén azt valljuk, hogy a dogmáktól, hittételektől nem várunk sok jót. Mi itt is azt mondjuk: a betü öl, a lélek megelevenit. De azt is, hogy az, aki a hit formáját, a credót szószerint elismételi, még nem vallásos, még nagyon távol lehet lelkében az Isten lelkétől, még nem is követője Jézusnak. Jó lesz megemlékeznünk Jézusnak ama tanitásáról, melyet a könyörülő szamaritánus példájában hagyott örökségül e világra.

Dávid Ferenc nem volt tökéletes ember, de igaz, bátor apostoli lélek volt, aki gunyt, szidalmat, megalázást épp oly türelemmel viselt, mint mestere, Jézus Krisztus.

Elődeit, az apostolokat azzal tisztelte meg, hogy a róluk elnevezett hitvallást a biblia után leghitelesebb tanitásnak fogadta el. Kortársaival együtt kitartó buzgósággal magyarázta a bibliát és e hitvallást, de arra nem kötelezte sem kortársait, sem minket, hogy a credót ilyen vagy olyan szavak szerint fogadjuk el. Ma nehezen is tehetnők, mert tudományosan be van bizonyitva, hogy a credó

szövege szünetlenül változott. A kereszténység első ezerötszáz esztendejében toldozgatták, azóta mostanig tisztogatták nemcsak az unitáriusok, hanem az összes keresztény egyházak egyes tagjai is. Kinek lehetne kifogása ez ellen az ujabbkoru hitvallás ellen!

Az Isten Atyánk — Az ember testvérünk
Jézus vezérünk — A jellem üdvözit.

Hisszük, hogy az emberiség mindig halad előre és fölfelé. De megfelel Jézus tanitásának, az apostoli credónak, a mai hivők és cselekvők szükségleteinek, de csak egy föltétel alatt, ha őszintén hisszük, amit vallunk és tiszta szivből teljesitjük Isten és embertársaink iránti kötelességeinket.

A marosvásárhelyi D. F. E. és ezzel kapcsolatos Unitárius Nők-szövetségének 1925. évi jelentése.

A D. F. Egylet 1922. év junius hó 4-én alakult meg a következő vezetőséggel: Elnök Csongvay Lajos, alelnök dr. Sárkány Miklósné, titkár Rédiger Géza lelkész, pénztárnok István Lajos. 1925-ben külön is megalakult a Nőkszövetsége mind a helyi, mind a köri tagozatban, mely utóbbinak választmánya: Elnök dr. Sárkány Miklósné, alelnökök Farkas Albertné (Szászrégen), K. Nagy Árpádné (Kál), Mikó Lászlóné (Nyárádszentlászló), titkár és levelező dr. Kerekes Istvánné, pénztáros Zsakó Kálmánné, jegyző dr. Mán Sándorné.

Az egylet jan. 4-én mese-délutánt, márc. 1-én felolvasó müsoros ünnepélyt rendezett az imaházban. Ápr. 19-én Jókai-ünnepély volt. Aug. 30-án a püspöki vizsgálattal kapcsolatban müsoros ünnepély a ref. kollégium disztermében. Volt Kriza emlékünnepély is. Nov. 8-án felolvasó délutánt tartottunk, ennek keretében emlékeztünk meg főtisztelendő püspök ur házasságának évfordulójáról. Nov. 15-én Dávid Ferenc emlékünnepély, október 25-én müsoros teadélután a tornakertben a D. F. E. keretében és dec. 20-án szintén a tornakert helyiségében mese-délután keretében 200 csomag került kiosztásra a gyermekek részére. Ezen kivül minden hó első vasárnap délutánján a nők közül, kik a választmány tagjai, kettő köteles kis müsort összeállitani és a szereplőket is betanitani. Ilyenkor ismeretterjesztő felolvasások, közvetlenebb megbeszélések vannak. Főleg, mióta a kisebbségi nőkről jönnek a lapban cikkek, azokat is felolvassuk.

Ifjusági egyletünk külön nem alakult meg. Ennek oka abban rejlik, hogy kevés kivétellel este 6—7 óráig el vannak foglalva, távol laknak s igy velünk eddig csak együttesen foglalkoztak.

István Lajos lemondása folytán a pénztárt Zsakó Kálmánné urnő kezeli. A közgyülésen 1925 dec. 6-án pénztári napló szerint elszámolt, 2639 leu maradt. Perselyadományok, tagok utáni dijak takarékpénztárban kamatoztatnak. A begyült összegből szegény tanulókat segélyezünk ruhával és szegény, gyenge nőket, gyermekeket. Az egyletnek eddig 100 tagja van. Évenként 20 leu tagsági dijat

fizetnek. Szeretetadományokat a mese-délutánra mindig a tagoktól kaptuk. Igy az egylet pénzére nem volt szükség e célra. Julius—augusztusban szünetelt minden összejövetel. Ez idő alatt keressük föl hiveinket és egymás között is tervezzük a teendőket. Most az *ujonnan épitendő templomra* igyekezünk mindenki figyelmét felhivni valláskülönbség nélkül.

A „Marosköri“ jelentések az Unitárius Közlönyben megjelentek. Dr. Kerekesné irt mindenik választmányi tagnak ezért. Ide is küldtek be jelentést páran, de azokat a Közlöny már hozta. De el nem mulaszthatom megirni és tudatni azt az igazi jóindulatu támogatást, mellyel az egylet ügyei iránt voltak ugy a vezetők, mint ennek tagjai kivétel nélkül. Isten segedelmét továbbra is kérve egyházunkra, egyletünkre — maradok tisztelő hive:

Dr. Sárkány Miklósné.

Dávid Ferenc halálának emlékünnepe Tordán. Amely egyházközség szivén viseli és legszentebb kötelességének tartja hiveinek lelki gondozását a rendes templomi szolgálaton és a hivekkel való érintkezésen kivül a vallásos estélyek keretén belül, az a vallás-erkölcsi élet fejlesztése terén eléggé meg nem becsülhető munkát végez. Ilyen munkát végez régóta már Torda, szerényen és feltünést nem keltve. Ennek a munkának volt eredménye a Dávid F. halálának emlékezetére szentelt nov. 14-én tartott vallásos estélye is. Melynek anyagi sikere mellett lehetetlen meg nem emlékezni erkölcsi és a keresztényi szeretet ápolásában elért eredményéről. Az emlékünnepen számos más nemzetiségü és felekezetü hallgató volt jelen, kik — „ilyen emlékezetes gyönyörüségben rég nem volt részem“, „itt mindig épületes, gyönyörködtető, igazi keresztényi szeretettől sugalt dolgokat hall és élvez az ember“ — megjegyzésekkel köszönték meg a számukra adott valláserkölcsi élet szépségeiből kijutott osztályrészt. Legyünk rajta, hogy e példán okulva a vallásos estélyeket szorgalmasan rendezzük és az egyháztól eltávolodottakat ennek szépségeivel és emlékeivel visszahozzuk a legmelegebb szivhez, az egyházhoz. Magának az ünnepélynek a müsora a következő volt: Invocatio: „Te benned biztunk“, ima Benedek J. s. lelkésztől. Karének: „Oh én lelkem“, a nő énekkartól. Felolvasás Lőrinczy Dénes esp. lelkésztől. Ének-duett orgona kisérettel: „A kisharang“. Szavalat Balogh Dedi urleánytól. Sipos Klára kisasszony énekszólója. Szavalat Lőrinczy János lelkészjelölttől. Karének: „Hozzád csendül“ a női énekkartól. Bezáró beszéd. Gyülekezeti ének.

A Dávid F. I. E. tordai tagozata áldásos müködését, mely az elmult évben abban állott, hogy minden vasárnap délután a tordai magyar ifjuság jórészét felekezeti különbség nélkül szebbnélszebb és hasznosabb tanitásokkal: a nagy vallásalapitók ismertetésével, a vallásos élet mélyitését célzó előadásaival, zenetörténeti, technikai, szépirodalmi felolvasásaival, kölcsönkönyvtárának az

ifjuság rendelkezésére bocsátásával, szükséges felvilágositások ádásával fejlesztette lelki- és érzésvilágát — nov. 14-én ismét megkezdette. Tisztujitás utján az ifjuság vezetését Lőrinczy Dénes esp. lelkész, mint védnök és diszelnök, Veress Ákos szigorló gépészmérnök, mint elnök, Gyarmathy Lenke fogtechnikus és Végh Iduska tanitónő, mint alelnökök, Benedek J. s. lelkész, mint titkár-jegyzőkönyvtáros, Lőrinczy János lelkészjelölt, mint pénztáros, Sikó Annuska és Borbély Ilonka kisasszonyok, mint ellenőrök vállalták és igérték, hogy az egylet életét és müködését ezután is mélységes ragaszkodással és kötelességtudással fogják irányitani. Választmányi tagok: Galambosi Samu és József, Fekete Lajos, leányok részéről: Sipos Klára, Szőts Annuska, Dénes Ilonka, Nagy Böske, Erdős Margit, Balog Dedi, Lőrincy Márta, Molitorisz Anna, Szabó Margit urleányok.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az Unitárius Közlöny ára! Kedves Testvéreink! Szomoruan látjuk a rossz gazdasági helyzetet s fájdalmasan esik nekünk, hogy a nyomdai költségek ugy megszaporodtak, hogy a régi alapon már teljességgel nem birjuk a kiadásokat fedezni.

Szeretnők, ha ugy tudnók megoldani a nehézséget, hogy jóval több előfizetőnk lenne s ne csak 2000 példányban, hanem 3000-ben jelentethetnők meg a Közlönyt. Ezért választmányunk ugy határozott, hogy amikor 1927-re az előfizetési dijat 60 leura emeli fel, azt a kedvezményt nyujtja a szives segitő társaknak, hogy aki január és febr. hónapokban 1 teljesen uj előfizetőt jelent be s küldi be a dijat is, annak az előfizetés csak 50 leu lesz 1927-re.

Szeretett testvéreink, bizunk jóságtokban s bizalommal reméljük hivatásotok pontos teljesitését. Föl a szivekkel, Isten velünk!

Jókedv. Főtisztelendő püspök urunk sok nehéz időt élt át megpróbáltatott kicsiny egyházunkban s 50 éves püspöksége alatt hányan gondoltak arra, hogy vele szemben kifejezzék nagyrabecsülésüket és felajánlják nehéz feladatai megoldásában segitségüket!

A hivatásos élet nehézségei közepette ritkán jókedvben is lehet része egy egyházkormányzónak. Ilyen kellemes érzést, jókedvet válthatott ki a főpásztorban az 50 éves jubileum alkalmából dr. Gspann Károly afia cselekedete, midőn a főt. urnak szivarokat adott át a következő verssel:

„Pár jó szivar, amit adok,
Füstjétől mulnak a gondok;
S fel ha szállnak bodor füstök,
Legyen boldog az ősz Püspök!
Most is azért imádkozom,
Hogy még soká szivarozzon
a mi kedves Püspökünk.“

Pályázati hirdetések: 1. A Kuthy Károly-féle 500 leu pályadij, mely már több izben volt kitüzve egyházi beszéd irására, az Egyetemes lelkészkör határozata értelmében Csifó Salamon, dr. Kiss Elek és dr. Borbély István tanárok elbirálása alapján annak a gyakorló lelkésznek adatik ki jutalmul, aki a közelebbi közgyülésig a legérdemesebb irodalmi munkásságot fejti ki.

2. Járai Béla úr által egy jó hétköznapi ima jutalmazására adott 500 leu pályadijat a lelkészkör ujból kitüzi. Pályázók jeligés levél kiséretében dolgozataikat idegen kézzel, vagy géppel irva 1927. julius hó 1-ig biráltatás végett juttassák el a lelkészkör elnökéhez (Brassó, Rózsa-tér 10. sz.).

3. Az Egyetemes lelkészkör az Unitárius szószék pénztára terhére 2500 leu, azaz kettőezerötszáz leu pályadijat tüz ki egyházi életünk legégetőbbnek mutatkozó kérdése kidolgozására olyformán, hogy a pályázók a kérdés megoldására részletes tervezetet készitenek, azt 1927. julius 1-ig jeligés levél kiséretében idegen kézzel, vagy géppel irva a lelkészkör elnökéhez beadják s a birálat alapján legjobbnak itélt tervezet készitője a dolgozatot a pályadijért záros határidőn belül elkésziti. Mindenik pályázó szabad tetszése szerint választja meg, hogy mit tart a legégetőbb kérdésnek. (Pl. cura pastoralis, szorványgondozás, szekták elleni védekezés, egyetemes egyházi adó, népszerü irodalom megteremtése, a hivek fegyelmezése, egyházi és világielem közös müködése stb. stb.). *Az elnökség.*

Orgonaszentelés Dombón. A dombói unitárius egyházközség nagy ünnepség keretében tartotta meg orgonaszentelését nov. 14-én. Ez az egyházközségünk azok közé tartozik, amelyek a saját erejükön szépen élnek, épitnek, haladnak s ezen kivül az egyetemes fejlődésben is részt kérnek maguknak. Főt. püspök ur saját kezüleg irt főpásztori levelében elismerésének szép kifejezését adta ezért a buzgó tevékenységért.

Az ünnepség d. u. 3 órakor volt, mikor az énekek után áhitatos, szép imát mondott Kovács István lelkész, mit az Unitárius dalkör éneke követett Miklós János kántor vezetése mellett. Dr. Kiss Elek dékán, ki d. e. is prédikált, a 150. zsoltár alapján tartotta meg orgonaszentelő beszédét, mit a legnagyobb figyelemmel hallgattak végig. Benedekfy Erzsébet tanitónő szólót énekelt, Pál Tamás lelkész az orgona megujitásának történetét adta elő. Egy szép karének után Gvidó Béla esperes tolmácsolta a főpásztori levelet s meghatóan mondott áldást a jelenlevőkre. Az egyházközség gondnoka d. e. és d. u. talpraesett beszédekben mondott köszönetet a segédkezőknek s meghatottan üdvözölte a dékánt és vele megjelent német lelkészt, ki az unitárizmus tanulmányozására jött hozzánk.

Este 8 órakor egy D. F. emlékünnepség volt tartalmas és szép müsorral. Megnyitót Gvidó Béla esperes, emlékbeszédet dr. Kiss Elek dékán tartott s volt ott ének, dialog, egyfelvonásos darab, monolog, szavalat stb. Egy kb. 12 éves fiu D. F.-ről szóló költeményt szavalt el olyan öntudatos okossággal és szépen, amilyent nagyon ritkán lehet hallani.

A kör 11 lelkésze közül 6 jelen volt s mindnyájunknak ez volt a benyomása, hogy az egyházközség egészséges vezetés mellett jó uton halad. Isten áldja meg!

Fazakas Lajos tb. esperes, volt nyárádszentmártoni lelkész november 13-án 67-ik életévében s lelkészi szolgálatának 42-ik esztendejében 7 heti szenvedés után elhunyt. Elsőrendü munkása

volt az Ur szöllőjének s meghatóan érzékeny lélek, akinek szive tájékáról csak ugy áradt ihletett ajkaira az érzelmes ige, isteni szózat s beszédei alatt meggyőződött a hallgató, hogy ez a szónok teljesen a sziv és érzelem embere. Nagy áldás az őszinte, mély érzés, a lelkész egyik legnagyobb értéke. Nagy családja találja meg a vigaszt s az ő pihenése legyen csendes!

Musnai Ürmössy Jenő, egyházunk egykori jószágfelügyelőségi elnöke nov. 13-án Magyarországon meghalt. Amidőn hálával gondolunk egyházunkért végzett odaadó munkájára, szeretett családjának vigasztalódást, neki békességes pihenést kivánunk a mennyei Atyától.

Zsakó István ny. kuriai biró, egyházi tanácsos nov. 4-én, életének 84-ik évében sulyos szenvedés után megszünt élni. Annak idején nemcsak maga vett részt egyházunk életében, hanem olyan gyermekeket is nevelt, akik mind buzgó tevékenységet fejtenek ki ez élet megmentéseért. Az elhunyt néhai atyánkfiában dr. Mikó Lőrinc titkárunk apósát siratja. Temetése 7-én volt, mikor korábban elhalt feleségét, ki eddig Marosujváron pihent, szintén hazahozták s közös sirba temették vele. A gyászoló gyermekeknek vigasztalódást kérünk Istentől s megboldogultaknak legyen siri álmuk csendes!

Nyugtázás. Az egylet pénztárába szeptember 10-től december 1-ig előfizetői tagsági dijat fizettek: Perédi György Nagyvárad 1923—1926-ra; Kovács Károly Marosujvár, Unitárius Egyházközség, Dávid Ferenc Közmüvelődési Egylet, Dávid Ferenc Ifjusági Egylet, Dávid Ferenc Nőkszövetkezet, Gazdakör, Tejszövetkezet, Halmágyi Jánosné, Török Elek, id. Zsigmond Mihály, ifj. Zsigmond István, Keresztesi Zsigmond, Csiki József, Csiki Albert Nyárádgálfalva, Bota Zsigmondné Kolozsvár, Magyari Lászlóné Székelytompa, Gagyi István Vulkán, Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely, dr. Kovács Károly Szabadka, Dezső János, Ambrus Gerely, László Gyuláné Kolozsvár 1926-ra; Varga Dénes Torda, László Péter Felsővisó, Kozma Miklós Nagyajta 1927-re; Nagy Dénes Nyárádgálfalva, Járay Béla Désfalva, dr. Szentiványi Gábor, id. Péter János Enyed 1925—1926-ra; dr. Erdődi Endre Magyarszovát, Nagy Elemér Marosvásárhely, özv. Rátz Mihályné Kolozsvár 1924—1926-ra; Pálfi Károly Marosvásárhely 1925—1927-re; Barabás Károly 1926-27, Barabás Lajos 1926, dr. Elekes Dénes Pap Mózes 1924—26, Osváth Árpád 1925—26, Herman Józsefné; Szakáts Miklósné 1924—25, Kibédi Pálné 1924, Sófalvi Jánosné, Pável Ferencné 1924—25, dr. Gombos János 1925—26, dr. Gombos Jánosné 1925—26 félévi, Demeter Domokos, Keul Györgyné, Fodor Domokosné 1925—26, dr. Fazakas Miklósné 1925—29 (200 L.), Lőrinczi István, Kendi István, özv. Bartók Endréné, dr. Szolga Ferenc 1926 Székelykeresztur, özv. Dankuly Mózesné 1926-ra Kissolymos. — Alapitói dijban fizettek: Szentmártoni Bálint Buzaháza 250 L; dr. Demeter Lőrinc Zsákod, Nagy Balázs Torda, dr. Varga Béláné Kolozsvár 500—500 L; Szőcs Lajos Bányabükk, Szénásy Istvánné Dés 300—300 L; Gombos Eszter Székelykeresztur 100 L. Kolozsvár, 1926. nov. 30-án. Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

Irodalom.

Vásároljunk Unitárius naptárt az 1927-ik évre!

„A nép barátja“ cimen egy népies kiadvány-sorozatot inditottunk meg s az első számban kiadtuk Kálnoki Károlynak „A hivő és a hitetlen“ c. dolgozatát. Ezt csak ugy tehettük, hogy különlenyomatképen vettük át az Unitárius Közlönyből kis füzet alakjában. A drága nyomda miatt ma már másképen nehezen boldogulunk. Igy e kis füzet 32 oldallal csekély 4 leu árban szétoszthatő s szeretnők, hogy azok között terjesszék el, akik Közlönyt nem ol-

vasnak. Az egyházközségi D. F. E. a neki leküldött példányokkal legjobb belátása szerint járhat el. Esetleg megtarthatja könyvtára számára egy részét s onnan olvasásra kiadhatja, vagy a könyvtárában meghagyandó 2 pld.-on kivül a többit ugy juttatja hiveinkhez, ahogy legjobbnak véli. Óhajtandó lenne, hogy hiveink kezéhez jusson e füzet valamilyen módon, mert számukra van irva.

Az „Erkölcsi szabályok“ is megjelentek s azokból is küldünk le minden egyházközségbe. A két kis kiadvány összesen 6 leu. Amidőn ezek terjesztésére kerjük fel az érdekelt afiait s minden barátunkat, jelezzük, hogy füzeteket az egyházközségek nagyságához képest fogunk leküldeni s legkönnyebben és legolcsóbban ugy tartjuk megoldhatónak az árak lebonyolitását, hogy lelkész afiai itteni pénzéből levonjuk s ők otthon a D. F. Egylettel közvetlenül oldják meg a kérdés további részét.

Szives tudomására hozom lelkésztársaimnak, hogy a hozzájuk leküldött két füzetet az egyházközségek könyvtára számára voltam bátor elkü.deni s ha valaki akadna, aki maga is könyvtárral rendelkezik s esetleg óhajtja, szivesen küldök addig, amig még van. Csak 200 pld. nyomattam volt. Én a két füzet árában 40 leut fölvettem. *Dr. Kiss Elek.*

Válasz. Az „Unitárius Közlöny“ 1926. novemberi számában „Irodalom“ c. rovat alatt dr. Gál Kelemen tb. kollégiumi igazgató urnak „Hiszek egy Istenben . . .“ c. könyvecskémről irt nagyon kedvező és elismerő kritikájához *K. E. szerkesztő ur* egy megjegyzést füzött, mely ugy van megstilizálva, hogy az a könyviró irói jellemének esetleges diszkreditálására a kritika nagy elismerése mellett is igen alkalmasnak látszik. A helyzet tisztázása céljából tisztelettel kérem *K. E. szerkesztő* barátomat, hogy amennyiben a nevezett műben olyan tételeket talált, melyek szerinte a források hütlen kezelésére vallanak, sziveskedjék azokat a könyvirónak tanácsolt pontossággal szórul szóra hü összehasonlitással nyiltan leközölni, vagy ha ilyet nem talál, megjegyzésének megfelelő bővebb magyarázatot adni. Nézetem szerint ez az egyetlen módja annak, hogy ilyen nagyon kényes kérdésben, mikor valakinek irói jellemét érintjük, az olvasó közönség tisztán és világosan lásson és itéljen. Ezzel ugy gondolom, tartozunk önmagunknak, az olvasó közönségnek, melynek számára irunk és ami a legfőbb — *az igazságnak.* Könyvemért, melynek minden szavát sok sok olvasgatás és még több lelki elmélyedés és benső lelki tapasztalás alapján kiforrott vallásos hitem sugallatára egyházam iránti önzetlen szeretettől indittatva irtam, Isten és az emberek előtt az utolsó jottáig vállalom a felelősséget. Vállalom és köszönettel fogadom, nemcsak dr. Gál Kelemen igazgató ur felmagasztaló dicséretét, hanem *K. E. szerkesztő* barátom esetleges kifogásait is. Köszönettel veszek minden kritikát, kedvezőt és kedvezőtlent egyaránt — *feltéve, ha az tárgyilagos, nyilt és minden kétértelmüséget kizáróan világos és ha az is olyan nemes szándékból fakad, mint amilyen nemes épitő szándékkal nevezett könyvem megirtam és az olvasó közönség elé adtam.* Atyafiságos szeretettel *Dr. Csiki Gábor**.

*) E levélből látszik, hogy dr. Csiki Gábor a saját könyvét eredeti természének vallja s forrásai használatának helyességéről meg van győződve. E meggyőződést tiszteletben tartom s ellene semmi szavam.

Ami pedig multkori megjegyzésemet illeti, amit e könyv értékelésével kapcsolatban tettem, de *általánosságban* szólott a könyviróknak, arra vonatkozólag a helyzet tisztázása végett gondolom, hogy az Unitárius Egyház, mely inkább megbir ilyen természetü tárgyakat — adni fog egy kis helyet számomra, mikor az is kitünik, hogy miért tettem a megjegyzést éppen ennél a könyvnél. *K. E. szerkesztő.*

☞ *Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!*

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.